LIBER ARABICUS *FAKIHAT AL-HULAFA' WA MAFAKIHAT AL-ZURAFA' SEU...

LIBRI ARABICI

فاكهة الخلفاء ومفاكهة الظرفاء

SEU

FRUCTUS IMPERATORUM
ET
IOCATIO INGENIOSORUM

AUCTORE

Ahmede filio Mohammedis

COGNOMINATO

Ebn-Arabschah

PRIMUM E CODICIBUS EDITI ET ADNOTATIONIBUS CRITICIS INSTRUCTI

A

Georg. Guil. Freytag Dr.

PROFESSORE LINGUARUM ORIENTALIUM IN UNIVERSITATE FRIDERICIA GUILIELMIA

PARS POSTERIOR

CONTINENS

LOCORUM DIFFICILIORUM EXPLICATIONEM, INDICES LATINOS ARABICOSQUE NEC NON DE ORNAMENTIS ORATIONIS ANNOTATA

BONNAE,
TYPIS REGIIS ARABICIS
IN OFFICINA LECHNERI
MDCCCLII.

Litterarum Arabicarum studiosis fautoribus patronis

S P D

G G FREYTAG

Tempore, quo Ebn-Arabschahi librum فاكهة الخلفاء ومفاكهة الظرفاء inscriptum, quem auctor duobus ante mortem annis anno Hedjrae 852 composuerat [1]), edebam, textum Arabicum et in latinum sermonem vertere additis adnotationibus vel textum vel rem illustrantibus et Germanice transferre mihi in animo erat. Quod promissum a me spe freta datum fore, ut liber eos emtores, qui sumtibus faciendis sufficerent, haberet aut ego illis carere auxilio tali tel necessario haud destituerer quominus perficerem, impedivit quum emtorum parvus numerus tum aucta opus abiecta. Tempus enim iam mutatum rerum statum adduxeret, ut, quae spes certissima fuisset, ea ne minima quidem restaret. Liber enim quum talis sit, ut, quamquam non omnes comparandi et disputandi modi in eo placere possint, tamen, dum legentis animum miro modo exerceat, nullus fere inveniatur, qui, sive utilitatem petamus, sive voluptatem optemus, maiorem afferat, promiseram, cui toti stare non possum, partem perfectorum adnotata de locis huius libri difficilioribus sumtibus meis in lucem proferre statui. Quod enim tam pauci emtores fuerunt, huius rei causa non tam in eo quaerenda est, quod libri utilitas parva est, quam in eo, quod multi ob multas magnasque difficultates a legendo abhorruerunt. Ne autem adnotationum mole moecenio sumtus nimis augerentur, non omnes

---

1) Corrigendus igitur est locus in praefatione textus Arabici p. XXXVI.

difficultates, sed nonnisi graviores legenti removere easque non tam prolixe quam breviter explicare volui. Quae difficultates majoris momenti haud explicatae remanserunt, eae eae sunt quae aut me ipsum fugerent aut quarum explicandi modum non invenirem, eas aut doctioribus aut quibus ad libros facilior aditus est aut iis denique explicandas trado, quos casus quidam ad librorum locos rebus explicandis inservientes ducet. Difficultates ad artem rhetoricam in textu Arabico spectantes tam multae sunt, ut, si omnes explicaturus fuissem, paene tota ars rhetorica exhauriendo fuisset. Quapropter ea, quae ad artis rhetoricae partes ab Arabibus dictis علم المعاني et علم البيان appellatas pertinent, paene omnia silentio transiens omnium ad externa verborum ornamenta, quibus Arabes posterioris aetatis multam operam dederunt, legentium animos converti. Sed quum ex his, quae in opere nostro innumera sunt, ut in quovis fere loco occurrant, omnium graviora eligerem, quae paucis verbis legentibus indicarem, opere finito adnotata de orationis ornamentis addidi, ne ista mea brevitas legentibus noceret.

Valete mihique favete!

Scribebam Bonnae Calendis Octobris

Adnotata de locis difficilioribus libri Fakihat-Alcholafa wa Mofacahat-Althsorafa inscripti.

Pag 1 lin. 1 sqq. Inde praefatione Deum esse rerum omnium auctorem, quae omnes Dei benignitatis participes factae sint, auctor cognosci dicit. Tum res inanimatas, ut lapides, metalla, esse potentiam quasi voce significante, quam bestiae haud loquentes eius sapientiam quasi sermone claro ostendere. Deum esse prudentem, aeternum, singularem, a variis animalium speciebus praeferri. In hisce terris vocum توحيد et تفريد significationes ac distinguendas esse puto, ut illa significet, Deum esse unum, ut praeter hunc Dei alii haud sint, haec autem, Deum cum persona filii et spiritus sancti consungendum non esse. Sic exacte ratione habita eorum, quae in linea quarta sequuntur, quamquam ista vox توحيد, quam vox تفريد seu lochman aliam significationem habeant, conf. libr Ta'rifat ed. Fluegeli. Ob rhythmum [illegible] omittitur et vocem أن sequente voce لا locum vocis la non occupare solas conf. de Sacy Gram. Ar. T. I p. 519 920. — lin. 5. Auctor Christianorum sententiam, Jesum virgine Maria natum Dei filium esse respuit. — lin. 6. Deum laudat non tam vocibus, quam crinibus membrisque i. e. hominis singulis membris, Deum laudandum esse, cognosci dicit et simul Deo gratias agit, ut beneficia Dei in posterum mereat. Hanc autem ob causam gratiarum actio cum avibus venantibus comparata est, a quibus quasi venantibus Dei beneficia petentur. — lin. 6. Auctor eandem vocem الجوارح, sed cum diversa significatione membrorum et avium rapacium, utramque cum articulo, posteriorem autem addita praepositione in homoeoteleuto constituendo adhibuit conf. Dorotell dei Arab. Verskunst etc. p. 325. — lin. 7 Verba لا إله إلا الله إلى, quae pars confessionis fidei Muhammedanae sunt, ac verum Muhammedanum sumuntur — lin. 8. Proverbium est recens: لسان حال الفصيح من لسان المقال „Linguae status facundior est quam lingua sermonis" Meid. T. III p. 475. Verba معرب بلسان حاله, quorum singula idem ac prima homoeoteleuton habent, indicant, conditionem animalium distincte modo et quasi clara et haud obscura verba, Deum sempiternum esse, indicare. Auctor dicit, e statu creaturarum melius cognosci posse Deum, quam id verbis homines exprimant. Ut autem omni ex parte horum verborum sensum intelligas, vocem البيان sic ab Arabibus de-

finiri esse البيان اجتماع الفصاحة والبلاغة وذكاء القلب مع اللسن conf. quoque de Sacy Anthol. gram. p. 307. Tum multis verbis et magna cum eloquentia, Dei laudem ab omnibus rebus et animalibus proferri, explicat. — lin. 9 Voces اطبخها et غشبثها, magis ut homoeoteleuto satisfiat, quam ob significationem ut convenientes cum coelo terraque coniunctae sunt. — lin. 14 Verba واشهد ان سيدنا محمدا عبده ورسوله altera confessionis fidei Mohammedicae pars absoluta est. Verbum الذى من صدقه ابلغ مراده واتمّ سؤله eorum (Mohammedis) propter veritatem voluntas eius (Dei) ad maturitatem pervenit et fructus tulit eius petitio, auctor dicere vult, Mohammedo veritatem in iis, quae Dei legatus ad homines pertulerit, effecisse, ut Dei voluntas erga homines perficeretur et preces, quibus homines Deum adirent, haud irritae essent. Ut autem Mohammedem omnium praestantissimum Dei legatum et aliis prophetis potentiâ haud inferiorem (nam Mohammedani multos legatos a Deo missos fuisse putant) esse probet, plura vero miracula المعجزات ab Arabibus appellata, quae sine dubio seriore aetate viventes Mohammedi tribuerunt, enarrat. (De miraculis conf. Maracc. prodrom. ad refutat. Alcor. P. 2 p. 36 sqq.). Dicendum الغزالة et salutem dixisse (Auctor rem omnino habuisse videtur, quae in Maraccii prodromo ie Coranum ib. p. 38 narratur), lapides eum allocutos esse salutem dicentes conf. Pocockii specimen p. 192 et Maracci ib. p. 37. lutum ei fidem habuisse ib. p. 41, Kutaibitis potentibus Mohammedis voluntate lunam fissam esse conf. Pocockii specimen p. 192. Maraccius p. 17, arbores ab eo invitatae absque mora processisse Maracc. p. 36 conf. Pocock. p. 192, camelum eius opem implorasse Maracc. p. 31. Pocock. p. 193. Weil Mohammed p. 142 Not, trabem assuetam desiderium patefecisse, quippe Mohammedes ad eam antea orationes habuisset Marac. p. 32. Pocock. p. 183, ubi aquam in eius manu iee largiter emisisse Marac. p. 37 sq. in eius manu glaream Deum laudasse ib. p. 44, inter eius digitos tanquam e fonte aquam provenisse Pocock. p. 193, lacertum deserti eum veracem esse existimasse Marac. p. 44, ovem assatam eum allocutam esse Pocock. spec. p. 194. Marac. p. 38. — lin. 18. Verba صلى الله عليه quae Mohammedani semper post Mohammedis nomen bene precantes addunt, cum voce سلم loco sequentis coniungenda sunt tanquam unum se cohaerentia, sed auctor verbum صلى accuratius describere plura adiecit, quibus voces coniungendas separavit. Has preces tales esse dicit, quibus, qui eas proferentem sincere Deum colere[1] attendant, homo e poena peccatorum extremi iudicii die liberetur. Verba autem يوحسك بالنواص, dum النواص pro النواصى dictum est, ex Corani loco Sur. 55, 41 desumta sunt. Arabum est opinio, quam a Iudaeis accepisse videntur, die iudicii de bestiis quoque iudicium ferri, et bestias cornibus instructas, quas bestias cornibus carentes adflixissent, puniantur conf. l'Alcoran par du Ryer T. 1. p. 175 et Sale Coran. Postremo loco familias Mo-

[1] Sur. 112. سورة الاخلاص appellatur. Vox اخلاص autem significat: الاخلاص فى اللغة ترك الرياء فى الطاعات فى الاصطلاح تخليص القلب من شائبة الشوب المكدر لصفائه قال الفضل بن عياض ترك العمل لاجل الناس رياء والعمل لاجلهم شرك والاخلاص الخلاص من هذين Legentes sciant, me eodem modo Ebnum Tarifas citata semper sequi.

hammedis sociisque bene precatur — lin 16 Vocem اما بعد, auctorem laude Dei Mohammedisque praemissa, quae a quolibet auctore Arabico in libri initio praemitti solent, ad libri argumentum prodire indicant. Vocem autem modo elliptico semper intelligendam sic supplendam esse; sed post Dei laudem prophetaeque praemissam ad argumentum transeo etc. Deum in omnibus, quae creaverit, signa et miracula aut minus aut magis hominibus clara deposuisse, pluribus Corani locis conf Sur 60, 66 41, 53. 6, 1 sqq auctor probare studet

Pag 6 lin. 4. Versus metrum Mutakarib appellatum est conf Darstellung der Arab Versk. p. 681 s.; sed, quum rei metricae peritt prioris hemistichii pedem postremum abbreviare haud soleant, in libro non haec species omissa est — lin 5. Vocem في رشاد العقول واكمها stat pro في رشاد العقول واكمها. Quum auctor miracula et sapientiae affala cum floribus horum comparaverit, mentibus hominum vulnus solisque tribuit. — lin. 6 رعايا السمع والبصر subditi auditus et visus sunt ii, qui audiunt et cernunt, ut, si illa multa in unam haud convertam, exeundi non sunt. — lin 10 De voce خُروش dubitare licet, quum lexica taceant. Voci, quae cum voce جُمال amentes coniuncta est, significationem cognatam aut modo convenientem habeat, necesse videtur Quae autem res efficit, ut voci حرش, cuius pluralis حروش est, loci saperi significationem tribuam. — lin. 14 Vox الشرور quum inter nomina actionis locum habeat, potius nomen actionis, quod in lexicis frustra quaeritur, cum significatione amaloris mirrrae, quam pluralem cum significatione malorum, mihi magis placeret. — lin. 16 Narrationes lepidae et dicta faciaque praeclara cum tela artificum et eleganter facta comparata sunt. — lin 22 Auctor astrologum et medicum dixit, quia astrologi medicinam iste quoque tempore exercuisse videntur conf p. ٣ — lin 65 Haedum cartasse (conf p. ٧), aut non frlem cum more Ancilium coluisse, hoc in libro invenimus conf p ٣٣٣ Vocem الإرلل p ٣٠ infra et alibi singularem esse videmus

Pag 3. lin 4 Vox مكلفة potius secundae formae est, ut talem designet, quibus a Deo res imposita sit conf p ٢ l 13 — lin 6 Auctor, ut in Corano parabola invenisi probaret, plures locos ut Sur 66, 40 46 22, 72, qui in loco يدعون loco vocem يدعون legitur conf Sur 6, 64 16, 70 adnotavit. — lin. 8 Voci سبحانه casum accusativum convenit, ita ut verbum laudemus suppleatur. — lin. 12. Ante vocem الايتين vox اقرا alegra supplenda est. Corani loci sunt Sur 33, 76 41, 10 66, 16 — lin 17 Vox تعلق indicat, suffixum in voce اليه ad Deum referendum esse Quae autem lin. 60 61 66 Corani loci adnotati sunt, Sur 44, 28 16, 76 67, 16 67, 22 invenientur. In loco Corani postremo quem verba upupam respiciunt, auctor قل في الهدهد dixit — lin. 64 Hemistichium metri Thawil appellati est conf Darstell. der Arab. Versk p. 161 sqq Auctor ut probaret, ab Arabibus eundem loquendi modum in proverbiis adhibitum esse, plura adnotavit. Quum primo loco lin 64 adnotavit proverbialem loquendi modum, is in Meidanio opere desideratur Videtur igitur aut nostrorum temporis aut provinciae proprius loquendi modus. Verba قل لي وراقي متركي وراقي sic vertenda sunt. Ei, qui pone me est, dic: me et

consilium meum mosi — lin 65 Prius proverbium apud Meid. T II p. 380, posterius autem sic الشجيع من ليث مغربي Meid T I p 682 legitur. — lin 26 De verbis lepori et lacertae tributis confer Meid T II p 604 sq — lin. 30. De proverbio adulatio confer Meid T III P i p 108 — lin 61 Poeta non revera proverbium versui inseruit, sed ad suum proverbialem loquendi modum adhibuit — lin 31 Versus metri Basith appellati est conf Daratell etc. p. 100 A a.

Pag 4 lin 1 Vox نطق nostro tempore usu remparalibola significationem habet lin 4 Voces مخبر ومنظر, et consuetam anni, internam rei conditionem et externam (quae in oculos incurrit) designant. Liber كتاب كليلة ودمنة a beato de Sacyo Parisiis anno 1816 editus est. Bastian fabularum modo loquentes inducens multa utiliaque consilia regulasque dat. Alterius libri, cui titulus سلوان المطاع a Herbelotio sub voce Solwan mentio facta est. De hoc libro, qui anno 564 Hedj compositus est, conferas Hadji-Chalif No 7067 Tertius denique liber inscriptus est الصادح والباغم «Alia voce et demisse voce loquens, aut more libri Cohlah wa Dimnah sequitur, referente Hadji-Chalfa conf No 7702 Modus poeticus, quo liber compositus est, ab auctore nostro vehementer laudatur — lin. 7 et 8 In vocibus عتاق generosi equi et عتيقة vetus est lusus quidam verborum in hoc opere saepius occurrens. Considerationem autem cum hippodromo comparavit auctor, in quo libri tanquam equi generosi currunt, ut unus alterum merito vincere studeat Et in linea 9 cogitationes suas cum tali equo comparavit. — lin 8 Verba لكل جديد لذة proverbialem loquendi modum referunt, qui Meidan. C 63, 580 occurrit. — lin 11 De viro ابو القاسم حسان conferas praefationem huius operis p. XXV — lin 14 Versus metri Basith sunt conf. Darstell. etc p 101 A a.

Pag 5 lin 1 Auctor vocem قيل, quae proprie reges minores Arabiae felicis designat, adhibuit, ut reges significaret. Voces autem الزمان et كان homoioteleuton ablecunt lin. 6 شمسي للنظر i e Exteriore habitu sol pulchritudine similis erat, ايلسي المخبر i e interna animi conditione Ijaso similis. Ijasus b Moahwijah b Korro Masruita vir singulari prudentiâ et ingenii acumine erat, ut in proverbium veniret. Tempore Omari b Abd-Alaziz in oppido Basra iudicis munere praeerat in proverbio اذكي من اياس est Meid T I p. 503 — lin 7 Duae voces المنطوق والمفهوم, quae hac in libro et alibi coniunctae et oppositae inveniuntur, ita sibi significari possunt, sint res, quae ab aliis ore traditae a nobis discuntur aut mente, dum res cogitatione percipiuntur, intelliguntur Beatus de Sacyus autem in loco, quem in libro Anthologie gram. p 307 ex Ebu-Chalduno adnotavit, voci منطوق significationem sensus proprii verborum dedit, at مفهوم sensus improprius sit, qui mente percipiatur — l 10 Obsequium, quod fratres regi praestarent, cum beneficiis, quibus quisque tanquam praedâ potiri studeret et amorem, quo eum amplecterentur, cum pulchris vestibus, quibus a rege honoris causa ornarentur, comparavit — lin 14 Metrum versus Thawil appellatum est conf Daratell etc p 162 b. — lin 15. In verbis قلبوا لاحبهم ظهر المجن auctor proverbium, quod in Maidani libro T II, p 258 est, hostilitatem significaturus, nec non

in verbis شق العصا discordiam descripturus proverbium, quod ibid. T. I. p. 222, legitur ante oculos habuit, similique verbis العصا ut عصى ludit. — lin. 19. Quum vox تصحيح seu technicos numerorum fractorum remotionem, et vox مصحح numerus sit, qui tales numeri tollantur, significet, voces ترجيح et مرجح quoque sensum technicum artis arithmeticae habere videntur, ut vox مرجح numerus sit, quo unus altero maior fiat et vox ترجيح agendi modum designet, quo unus altero maior fiat. — lin. 19. Selectio praeferendum non est, vocem الاجتهاد non solum studium diligentiamque significare, verum etiam non technice studium, quo iurisconsultus responsis famam sibi acquirat ut peculiarem sibi doctrinam sequatur, nam verbis مذهب الاعتزال non dubie doctrinam Mutazelitarum, qui Wasib b. Atha Alghazeli doctrinam sequuntur, inde appellatorum, quod ab Alhasano Albasri recesserant, auctor respicit. Fieri quoque potest, ut verba بوجوب رعاية الاصلح ad quandam Mutazelitarum doctrinam spectent, legimus enim in Sharistani libro p. ... وليس الاصلح هو الالذ بل هو الاعود فى العاقبة والاصوب فى العاجل وان كان ذلك مؤلما مكروها — lin. 22. In secessu vivere, in proverbiis cousf. Meid. T. III. P. 1. p. 334 laudatur. — lin. 22. Verba لتظفر به من سور الفلك الدائرة aut praeclarus cum ipso ex muro huius circuli mihi non intelligenda videntur. Mundum obstupefactam suam cum equo comparasse videtur, qui inter muros terreos circulum semper describit, et, quamvis semper currat, tamen eodem semper loco maneat. Ut igitur ab hoc loco molesto se liberatur, cogitationes suas incitat, quae quasi saltu ex hoc circulo ipsum ad latus ducant. — lin. 23. Verba ثم ابرع الكتب etiam librum (Coranum) secutus esse verba Corani Sur. 3, 153 وشاورهم فى الامر

Pag. 6. lin. 2. Vox الفقة hoc loco noctem designat, quae maerore eam noctis obscuritate confunderet potest. Hanc ob causam auctor دجاها dixit. Pronomen autem in voce صحاحا aut ad solum aut ad vocem الاستقامة referendum est, quippe aliquis bonus cum solo et die comparari potest. — lin. 7. Pleiadum altitudo in proverbium venit, et dicuntur ابعد من مناط الثريا eminentior quam distantia Pleiadum: conf. Meid. T. I. p. 183. T. III. P. I. p. 38. Difficillima autem sunt verba ولى وضع الثرى الى الثور »Et ut deponeret, ad taurum demiserit« i. e. in rubrum locum depressit. Pag. 22. lin. 3. locus occurrit, ex quo verba nostra lux oriatur وظلوا يقطعون الغور ويعتلون فى الثور وربما مرقوا معه من تحت الرور unde decedebant in mare (mero) et cernebant taurum currentem et interdum lauquam sagittas per eum sub superiore parte pectoris transibant.« Mari igitur navigantes quum tempestate vehementissima in imum maris detruderentur, tanquam tauri caram cornibus fugantur. Auctor igitur putasse videtur, terram a tauro portari, ut non cornua in fundo maris conspici possent. In libro doctissimo: Géographie d'Aboulféda par M. Reinaud T. I. p. CLXXX legimus: »d'après une opinion rapportée par Massoudy, mais qu'on fait remonter à Abd-Allah fils d'Abbas et cousin de Mahomet, la terre ne pouvant se soutenir elle-même, Dieu l'aurait placée sur le dos d'un poisson vivant, au milieu des eaux; le poisson aurait supporté par un boeuf, le boeuf par un ange, l'ange par un roc et le roc par un vent permanent etc. — lin. 8. Auctor homoioteleuti causa vocem قديحم postposuit suffixo omisso. Mutuum autem aequalium

invidiam cum pediculoso vinculo mortuum comparavit. Ut enim tale vinculum hominem semper cruciat, ita talis invidus affligit, et homo nequam quiescat addiscat. Tale igitur vinculum in proverbii consuetudinem venit mulierem pravam denotans conf. Meid T II. p. 175. — lin. 2 In hac linea sequentibusque auctor pluribus vocibus technicis usus est, quarum definitionem ex libro تعريفات adponere, operae pretium erit, quippe verba Arabica pluribus clariora erunt, quam eadem latine reddita. Vox المعارضة est اقامة الدليل على خلاف ما اقام الدليل عليه الخصم, cuius argumentationis varii modi ibidem exponuntur, et, qui plura velit, e doct. Fluegelio editum librum inspiciat. Vox المناقضة inversionem argumenti denotat. Vox المناقضة ita definitur منع مقدمة من مقدمات الدليل — l. 10. Vox استطراد sic definitur سوق الكلام على وجه يلزم منه كلام آخر وهو غير مقصود بالذات بل بالعرض — lin. 13 Voci واقعة duplex significatio tribui potest, ut aut cum voce آلة coniuncta computationem eius designet aut verbum sit, ut vertatur aut exposuit ita (proverbium) — lin 15 Metrum versus Thawil appellatum est conf Darstell etc p. 163 s. — lin 17 دولة مستصحبة »Fortuna constans«. Vocem Kazimirski مستصحبة omisit technicam in libro تعريفات sic explicatam الاستصحاب عبارة عن ابقاء ما كان على ما كان عليه لانعدام المغير وقيل الاستصحاب الحكم الذى يثبت فى الزمان الثانى بناء على الزمان الاول وقيل استصحاب الحال هو التمسك بالحكم الثابت فى حالة البقاء Vocem Kazimirski لعبة غير مترقبة obsequium haud exspectatum et speratum, ni fallor, proprius loquendi modus sunt; auctor enim praemisit verba كما قيل — lin. 19. Metrum versus Camil appellatum est conf Darstell etc. p. 212. 217 sq. — lin. 25 Verba يتعلق في الطرد ما يوجب sensum technicum habent. Vox طرد in libro تعريفات sic explicatur الطرد ما يوجب طرده وعكسه العكس فى اللغة عبارة vox autem عكس sic definitur الحكم بوجود العلة وهو التلازم فى الثبوت عن رد الشيء الى سننه اى طريقه الاول مثل عكس المرآة اذا ردت بصرك بصفائها الى وجهك بنور عينك وفى اصطلاح الفقهاء عبارة عن تعليق نقيض الحكم المذكور بنقيض علته المذكورة ردّا الى اصل آخر كقولنا ما يلزم بالنذر يلزم بالشروع كالحج والعكس ما لم يلزم بالنذر لم يلزم بالشروع فيكون العكس على هذا ضدّ الطرد Qui autem scire cupit varios huius rei modos, librum Fluegeli evolvat. — lin 29 Dicens [illegible] etiam nos in regiones tanquam aves emisit, auctor morem epistolas per columbas in regiones dissitas mittendi exponit, qua de re Egyptius Michael Sabbagh libellum Parisiis cum titulo »La colombe messagère plus rapide que l'éclair« in 1805 edidit.

Pag 7 lin. 1 Signum homoioteleuti post vocem مكانا delendum est, sed in vocibus مكانا et [illegible] homoioteleuton in phrasibus praeter homoioteleuton in fine eam ecum, ut cum vocibus, quibus duplex homoioteleuton كأن القابس est, qui ornamentum modus توشيح appellatur, conferri possit conf. Darstellung etc. p. 412 — lin 7. In voce المتصرفين auctor ob vocem الملك speciosis paratas vocum صيرفي nummularii ante oculos habuisse videtur, ut verbo تصرف agendi modo nummularii significatio quoque tribuatur. — lin. 8. In vocibus [illegible] يشنف oriendum est, Arabes verba pulchra cum inauribus, quibus aures ornentur, comparare. — lin 16 sq Enunciandum potius est احسان وإلطاف — lin 12. 13 Primum notandum est, auctorem vocibus كرة et صولجان notam ludum aspicere, in quo

ope clavae ligneae صولجان appellatae sphaera كرة appellata proponitur. In verbis وفى بيان البيان مصاقعة بسجيع نياتة auctor verbis ludens artem rhetoricam respicit. De voce conferas pag 1. Ars rhetorica tribus partibus continetur 1) علم المعاني conf. Almooktbazar p. ۴۴ 2) علم البيان Almoktbazar p. 383. 3) علم البديع Almooktbazar p. 387, qua scientia omnia verborum ornamenta tam sonus quam verum explicantur. In sequentibus ولسان فصاحتك artem loquendi comparavit cum arte, qua in ludo ope clavae capite incurvato instructae equitantes pilam ligneam impellunt. Quomodo autem voces فصاحة et بلاغة distinctae sint, e libro تعريفات discendum est. Vox الفصاحة in libro تعريفات ita definitur. الفصاحة فى اللغة عبارة عن الابانة والظهور وفى المفرد خلوصه عن تنافر الحروف والغرابة ومخالفة القياس وفى الكلام خلوصه عن ضعف التاليف وتنافر الكلمات مع فصاحتها احترز به عن نحو زيد اجلل وشعره مستشزرات وانفه مسرّج وفى المتكلم ملكة يقتدر بها على التعبير عن المقصود بلفظ فصيح conf. Almooktbazar p. 10 sqq. Vox البلاغة autem sic: البلاغة فى المتكلم ملكة يقتدر بها على تأليف كلام بليغ فعلم ان كل بليغ كلاما كان او متكلما فصيح لان الفصاحة ماخوذة فى تعريف البلاغة وليس كل فصيح بليغا البلاغة فى الكلام مطابقته لمقتضى الحال المراد بالحال الامر الداعى الى المتكلم على وجه مخصوص مع فصاحته اى فصاحة الكلام Almooktbazar p. 17 — lin. 14. In verbis وحصر طرف لثامه ولبادر الارض بالتثامه auctor, ut luderet verbis لثامه et التثامه, vocem لثام uvelamen oris quod proprie mulierum est, in viro adhibuit. Sensus est: Remoto extremo velamine oris, in terram se celeriter prolicione caput ita depressit, ut terra ipsi loco velaminis esset. Simul quoque osculandi significationem in voce التثام cogitasse videtur, cum morie erat coram rege terram osculari conf. Abulf. Ann. T. III p. 161. IV p. 379 ann. 388 — lin. 15. Quos auctor varios gradus, quibus quis bona consilia in usum suum convertit, protulit, ii sine dubio ex ejusdem doctrina desumti sunt. Quam autem vox الاخلاص significationem habeat, pag. 1 vide — lin. 20. Verba وارتيا بترك السمعة vertenda sunt: ita ut nulla sit ratio eius, quod homines rem audiunt et videant. Verba ثم لتحقق العلوم الرجحة vertenda sunt: ubi se cognoverat excellentes (reges) meos.u Excellentes, praeponderantes scientias reges, ut eius benevolentiam captaret, tribuit. النصيحة sincerum monitum, quatenus sincerum monitum est. — lin. 24. Locus, quem e Corano adnotavi, Sur. 40, 44. 45. invenitur — lin. 28. Versus metri Thawil est conf. Darstell. etc. p. 183 c — lin. 30. Modum, quo a Deo homini plurae indoles datae sunt, auctor cum monili lapidibus pretiosis facto, comparavit. Mentem autem hominis coronam appellat, cuius pretiosissima unio hoc redolens est.

Pag. 8 lin. 1. Verba وانك لعلى خلق عظيم in Corano Sur. 68, 4 leguntur — lin. 2. Vox الثقلان, qua homines daemonesque designantur, e Corano Sur. 55, 31 desumta est. — lin. 4. Mohammedem صاحب التاج والقضيب appellavit, quod ei regium dignitatem tribuit et Mohammedes heroës ubeatur conf. De vita Mohammedis Gagnier p. 154 ann. — lin. 5. بتمسك بالحانيا الطيب acuos (preciosiole) laciores odoramentum tenebat. Precationem igitur cum vestimento lanea instructo comparavit. Vocem متمسك adhibens voluit, ut legens odoramentum pretiosum مسك appellatum

cogitaret. Hirce quoque procibus auras leves tribuit, quibus ramos molles moveretur — lin. 6 Verba قريب اخيركم Mahommedis sunt, quae inter traditiones locum habent. Sic quoque, quae lin. 9 seq narrata sunt, inter traditiones locum obtinuere. — lin 10. Verba الناس على دين الملوك homines religionem regum sequuntur, in proverbii consuetudinem venerunt conf Meid. T II p. 798 — lin. 13. Voci طاقة hoc loco duplex est sensus facultatis et potentiae. — lin. 17 Montis in proverbio firmitas tribuitur conf Meid T I p. 974 375 et torrens impetuosum praebet T II, 101 — lin 90. Vox الخراج reditus, qui ex fundo proveniunt, designat. Vox فيء in libro تعريفات sic definitur ما رده الله تعالى على اهل دينه من اموال من خالفهم في الدين بلا قتال اما بالجلاء او بالمصالحة على جزية او غيرها والغنيمة اخص منه والنفل اخص منها — lin. 23 Locus Corani legitur Sur 25, 67 — lin. 26 Mandatum assumptum regis esse super verticibus capitum illorum temporis, auctor dicere videtur, quod legati regis epistolam aut diploma super capitibus portare solebant. Tale autem mandatum cum Dei decreto, quod semper perficitur, auctor comparavit. Ut autem intelligas, quale Dei decretum sit ex Arabum sententia, cognoscant, ex libro تعريفات voces definitionem adponimus القضاء عبارة عن الحكم الكلي الالهي في اعيان الموجودات على ما هي عليه من الاحوال الجارية في الازل الى الابد — lin. 28 Voces زيد وعمرو «Saidus et Amrus», quas Arabum grammatici in exempla adhibere solent, hoc loco unum quemque designant. ibid. Ex eo, quod auctor voces القضاء والقدر coniunxit, videre licet, unam vocem ab altera diversam esse. Quae sit vocis القضاء significatio antea vidimus. Vox القدر in libro تعريفات sic definitur تعلق الارادة الذاتية بالاشياء في اوقاتها الخاصة فتعليق كل حال من احوال الاعيان بزمان معين و سبب معين عبارة عن القدر — lin 29 Auctor, quum decreta divina cum sagittis comparavit, animum humanum cum clypeo et cautionem cum lorica contulit. — lin. 32 Sagittam eunntem ad cremam redire, robur, quae fieri non possunt, in proverbiis adnumerantur Meid T. I. p. 300

Pag 8 lin. 2 Anuschirwan vel Nuschirwan filius Cobadi nomen regis Persarum sapientiâ clari est Vixit tempore, quo Mohammedes natus est. confer Herbelot bibliothequen Orientale sub voce Nouschirvan. — lin 6 In verbis حبركان duplex sensus est eiusd multum abluit, quia intraret in narrationem, num existente aut quum intraret in praedicatum verbi كان (nomen grammaticum) conf de Sacy Gram Ar T. II, p. 101 970 — lin. 11 Verbis مقوله قريب من المعقول dicere vult auctor, quamquam bubona (i. e. res, quae mente caret) loquatur, tamen sensum verborum esse intellectu percipi posse — lin. 13 Verba ومن اين ومن لي est unde et unde? aliquam continent, ut sensus mi et unde mihi resistendi facultas erit? — lin 14. Poenam cum conditione servi comparavit, e qua liberatus est. — lin 21 Bonum et sincerum monitum, quum audienti ingratum esse solet, auctor cum re aspera et amara, tum cum re ardente, quae se sustentis homini dolorem facit, patientiam autem, qua excipitur, cum re frigida, qua dolori ardores in intestinis leniuntur, auctor comparat — lin 27 In Corani capite 27 v 19 legimus, Salomonem formicarum loquelam intellexisse et ibidem v 40 Salomonis Vezirum آصف بن برخيا in commentario monito 9, sed

in Corani commentario Beidhawii Salomonem formicam consolatam haud legi conf p 251 l. 8 — lin. 68 Verba اجيرا لصياد السمك „mercenarios piscatoris“ Tota mercenarius quem parum mercedis accipiat, pauperem significaturus in proverbii consuetudinem venit, sed quum loquendi modus in Meidani opere haud inveniatur, aut seriore tempore ortus est regioni propius videtur. Salomonem per quadraginta dies imperio privatum fuisse, Sur. 38 v. 33 in Beidhawii commentario legimus.

Pag 10 lin 3. Auctor iustitiam regis cum vestimento comparavit, cuius margo diversi colore induitio esse haud possit. — lin 4. Dictum folia eorum facta praeclara complectuntur i. e. in libris historicis facta eorum praeclara descripta sunt. — lin 6 Versus metri Wafir appellati sunt conf. Darstell etc. p 203 A et p 666. — lin. 8. Solitudinem cum persona comparat, cuius faciei se adhaerere velit. — lin 9. Verba الآراء الشريفة „consilia nobilia“ id designant, quod res decernit. Voci ظنون, quam voci تصور, quae generalem significationem habeat, opposita sit, generalis nomini significatio tribuenda est. — lin. 13 لرمي لا. Si pronomen post suffixum, ut vis sermonis augeatur, repetitur, pronomen repetitum formam nominativi semper habeat necesse est conf. de Sacy Gram Ar T II p 375 ibid. Voces وثيق adhibuit sine dubio auctor, ut homoioteleuton cum priore طريق المرء constituatur. Vox وثيق hoc in loco pro ملك وثيق „pactum firmum“ dicta videtur aut وثيق الآخرة est pro الآخرة الوثيقة. In quibus phrasibus singulae voces homoioteleuto concordant. — lin. 14 sq. Proverbiales loquendi modi sunt. — lin 15. Corani locum, quem auctor adoptavit Sur. 28, 36 invenimus. — lin. 16. Versus, cuius metrum Thawil appellatum est, conf. Darstell. etc. p. 162 b. 176, auctor Misuo Aldeiam est, qui initio Islami eiusque tempore Ferazdaki vixit. Voces احلك احلك in proverbii consuetudinem venerunt conf. Meid. T I p 66 — lin 17. Viri الضحاك appellati vita in Ebn-Challikani opere No. 304 describitur. Vir cum gente Keis pro Abd-Allaho b. Sobair contra Merwanum dimicans anno Hedjrae 64 occisus est. Ibid. Auctor verbis الحديث القديم ludit, voce enim الحديث historiam traditione conservatam nec non novum designat, et novo vox القديم veteo opposita sit. — lin 64. Vox مهتر homoioteleuti causa مهتار accepta, Persicae originis supremum cubiculariorum designat. — lin 67. Pro voce دار legendum videtur ادار.

Pag 11 lin. 1. Ob homoioteleuton vocem يوزاحوا quae cum voce وقدروا coniungenda erat, postposuit auctor. — lin 4. Voces طالع النحس cum Arabum opinione cohaerent, a siderum quorundam ortu hominem fortunam infortuniumque pendere. Saturnus et Mars planetae sunt, quibus infortunia tribuuntur, quapropter cognomen النحسان (malefici) gerunt. De vocibus طرد et عكس confer pag. 9 — lin. 11. In libro تعريفات animarum species distinguuntur ... النفس الانسانية هي كمال اول لجسم طبيعي آلي من جهة ما ... Vox الشهوة sic definitur: حركة النفس طلبا للملائم. يدرك الجزئيات لمور الكليات ويفعل الافعال الفكرية. In altero autem loco voce الشهوة الحيوانية sic حيوان الجسم النامي الحساس المتحرك بالارادة sine dubio libido designatur. — lin 13. Voce جوانحها (costae eius) auctor id significare volt,

quod costis inclusum est ut cor. — lin. 22. In Coran. loco Sur. 15, 22 vox رياحا occurrit. — lin. 23. Metrum versus Wafir appellatum est conf. Darstell. etc. p. 224 A.

Pag. 12 lin. 1. Metrum versus Basith appellatum est conf. Darstell. etc. p. 195. — lin. 3. In verbis التي وجوه الخلاص منها للكلي duplex sensus esse potest, ut vedatur: quorum liberationem facies aegrae sunt omni modo, quibus ex iis liberemur, dubii sunt. Ibid. Verbis شافة استاصل auctor proverbium recepit. In Meidani opere legitur quidem: استاصل الله شافته „Deus radicem eius omnino evellat!", sed in Scharaf-Addini Samachscharique operibus loco vocis مرتد legitur شافته „ulcus etc." conf. Meid. T. I p. 103. — lin. 8. Vox الناظرة usu technico adhibita in libro تعريفات sic definitur: التخيل بالبصيرة من الجانبين بين البحث الشيئين اظهارا للصواب. — lin. 10. Vox البحث usu technico adhibita sic definitur: اثبات النسبة الايجابية او السلبية بين الشيئين بطريق الاستدلال. — lin. 12. In hoc loco et sequentibus eidem ostendere vult, quo adversarius in disputando uti possit, ut rem, quam alter affirmet, ipsumque haud verum neget. Hoc autem ea e disputando se haud deterreri dicit, quum in hoc certamine, quod dolosus sit, officium sequatur. Auctor melius voces technicas adhibet. Vox المعارضة usu technico adhibita explicata est. De voce المناقضة confer vocem عكس pag. 6. De voce مناقضة confer pag. 8. — lin. 13. De voce المناقضة conf. p. 7 ibid. Vox السلب usu technico adhibita sic definitur: السلب انتزاع النسبة. — lin. 16. Vox الاختلاف usu technico adhibita sic definitur: التحقيق اثبات المسئلة بدليلها. Talem autem cum auctore cum poste e virorum adspectu defensa comparavit, cuius velum, ut dubium removeatur, argumentatione tollitur. — lin. 18. Voces عين اليقين sic definiuntur: ما اعطته المشاهدة والكشف, est igitur res quae claro modo intelligitur. Verba „non فلا اكره في الدين in religione contra voluntatem suam cogitur" aut Mohammedis traditione conservata aut alius esse videntur. — lin. 19. Vox الاصطلاح hoc in loco ob vocem اللاقة, quacum coniuncta est, significationem adulandi et simulatione utendi, quae tertiae verbi formae propria est, habere videtur. Sed artificiose agendi rationis quoque significatio loco convenit conf. p. 65. — lin. 23. Verbis المنهج المستقيم auctor verba Corani الصراط المستقيم, quae pluribus locis occurrunt, imitatus est. — lin. 27. In verbis فكل في الروغان ثعلب proverbium اروغ من ثعالة „astutior quam vulpes" auctor respexit Meid. T. I p. 577. In proverbio اخدع من اسد non dicitur, sed dicitur اخدع من الذئب „Iniustior, quam lupus". — lin. 28. Verba الناس برمانهم اشبه منهم بآبائهم „Homines tempori suo similiores quam parentibus sunt" proverbiis recentioribus adnumerantur conf. Meid. T. II p. 789.

Pag. 13 lin. 2. Voci الفراسة, quae cum voce الفهم coniuncta est, sagacitatis significatio tribuenda est. Si usu technico adhibetur, eam sic definitam invenimus: الفراسة في اللغة التثبت والنظر وفي اصطلاح اهل الحقيقة هي مكاشفة اليقين ومعاينة الغيب. — lin. 3. Versus metri Thawil appellati sunt conf. Darstell. etc. p. 161 sq. — lin. 4. Versus metri Camil appellati est conf. Darstell. p. 211 A. a. et p. 212. — lin. 5. Ardeschir b. Babec primus Sassanidarum rex in Persia erat, qui anno Christi 238 diem obiit conf. Herbelot Bibl. Orient. sub voce Ardschir. Vox اتابك proprie patrem dominum lingua Turcica designat et postea

titulus honoris erat, qui primum a Malikschahe Veziro Nisam-Almulc datus est. De Atabekarum familia, quae Mosulae Halebique imperium tenebat, hoc loco cogitandum non est. Auctorem autem Persarum regem Atabecum appellasse, haud placet — lin. 6. Proverbium Arabicum, quod in Meidanii opere T. I p. 178 legitur, paullo diversum est: يعني القتل أحيى للجميع „Quaedam caedes omnibus vitam conservat." — lin. 7. Versus metri Basith appellati est conf. Dorateli etc. p. 182 sqq. — lin. 8. Corani locus, quem auctor adnotavit, Sur. 2, 175 legitur. — lin. 9. Kabus b. Waschmegir Persarum rex anno 387 Hedjr. imperio potitus est conf. Herbelot sub voce Cabus et cl. Wüstenfeld Arab. Aerzte p. 57. — lin. 10. Auctor vocem جبلوا adhibuit, quod obsequium cum vinculo comparavit, quo manus constrictae erant. — lin. 11. Auctor verbum سكك pro ... ob perfectum verbi سلك homoioteleuton adhibet, nam significatione sua minus apta est. — lin. 12. القرماد dubitari hoc loco sunt, quorum sanguis ei debetur. — lin. 16. De voce تسخير conferas pag. 4. — lin. 20. Tempus cum corpore comparatur, cuius temperamentum ita mutatum est, ut conditio eius cesset. In libro تعريفات vox المزاج sic definita est: كيفية متشابهة تحصل من تفاعل عناصر متصغرة الاجزاء المماسة بحيث تكسر سورة كل منها سورة كيفية الآخر — lin. 21. Versus metrum Monsarih appellatum est conf. Doratell. etc. p. 254, 256 sq. — lin. 23. Auctor avaritiam improbam cum pallio ex ovis pr... comparavit, quae diabolus in cerebro hominum posuerunt. — lin. 25. Quomodo versus, cuius metrum Thawil est conf. Doratell. etc. p. 161 cum prioribus versibus cohaereat, haud liquet. In eo animal tantopere emaciatum, ut eius costae per latera appareant, describitur. Quae autem animalis macitiae causa erat, ut pauperes, quum fore, ut minimo pretio venderetur, sperarent, pretium interrogarent. Fieri potest, ut tempus aut dignitas regia cum tali animali comparatum sit. — lin. 26. Locus, quem auctor ex Corano adoptavit, Sur. 4, 119 legitur.

Pag. 14 lin. 1. Auctor hoc loco duo verba برطل et ارتشا adhibuit a nominibus برطيل et رشوة derivata, quibus dona significantur, quae aut ex officio aut sponte iudici dantur. Duas autem voces coniunxit significationes, prophetas iudici supremo (Deo) nullum donum, qualecunque sit, dedisse, ut munus legati acciperent. — lin. 2. Auctor sui erroris homoioteleuti causa رسالة, pro رسالات dixisse videtur, cum sic in Corani loco Sur. 6, 124 legitur. — lin. 4. Proverbium est: ظل السلطان كظل الله „Regis umbra et Dei umbra est" conf. Meid. T. III P. 1 p. 311. — lin. 5. Voces فرض et نفل res lege praeceptas necessario observandas et res spontaneas designant. In libro Tarifat vox الفريضة sic definitur: هو في اللغة التقدير وفي الشرع ما ثبت بدليل مقطوع كالكتاب والسنة والاجماع وهو على نوعين فرض عين وفرض كفاية ففرض العين ما يلزم كل واحد اقامته ولا يسقط عن البعض باقامة البعض كالايمان ونحوه وفرض الكفاية ما يلزم جميع المسلمين اقامته ويسقط باقامة البعض عن الباقين كالجهاد وصلوة الجنازة. Vox نفل autem sic definitur: النفل في الشرع اسم لما شرع زيادة على الفريضة والواجبات وهو المسمى بالمندوب وهو المستحب والتطوع ibid. Locus ab auctore e Corano adnotatus Sur. 4, 66 invenitur, sed ibi legitur: وأولي الامر منكم — lin. 7. Vocis قاشعة hoc in loco significatio dubia est. Mihi locum iram, quam rex personali ostendere debet, designare videtur.

eam cum venia, quae peccanti datur et generose agendi modo coniuncta est. — lin. 8. Vox تحيل nostro tempore a voce حيلة derivata, modum agendi designat, quo quis astutiam ostendit. — lin. 10. Verbum امراض البواطن وفي auctor Corani locum Sur. 2, 9 في قلوبهم مرض „in animis eorum morbus" respicit. — lin. 14. Vox البرج, quae de signo Zodiaci adhibetur, hoc loco ab auctore cum sole haud accurate coniuncta videtur. Vox البرج homoioteleuti causa pro البُرج est. — lin. 18. Verba تغمر اذا etc. proverbialem loquendi modum redolent. — lin. 19. Bihram-Djor Persarum rex erat huius nominis quintus princeps, filius Jezdedjerdi, qui tempore Nahmani filii Amri l Kaisi imperium exercebat conf. Herbelot Biblioth. Orient. s. v. Bahman. — lin. 22. Vox ايد dupliciter modo intelligi potest, est enim aut singularis ايد potentia aut pluralis a singulari يد derivandus manus, ut ذو ايد „possessor manuum" potentissimum designet. — lin. 23. In verbis جنات تجرى من فوقها الانهار verba Corani Sur. 4, 60 auctor respicit, sed, quum in Corani loco paradisus describatur, verba من تحتها in verba من فوقها mutarentur, necesse erat. Hic loquendi modus in arte rhetorica اقتباس appellatur. Flectus autem cum equis certantibus, qui in hippodromi loco currunt, comparati sunt. — lin. 30. Vox ملك si unicam personam statuam designat, vix pluralem habere potest; sed auctor voci suae dubio homoioteleuto commutus pluralis formam dedit. — lin. 31. In voce وردها duplex significatio est, ut aut tanquam nomen actionis vertatur adventu suo aut tanquam pluralis apud rosas eorum. Vox ماست autem paullulum incedendi modum designat, quo metalo corpore gratiam ostensuros incedunt, nam, quum velato sunt corpore, alio modo placere student.

Pag. 15. lin. 1 et 2. Verba اذا قمر usque ad والعروج homoioteleuto carent. Cantandum docti verba esse videntur. — lin. 3. Actiones generosas cum locis, ubi pecus libere pascitur (مسارح) auctor comparavit. — lin. 9. Quum in opulis strata et pulvinaria in solo ponuntur, in quibus decumbunt, auctor بسط بساط النشاط simul verbis ludens dixit. — lin. 12. Versus metrum Wafir appellatum est conf. Darstell. etc. p. 224. — lin. 12. Verbis مغازلة الغزلان ludens blanditiarum et iocorum feminarum pulchrarum, quae cum dorcadibus comparantur, sermonem descripsit. — lin. 13. في شطحاتها Verbum شطح cum derivatis sensu satis adhibitum est, quod duobus locis in libro hoc conf. p. 122 et in altero auctoris nostri opere, Vita Timuri T. I p. 232 ed. Mang. occurrit. Statum hominis designat, qui est, qui satis bibit. Pluralem autem haud bene adhibuisse videtur auctor. Conditio qua quis plenus vini, sed non omnino ebrius est, afficit, ut quae cogitet, libere loquatur. Est quoque proverbialis loquendi modus الخمر يظهر ما في قلب الانسان „Vinum id, quod in hominis animo est, ostendit" Meid. T. III P. 1 p. 142. — lin. 16. Verba الشراب vinum etc. proverbialem loquendi modum redolent. — lin. 19. Metrum versuum Basith appellatum est conf. Darstell. etc. p. 120 A. a. Posterioris hemistichii verba significant amore captum nil velle nisi audire et videre. — lin. 21. Versus, cuius metrum Wafir appellatum est conf. Darstell. etc. p. 203, sic vertendus est: Omne lenocinium pro fratre aut amico, dum donum haud accipitur, vitium est putandum. — lin. 22–24. Versus, quorum metrum Munsarih appellatum est conf. Darstell. etc. p. 254. 222 sq. sic vertendi sunt: Non est is, qui versus

compont, hoc viri habendus, qui lenocinium facit, nam virorum elegantium sermonem audit. Hic litteras commuxit, sed illius sensus excelsus est, etsi sectus conjunxit. — lin. 25. Num Magorum doctrina permittat, ut sponsae concubitu fruatur, nescio. Hinc autem verba viri rigidi rationem, quae moribus Arabum contraria esset, excusavit. De Magis confer Herbelotum s. v. Magius et Sharestani p. ١٨٣ — lin. 26. Voces رببيبة للحسن والاحسان vertendae sunt: Ovis in domo educata pulchritudinis et beneficentiae. — lin. 30. Vocem كنس nescio an auctor, quod feminae pulchrae rum dorcadibus comparantur, confer Hamâsae locum sub voce d o r c a s in appendice citatum. Vox تعودى e particula لى pendet.

Pag. 18. lin. 1. Verba فلاك منك والملك consequentem partem verborum فان رايت constituunt et sic vertenda sunt: Id e te prodit et ad te redit, e. in tua potestate positum ad neminem pertinet. — lin. 3. Vox السيف cum voce أخطها statu conjungenda est. Staturam erectam cum lancea, intortum vel valerrationem cum gladio auctor comparavit. Postea intortam fractam مكسور appellavit, quod intortus ictu abruptus. — lin. 8. Metrum versus Wafr appellatum est conf. Darst etc. p. 204. — lin. 7. Loco القرية عذا eam dubio هذه القرية legendum est. — lin. 9. Vox خوند Persicae originis dominum designat. Dubito, num auctor voci significationem dominae, ut suffixum cum ea connectam sit, (id quod voci خندة convenit) dederit, uxorem suam dicturus, an addita littera femininam formaverit. — lin. 13. Vox حلقماء, quamquam verbum duplicem accusativum haud regit, tamen cum vocalibus pausae enuntianda est. — lin. 16. Loquendi modus ما احلا وما امر quem auctor cum sensu affirmativo adhibuit, saepissime cum sensu negativo adhibetur. — lin. 17. In verbis مثل السلطان etc. proverbialis loquendi modus est conf. Meid. T. III P. 1 p. 223. — lin. 20. Locus Corani consuetius legitur Sur. 3, 153. — lin. 21. Locus alter Corani est Sur. 2, 164. — lin. 28. Homoioteleuti causa vox الفكر tamquam pluralis forma enunciando erit.

Pag. 17. lin. 6. Auctor regem cum procreo comparans, qui ad preces faciendas convocat, indicavit, tempore, quo sol occidat, preces faciendas esse conf. cl. Weil Mohammed p. 73 adn. — lin. 11. Verba صهيب برق e Corani loco Sur. 11, 79 desumta sunt. Iuliumum, quo ne a lupo laceraretur, timeret, auctor cum lupo comparavit. — lin. 14. Versus, cuius metrum Tawil est conf. Dorstell etc. p. 162, in Hamasae opere p. 33 legitur. — lin. 15. Hordus modo, quo auditi reges adire solebant, terram osculans (confer p. 7 et Abulf. Annal. T. V p. 338) lupum alloquitur. Vox جناب, latus, titulus est, quo anteriore tempore reges unbilesque alloqui solebant. — lin. 19. Vox مستنقع locum, ubi quis bene se habet et pinguis evadit est (idem quod منتجع) locum, ubi pabulum quaerentes subsistunt, significare potest. — lin. 21. Abu-Ishak Ibrahim Almausili musicus celeberrimus erat Persicae originis, qui Cufae anno 125 natus, Bagdadi anno 188 aut, quod est aliorum sententia, anno 212 diem supremum obiit. — lin. 28. Duo erant musici nomen Mabhad gerentes, unus tempore Alwalidi b. Iazid regnantis anno 125—126, (Abu-Abbad filius Wahbi Medinensis conf. Librum Cantilenarum magnum ed. cl. Kosegarten p. 13), qui Damasci usum Alwalide frequenter

cuenat, alter in sola Harun-Alraschidi cauens et البلقابى cognomen habens. Quamquam prior celebrior est, tamen hunc cogitavisse videtur auctor, quippe cuius semel cum Abu-Ishako apud eundem regem canente mentionem fecerit. — lin 25. Voce صيخ succus e dactylis expressus, quem libitum potabant Mohammedani mous severi, designatur. — lin 27. Versus, cuius metrum Wafir (conf. Darstell p 223), sic vertendus est: „Passer viscerum amat locustam sicut agnus Abu-Djoahdam (lupum) amat“ sensus difficultate haud caret, cum dicendum fuisse videtur „ut passer locustam amat sic lupus agnum amat“ i. e. amans eum vorat, sed auctor fortasse sensum invertit, ne lupum causam cognosceret, cui hoedus hunc versum recitaret. Verbis عصفور كشفا codem modo usus est, quo عصافير بطنه تلعب dicere solent. — lin. 29. Auctor verbo وكبيا كبيا confusum quemlibet admisendi modum significaturus. — lin 30. Hac in pagina et in sequentis initio plura vocabula adhibuit auctor, quae ex arte musica desumta sunt. Quae ut legentibus explicarem, ea, quae vir cl. Kosegartenus in Libro magno cantilenarum Abu-Ispahanensis doctissimo quidem, sed pluribus fortasse obscuro de Arabum arte musica in prooemio p. 5—193 disputavit, perlegi. Nil pecoe (?) inveni, quod explicatu mihi esset aliud, hanc sine dubio ob causam, quod in omnibus, quae attulerit, Alfarabium philosophum Arabem clarissimum sequeretur. Qui vir quum Arabum cantilenas explicare tentaverit, ita ut artem Graecam in Arabum cantilenas transferret, Graecorum voces technicas adhibens, num recte fecerit, dubitare licet, quippe Arabum cantilena, nisi me omnia fallunt, toto coelo a Graecis discrepaverit. Cuius viri explicandi modum quamquam scriptores post eum viventes potissimum secuti esse videntur, tamen dubio caret, veteres Arabes cantilenarum modum artemque non tam a Graecis, quam a Persis didicisse. Quo autem est, qui dubitet, ab Arabibus in oppido Hira cantilenarum modum a Persis canentibus auditum esse. Arabes ut alias res sic artem canendi a Persis iam ante Mohammedem ibi didicisse, quid est, quod negemus. Thowaisum quendam in oppido Medina a Persis eodem cantilenarum modum primum cecinisse legimus v. c. f. Kosegarten p. 11 et Meid. T. I p. 423. Ex cl. Kosegarteni libro didici, citharam Arabum antiquiorem a recentiore diversam fuisse ita, ut illa quatuor tantum chordas haberet, haec quinque cui addita خلاف acutissima esset praedita v. c. f. p. 30 et 45. Inde aequi videtur, auctorem libri nostri citharam antiquiorem in linea 30 describentem ante oculos habuisse, quippe qui chordam gravissimam بم chordae inferiori زير opponeret, verbis utens صوتك ارفع „et tolle vocem tuam“. Quid autem in 32. verbis هذا في اوج الحسيني ولبكي significent, accurate definire haud nostrum sit. In priorbus videmus, lupum velle, ut hoedus sonum gravissimum in acutissimum mutaret, et, quum postea voce Persica اوج (altitudo) usus sit, verbis اوج الحسيني eundem canendi significari, qui vere acutissimus fuit, vix dubitare licet.

Pag. 18. lin. 1. Verbis وخرج من دائرة الحجاز الى العراق „et exiit e circulo Hidjazi in (circulum) Iracae“ significare videtur auctor, hoedum modum canendi laetum reliquisse et transiisse in modum tristem, ut pastor statum tristem hoedi periculumque cognosceret; id quod nos dicimus, eum e modo, quem Dur vocamus, in modum Moll appellatum transiisse. Certe

autem quam ecausus, ortis metricae inventorem Chalil b. Ahmed appellatum (nat. anno 100 mort. anno 190 aut 175) librum de cantu (كتاب النغم) composuisse, eum modos musicos eodem modo, quo metra in circulos distribuisse, quis negabit, quippe modos musicos cum metris arcte cohaerere? (conf. libr. meum, Darstellung der Arab. Verskunst p. 147 sq.) Hunc quoque virum celeberrimum ceteros aetate viventes scriptores in modo, quo modos musicos explicarent, imitatos esse puto. Hanc sine dubio est causa, cur auctor noster verbis دائرة العراق et دائرة الحجاز (vox enim دائرة ante vocem العراق supplenda est) usus sit. Fieri quoque potest, ut vocibus دائرة الحجاز Arabum canendi modos, vocibus دائرة العراق Persarum modos significare voluerit. Voces الطامة الكبرى, quibus extremum iudicium designatur, e Corani loco Sur. 79, 34 desumtae sunt. — lin. 3. Versus metrum Hedjez appellatum est conf. Darstell. p. 220. — lin. 4. Vox السماع est cum vocali Fatha enuntianda aut cum vocali Kesra musice enuntiari potest. — lin. 6. Sonos verberat الماجلة في الغميمة cum verbis proverbii من اخذ برأسه فقد ربح „Qui caput suum a pericula liberat, is lucro potitus est“ cognatus est conf. Meid. T. II p. 601. — lin. 7. Verbis magis edit ob pecuniam, auctor maximam eius pecuniam indicare vult. — lin. 9. Duo vocabula Turcica سماط „mensa, epulum“ et قبز pro الجوز nomen instrumenti musici, adhibuit auctor. — lin. 9. Vox المثالث tertiam citharae chordam et المثاني secundam chordam designat. — lin. 10. Verba يحرق نفرسه ودته انه ليحرق على الارم proverbiali loquendi modo similia sunt: „Multum nostra ne dentes molares fricat“ Meid. T. I p. 54, quocum proverbialis loquendi modus هو يفرع سن ندم „Fricat dentem poenitentiae conferendus est“ conf. Meid. T. II p. 840, quorum prior hominem iratum esse, posterior poenitentiam agere significat. — lin. 10. Versus metrum Basith appellatum est conf. Darstell. p. 105. Littera Alif in fine homoeoteleuti causa addita est ib. p. 315. — lin. 13. De voce تمطير confer p. 4 13. ibid. in voce الاصول duplicem significationem video aut radicem i. e. maiorum, e quibus quis originem ducit aut dogmatum fundamentalium. — lin. 13. Voces معقول et منقول hoc loco significationem technicam habere videntur, sed, quae vocis منقول in libro Ta'rifat inscripto adnotata est, ea hoc in loco admittenda non est. In libro hocce p. 1. 65. duae voces النقل et العقل connectae sunt, de ut vox النقل legem homini translatam, vox العقل mentem, ingenium homini insitum designet. Vox معقول igitur id est, quod mente intelligitur, vox منقول id quod lege divina cognoscitur conf. p. 4. — lin. 15. Proverbium, quod, ab eo conclusionem derivans, signum, vexillum علم appellavit, Meid. T. II p. 605 legitur. Conclusio verbis من لم يشابه etc. continetur. — lin. 18. Versus metrum Basith appellatum est conf. Darstell. p. 105. — lin. 19. Versus significat, regem Anuschirwanem explorationem suá impedivisse, quominus vilem calamum scriptorum tangeret, siquidem ars scribendi nobilium esset; nobiles autem opere vili deprimerentur. — lin. 23. Ridhwan nomen angeli est, qui paradisum custodivisse putatur. Ut sui paradisum, quem hortum fuisse putabant, e hortis huius temporis distinguerent, in paradiso vocem Arabicam الجنان, in hortis autem vocem Persicam البستان adhibent. Paradisi partem neglectam fuisse e custode Ridhwan, ut Ebn-Awa intrare posset, auctor dixit. Qui plura de Paradiso scire cupit, libros l'Alcoran etc. par du Ryer T. I p. 193 inspiciat. — lin. 24. من مجرى الماء

, per annum." — lin. 25 شيمر يغداد كفر احصانى اهل الشام „viri Bagdadenses, qui beneficiorum suorum Syros obiecerunt." Quaenam Syrorum beneficia in Bagdadenses collata auctor respexerit, dici vix potest. Auctorem Bagdadensibus summe infestissime fuisse, ex pluribus locis libri nostri cognoscere licet, quippe pravum agendi modum Bagdadensium saepius adumbrant conf. p. ۱۳۱ l. 17 p. ۱۸ l. 1. Immo illis totiu Iracenses Syrosque tempore belli inter Moawijahum Alliumque aut orta aut aucta esse videtur, quapropter in proverbio dictum لمس الشامى للعراق برفيك „Syrus iocatur fumae socius non est" conf. Meid. T. II p. 376. — lin. 26. Vox جُلّق duplicem significationem sensus aptus patebit aut denuo punctis (fructus) aut crimeti. — lin. 25. Vox ملح proprie Persicum est hortum designans, quam auctor immiscetelum cum voce بالحناع quae est pro الطلاقى adhibuit, sed ملح quoque esse potest pro البلعى „modum transgrediens," ut hortulanum designet. — lin. 26. Auctor مد pro حركاته الحركات homoteleuti causa dixit ibid. Loquendi modus الفطام الرقات in Corano occurrit Sur. 17, 52, 100 — lin. 32. Verba ملمه . ولقد احاط ex Corano Sur. 2, 75 desumta sunt, nam ibi legitur واحاطت به خطيئته

Pag. 16 lin. 1. Verba العذاب الاليم in Corano multis locis occurrunt conf. Sur. 9, 98. — lin. 3. In verbis رايت احرى فى ديوان حسناته وت sunt cui pro beneficiis praemium in codice accurate adnotatum erat" auctor Mohammedanorum opinionem respicere videtur, hominis actiones ab angelis in libro notatas esse, qui die extremi iudicii produceretur conf. Du Ryer l'Alcoran T. 1 p. 177. — lin. 2. Ius vicinitatis postulabat, ut vicino auxilium praestaretur ut is a malis defenderetur. — lin. 4. Verba والجار الجنب pars loci sunt, qui in Corano Sur. 4, 40 legitur, quo in loco ii recitantur, quibus ab homine benefaciendum est. Inter alios duorum vicinorum والجار ذى القربى والجار الجنب mentio facta est i. e. vicinus, cuius vicinitas propinqua est aut is, cum vicinitas propinquitas aut connubium generis aut religione est et vicinus remotus aut cui propinquitas non est. In Beidhawii commentario triplex vicinus esse dicitur: unus cui tria iura sint a) ius vicinitatis b) ius propinquitatis c) ius religionis Islam; alter, cui duo iura sunt a) ius vicinitatis b) ius religionis Islam, tertius, cui unum tantum ius est, nempe vicinitatis. Hunc esse aut Iudaeum aut Christianum. — lin. 6. Verba لما كل مرة تسلم الجرة proverbialem loquendi modum inferunt, qui Meid. T. III P. 2 p. 446 sic legitur ما كل كرة تسلم الجرة „Non omni vice hydria salva est." — lin. 2. Verba سحاقة etc. proverbium sunt, quod Meid. T. III P. 1 p. 278 paulum diverso modo legitur. — lin. 12. بسط له قراشه „Expandit ei stratum suum i. e. invitavit eum ad sedendum." — lin. 13. Verba الدسه رباشه „Vestis splendida eos eum vestivit" morem respicere potest, qua principes alios hominis causa vestibus pretiosis nobis ornabant conf. meam Chrestom. gram. hist. p. ١٢. — lin. 15. Verborum metrum Thawil appellatum est conf. Hamâsah p. 162 b. — lin. 26. تيس مستعار „hircus commodatus" is homo est, qui coeundi causa commodatur. Hircus talis bene nutritus esse debet, ut coeundi cupidus sit conf. Meid. T. II, p. 292 793. — lin. 31. Versus sic vertendi sunt „Patienter non fert iniuriam, qua petitur, nisi duo maxime viles, asinus gentis et paxillus. Hic enim suo pabulo adligatus est fune trito, ille autem volneratur,

dum omnu eum deflet." Paxillus textoril in solum defigitur, dum superur sine pure consumitur. Haec autem est causa, cur paxilli quinque vilitas in proverbii consuetudinem venerit conf. Meid. T. I p. 511 sq., ubi duo versus diverso modo editi sunt conf. Mead. T. II p. 863. Versuum metrum Basith appellatum est vard. Durstell. p. 185 A, a conf. quoque Almoekhtasar p. 588.

Pag. 20 lin. 1. Verbum حولك ardore tempore ex verbis لا حول ولا قوة الا بالله „Non est robur et potestas nisi in Deo" et verbum استرجع ex verbis انا لله وانا اليه راجعون „Nos per Deum sumus et ad eum redimus" ortum est. — lin. 3. Littera م est pro ما. Verbis والتطوق بهذا الغل auctor proverbium كل اهل „pediculosum vinculum cervicis", quo res admodum molesta designatur, respicere videtur l. h. Verbis من النعس والكل „ex parte et universitate" nemo neminе excepto designatur. — lin. 4. Verba القضا واسعة والارض, cum creatione proverbiali loquendi modo cohaerent الارض واسعة والرزق مبسوط conf. Meid. T. III P. I p. 12. ibid. Vox لام est pro لا ما. — lin. 12. Verbi بالظ significatio hoc in loco clara non est. Eandem vocem auctor p. ٣٨ l. 22 et p. ٧١ l. 32 eiudem est consilibus verbis sensu coniunxit. Nisi in errore sum, locus in loco significatum est nodo laboravit (conf. p. ٣٨ l. 22, ubi cum ea verba سهر وهم iel duo oculus lacrymavit" coniuncta sunt) potissimum apta est. ibid. Ante vocem أل ellipsis verbi „vasi" statuenda est. — lin. 23. Hermostribium metri Camil appellati est conf. Durstell p. 215 sqq. — lin. 25. Statum priorem anni auctor cum morbo comparat, posteriorem, qui peior esset priore, cum morbo recidivo. — lin. 22. Auctor omnes pulcherrima canentes aves significaturus voces البلابل والهزار coniunxit. Vox هزار eiusdem avis (lusciniae) Persicum nomen est, quod بلبل Arabicum.

Pag. 21. lin. 7. Testamentum patris, in quo ei plura mandata utilia data erant, cum amuleto auctor comparavit, quale Arabes iam antiquis temporibus contra noxam adhibebant. Sed ut amuletum tale fuisse indicaret, quod Mohammedanis probaretur, voce حرز usus est, quippe quae Coranі verba in corio vel membrana scripta, quae corpori adhaerere solerent, designet; varia enim sunt aut minus aut magis Mohammedanis probata amuleta conf. Hamas. 353 ll., 612 conf. Amru-l'Kasi Diwan p. ٣٨ v. 11. 12. p. ٧ infr. Dr. Sacy Chrest. Ar. T. 1 p. 341 ll. p. 116. Hamz p. ١٥ p. ٣٣ Rasmussen Addiam. p. ٧١ infr. et sq. — lin. 10. Modo haud laudando menti rainam (روع) tribuit, cuius membra principalia, (quae mrehrum, locur, cor, testeoli appellantur) illud testamentum esse certus dixi. — lin. 17. Sermonem generalem appellavit, commoda rina naturae speciosa. Vox مجمل a substantivo جملة, vox مفصل a substantivo فصل derivanda est. — lin. 23. Verbis الى الصديق جافل etc. proverbia conestibra ut عدو عاقل خير من صديق جاهل respicit conf. Meid. T. III P. 1 p. 325. — lin. 28. Verbis شنف المسامع alfy verba pulchra, quae cum inauribus, quibus aures ornantur, comparare solent, significantur. Loquendi modus est, quo admittentes ornolar.

Pag. 22 lin. 1. Verbis وذكر الله ملاذان auctor indicare vult, in tali periculoso statu precibus a Deo opem petendam esse, ut e periculo liberet. Ludit autem vocibus الآذان et

بالآفاق — lin. 2 Post vocem التضيف fortasse phrasis omissa est, quae homoeoteleutum cum voce السمو constituat, nam, quamquam pluribus locis homoeoteleutum tribus phrasibus constitutum occurrit, tamen hoc loco ob vocem قد quae denuo sermonem incipit, phrasis sequens cum priore coniungi non posse videtur. Si quis phrasin sequentem ويهديك من الكلاس الى طريف inseri, res bene cedit, sed in codicibus nil tale e uno inventum est. — lin. 5. Verba فلم تبق منه عينا ولا اثرا „Neque rem ipsam eius neque vestigium eius reliquerunt" i. e. Eum omnino deleverunt, proverbialem loquendi modum constituunt, qui Meid. T. I p. 221 in verbis تطلب الاثرا بعد عين „Quaeris vestigium rei post rem ipsam" occurrit conf. T. II p. 482 ibid. Verba وذهب etc. sic vertendo sunt: „Et eius sanguis in eo, quod instituerat, sine utilitate effusus est." — lin. 6. الراى العال est pro الراى العالي — lin. 9. Ante vocem المستفة e codice uno vox الامور addenda est. — lin. 11. Versus metrum Thawil appellatum est conf. Dietrell. p. 162. — lin. 12 et 13. Verba ما في هذه لمسول من الفصل دون المسول quibus auctor lusit, sic vertendo sunt: „Quod inest in hanc paragraphum causa et nil superflui." — lin. 14. Vox الكلل indicio singula, quibus argumentum efficitur et vox برهان argumentum, quod pluribus indiciis constat, significat. — lin. 15. Auctor verba سكر (saccharum) et شكر (gratia) lusus direxe cult, rapiendi modum cum saccharo, quod repetitis cibibus datum est, comparari posse, et gratiae ad ea referrent i. e. gratias referat. — lin. 24. Vox المنة hoc loco pretiosae et dignitatis significatio tribuenda est. — lin. 23. Post vocem طيب القلب vox omissa videtur, cuius ope homoeoteleutum cum voce والسامد constitueretur, tali enim voce inserta et homoeoteleuton adesset et phrasis perfectiorem esset. Tum nudo voce الخد lodii, quae et femur et femimam designat. — lin. 27. Voces الفصول العلمية والعملية capita, in quibus res theoreticae et practicae tractantur, designant. — lin. 29. Modo impropio ab auctore vox ثغر cum voce جبين coniuncta est, quod homoeoteleutum postularet, ut vox خد, quarum cum ثغر coniungenda esset, in fine poneretur. Terrae autem tanquam personae, cui oscula dantur, genam tribuit. Describit hisce verbis modum, quo subditi reges salutare solent conf. p. 147. — lin. 30. De voce استطرد confer pag. 7. — lin. 31. Verba والله سبحانه neque ad finem auctoris fortasse non erant.

Pag. 23. lin. 4. De verbis تشنيف المسامع etc. confer p. 21 l. 29. — lin. 5. Nomen Persicum شهريار, magnus princeps" auctor adhibuit, et sequentibus verbis ولى كان من الاعاجم homoeoteleuton esset. — lin. 6. Esse explicatur, liberalitas tanta erat, ut loco guttae esset. — lin. 7. هطالة ماطر et eius duorum phrasis i. e. largum et beneficiens, nam liberalitas cum pluvia comparatur conf. Hamâs T. II, 112 120. Minus haec reverentiam cum large pluvia, quae e nubibus cerecundiae continuis guttis decideret, comparavit. — lin. 8. افلاك الاكباد sequente recorum sunt nobis maximum cari et dilecti liberi. Eodem modo idem auctor voces cum voce اولاد coniunxit adhibuitque in Vita Timuri T. I p. 171 l. 1. lin. 13. Versus metri Basith appellati est conf. Dorstell. p. 192. — lin. 14. Hac in loco et sequente phrase comparandi modos commiscet auctor, qui non omnes haec conlegere possunt. Fluvium vitae cum solo, qui in eo est, ut secedat, tum eundem cum ramo, qui florescat, comparavit,

tum dixi, legatum, (in quo auctor voce يريحى usus est) interitus mandatum adeuhuno, quo iuberetur, ut mortem praefecto ea traderet. Praefectus mortis autem alius dubio angelum mortis عزرائيل appellatum designat, qui ad morientem accedens a Muhammedanis putatur, ut animam ab eo accipiat conf ut. Mauller catalog. Partic. 1, in cuius tabula huius angeli effigies expressa est conf. et. Wuil Muhammed p. 332. et l'Alcoran par du Ryer T I p 157 — lin. 18 Verba وابتغ فيما آتيك الله الدار الاخرة ex Corano desumta sunt conf. Sur 28, 77 — lin. 19 Verbis وما احرث همل اليوم لا الغد auctor proverbium respicit, quod Meid T. II p 580 legitur. — lin. 24 De voce ضائقة confer p. ٨ l. 13 — lin. 26. Verba لا يطفى نور نارق significare possunt, liberalitatem eius post mortem duraturam esse; Arabes enim veteres igne accenso hospitem allicere studebant conf Ham ٥٣ v 3 ٦٦ v 1 Reisk. ad Taraf p. 45 — lin. 27 Verba الذكرى etc. e Corani loco Sur 51, 55 desumta sunt ibid et p. 24 l. 1 Silentio praetereundum non est, singulas voces phrasis, quae verbum ازكى زهر incipit idem ac verba الذكى عطر ubi homoioteleuton habere, ita ut semper simul verbis ورد et ورن laudat. Phrases autem sic vertendae sunt Scimus enim, purissimum florum, quo res evidentes lugis in hortis cultas divum laudat, rosa gratiarum, et odoramentum maxime fragrans, qui thuribula mentis in altaris statum venerandae dignitatis bonos odores exhalent, cogitationis aditus ad aquam est De voce دلق confer p 18 l. 14. Vox مرمد in lexicis frustra quaeritur, sed non dubito, quin hac loco statum venerandae dignitatis designet, quae multi tribuitur et in cogitationi maxime cernitur Phrasium sensus hic est Gratias agendas inter eas res, quae a lege praescribuntur et cultum divinum spectantes, gratissimas sunt et cogitatio ea res est, e qua mentis hominum dignitas maxime cognoscitur Homoioteleutum singularum vocum autem, quo phrasis exornavit et lusus verborum efficiunt videtur, ut comparandi modus in singulis haud quadraret. Frustra enim quaesivi, quomodo comparandi modos, qui in posteriore parte verbis tum ورد الفكر tum قياس المرمدية utuntur, thuribulis et odoramentis propria partis aptos sit. Fit autem haud raro, ut auctor ornamentis verborum externis operam dans tum sensum tum comparandi modum paululum negligerit, id quod in arte rhetorica vituperatione dignum habetur, sed scriptores recentis aetatis in hoc saepissime peccarunt.

Pag 24. lin. 1 Gratiae vinculum beneficiorum appellantur modo, quo in proverbio dicitur: الشكر قيد النعم النعمة „Gratiae sunt amuletum, quo beneficia congregantur“ conf Meid. T III P 1 p. 258. — lin 2. Verba Corani لئن etc Sur 14, 7 leguntur ibid Verba من شكر etc. proverbialem loquendi modum sunt, qui inter Meidanii proverbia locum haud obtinuit Simile est T III P 1 p 257. — lin. 5. Verba e Corano mutata Sur 25, 67 leguntur — lin 2 Corani locus Sur 17, 31 est. — lin. 8 Quod Arabes de veritate et mendacio senserint, vide in Meidanii proverbiis T III P 2 p. 176. — lin. 11 Sociorum pravum semper nocere, e proverbio Meid. T II p 599 discimus — lin. 15. Verba „Se superavit a die Veneris et coetu“ significant, cum die Veneris, quemadmodum mos fuerat, cum aliis Mohammedanorum preces publicas haud fecisse Vox autem جماعة et coetum Mohammedanorum, qui die Veneris preces publicas faciunt et doctrinam orthodoxam aut Mohammedanos orthodoxos significare potest

Ibid. Verbis لجد كفا „Carvum suum eligere" significare vult, privans suum conditionem suam reparare velle — lin 16. Autor in describendo mutuo utriusque status gradatim progreditur. Status loteri utriusque, qui pacto ictus erat, fictum foedus evenit, tum amicitia facta est, quae denique haud assoluta, sed pura et sincera est. — lin. 18. Auctor verbis تقرع من الغدر مدرك في hoht. Voces دفن et ملء in religione usum technicum habent, dum ille significat, hominem lingua verum fidem profitentem animo iamdudum esse, haec, hominem in agendo haud sincerum plerumque esse, ita et ohus quam Dei rationem habeat. Hoc in amicitiae conditionem transferendum est — lin 21. Hieme, quae ferum difficilt, vehementer frigus designat conf. p. ٦٠ l. 13. — lin 62. Vox احكاما ob homoioteleutum sine Hamza enunciande est. — lin. 23. Vox احكاما homoioteleuti causa pro ادقاها (cum Hamza) est. — lin. 25. Autor verbo العدلين et ده ludens in voce عاد cum enim verbi (redit), verum etiam gentis quoque Ad, quae antiquissima Arabibus omnes eotuquam designat, ut vox eorum cum voce التقديم cohaereat, significationem ante omnes habet conf. Herbelot T. I p 65 Abulfed histor anteisl p. 178 Pocock spec hist Arab mult locis et librum excell. Essai sur l'histoire des Arabes par Caussin de Perceval T. I p 13 16 sq — lin 66. Verba احسن اليها حرام usque ad Mohammedis aevi traditione nobis conservata. — lin 66. Verba الاخيار etc proverbialem loquendi modum redolent, qui etiam inter Meidanii proverbia locum haud obtinuit. — lin 32 Versus metrum Wafir appellatum est conf Deratell etc. p 26d. In priore hemistichio vox سلام integritatem i. e. sinceritatem animi, in posteriore salutem, quae dicitur, significat.

Pag. 65. lin. 3. d. Eadem vox الحق ob praepositionem cum ea conjunctam homoioteleuta inservit — lin 6. Metrum Basith appellatum est conf. Deratell. p. 165. — lin 7. Versuum metrum Camil appellatum est conf Deratell. p. 616 617 A, b — lin 9 Pro verbis شدة الضعف legendum videtur الشدة, الضعف — lin 11 Verba الناكص etc. „Impurum, quod noscis, melius est, quam novum, (purum) quod haud noscis" proverbialis loquendi modus sunt, qui talis invenitur: خبير من جديد لا تعرفه عتيق معروفة — lin. 16. Verba خير الاشياء etc proverbialis loquendi modus sunt, qui Meid. T. III P 1 p. 143 legitur — lin 13. Verba وارموا تحمدوا proverbium sunt, quod Meid. III P 1 p 606 legitur — lin. 13 sq. In verbis غدكم ..... يوبكم ..... تفكروا homoioteleutum mancum est. — lin 15 Loquendi modus صدق قدم vocibus transpositis in Corani loco Sur 10, 6 بشر الذين امنوا ان لهم قدم صدق عند ربهم „Nuntia iis, qui crediderunt, eis esse locum altum veritatis apud dominum suum" occurrit. — lin. 19. Arabes ex indiciis externis corporis fata hominis cognosci posse putabant. Ars القيافة appellata, qua ex lineis indolis futura cognosci posse putabant, iam tempore Mohammedis in gente Modlij floruisse putabatur conf. Chrestomathia mea gramm. histor. p. ٢٣ sq. Hanc ob causam auctor dicit: fortunae bonae in mea fronte apparebant — lin. 27. Eius iter per mare tam felix erat, ut Noachus, qui suum suum per diluvium sine damno direxerat, suus omnia esse videretur. Noachi res in Corano Sur 11, 38 descriptae sunt. Quod autem auctor Chidhrum cum Noacho coniunxit, id haud bene fecisse videtur, quippe Chidr non cum Noacho, sed cum

Mose mentio facta sit. Alter enim Corani locus, quem auctor eloc dubio acribens animo habuit, Sur. 18, 59 sqq. legitur, ubi adolescentis Mosis, quem Josuam fuisse contendunt et Chidhri, quem eumdem cum Beljo b. Malcan aut اليسع (forte Eliso) aut Elias fuisse eumque tempore Afridoni vixisse, tum primo cognomine Alexandri (ذى القرنين) prioris praefuisse et usque ad Mosis tempus extitisse contendunt, mentio facta est. Eandem quoque cum Mose navi vectum esse, ibidem v. 76 legimus. Cum Mose igitur Chidrus nostro loco potius conjungendus erat. Chidhrus autem cum Mose navi vectus quam tabulas navis diffringeret, Mosem eiusque adolescentem auctor noster حافظا الالواح tabularum custodes appellasse videtur. — lin. 66. Verbo ومن doctrinam filii eius patre Aldjahithus vulgavit" obscura sunt; sed scito, virum cognomine الجاحظ doctorem clarissimum et scriptorem sectae Motazalitarum fuisse, qui nomen Abmru b. Bahr haberet. Vixit tempore Almotasimi et Almotawakkeli (ab anno 218—247) conf. Alshahristani P. 1 p. 47. Patrem autem huius viri, Bahr (mare) appellatum, doctrinam filii Aldjahithi appellati, qui a vera fide et recta via recessisset, divulgasse auctor dicit ludens verbo Bahr (mare), quod nomen pater Aldjahithi gereret ibid. „Et emisit eius magister (Scheich) gravitatem et tranquillitatem." Verba haec cum prioribus conjungenda sunt, et significat, principem illius doctrinae auctorem, quam viam orthodoxorum reliquisset, gravitatem et tranquillitatem, quae talem virum decerent (conf. Hariri p. 1⁰⁵ 8), amisisse. Fieri quoque potest, ut auctor significationem aliam eorum, quorum interpretes in Corani loco Sur. 11, 646 mentionem fecerint, simul cogitaverit. — lin. 22. Auctor voci الدرر duplicem significationem scopulorum et litterarum tribuit; mare enim tranquillum cum campo, mare agitatum cum montibus comparavit.

Pag. 66 l. 1. Novam avem hunc corvi appellavit, tum ob nigrum colorem tum ob malum omen, quod cum corvo coniunctum est conf. Meid. T. II, 166 T. I, 665. Praeterea Reiskius voce غراب speciem navigii significari, ad Golium adnotavit. Conditionem navigantium cum statu huius mundi comparavit, qui modo elatus modo depressus est. Tam montes et valles quam fortunam modo secundam modo adversam verbo significare poterat. — lin. 2. Eos, qui in navi ad portum tollebantur, cum angelis, quorum habitaculum in caelo cogitaretur, cineolum incolas esse et nautas tenebrarum Jonae ad pisces (in caelo) pertinere, auctor fingit. Jonam, cuius nomen in Corano saepius occurrit, modo صاحب الحوت Sur. 68, 48, modo ذو النون Sur. 21, 87, quo in loco eius tenebrarum mentio facta est, modo يونس Sur. 37, 139 appellatus, a pisce devoratum esse, in Corano Sur. 37, 142 legimus. — lin. 3. De verbis يمطرون قرن الثور confer p. 6 l. 7. — lin. 4. Statum navigantium cum statu hominum in Corano Sur. 26, 2 verbis وترى الناس سكارى etc. descriptorum contulit. — lin. 5. Versuum metrum Motakarib appellatum est conf. Darstell. p. 666 A. a. r. l. p. 283. Vox رهو in Corano Sur. 44, 63 occurrit. — lin. 7. „Et proiecit scriba (ventus) glaream spargentis in unum scopulum ex scopulis maximis tabulam ex tabulis." In hisce verbis auctor voce كاتب etiam significationem vocis حرف littera (et scopulus) et vocis لوح tabula, in qua scribitur (et tabula navis) indit. — lin. 8. Verba واخلها خافرتها وحرتها similia sunt verbis

Coran Sur. 18, 70 خرقها قل اخرقتها لتغرق اهلها, quae auctor respicere videtur. — lin. 14 Auctor morem illius temporis respiciens adventum regis, qui comitatu agmine in oppidum et inde in arcem, regiam sedem, introducitur, describit. Magnum hominum agmen, tam virorum quam mulierum, tam equitum quam peditum ei obviam venerat, a quibus in urbem deductus est. Talis comitatus nomine Arabico مركب appellatur. In tali pompa equi pulcherrimis sellis instructi ad latus ducebantur. Ebn-Chaldunus in capite agens de signis regiae dignitatis instrumentorum musicorum mentionem facit dicens: في شارات الملك اتخاذ الالة من نشر الالوية والرايات وقرع الطبول والنفخ في الابواق والقرون Ex ornamentis regiae dignitatis est instrumentum sibi comparare, dum vexilla expanduntur, tympana pulsantur, tubae et cornua inflantur." Regibus autem ipsis vestes pretiosas dono dabantur equique tegumentis pulcherrimis ornati sellisque instructi conf. Abulf. T. V, 222. De voce كنبوش plura adnotavit beatus de Sacy in Chrest. Ar. T. II p. 270 ad alt. Non autem omnes reges curru utebantur. Solebant scilicet tempore sub equi, quo rex vehebatur, pedibus pannos pretiosos honoris causa sternere conf. Abulf. Ann. T. V. p. 22, nec non tempore festi, ut matrimonii regii, nummos aureos argenteosque aliasque res inter homines dispergere conf. libr. meam. Selecta ex historia Halebi p. XLI. XLII praef. Diebus festis fumigatum quoque esse, videmus. Auctor enim Persicam عود et vocem Arabicam عنبر et عبير adhibuit significaturus, multa, tam simplicia quam composita aromata ad fumigandum adhibita esse. — lin. 22. Versus metrum Thawil appellatum est conf. Darstell. p. 122. Principem novam cum luna pleno, quae non decrescit, sed ad summam plenitudinem pervenit, comparavit. Hanc autem lunae plenitudinem domum fortunae aeternae appellavit. — lin. 23. Vox مريد serioris temporis discipuli obsequentis ei sectatoris significationem accepit. Imperium saepius cum doctrina, cui quis adhaerebat, conjuncta erat, ut homines ii, qui eidem sectae adhaererent, eius imperium agnoscerent. — lin. 29. Voces لعب et عبث ita distinctae esse videntur, ut illa puerorum ludum, haec aliorum designet.

Pag. 27. l. 3. In vocibus أولئك الجماعة eas اولئك non voce جماعة ad sensum conjuncta est, sed hic conjungendi modus auctori nostro proprium saepe in hoc libro occurrit conf. p. 45 et De Sacy Gram. Ar. T. II p. 221. Forum esse fingit, in quo ille ingentem multa mortuorum fabrique monumenta exposuerit. — lin. 5. Auctor ملابس الانعام et خلع الافضال dixit, quod beneficia et honores cum vestibus pretiosis comparantur. — lin. 8. Voces ضمير cum voce احشاء nonnisi homoeoteleuti causa coniunxit. — lin. 12. Voces اجل معدود e Corano Sur. 11, 106 et voces يوم موعود e loco Sur. 85, 2 desumtae sunt. — lin. 17. Voces تنتنی له اوتاد e tentoriis desumtae sunt, quibus pali terrae firmiter infixi sunt. Simul comparatione Jacobus usus est C. 22, 23 25 conf. p. IV l. 24 hui. operis. — lin. 18. Thronus quoque est signum regiae dignitatis. Duabus autem vocibus Persicis تخت et رخت in homoeoteleuto usus est. — lin. 22. هذا تليهم ويديلهم Auctor, ut copiam linguae ostendat, plura vocabula synonyma coniungere solet. — lin. 32. Auctor, ut duplex in fine homoeoteleutum haberet, برازل النساء et برازل البلاد dixit. Decretum dicimus cum camelis juvenibus, quorum robur ista aetate summum est, qui, et in homines irruunt, retineri vix possunt, comparavit.

De camelo autem senescente et renuente in proverbiis Meid. T. I p. 745 sermo est. — lin. 31. Verba وَلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ e Corani loco Sur. 38, 2 desumta sunt.

Pag. 28 lin. 1. Pro voce يتلاق scribendum videtur يتلاف, sed interdum post hanc particulam in verbis, quorum tertia radicalis aut littera ي aut و est, forma foisti haud abjectâ litterâ occurrit conf. De Sacy Gram. Ar. T. II p. 36 not. ed. alt. — lin. 6. Voces وحشا لكه وكرامة in libro meo: Selecta ex historia Halebi p. 82, eosdem proverbialem habere ostendi, quae proprie situlam ejusque tegumentum i. e. rem istam ac rem eloque partem cum eo cohaerentem significarent. Postea vero ipsos Arabes proverbialem eorum ignorantes, sensum amoris et honoris adhibere conf. Ham. ed. 1. 3. — lin. 6. Vox الصاحب, quae proprie sodalem (principis) designat, seriore tempore titulus primi regis ministri factus est. — lin. 7. Vocibus خارج عن الامكان „rem designat, quae fieri non potest.“ De vocibus اجل معدود conf. p. 87 l. 18. — lin. 8. وكل ما هو آت آت „Omne quod venturum est, venturum est“ i. e. omnes res, quae ex Dei decreto venturae sunt, venient et repelli haud possunt. — lin. 9. Verba دخلنا usque ad لارحين effatum docti cujusdam esse videntur, qui de hominibus in mundum venientibus, in eo viventibus et inde exeuntibus talia protulit. — lin. 13. Vox حاصل proprie „rem, quae exstitit“ est, tum victum designat et in ipsum locum, ubi victus asservatur, translata est conf. p. ٣١ l. 1. — lin. 24. Vox المعارية seriore tempore in eorum venit et architectos aut eos significare potest, qui culturae loci operam dant, sed ob lin. 32 architectorum significatio voci potius conveniet. — lin. 33. — Plurales ex nominibus arabicis formati et احتياجات etc. seriori tempori proprii sunt.

Pag. 32 lin. 2. Vox خَراقة seriore tempore arte ab auctore homoioteleuti causa adhibita est. Navis significatio hoc loco apta est. — lin. 4. Verba دكب البشاير „Instrumenta cantûs laeti pulsata sunt.“ Eodem sensu ضرب البشاير dicitur. Solebant tympana pulsare ancilla laeta edita. Sic Camel-Aldinus fol. 258 cod. in opere: „Selecta ex historia Halebi scripsit: وسيرت في الحال بعض الخاق الى حلب مبشرا بذلك كله فضربت البشاير بحلب والقصب ألقيع على المبشر „Statim unum servorum meorum Halebum delegavi, qui nuntium laetum perferret. Halebi autem instrumenta laetitiae pulsata sunt et nuncium adferens veste honoris large donatus est.“ Verba sugula in phrasibus واسلر في ام سرور واسمو في اعم حبور auctor homoioteleuta ornavit. — lin. 8. De voce تنظر consuler p. 2 13 18. Vox رمز in arte rhetorica significat, quodam modo occulte et quasi cuta rem propinquam indicasse conf. Almaakhtasar p. 562 sq. Arabes seriore tempore aenigmatibus et logogryphis operam dederunt. Logogryphos invenimus in codice rarissimo Ohmarib Alfaradh (cat. 887 mart. 632). — lin. 7. الى اختلاف المثاني In hisce vocis المثاني significatio dubia est, tum quod vox plures significationes habet, tum quod interpretes inter plures significationes dubii haerent. Vox المثاني est Corani partem aut Coranum totum designat, ut nusquam sit, hasce voces tam eloquentes esse, ut ipsae Corani partes, quibus summa eloquentia adscribitur, quasi pudore erubescant. Sed num homo Muhammedanus tale quid de Corano dixerit, dubitare licet. Tum

vox الثلث duos quoque versus et cantus designant, qui apud Persas دو بیتی appellantur. Tota significatio loco mihi aptior videtur. Quae autem significatio voci tribuitur, quum personae usa sit, verbum احتلى haud bene cum ea connexa est. — lin 16. Mirum est, quod hoc in loco vocis اهل pluralem اهلين auctor adhibuerit. Fortasse in homoeoteleuto causa inveniendo est. — lin. 16. Versus metrum Thawil appellatum est conf. Dorstell. p. 162. — lin. 61. Voci معنى hoc in loco ut p. ٢٩١ 16 significatio loci fontis danda est. — lin. 24 ولا محملا الا فصله „Et non rem generalem nisi quam specialem effecit“ — lin. 65. Et mercaturam non faciens in commercio amoris pietatisque suo, cui ante mercem traditam pecuniam tradiderit et antequam pecuniam dederit i. e. et quem invenerit, qui sincere et pie agat, huic omnem fidem habendam esse. — lin. 28. Locus Corani invenitur Sur. 46, 16 confer Sur. 41, 30. — lin. 30. Locus Corani Sur. 6, 21 legitur.

Pag. 30 lin. 1. Auctor verbis وبردى لباس الردى „et pallio mortis eo vestivit“ ludit. — lin. 2. Verba بالهدى ... اولئك e Corani loco Sur. 2, 15 desumta sunt. — lin. 3 et 4 Verba خسر ... واما ان كان in Corano Sur. 56, 61—64 leguntur. — lin. 5 Voces يا ليتني كنت ترابا in Corano Sur. 78, 41 occiduunt. — lin. 7. Fidem pulchram cum margarita in filo comparavit. In medio autem eius pulcherrima esse solet. Filius nato maximus igitur cum hac comparatur. — lin. 8. Verba patris cum gemmis, quibus aures ornantur, comparata sunt conf. 61. — lin. 11. Pro مسلك مريض legendum videtur مسلك غريض. Adfectus animi postulant, et cupiditatibus satisfiat. — lin. 14. 15. وتعود الاخوة على موضوعها بالنقص „et fraternitas contra obiectum suum contradictionem sententiae (de ea) pietatis reportat i. e. Status fraternitatis mutatur officit, et de obiecto (fraternitatis) priori contrariae sententiae proferuntur“. Sic autem legendum est, ut e loco p. ٢٣١ 6 adparet. Voces موضوع et نقص eundem omnino technicum habent, qui in lexico meo verbis libri تعريفات explicatum est. — lin. 16. يوم لساعة. Vox يوم cum Nunnatione cum verbo sequente tanquam cum nomine coniungendo est. Dictum est pro اليوم الذى لساعة لها — lin. 20. Verba من يقيل المستقيل ولا يعيث المستغيث 3 partem traditionis continere videntur, quam auctor contra abrupit. Rem ita se habere, e verbis لا يتعمد بعنى هذا حديث elucere videtur, nam, quae sequuntur, verba traditionis esse non possunt. — lin. 23. Alius codex habet كنف كل ut triplex homoioteleuton sit. Haud male. De voce جرذان confer p. 2. — lin. 69. Proverbium recens est عند الشدة يعرف الصديق „In infortunio amicum verum cognoscitur“ Meid. T. III P. 1 p. 646. — lin. 21. Metrum versus Camil appellatum est conf. Dorstell. p. 212 b.

Pag. 31 lin. 6. Vox منتيف servi manumissi (sc. ex vinculis) significationem hoc in loco habet. Voci تلبية bene et pulchre agendi rationes conf. p. ٢ l. 2. ٣ l. 8, 14 ٤ l. 17 significatio tribuenda est. Verbum فضل هذه الفضيلة „meritum (vel conferentiae) huius beneficii“ auctor ludit. — lin. 4. Versus metrum Bosith appellatum est conf. Dorstell. p. 105. — lin. 5. Verbum مسخر e voce مسخرة derivatum hoc in loco sine dubio significat, morem incedere ridiculo modo et corpore deformato, ut ab aliis irrideretur. — lin. 12. Vox وكرى duplici modo legi et enuntiari potest وكرى „nidum meum“ aut وكرى „et fodit“, et cum

vocem وحر coniungatur. — lin. 14 Verba لا تملك غير ثريلتك ولا تصاحب سوى رفيقك proverbium redolent, sed neque in Meidanii opere neque inter proverbia recentiora id inveni. — lin. 16. Verba تخايل في مشيته „ei se velo eius de latere in latus inclinavit“ modum superbum, quo feminae incedere solebant, respicit. — lin. 17. Aut حبايل شدايد pro حبايك شدايد legendum est. Vocem حبايل praefero, quippe quae voci حبايل sono similior sit. Derivanda autem est a voce خبال (detrimentum, molestia), ut a حاجة plurale حوائج formatur. اخفت لباه „et occultavit eius ventrum“ ac unum verans. — lin. 19. Vox اخلس significatio usus technici conf. 1 7 tribuenda est. — lin. 22. Verbis واقاله usque ad تماثر respicit ad famam Mohammedis traditione ad posteros delatam. — lin. 31. Post vocem وبهائك addenda est vox لنعهم et post vocem جمعهم homoioteleuti signum ponendum. In verbis واركك عليهم في ذلك nominis ellipsin (virorum meorum mei) statuenda est.

Pag. 32 lin. 1. Lege فلا تخطر على. Verba وقف في مقام العرض „Et stetit loco expositionis“ significant: Rem exposituris stetit. — lin. 4. Auctor حبيبهم et وقرلت من تلك المودة pecunia parta amoris eorum sione vocat ؟ (sac lugum) dicit, amorem cum pecunia comparans, quod Arabes in sinu vestis res tuebant, aeque eas ob sinus ceterosque amoris, est. — lin. 10. In singulis verbis huius lineae homoioteleutum est. — lin. 12. „Osculabatur pecudis os verborum eius, dum eloquebatur et oriri eloquentiae facies, dum gemmae responsi eius splendebant.“ De vocibus فصاحة et بلاغة confer Almokhtasar p. 16—18 et librum تعريفات sub voce. — lin. 15. Auctorem Bagdadensem odio persequi, pluribus locis vidimus quippe quorum turpium agendi modum pluribus locis memoreverit conf. p. ff 1 6. p. ef 1 5. — lin. 16. مصاحب الرحم Adulterii poena Mohammedis tempore apud Arabes lapidatio erat. Hanc significationem voci الرحم tribuo, quippe vi operationis significatio in talem virum minus quadrat conf. ut Weil Mohammed p. 308 sqq. p. 466 et p. 352 sqq. p. 534 ibid. Verba „in caelo et sidus non erat“ significare possunt, eum tam vilem natura fuisse, ut in caelo sidus in eius fato vim haud exercuisset; Arabes enim, astrologiae dediti, hominum fata e sideribus pendere putabant. Poeta Hamas p. ... dixit لا تواري كواكبه „Eius stellae abscondi tae non erant.“ — lin. 19. Auctor vocibus باب „porta et caput libri“ et فصل „paragraphus“ ludit. — lin. 20. Vox الزنديك Persicae originis proprie eum designans, qui Zoroastris religioni addictus est, tum omnem incredulum designat. — lin. 25. Proverbium, quod auctor animo habet, est: كل شي تزرعه يحصدك ازرع يبن الحر بالعك „Quodcunque ros, quam seris, tibi producit, eum autem, filium mei hominem, te evellet.“ — lin. 29. Verbum وضع cum من persona, ut ellipsin obiecti statuatur, viri meritum oblivisci deponi significat. Eodem modo verbum قف, quod accusativum obiecti sequi solet, quum hoc loco priori significationi similis sit, constructum est. — lin. 32. Verbis وفعله اللازم بمعنى duplex sensus est: aut proprius „eius agendi modum necessario sequendum (in alios) transire“ aut vocabulorum technicorum grammaticae „eius verbum intransitivum fieri transitivum“.

Pag. 33 lin. 3. Quae narravit auctor, similia sunt iis, quae regi Alnohmano acciderunt. Rabih b. Sijad Alabsia, qui socio rex Nohmanus utebatur, calumniis affecerat, ut

rex eos, qui ad eum venissent, dura tractaret. Hac de causa tristis et iratus quum Lebido rem narrassent, hic promisit, se facturum esse, ut, si cum ipso ad regem redirent, a Rabiho alienaretur. Lebidus verbibus coram rege recitatis tanto eum fastidio regem implevit, ut eum non amplius videre posset. Res apud bent. de Sacy in libro Calileh wa Dimna p. 114 et Mod. T. II p. 261 plenius narrata est. — lin. 5 sq. Versus Lebidi, quorum metrum Redjez appellatum est (conf. Dorotdi etc. p. 231), apud bent. de Sacyum et in codice Gothano libri magni cantilenarum vario modo leguntur. Scholia praeteresadem non est, quumque illius fatae, et poeta brevitâ unus homoioteleuti causâ الربعة quatuor dixisset conf. libr. meum Dorotdi d. Arab. Vorabnost p. 522. Vox حتى hoc in loco eam vi verbum sequens haud habet conf. De Sacy Gram. Ar. T. II, 24 sq. — lin. 11. De vocibus لما لن confer de Sacy Gram. Ar. T. I p. 524 sq. — lin. 12. Vox لضرب nomen actionis est, a verbe ضرب „locus fuit“ deducendum. — lin. 14. Voces الغور et النجد propria regiones depressas et regiones altas designant, tum vox غور in occidentalem Tehamae regionem et vox نجد in hanc oppositam altam Arabiae regionem translata est. — Cogitationem cum viro, qui pabulum quaerat, omnia, ab Arabibus رائد appellata auctor comparavit conf. Meid. T. II p. 525. — lin. 16. Verba الاحسان الى اللئيم سلف في الشر Beneficium in vilem collatum est mutuum sine usura datum in malo“ Mohammed'a verbo traditione conservata sunt. — lin. 19. Verba من الفواق خور دما ولد في خور عوالبها In loco, ubi post mortem pii degere potentur, Mohammedes, ut eos satisfeceret, uxores pudicas, nigris oculis praeditas, quibus laeterentur, finxit conf. Coran Sur. 44, 54. 52, 20. 55, 72. — lin. 22. Versuum metrum Thawil appellatum est conf. Dorotdi p. 162. — lin. 25. Voces أقال وأقبل seriore tempore ex verbis قل „dixit“ et قبل „dictum fuit“ orta nomine sunt. — lin. 26. Versus metrum Basith appellatum est conf. Dorotdi p. 125.

Pag. 34 lin. 2. Vox القطاع sine dubio a voce القطيعة „portio agri“ derivata hoc in loco fundum designat, qui a principibus certas causa et loca stipendii militibus aliisque personis, ut eos proventum in suum usum converterent, debetur. Dicitur quoque الاقطاع cum plurali القطاعات. Est autem serioris temporis vocabulum. — lin. 3. Voces لتحيط المعلوم الشريفة „Scientiae generosae amplectuntur“ i. e. rex generatim ariet. — lin. 4. Voces وإتمامها بأحكام الوثائق sic vertendae sunt: „et qui eas (earum amicitiam) perfectam reddere student iudicus, quae cum fiducia proferunt“ i. e. quorum amicitia non tam facilis quam verba edidur. — lin. 7. De vocibus قل قمل confer p. 6 lin. 8. — lin. 15. Quum auctor eorum الحريق cum voce الرحيق coniunxerit, necu, cum voce الحريق eadem significatio quam voci الزلال (calide salvae aquae) tribuatur, quippe significatio flammâ adusti coris الرحيق (vini meri) significationi haud apta videtur. Legens autem haud negligat, auctorem verbis connectas ita lusisse, ut vocibus easdem consonantes, sed ordine inverso daret, ut in vocibus الحريق et الرحيق, الفارق et الرافق aut voces eiusdem homoioteleuti coniunxisse, ut الثائق تابعد الاخلاق واذلى at الرافق et الصادق والمصانع et المصانع والمسارع اللاصف. — lin. 18. Auctor verbis الابعد eandem voces, sed inverso ordine adhibens fuit. — lin. 20. Nomen زيد et عمرو in

grammatici, ut collectum et abstractum designent, saepius adhibita sint, quemadmodum nomismus conf. 9. — lin. 22. Voce مستند, quam auctor lin. 17 quoque adhibuit, locum, quo quis nisi vult, designat. — lin. 23. Hoc in loco et sequentibus auctor et vocibus ludit et res historicas adhibitis vocibus respicit. نظم الملك nomen Veziri erat, cui Melicschahus anno 465 titulum اتابك dederat Abulf. Ann. T. III p. 226. Voce عماد respicit Bunden Abu-l'Hassan Alii, qui a chalifa cognomen عماد الدولة (columna principatus) datum est Abulf. Ann. T. II p. 372 sqq. — lin. 26. Verbo كتمان, quod auctor citat, legutur Sur. 4, 61. — lin. 28. Voci المارق insolentior significatio danda est. — lin. 22. In vocibus حتى تكن يتمسكن ها pauperem se ostendit, donec potens erat" multi rem ludit. — lin. 30. „Et in domibus cupiditatis erat per amorem regni imperiique illas habitacula culta sunt." Cupiditati donum tribuit, quarum singula habitacula ab amore imperii (quasi personae) habitata erant.

Pag. 35 lin. 1. „Et apparebant super axilla a lateribus eum regia in dies vestigia victoriae ut pluv etiam." Cur hoc in loco super axillis regiis aut lateribus dixerit, nescio. Fieri potest, ut ubi dictum sit, quod vexilla dignitatis signa super axillis portabantur Jesaias C. 22, 22 eodem modo dicit: וְנָתַתִּי מַפְתֵּחַ בֵּית־דָּוִד עַל־שִׁכְמוֹ „et ponam clavem domus Davidis super eius humerum". — lin. 3. Vox نخ Persicae originis magnum vexillum et tum legionum decem millium militum designat, ut mihi videtur, quod tale agmen vexillum magnum esset. De vexillorum usu inter Arabes conferas quae Hamas. T. II P. 1 p. 563 enotavi. lin. 11. Voci ثم hoc in loco, siquidem verbo زار et هرق praecesserint, claraudi significatio conveniit. Mihi igitur cum significatione molle fecit (verbo), quae a lexicographis adnotata est, cohaerere videtur, ut ellipsis obiecti statuitur. — lin. 12. Vox الترجوم, quippe quae cum voce للتعارق coniuncta sit ut voces الغموم et الهموم, quae plurales sunt, praecesserint, pluralis esse videtur, quo dolores significantur, quibus afficitur, ut quis tacet et oculos in terram dirigat. Talis pluralis in lexicis haud adnotatus est, et vox unquam nomen actionis in usu est. — lin. 13. Verba صدر et ورد opposita sunt, dum hoc ad aquam accedere, illud inde redire significat. — lin. 16. „Et rarescit fauces lucrorum suorum ab omnibus eo excepto u. e. ut soli adhaesit. — lin. 22. Verbo يحرق الأرم auctor proverbium له تحرق على الأرم „Is contra me dentes molares fricat", quo vehementiore significatur, respicit Maid. T. I, p. 144. — lin. 25. Verba وكأ كن usque ad محجر a quodam scriptore desumta sunt. — lin. 26. Homoeoteleuta sunt notanda sunt اعلم يا نعيس ثم قل الركيس. — lin. 22. Voci الثرية hoc in loco ruinarum significatio tribuenda est, quod serpentes tales locos habitare putabantur. Videmus hoc in loco, Arabes putasse, viri cuiusdam vitam cum vita bestiae cohaerere, quod eodem sub sidere uterque natus sit idemque utriusque horoscopus. Mohammedani putant, quemlibet hominem duos angelos sequi, qui eius facta observent ut adnotent Sur. 82, 10. Putabant quoque, hominem semperque daemonum familiarem, qui تابع appellatus est Hamas. lin. 15. Ob pravam autem regis naturam serpentem foedum huiu esse, auctor dixit. Mohammedani dixerunt, partem daemonum serpentes esse conf. Damiri librum in loco, ubi de Geniis agit conf. Maid. C. 22, 65. — lin. 22. Auctor hoc loco vocibus ludens vocem درج voci درك opponens voci ملكوت tartari significationem dedit.

Pag. 36 lin. 1. 2. „O tempus matutinum lucet et o longa nox disparet!“ In voce اجلي ab hemistichorum vocalis postrema pronuncianda est. Verba بالاصباح منك بأمثل vertenda sunt, non enim sunt Aurorae te praestantiores.“ — lin. 6. In verbis حي على الفلاح „accedum ad salutem“ verba respicit, quibus vir in turri alta voce clamans precum faciendarum tempus Muhammedanis indicit. Dicitur autem istas voces حي على الصلاة conf. Scirete ex historia Halebi praefat. p. XXXIV et Hunr p. 1 l. 15. Relandi librum de religione Mohammedica p. 71 in antia. Rationem autem habita tum status juvenis illius, cuius infortunium in fortunam secundam mutaretur, tum vocis الفلاح, auctor مولى السعد „annuntiator fortunam secundam“ dixit. — lin. 3. Vocem تيمم auctor usum respicit, quo ex lege manus et faciem, si aqua deesset, ante preces pulvere fricandae erant. In deserto invenis aqua potiri haud poterat. Preces autem Muhammedanis die apparente faciendae sunt conf. Coran. Sur. 4, 46 l'Alcoran par du Ryer T. I p. 217. — lin. 8. وسما العزاء عليه قايم et miserandum luctus caeremonias conficiebatur.“ Luctus caeremoniae diversis temporibus diversae et in variis regionibus variae erant. Antiquis temporibus amplissimae, recentibus autem magnificae erant. De luctu confer quae Ham. T. II P. 1 p. 436 P. 2 p. 12 16 adnotavi. Mortuo Seif-Aldaula per septem dies luctus caeremoniae erant conf. Rasmussen Addit. p. 77. Viris celeberrimis mortuis luctus caeremoniae in regionibus dissitis instituebantur Abulf. Ann. III p. 412. Mortuo Chalifa Alradhi nonnisi per scam diem luctus causa sedebant, nam in luctus caeremonia verbum جلس adhibetur Abulf. An. T. III p. 478. Mortuo chalifa ultimo Fatemiderum Sultanus Zalah-Aldin luctus caeremoniam instituit ib. p. 634. Mortuo autem Sultano Zalah-Aldin, eius filius Almalec-Alafdhal caeremoniam instituit, tum tempore, quo mortui corpus in sepulchrum aliud transferretur, caeremoniam per tres dies repetivit Abulf. Ann. T. IV 138. Frater quoque mortui in urbe Damasco eandem caeremoniam perfecit ib. p. 142. Tempore autem caeremoniae tympana haud pulsabantur ib. p. 184 et carmina lugubria recitabantur ib. p. 282. Non solum vero mortuis principibus, verum etiam viris doctis passim luctus publici caeremoniae fiebant. Sic mortuo in oppido Nisabur viro celeberrimo per dies mercatorum officinas claudebant, suggestus, super quo in templo orationem habuerat, frangebatur, homines luctus causa sedebant et multa carmina lugubria componebantur Ebn-Challik N. 388 conf. ib. N. 582 l. 8. — lin. 7. In vocibus من يؤتي الملك من يشاء auctor Corani locum Sur. 2, 248 respicit. — lin. 9. De vocibus وترجع على موضوعها بالمقص conf. p. 30. l. 15. — lin. 19. Verba الشيطان الرجيم e Corano desumta sunt Sur. 3. 31. 15, 17. 81, 25. — lin. 26. Vox مقرحيي proprie daemonem haud significat, sed versutum, vafrum, malignum. Et quum daemones tales esse putarentur, in eos nomen translatum est. Sed iam in Corano vox in daemonibus adhibita fuit Sur. 37, 32. Daemonem autem nasicum veterem appellavit, quod iam antiquis temporibus daemones cum Satana cohaerentes hominibus infesti putabantur. Huc quoque eum opinione verba cohaerent, quae nonne lin. 24 دل محاوبا حيلية وحمايتها ازلية dixit conf. Cap. IV huius libri, ubi multa de daemonibus iacent. — lin. 28. Matri causa, quod Chafif appellatum est (conf. Derstoff p. 281 sqq.), in voce اللقا littera Alif sine Hamza enunciando est. Posterius hemistichium significat, beneficio meum modo conferenda esse, et

et quis beneficium ita collocaverit, ut inutile videri possit, tamen praemium eius haud defuturum esse. — lin. 17. Daemonem ex periculo liberatum cum servo, quem quis emit et manumisit, comparavit auctor. — lin. 26. Daemoni, quem deserta incolere putabatur, auctor nostri viarum notitiam tribuit, et dicit: aut si in via errevaris — lin. 31. Auctor dixit, te ad viam tuam ducam, propterea quod daemones in desertis degere putabantur. Sic regio arenosa Jabrin appellata tota a daemonibus obsessa putabatur. Haec est causa, cur daemon struthiocameli formam induisse putaretur Meid. C 8, 75, struthiocameli enim in desertis degunt.

Pag. 37 lin 3 5. Auctor verba قرة et قرة inde — lin. 8. Loquendi modus احاطب به e Corano desumtus est conf. Sur. 2, 75. In uno codice pro voce النوابح legitur السوابح, cui voci fluctus significatio tribuenda est. — lin. 11. والى الى امره بين محمد. Hanc verba opinione nituntur, quosdam morbos ut epilepsiam a daemonibus afferri Abulfed. Ann. T III p. 282 ada. p. 885. Acta eruditorum Dec. 1747 Meid. 8, 75 (T I p. 364 sq.) et in Novo Testamento Marc. Cap 5. — lin. 15. Vox الكرامة significat, virum rem extra consuetum agendi modum peragentem, quam nonnisi viro pio ope Dei facere licet. In libro تعريفات ita definitur: هى ظهور امر خارق العادة من قبل شخص غير مقارن لدعوى النبوة — lin. 17. Verbo أسل in terram decidendi significatio danda est, quae significatio a pluvia in virum translata est. — lin. 18. Auctor تعدمل مراجد dixit, quod medici in eo, quod humores in corpore humano haud recte mixti essent, morborum causam viderent. — lin. 21. Vox الدعوة Dei invocationem, qua quis a Deo in re auxilium petit, designat. Viri enim pii preces exaudiuntur. — lin. 24. Verba تخرج السهم من الفوق e proverbiali loquendi modo حتى يرجع السهم على فوقه „donec redit sagitta super crenam suam" de re, quae nunquam fit, adhibita desumta sunt conf. Meid T. I p. 358. — lin. 25. Priusquam vir Deum bene invocaret, eo consideraret precemque faceret, occasus erat. — lin. 28 sq. Daemones ex igne creatos esse, in Corani loco Sur 55, 14 legimus: وخلق الجان من مارج من نار „Et creavit daemones ex puro igne (sine fumo)". Primum autem hominem e terra creatum esse, in Corano Sur 3, 52 invenimus. — lin. 33. Verba متى احب مشرق اهل الشام e proverbio sumta sunt ليس الشامى للعراق برفيق „Non est Syrus Iracensis socius" conf. Meid. T II p. 570. Orientis autem regiones trans Euphratem eiitae designantur confer Vita Saladini p. 47.

Pag. 38. lin. 2. Verba وتركب من صاحبه على المهو „et amor in medio dorso socii sui vehitur" dicere vult, amorem viri animum haud occupasse, sed externa tantum esse. Quae in re causam esse, cur mox minimam ob rem moveatur. — lin. 9. Morbus nomine alopeciae appellatus efficit, ut crines elabantur conf. Plin. hist. nat. XX, 5 et cap XXII 21. — lin. 11. Metrum versus Redjez appellatum est conf. Dareieli. p. 281. Posterior eius pars proverbium sapit: اذل من بالت عليه الثعلب „Vilior, quam is, super quem vulpes mingit" conf. Meid. T. I p. 516 T. II p. 418. Hoc autem proverbium inde quoque originem habere videtur, quod vulpi timiditas tribuitur conf. Meid. T. 1. p. 329. — lin. 12. Vox اخفا aut significat „occultaverat" aut est pro اخفأ „destruxerat" — lin. 13. Vox تملص hoc in loco eandem significationem habere videtur, quam تخلص „liberatus est." — lin. 17.

Metrum versus Basith appellatum est conf Dorteil p. 126. — lin. 18. Si legendi modus استقاضى, qui in codicibus invenitur, rectus est, vox eollem significationem habere potest, nisi excitandi, sed fortasse لستقضى legendum est cum significatione movendi, quam prima verbi forma habet Quum dolorem cum igniabulo auctor compararet, e quo ignis ulitur, verbum استورى adhibuit. — lin. 22 De voce رائقل confuras p 20 l. 19. — lin. 24 Vox والراعة, quae ob homoioteleuton in fine locum obtinuit, cum voce الغادية coniungenda est. — lin. 28 Voci حلال hoc in loco eadem meritis significatio quam voci حلل tribuenda est conf p 185 l. 25 — lin 27 „Et non cessavit in adducendo eo promiscuis horum doctorum vasorum et replere medicos prudentiae eius ex foedius harum adulterationum." Auctor vocem ارداني adhibuit, quod in medicis rum portare solebant et voce معادن usus est, quod vox مريد de adulteratione metallorum adhibetur — lin. 29 Verbo اسكي hoc in loco quiescendi significatio danda est conf. Har p. 11 l. 2 — lin 31 Vox ترى videtur pro اترى „Num vides?", sed quamquam feminam alloquitur, tamen formam masculini pro ترين adhibuit eodem modo, quo Meid T I p. 232 factum est (No. ..)

Pag 39 lin. 2 Voci الضراير duplex significatio aut rerum necessariorum aut concubinarum i e uxorum, quas Muhammedano praeter uxorem priorem habere licet, tribui potest. In proverbio dicitur بينهم داء الضراير „inter eos est morbus mulierum cum aliis communem maritum habentium," quod inter istas mulieres odium et invidia esse solet Quam ob causam uxori petitio opus est. — lin 3 Voci المحجوة eadem quam voci المحجر „arcus inter duos" significatio tribuenda est. — lin 4 Verbo لا ما اتلفها على قفلا الاسرار sic vertenda „Num ei secreta haec prodiderat" vocem ما pleonasticam puteo, dum auctor post phrasin alteram propositionem omisit talem: non ei secreta haec prodidisset, cum officio vicinitatis haud est ufectum. — lin 5. Vox ست sensu temporis ex voce سيدة orta est. — lin. 9 Vox الحبابة feminam designat, quae mittitur, ut pro aliquo feminam in matrimonium petat. — lin 12 وحوائقة السنة والجماعة „Et convenire cum iis, quae Mohammedes dictis factisque docuit, et cum doctoribus orthodoxis" Auctor hos duos legum fontes, Coranum omisso, numerasse videtur, quod in his de iis potissimum sermo est, quae in matrimonio observanda sunt. — lin 13. Verbo لا الغيرة جدع انف الخلال Mohammedes dixerat uxore, quae una filia Fathimah Alio nupta fuerat Portus in proverbii consuetudinem venere conf Meid T I p 289 Verborum sensus est Quum merito meo alteram uxorem ducere licitum sit, zelotypiae locus non est. Verba وما يمكن etc. sic vertenda sunt Non est in vituperandus, qui omnes rates suas ad peregrinationum spectantes absolvit (aut res licita), sed hoc est indicium taedii et amoris, qui amore tuo impletum se esse contendit et ad aliam inclinat (verba وعاد الى سواك ex codice meo addo) ut dentiscalpium contrahit in via tua et ei sit cum dentiscalpio alius quam tu es (aut aliter et dentiscalpio eius exeunt in via tua et ei sit cum dentiscalpio dentifricii). Auctor more suo, sed non semper probando, duplici significatione vocum الخلل, خلال et سواك ludit Sic quoque ludit verbis فلاك „odit te" et فلاك „cepit te" — lin. 22 Verbo ويغق, etc. auctor proverbium فتل في ذروته „fricuit eius summum gibbum",

(quod vero apud Samachsharium sic legitur فتل في ذروته وغاربه „fricuit eius gibbum et collum") respicit. Dicere vult, vulpem eam instigasse, quemadmodum velimus camelum instigare solet. — lin. 15. Verbum فرس et نقل res lege praeceptione tum necessario servandas quam laudandas et opportunas designatur. Auctor iis adhibitis significare vult, cum amorum abstentum esse. Verba بارض الله واسعة proverbialis loquendi modus sunt, de quo confer Meid. T. III P. 1 p. 16. — lin. 17. Verba وتخدمه كلبك وجارك „ut servitia praestat cani tuo et vicino tuo" significant, eum ipsi tam deditum et submissum futurum esse, ut non solum ipsi servitia praestet, verum etiam cani et vicino. — lin. 27. Verba وجماع تحويك زبيرا obscura sunt, et, quid significent, dicere non possum, cum, quomodo vocis جماع significatio (ubi) cum significatione vocis دبر (posterioris partis aut podicis) cohaereat, non video. Nescio quoque, quamnam vocis زبير hoc loco significatio sit.

Pag. 40. lin. 8. Proverbium, quod auctor respicit, in Meidanii opere sic legitur: ما في بكول النار في طمر مالكه „Me non adficit introitus in ignem, me adficit Malcis ludibrium." Nam auctor proverbium homoeoteleuti causa mutaverit an proverbium in homistu seu mutatum sit, dubium potest; mihi hoc verisimilius videtur, cum proverbia saepe mutata esse dubio caret. conf. Meid. T. III P. 1 p. 66 sq. Cur in proverbio Iudaeorum mentio facta sit, nescio; sed me proverbii sensum, ratione habita eorum, quae ante dixerat, recte intellexisse haud dubito. Malicus autem angeli nomen esse dicitur, qui igni inferno praeest. conf. Sur. 43, 77. — lin. 11. De vocibus اليك, منك conf. p. 16. 40. — lin. 18. Verba ut لسر امكاني لقمته vertenda non sunt „si potestas mihi fuisset, eum occidissem", sed potius vertendum est: Si possem, eum occiderem conf. De Sacy Gram. Ar. T. 1 p. 164. — lin. 16. Cur auctor هند قحبة „O tu, quae cum Hinda communem maritum habes" dixerit, haud liquet; Hind enim frequens feminarum nomen Arabibus est. Vulpes antea dixerat, maritum illam regis in matrimonium petiisse (conf. p. 36 l. 7). Videtur igitur auctor Hindam haud ignotam respexisse. Hind nomen erat matris Amrū b. Hind, cuius in proverbiis Meid. T. II p. 376. 645 mentio facta est. Num haec an alia sit, quis pro certo adfirmare potuit. Sunt enim praeter hanc alias hunc nominis feminae. Hinda mater Mochwijah erat confer Dozy Ebn-Abdun p. lvi. Uxori Hedjdjadji quoque hoc nomine non est Meid. T. I p. 242 et denique uxor Hodjri nomen Hind-Alhonud gerebat Meid. T. II p. 550. Sed auctorem Hindam, filiam Chossi, voluisse, maxime placet, quippe quae libidinosa esset. Interrogata, cur ipsa, gentis princeps, scorti se dederit, respondit verbis قرب الوساد وطول السواد „propinquitas pulvinaris et longitudo sermonis in aurem", quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Meid. 21, 14. — lin. 16. Vox الثلاق homoeoteleuti causa pro التلاق est. — lin. 17. Vox اكسير est Elixir e lapis philosophalis, sed nemo, cum auctor vocem cum voce الموت recte coniunxerit, dicitur enim de re bona ex. gr. اكسير الدولة. — lin. 21. Quamquam in aliis locis vox حميلة pulchre agendi rationis significationem habet conf. p. 31. 47. 61, tamen hoc loco verba وتجملت حميلته vertenda videntur „et edit eius adipem liquefactum", cum apud Plinium hist. natur. XXVIII c. 11 vulpium adeps laudatur; nisi potius legere vis تحملت منه حميلته „permisit, ut ipsi eius

beneficium imponeretur“ quemadmodum p. 22 l. 35 scriptum invenimus. — lin. 23 Vox تستكين hoc loco est pro مسكن „quiesceret.“ — lin. 24. وتارقها على هذا القدر „Et eam reliquit hac oratio addita“ — lin. 27. Verba „Et facta est sicut dies hesternus, qui praeteriit“ proverbi verba respiciunt: ذهب امس بما فيه „Abiit hesternus dies cum rebus in eo“ Meid. T. I p. 496. Vox تشبيه narratio est, qua una res cum altera comparatur, conf. p. ff lin. 12 — lin. 22. Vox فار est pro فاير „surrexit.“ — lin. 30. Vox المرتب „stabilitus, dispositus“ cum voce الشفيق haud bene coniuncta est. In homoeoteleuto causa quaerenda est, cur auctor voces coniunxerit.

Pag. 41 lin. 1. Vox تقرير seriore aetate narrandi significationem obtinuit. — lin. 2 3. Voces سعيد الطالع سعيد الطالع „vir cuius horoscopus felix erat et cuius siderum ortus bene directi erant“ ad astrologiam spectant, quippe Arabes sidera in hominum fata vim exercere putabant, conf. p. 11 — lin. 4. Vox تفرس „scientia فراسة (physiognomica) internum animi statum cognoverat.“ De hoc scientia confer Hadji-Chalfa T. IV p. 388 — lin. 7. Voces قال مثل proverbiales loquendi modus sunt, de quo confer Meid. T. II p. 740. In his et sequentibus verbis verborum lusus est. — lin. 14. Verba السفر محك الرجال „iter virorum lapis lydius est“ verbis proverbii similia sunt: السفر ميزان السفر „iter trutina iter facientium est“ Meid. T. I p. 630. — lin. 20. Versum, qui Missini Daremitae est, auctor p. 12 iam adaptaverat. — lin. 22. Verba رب اخ proverbiales loquendi modus sunt, qui Meid T. I p. 522 invenitur. — lin. 29. Versus metrum Basith appellatum est conf. Darstell. p. 195. — lin. 31. Versuum metrum Thawil appellatum est conf. Darstell. p. 162.

Pag. 42 lin. 3. Versus metrum Basith appellatum est conf. Darstell. p. 195. — lin. 5. In vocibus كذ كذه est verborum lusus, quippe ambae voces iisdem litteris compositae sunt. Voci تعيس eadem significatio quam voci اتعس „infelicis, perventia tribuenda est. — lin. 12. Avis Kulli est aquatica, quae piscibus nutritur, admodum cauta. In Kamusi opere sic describitur: „Semper meticulosa in aquae superficie conspicitur in uno latere, dum uno oculo cupidus fundum aquae perscrutatur, alterum autem rursus in aerem attollit.“ Plura proverbia hanc ob causam orta sunt: احذر من قرلي „Cautior quam Kulla“ اخطف من قرلي „Magis abripiens quam Kulla“ et اطمع من قرلي „Avidior quam Kulla“ conf. Meid. T. I p. 410. 422. T. II p. 51. Verba autem nominis nostri a femina Ebnat-Alchass prolata dicuntur conf. Meid. T. I p. 419, ubi pro voce تعاني legitur موتي. De femina Ebnat-Alchass appellata confer Meid. T. II p. 33 adn. T. I p. 56 adn. — lin. 14. Auctor divitias commercium alterius mundi appellat propter eleemosynas pauperibus datas, mors autem iter in alterum mundum est. Verba حوارف ومعارف ludit. Voci معارف autem duplex significatio tribui potest aut locorum cognitorum et notitiarum aut facierum et وجوه. — lin. 17. Vox حساب computum factorum pravorum in altero mundo spectat, cum dies resurrectionis, quo ille computus fit, يوم الحساب appellatur. — lin. 19 20. Locus Corani ubi Sur. 70, 36 legitur: فما للذين كفروا قبلك مهطعين عن اليمين وعن الشمال عزين „Quid est iis, qui increduli sunt, quod ultrum te properant et dextero sinistroque latere congregati sunt.“ Eiusdem loci paulum mutavit auctor,

ut eum proxibus verbis coniungeretur [1]). — lin. 23 Vocem ماء وجهك ob aquae faciei honorem viri designant. — lin. 25 Locus وشرح etc. sic vertendus est: »Et explicavi (exemplis suis) textum libri hippodromus iocus et cepetivi hoc iuvenis e libro luripendentia ludi caput profanandi et socordiam adorandi.« Respicere videtur auctor titulos librorum, quos auctores de iam acciperant. — lin. 24 Vocem مريض aegrotus in hoc iuvene adhibuit, quod falsa agendi cotio omnibus animi in Corano appellatur Sur. 2, 9 et plurib. loc. — lin. 26. Verbis خلا له ولهم الجو etc. unaque proverbium respicit خلا لك الجو فبيضي واصفرى »campus tibi liber est (o alauda!), ova igitur fac et pipila«, quod Meid. T. I p. 432 legitur, et quendam arbitrio suo uti posse significat. — lin. 29 Verbum طرّب hoc loco aliquem bene cantasse dixisse significat. — lin. 31 فاحفظ ما لك وما عليك »et conserva id, quod alii tibi debent et quod tu aliis praestare debes«. — lin. 32. In verbis كوديقات etc. auctor illos cum camelis feminis libidinosis, quae admissarium circumdant, comparavit.

Pag. 43, lin. 1. Voces كسير وعوير e proverbio desumta sunt: كسير وعوير وكل غير خير »Fractum habens lumbum et monoculus et omnes pravi«, quod Meid. T. II p. 339 legitur. Proverbium designat, omnes pravos esse. Alii voces كسير وعوير lumbum fractum qui habet, virum et monoculum designant, alii كسير وعوير nomen scopulorum duorum inter Bazram et Omman in sinu Persico navigantibus periculosorum sunt. — lin. 3. Verba راس مال etc. sic vertenda sunt: »Fundus opum nostris eorum est id, quod tu possides et fundamentum aedificii benevolentiae erga te est opulentia, quam obtines.« — lin. 4. In verbis مردوط, حقد, احتلوا et احتلوا auctor ludit. Locus sic vertendus est: »Et efficient, ut subsistas in villis (حقد) calamitatum ligatus et ipsi solventur (a te).« Sed, cum حقر alioqui habitationes legatur, dubito. — lin. 5. Vox السلم homoeoteleuti causa pro السامى scripta est. — lin. 6 Auctor ludens vocibus نابك dixit, neque in eo solvenda dens tuus nimis debilis esto, quod in solvendo nodo difficili dens adhibetur. — lin. 7 Cum suo codice تكذيب او وتصديف legendum puto, ut voces vertu او magis convenirent. — lin. 10. De vocibus سنك وارسك prope idem dicendum est, quod de vocibus وارمك نفلك conf. 14 39. De voce احلاس confer p. 1.7 31. — lin. 11 Verba يسمع etc. sic vertenda sunt: »et texit pannum usuram duplici facie et linguae sicut musicus in ornamentacium duabus linguis.« Calamus, scriptorus qui in ornamentarum cumilitus, duabus cuspidibus instructus est. — lin. 14. Versus metrum Thawil appellatum est conf. Duntall. p. 168. — lin. 25. Voces ووجه اعتقادي ابيض e Corani loco Sur. 3, 102 يوم تبيض وجوه وتسود وجوه etc. explicandae sunt.

---

1) In commentario Beidhawii locus sic explicatur: فما للذين كفروا قبلك حولك مهطعين مسرعين عن اليمين وعن الشمال عزين فرقا شتى جمع عزة واصلها عزوة من العزو وكأن كل فرقة تعتزى الى غير من تعتزى اليه الاخرى كان المشركون يحتقون حول رسول الله صلعم حلقا حلقا ويستهزؤن بكلامه

Pag 44 lin. 5 Auctor modo mutuo laudando eorum cum ore comparavit ulcera vocibus ترشف et ثغور — lin. 6. واهراسه كاحي حراليش بغداد لاطعا Vox حرفش in lexico nostro neglecta locustum, crassum, magnum designat. Inde plurales حرافش et حرافيش derivari possunt, quod e vocibus, quae plures quam quatuor literas habent, et pluralis formatur, una litera abjici potest conf De Sacy Gram Ar T I p 377 Nec non voces حرفش et حرفش a quibus pluralis حرافش et حرافيش formari potest Firuzabadio auctore viperam designant. Et quum daemonum pars a nonnullis serpentes putaretur conf p 65 l 26, hanc viperarum significationem hoc in loco praeferendam puto, ni locus me vertendo est Et gliris dentes molares sicut dentes daemonum viperarum in oppido Bagdad secantes sunt Auctorem Bagdadensibus provum tribuere, iam vidimus conf p 32 Est autem daemonum species غول appellata, quorum dentes cum cuspidibus caeruleis sagittarum comparantur conf Diwan Amrul-Kaisi p ۲۱ — lin 9 Vox اما est pro امى et vox قصدا pro قصدى, dum eodem modo, quo in nominibus pro suffixo primae personae syllaba ا additur conf Gram Ar T II p 96 — lin. 13. Auctor verbo حنكك الحنك ludit, alatos autem niger alatum infelicem designat — lin. 14. Versus metrum Wafir appellatum est conf Darstell. p 604 — lin 17 Versus metrum Thawil est ib p. 162 — lin 67 Verbum الى, praeum tempus connectione hoc loco haud bene in opibus adhibitum videtur — lin 22 Versus Et is versum recitans ad doctrinam eorum (de opibus perdendis) abeo dixit (quippe quem doctrinam rectam esse putaret) — lin. 26 Versus metrum Basith est conf Darstell. p. 190

Pag 45 „Et erogaverat flavum et album (aurum et argentum) in acquirendo rubro et viridi (vino).“ Voce viridi vinum album significari videtur — lin. 4 Versus, cuius metrum Thawil est conf Darstell p 166, Ahmiro b Alberita Djerhomitae (conf Hamas T II P. 2, 602) tribuitur conf Gagnier Vita Mohammedis p 13 Voce الحجون nomen montis Meccani, in quo coemeterium est. Voce الصفا nomen loci Meccani est, in quo caerimoniae sacrae perficiuntur, in pede montis Abu-Kobais Mons hic urbi in Oriente imminet — lin. 6 De vocibus قمع ولكك conf p 27. — lin 7 Auctor vocibus غادر بن غمر ludit, aliquas voces comparando minus aptas adhibendas non esse. — lin 10 بدر التمام est luna plena pleno lumine lucens — lin 12 Hemistichium metri Thawil est conf Darstell. p 166 — lin. 25 Res huic simillima apud Meidanium T I p. 110 narrata est.

Pag 46 lin 1 Vocibus واطمر etc. formula admirandi continetur, de qua confer de Sacy Gram Ar T. II p 216 — lin 8 9 „Et fluxit (excurrit) calamus scriptorius decreti divini cum eo, quod decreverat“ Arabes hominum fata in libro decretorum divinorum notata esse putabant conf l'Alcoran par du Ryer T I p. 209 — lin 11 De voce حساب confer p. 17 66 Accusativum مفتولا e verbo كان omisso pendere puto — lin. 24. Vox ماهيه errore aetate artem nomus ex voce ما quid? et هى est. — lin 28. De vocibus حما وكرامة confer p 66

Pag 47 lin. 1 Voces الامر الفاعل designant rem, quae eos ad veniendum impulerat. — lin 7 Vox واسوءا composita ex vocibus وا سوءة et ا et vertenda est: „Oh! malum, proh! dolor“ conf.

Coll. w Dimaah p 54 212 — lin 8. Verba رسایل اخوان الصفا titulus libri sunt, quibus plures tractatus varii argumenti continentur De auctore aut auctoribus huius operis variae sunt inter Arabes opiniones Pars huius operis cum titulo تحفة اخوان الصفا Calcuttae anno 1812 typis impressa est conf. Praefat p. VII sq et append, p. ۳۴۱ — lin 12 Voces طریفی وتلادی designant opes dono acquisitas et hereditate acceptas In singulis verbis جمال et جمال homoioteleuton est simulque in vocibus جمال الابرار والسمع من جمال الاحرار verbi lusus — lin 19 Versus metrum Chafif est conf Darstell. p 262 sq. Simili modo, ut in verso, voces supra sunt involutae p ۳۱ l 25 Pastorum humerum uno modo ellipsis intelligendum est, ut tuke eaneus produxit. Sumsi, uncense est seu elitur res ac habet, haud bene est. — lin 23 In voce ورادة duplex sensus est, ut vox cum voce مادة lusquam nomine „commentum suum" aut luuquam verbum „et saxi id" cum verbo حمل coniungatur — lin 27 Verba ودارت بالسعود افلاکهم „et eorum orbes coelestes cum fortuna secunda circumvecti sunt" ad modum spectant, quo hominum fata cum sideribus et orbe coelesti cohaerere putabantur — lin 29 وشنف کل راو وسامع „Et nobilitavit (w vestes honoris donavit) quemlibet narratorem et auditorem" Verba, quae protuli, cum vestibus honoris nonne dono nobilitare videntur, quibus tum ii, qui ea recitabant, tum ii, qui ea audirent, ornarentur Nam verba ولجد لا usque ad finem auctoris libri sint, an a scriba addita, dubitare licet

Pag 48 lin 1 Nisi auctor ob homoioteleutum vocis حدة vocem خدة adhibere debuisset, vocem شفاه haud aptam cum voce خدة haud coniunxisset. — lin 3. Vox حاتان nomen non est, sed titulus, quo summus imperator, cui principes subiecti sunt, apud Turcas praecipue appellatur — lin 4. Singulae voces in phrasibus برسم العدل معروف ويقصم الجدل موصوف homoioteleuto gaudent Auctor ludit verbis کسر et قصر, ea coniungens cum Persarum Cosroibus (کسری) et Graecorum Caesaribus (قیصر) — lin 5 Auctor verbo فغر et voce الفغافرة, (a voce فغفور titulo regum Sinensium) ludit Turcas autem, quas huic regi subiectas esse dicit, sunt turca التمی et turca الخطا In Abulfedae opere p ۳۶ خمس (Chotan) nomen urbis esse legitur in extrema terra Turkestan sitae Vocibus autem بلاد الخطا aut Chinae regiones septentrionales aut terra extra desertum Chotanum versus septentrionem sita designantur conf Abulf Geogr p. ۳۶۷ Urbs خان بالیق apud terram الخطا sita est in extremo mundi Oriente ib ... Vocem الخطا, quae in libris Geographorum, quod scio, haud invenitur, Getas eosque designare, vix dubito Fortasse hoc nomen Tatarorum pars dotum est Vox الحشم, quum ei coniuncta cum voce الخطار, hoc quidem in loco campi significationem habet, simulque autem auctor regnorum Asiae nomen الحشم الکبیر notam respicere videtur. Gentes autem Gog et Magog (ياجوج et ماجوج) in septentrione regni Chinensis habitare dicuntur conf Abulf Geogr p ۳۶۸. In Kosmographia Kazwinii p ۳۱۱ gentes duae Turcarum e sobole Jafeti oriundae dicuntur, quae climatis septimi partem orientalem habitaverint — lin. 7 Ut autem regni magnitudinem describat, dicit „Quasi in hoc eius sobolis Jafeti fuisset" Arabes Hebraeos atque omnes homines a tribus patribus Semo, Hamo et Jafeto originem duxisse putabant Auctor igitur dicere vult, eum omnes gentes a Jafeto oriundas in ditionem suam

redegisse — lin. 7. Verba فى اخذ قرى etc. sic vertenda puto: Et (rex) robustus erat (potens), dum regnum a regionibus imperii Chinensis cepit, cum cepit dextera manu ad usque ad extremum Septentrionem. Regnum illius regis tantum fuisse dicit, ut ab Austro incipiens usque ad extremum Septentrionem extenderetur. — lin. 10. Versus metrum Camil appellatum est conf. Dorstell. p. 218. — lin. 18. Verba لا بسد للمرأة من زوج يلمها ويسترها الا يصمها „Sed feminae maritus necessarius est, qui eam colliget et qui eam teget, quem eam ad se attrahit." Feminam, quae marito caret, cum parte dispersa rei comparat, cuius altera pars mortua est. Verba autem: „Et bonus generi est sepulchrum et sine dolore quam filia est" sic intelligo, ut eum molestias, quas generi socero parat, tum curas et sollicitudines, quae patrem puellae premant, sepulcro ademptas sentit. Patrem praeferre, si filia mortua sit, quam in nuptiis manserit et aliis rebus eum tam amarum esse, quam illam lenuptam patri ingratam. — lin. 22. De voce فرضة confer p. 14 48. — lin. 23. Filia, si, quae dicat, certa putentur. Coram locum Sur. 12, dd citavit et talem quidem, qui seriore effato abrogatus non sit. Talis locus محكم الكتاب appellatur. In Corani loco autem vocibus الباقيات الصالحات sine dubio bona opera ex. gr. quinque preces per diem, iter sacrum Meccam faciendum, ieiunium mensis Ramadhan absque significantur.

Pag. 42. lin. 1. ولمك etc. sic vertenda esse: et a rege tanquam eleemosynam et a patre tanquam misericordiae factum puto . . . . Verba والبادرة verto „et festinare in me tanquam merces vendenda, quomodo hoc accedere potest?" nam voces الا قروكى cum voce البادرة conjungendas puto. — lin. 5. Verba تحمل لا etc. sic verto: „Ne trahas id, quod tibi oppono, meae pravae egendi rationi." — lin. 7. Auctor, ut verbum الشاب الانساب laedat, pluralem الشاب formavit conf. p. 55 l. 20. — lin. 8. Locus e Corano citatus est فاذا نفخ فى الصور فلا انساب „Quum cornu inflatur, generis eis erit ratio" Sur. 23, 103. Mohammedani diem resurrectionis tribus (aut duobus) sonis cornu inflati indicari putant conf. l'Alcoran par du Ryer T. 1. p. 137. Verba من بطا به عمله etc. sine dubio Mohammedis sunt traditione conservata. — lin. 20. Voces الى فى روايا اليأس „In angulis (monasteriis) desperationis." Vocem اليأس, quam in libro اصطلاحات الصوفية, quem anno 1845 cl. Sprengel Calcuttae edidit, frustra quaesivi, tamen sensum mysticum habere puto. — lin. 24. Vox مواق pro مواف est, et sic مكاق pro مكاف. In singulis verbis البحر, القدر et السحر homoeoteleuton est. — lin. 28. Auctor ludens verbis عرس et عرس dicit: declinavit a lapidibus pretiosis honorum mundanorum. — lin. 32. Vox كرخ est nomen partis occidentalis urbis Bagdad. Cur auctor, qui contra Bagdadenses iratus esset, cum hoc loco vocem العبادة conmiscuerit, dubito. Plures autem sunt loci huius nominis, ut كرخ باجدّا in loco Serra-man-raah et كرخ جدّان prope ad locum حانقين et كرخ الرقّة in Mesopotamia et كرخ ميسان in regione Sewad-Albrak et كرخ خوزستان, qui in Kamusi opere adnotati sunt. In Meninski lexico voci mansionis, habitationis turriculae aedibus adstructae, tanquam e Castelli lexico desumta significatio tribuitur, sed e Castelli lexico annuit hospitii significationem cum aliis locorum invenI. Locum nomen tam contextui verborum magis quadrare, tum auctorem loci noti nomen ante oculos habuisse vel-

similius videtur. Si recte virum poetam appellatum Mohammedum b. Alhasan Schiitarum Imamum duodecimum fuisse conicio, cuius reditus e cella subterranea, in quam latitasse dicitur, exspectatur, quam ob causam quoque المنتظر (exspectatus) cognominatus est, locus ille in oppido Sorra-man-raa, ubi illa cella subterranea est, auctori scribenti ante oculos fuisse videtur. Vox الاجتهاد (conf. p. 5) seu technice significat studium, quo quis, dum varias sententias in Corano interpretando admittit et varias lectiones nonnunquam in verbis traditionis, caeterumque rerum compositione instituta, verba interpretatur sapit. — lin. 31. Vir Mohammed b. Alhasan est ille Schiitarum Imamus duodecimus, qui natus anno 258 aetate septemdecim annorum anno 275 (sed opiniones de tempore ei in discrepant) in cellam illam intrasse narratur, ut ab hominum conspectu omnino remotus, a Schiitis postea semper exspectetur conf. Ebn-Challik. Num. ٥٣٣ ed. cl. Wustenf. De Schiitis confer Sharestani P. 1 p. 1٤ sqq. ed. Cureton. Vir autem Ibrahim b. Adham in oppido Balch natus, postea in Syria vivens, in Abulfedae Annal. T. II p. 42 et edocti modio facta est. Remotus ab hominibus coluit Dei omnino se dedisse narratur. In cl. Wustenfeldi additamentis p. 14 cum anno 162 eum obiisse legimus.

Pag. 52 lin. 2. Verba وافق شن طبقة proverbium sunt, quod Meid. T. II p. 800 legitur. Schannus viri nomen erat, qui uxorem petens Thabakam appellatam sibi convenientem puellam invenerat et in matrimonium duxerat. Hoc verba interpretandi modus, cum proverbia verbo vario modo interpretentur, unice in locum nostrum quadrat. — lin. 4. Verba وما سبها ثما عليها وما لها sic verto: Et haud neglexerat iam officia, quae alia ab ea praestanda erant, quam officia ei praestanda." — lin. 6. „Et reditus statuum nostrorum per felicitatem domini nostri in albo securitatis descripti sunt et monilia vitae nostrae per dexteram eleemosynarum suarum in collis commodae vitae haud dissoluta." Compositione insidiosa haud ex omni parte apta et hanc ob causam difficili intellectu dicere volt, stolam suam talem esse, ut, quum reditus, quos a domino feliciter habeant, securi sint, nil timeant et misericordiam eius effusisse, ut commoda vita fueremur. — lin. 26 sq. Auctor vocibus القصور et القمان ludit. — lin. 29. Vocem انكل من العروس تلقة وافق من حس نزة proverbio indoleat, sed inter proverbia non haud inveni. — lin. 31. Versus metrum Mutakarib appellatum est conf. Dernieli p. 282 sqq.

Pag. 31 lin. 4. Versus metrum Mutakarib est ib. — lin. 8. Versuum metrum Tawil est ib. p. 212. — lin. 11. Versus sic vertendus est: „Et simul eius inventis et scientia abundans quamlibet in locum attolat, quo dignissimus est. — lin. 14. Verba ولا يملأ جوف ابن آدم الا التراب „hominis ventrem nonnisi terra implet" i. e. eius cupiditas nonnisi morte expletur, Mohammedis sunt traditione conservata.

Pag. 58 lin. 1. Locus Corani etsine Sur. 31, 55 legitur. — lin. 7. Versus metrum Camil est ib. p. 212. — lin. 8. Versus metrum Thawil est ib. p. 182. — lin. 15. الا ثلاثة في الجماعات والجمع „nisi in coetibus orthodoxorum et diebus Veneris, quibus preces publice fiunt." Versuum metrum Ramal appellatum est conf. ib. p. 133. A. c. — lin. 28. Vox جوبان „pastor" Persica est conf. Chrest. mea (fabulae Lokmani) p. 68. — lin. 28. Locus Coran

verbis اشعرا الله incipiens Sur. 4, 65 legitur. — lin. 18. Verba كلكم راع وكلكم مسئول عن رعيته Mohammedis sunt traditione conservata. — lin. 20. In verbis في كساء وترفل من وجوه محاذرها (Sc. eos) vestes earum (poemarum), quae modo obedientiae erga Deum confectae sunt, hemi trahens incessit: obedientiam ergam Deum cum vestibus comparavit et, ut obedientiam perfectam exprimeret, vestes longas per humum trahi scripsit. — lin. 31. Verba يوم تحمى الذهب والفضة usque ad vocem تكنزون in Corano Sur. 9, 35 leguntur. Vox عليها ad voces الذهب والفضة referenda est. Quod autem esse ut argenti voces الدنانير والدراهم (Drachmas et Denarios) intelligendas sint, auctorem affixum feminini adhibuisse, in commentario Beidhawii legimus.

Pag. 53 lin. 4. Locus e Corano citatus legitur Sur. 35, 5. Vox الغرور triplici modo in Corano loco explicatur. Cum vocali Fatha enunciata eum designat, qui venerem rerum decadurum homines implet i. e. Satanam, cum vocali Dhamma associata aut nomen actionis est opus in rebus vanis positam designans aut pluralis vocis غارّ, et res vanae modi designantur. — lin. 5. Vox الفتاوي aliter consuetudinem sententias prolatas significans, hoc loco consilia bona designat. De voce الغى, qua lusit auctor, confer p. 48. — lin. 16 sqq. Verba وحسبنا usque ad finem capitis, auctoris non sunt, sed procul dubio a scriba addita. — lin. 19. الصديق cognomen Abu-Becri, الفاروق cognomen Omari, ذو النورين cognomen Othmani, زوج البتول mariti virginis i. e. Fatimae, cognomen Alii est.

Pag. 54 lin. 1. Silentio praetereundum non est, Nassaliorum in voce رأس cum litera Nun in voce الخامس homoioteleuton constituere. Vox رأس duplicem explicandi modum admittit. Aut genitivus vocis رأس (caput) est aut participium verbi رسا (stabilis, firmus fuit). — lin. 3 sq. Verba textus: sed quod tum non pinxeral ordine ut texeral orationem (verborum), quorum textor erat et ordine expositionis (narrationis) tanquam vestes honoris causa datas ex sua-peciis Arabum, Persarum et Turcarum super statuas laudis confecerat: ita intelligenda sunt. Auctor sermonem cum tela, quam textor acu simul pingens exornat, comparavit. Verba حبك simplici modo texere, نسج cum arte texere et طرز ornamenta Persica voce طراز dicta acu pingere significant. Capite enim tria priore libri scripsit, in quibus eruditorum Arabum, Persarum et Turcarum expositione sunt, cum vestibus pretiosis, quae honoris causa a principibus dabantur, auctor comparavit. Quem autem tanquam horum capitum auctorum appellavit, cum auctorum scriptu comparavit, qui istas vestes super statuas laudis coniecerunt. Quid autem auctor verbis statuae laudis voluerit, minus clarum est. Nomen statuarum dedisse videtur, ut corpus adesset, super quo vestes auctor conficeret. Statuarum laudis dixit significantius, staturam laude dignam esse, quo modum, quem in disponendo tribus capitibus eruditus esset, tanquam praeclarum distribuerit. Verbum autem فصل usus est auctor, tum quod ab Arabibus in vestibus, quae ex pluribus partibus consuuntur, adhibitum est, tum quod vox فصل libri caput designat, a qua verbum alibi saepius disponendi dividendum est. — lin. 3. 4. Primum autem vocibus قبْل et قبل lusit, tum lusit vocibus رب نيل موالد دول النيل, quae sic vertendae sunt: ... sex boni dant sed bonum (o civem) Nili. Verbum autem ناس quam fluvium aquam

sapientam offundere significet, in Nilum, e cuius aqua super campos effusa totius anni fertilitas pendet, quadrat. Denique autem auctor effecit, ut in singulis vocibus علو علم etc. homoioteleuton esset simul ludens vocibus علم et علم neo non حكم et حكم. Quae autem res causa est, cur singulae voces et طلو et صبر vocibus, quibuscum compositae sunt, sensu minus aptae videantur — lin 5 Cur ex Bagdado pravum daemonem prodire dixerit, cum supra vidimus conf p 18, 32 41 Auctor, cum ex igne aut fumo creatam falsos dixit, quod in Corani loco Sur 55, 14 legitur وخلق الجان من مارج من نار unde creavit daemones ex igne fumo catenti s — lin 5 Vox مدرك hoc in loco et vox درك locum imi fundi profunditi designat — lin 7 sq Mirum est, quod auctor huc horrorum primum ex igne creatum esse dixerit, tum addiderit, eum formatum esse (جعل) ex nigredine fumi, et eius facies nigra evaserit eiusque corpus rhorr compositum fuerit etc. Sic sine dubio loquitur est, significaturus, in eo naturam hominis daemonisque coniunctam fuisse — lin. 8 Verba الشيطان الرجيم e Corano (conf Sur 3, 31) desumta sunt. Vox الخناس in Corano (Sur 114, 4) errorem et eodem loco vox الوسواس de modo, quo diabolus hominem in errorem ducere putatur, adhibita est. — lin 8 Auctor Syriam religium prophetarum sine dubio appellavit, quod geographi Arabum Palaestinam Syriae partem esse dicerent conf Abulfed Geogr ۲۲۲. — lin 11 Loquendi modus جل سواء الصبيل pluribus locis in Corano occurrit ex. gr Sur. ۹, 155 — lin 12 Verba لشق العصا sed rumpendum baculum proverbialis loquendi modus sunt, qui dissensionem excitare significat. In duobus proverbiis apud Meidanium T I p 664 565 occurrit — lin 13 Auctor ludens verbis احتمى et حمى, tum verbis شقاق et شقايق dicit, cum se defendisse in loco densos dumorum et hypoceisis Sorbos Anemone dictae. Significare vult, horrendum illum prava cogitationes specie pulchra occultasse et hypoentam specie horrere, quam instrumentum haud dicetam appellerri, defendisse — lin 14 او من غلى والغلى الفارلفسى له ربيب Hac voces magna difficultate laborant. De voce غلى significatione Arabum lexicographus dubitantibus in Kamous opere haec legimus Vox غلى gentem quandam daemonum, e qua rara a gri, mali angnem duxerunt, aut inferiorem et debiles e daemonum genere, aut eorum rooci aut creaturas inter daemones hominesque locum tenentes designat Vox الجن quam cum voce غلى conjuncta est, eam similem significationem habere haud dubito Vocem الفارلفسى a voce الفارلى derivatam esse crmo non vidat Kasan autem est nomen filii Arghuni, qui anno Hedjrae 694 in Persiae imperio successit Eum igitur asseclas mire الفارلفسى appellantur conf p 1. l 20 et Herbel biblioth e v Gazan Urbs Kasan ab hoc viro nomen accepisse videtur. Vox تربيب est pro تربية — lin 16. Verbis عند جهينة الخبر اليقين auctor proverbium respicit, quod Meid 18, 2 legitur عند جهينة الخبر اليقين «Apud Djohainahom notitia certus est» (conf Kamusum e v. جهينة) Verba significant, apud gentem Djohainah notitiam rei certam esse, et auctor contra verba dicere voluit, se rem optime scire Mosainah gentis nomen est ab Amr b Odd b Thabichah b Eljas b. Modhar originem ducentis Se Mosainah optimorum appellat sine dubio indicaturus, se regi obsecutum esse Gentes Mosainah et Djohainah haud procul ab oppido Medina sedem habentes ex primis erant, quae, Mahommedis fidem secutae, cum eo contra hostes

pugnarunt conf. Essai sur l'histoire des Arabes avant l'Islamisme T. III p. 214 222; quapropter Mohammedes hasce duas gentes cum duabus aliis clamitas Dei appellavit Hamas T I p. ۱۸۱. Voce الاخيار auctor illas gentes, quae Mohammedi obsequium praestarent, significasse videtur, simul verbis الاحبار et الاخيار ludens. — lin. 21 Verba ابيهرة etc. proverbialem loquendi modum redolentia in Meidanii opere haud reperiuntur. Sensus est: Ut ex fine, qualis sit animal cognosci potest, sic ex re, quod dicas, qualis ille vir fuerit, cognoscitur — lin. 23. ارم ذات العماد in Corano Sur. 89, 6 haec verba occurrunt coniuncta cum voce عاد (gens Ad scilicet). Fabulantur Arabes, Ahdi filium Schaddad, regem potentissimum, qui de Paradiso relata audivisset, in deserto Abdeos locum paradiso similem, cui nomen Irem dedisset, exstruxisse, sed cum gente sua in istum locum profecturum in via periisse. Hunc locum ob aedificia alta qui eidem ob eandem cognomen ذات العماد accepisse conf. quoque Kazwini Kosmograph p 1. In loco nostro in Syria urbs sita est. Damascum auctor intelligi vult, Damascus enim ob amoenitatem paradisum esse, auctores dixerunt, quos quatuor esse putant Arabes praeter Damasci regionem ac سمرقند ,غوطة ,شعب بوان et جزيرة الأبلة ibid p ۱۳۱. In Kamusi opere his vocibus aut Damascum aut Alexandriam aut locum in Persia situm significari legimus. — lin. 25. Vox الرافضة partem Schiitarum designat. Para autem Saiditarum i. e. incolae oppidi Cufae, qui partes Saidi b. Ahli b. Alhosain b. Ahli secuti cognomen الزيدية acceperunt, quum, ut duos chalifas Omarum Othmanumque abdicaret, postulassent, ille autem, se hoc facturum negaret, quippe qui eos (Ahli) Veziri fuissent, eum reliquerunt. Haec singulanda الرافضة causa conf. Kam. sub voce et Alsharestani libr. T I p ۱۱۴.

Pag. 23. Ex initio paginae liquet, quae ab auctore in priore pagina scripta erant, auctorem personam, quae Damasci doctrina sua multos allexisset, esse oculos habuisse convicta, eam, si aliter res se haberet, auctor, se librum hac de re compositurum esse, haud dubitat. Talem autem librum inter opera auctoris haud inveni, nisi eum esse eis, cuius a me p. XXXI praefationis sub titulo حلبة الاداب المناقب وجواب الشهاب الثاقب »Allocutio cordi facetiis et responsio stellae fulgentis« mentio facta est. — lin. 2. Suffixum in voce علمائها non ad vocem العلم, ut videtur, sed ad urbem دمشق, quam auctor nagitat, referendum est. Pluralis دسايس a singulari دسيسة derivandus est, quo occultatio vel res occultata designatur conf. p ۱ I 27. — lin. 2. De vocibus حما وكرامة conf. 22 48. Daemones hominibus speciebus certis indutos apparuisse, Arabes veteres putabant conf. Hamas. T II P. I 221. Meid. T. I p. 324 et conf. quoque Demairi librum, in quo auctor ita scripsit: الجن اجسام هوائية قادرة على التشكل باشكال مختلفة »Daemones sunt corpora aurae similia, quae in certas formas se transformare possunt.« — lin. 7. In verbis فضلهم ضلالا مبينا locum Corani Sur. 33, 36 auctor imitatus est, ut verbis ولآتينهم من بين ايديهم ومن خلفهم locum Corani Sur. 2. 258. — lin. 12. Vox السنة significat doctrinam, quae ex verbis Mohammedis traditione conservatis derivata est, vox الجماعة doctrinam in qua omnes Mohammedani seu potius eorum pars consentiunt. — lin. 13. Quemadmodum ferrum magnete attrahitur i. e. modo et ei, cui resisti haud poterat. — lin. 14. Verba جرجت اليه اكباد الابل proverbialiter loquendi modum

sunt, quo significent, e locis remotis eum festinatione ad aliquem e multis hoc factum esse. — lin 18 In verbis وتكنس اعلام ubi iuvenum suos vexillos auctor daemonum caelum cum exercitibus pugnantibus comparavit. Arabibus iam antiquis temporibus vexilla in usu fuisse, in Hamâsa T II P 2 p 563 ostendi. — lin 20 Non dubito, quin auctor Soleimam simili modo falsos, discriperit, quo homines eum cogitarent, ita tamen, ut alias res adderet, alias excusaret. — lin 21 Gholes illi etiam lilbus accensendos putant, illi daemonibus, Lougi, acuti dentes et caerulei iis tribuuntur, quapropter poeta Amru-l'Kais (Diwan p ٣١ l. 1 d) cuspides eum iis comparavit conf Ham. T II P 1 p 24 — lin 25. Vox تمشى vocem وقف oppositam habeat, necesse est, significationem sed incessum incitatus lui r. — lin 32 Vocem انلوى unusquisque mus sensus minus aptam haud adhibuisset auctor, nisi vocibus ladens simul homoeoteleuton esse voluisse habuisset

Pag 56 lin 1. Quum vox فواتح primas Corani partes designet, fortasse vocem خواتم illi oppositi postremas eius partes auctor significatum est. — lin 2 Auctor virum Abu-Abd Ebn Sina in geometria celeberrimum esse dixit. Hic vir anno 372 aut 373 natus in loco Afschana, vico apud Chormatin sito, anno 428 Hamadam dum obiit Eum scientiis mathematicis operam dedisse, omnes, sed, eum in geometria excelluisse, nemo. Nonnullos quidem libros de quaestionibus mathematicis composuit et de Elementis Euclidis scripsit, sed, cum potius ut philosophus et praesertim in medicina magnam famam habuisse, in dubio non est conf. ut Wüstenfeldi Geschichte der Arab Aerzte etc Göttingen 1840 p 64 sq Herbel. Biblioth Or sub voce Sina, Ebn-Challikan No 189 ed el Wüstenfeldi — lin. 2 Pro legendi modo جربوا in duobus codicibus, duo alii جرموا habent. Priori verbo significationem rem experientiâ probatam protrere, hoc in loco tribuo, sed, quum auctor vocibus قطع et قواطع ludat, alter legendi modus جرموا abrupit, resecuit (quaestionem)e praeferendus videtur. — lin 12 ss. ولكل اجل كتاب Et cuilibet termino unus (fato) liber est i. e. Fata hominum et vitarum termini in libro divino scripta sunt, et mutari haud possunt — lin 11 Verba وحافظ الحوارس واخيا uerio: Et custos rerum occidentium prolegens est. — lin. 14 وطالعه فى القتال udem eius horoscopus in fortuna secunda est α — lin 14. 15 Homoeoteleuta in media phrasi reperiuntur in verbis مسكر كواسة (post quod ingeam delendum est) et فكر صويتا, ut cum verbis, quibus duplex homoeoteleuton est, comparari possit conf p ٧ l 1 — lin 16. جاق est pro حاق — lin 23. Verborum lusum transpositis vocibus in loco مساعفة فى معارضة ومعارضة فى مساعفة observes — lin 22 Verba ولم يلتفت الشارع «Nam legislator haud contentus in decreto divino et horoscopo acquievit, siquidem hoc, legum materiâ remotâ, sapientis creatoris irrita redderetur i. e. Si omnes, quae hominibus eveniunt, ex fato et astris penderent, leges inutiles essent et sapientia Dei in legibus dandis irrita foret, quippe unde, sive prave egerent homines sive bene, eventura essent. — lin 24 Loquendi modus كسر شوكتهم ubregit eorum spinam» ab auctoribus proverbialiter adhibitus est, ut significet, eius eorum fractum esse, ut nocere haud amplius possent. — lin. 23 Poeta Saim b Ahmre appellatus etiam gentis Taim b Morreh, tum cliens Abu-Bekri chalifae,

Basrensis tempore Abbasidarum vixit. De causa cognominis ﻏﻼﻣﺮ vario modo referunt; unam autem in eo consentiunt, quod propter lacturam, quam fecerit, inditum sit. Almehdium aut Alraschidum ab eo laudatum esse, narrant conf. liber Citab-Alaghani, — lin. 26. Versus metrum Basith est conf. Darstell. p. 122. — lin. 27. Auctor dixit, poetam sentum versus a poeta Baschchar sumsisse, quippe Salmus Baschchari versus memoriâ tenerel eosque relator (الراوي) ei discipulus esset conf. libr. meum: Darstellung d. Arab. Verskunst etc. p. 323. Hic mitandi modus forsan ponitur adnumeratur. Quod si poeta posterior prioris verbi aut nomen aut partem eorum mutato metro sumsit, res إغارة ut مسخ ab artis rhetoricae prritis appellatur. Auctor libri Almochbiusur Salmi versum praeferendum fuisse censet, propterea quod brevior et melius compositus sit conf. Almoakhbiusur p. 652 sq. Baschchar poeta clarus tempore Ommajjadarum Abbasidarumque vixit. Danmon autem eum fratrem appellat, quod in religione defiriun Zendicismo deditus putabatur. Anno 165 aut 167 occisus est plures quam nonaginta annos natus Ebn-Chalik No. 112 Citab-Alaghani. — lin. 30. Sic verto: »Scire haud possumus, quando horarum aux illum futurus sit aut quando finis futurus sit termini vitae durantis, nolla nuum alitra durare putamus istum terminum esse aut colligentem aut excludentem.« Silendo praetereundum non est, voci حد significationem quoque definitionis esse et voce جامع talem definitionem designari, quae res, quibus definitur, complectatur, مانع autem talem, qua res excludatur. Hanc vocis حد duplicem significationem ante oculos auctor habuisse videtur conf. dect. Schmoelders Documenta philosophiae Arabum p. 127 conf. p. 99. — lin. 29. Versus metrum Basith est conf. Darstell. p. 192.

Pag. 57 lin. 3. Versus metrum Thawil est conf. ib. p. 182. — lin. 5. Versus metrum Camil est ib. p. 211. — lin. 8. Verborum lusum in vocibus أعنس عابث وأنجس عابث observare licet sicuti quoque l. 14. — lin. 17. Versum sic verto: »Quation poenam, quam fortunae mihi cum ea composuit amor, effecit, ut glorier et a noxâ mihi inferenda abstineat et ad fraternitatem redeat.« In tertio versu vox به cum voce شعر primi versus conjungenda est, ut versus secundus parenthesin constituat. — lin. 24. Vocibus علما بالتورية والأنجيل ignarus Torae et Evangelii virum in religionis libris versatissimum designare vult, sed, cur librum Judaeorum (Toram i. e. quinque Mosis libros) et Evangelium, Christianorum librum conjunxerit, dicendum non est, cum de Israelitis loquenti Tora sufficere debuit. — lin. 22. Verbum كلا est pro كلّا »custodivit eum.«

Pag. 58 lin. 1. ملوس من آل فرعون »Credenti e familia Pharaonis.« Quae narravit, ea e Corani loco Sur. 40, 41 desumta sunt, in quo credentis mentio facta est, qui hortatus Pharaonis familiam ad viam rectam reducere voluit. Corani interpretes narrant, hunc pium, quum, ut pericula evaderet, in montem fugiret se intra eo absconderet, ab animalibus ferocibus tempore, quo preces faceret, circumdatum fuisse, ut inde terrore percutsi, qui eum occidere in animo habebant, abirent. — lin. 2. Verba رافوس etc. et سواء, verba Corani ibid. v. 47-48 sunt. — lin. 14. Legendi modus حدود مرابس praeferendus est, quippe qui

cum verbis sequentibus قلدت مواس homoioteleutum efficiunt. — lin 16 Auctor السنة عقولهم linguae mentem eorum et الصحة سويداتهم acerbre intimi cordis eorum haud bene dicit. — lin 17 In phrasibus الاقوم ... ورافوا et الاصر ... ورافوا prima et postrema vox duplex homoioteleutum efficiunt. — lin 19 sqq In hisce auctorem multis verbis ludere scimus — lin 24 Exorior الخمر et النمر Verba لبس جلد النمر proverbiale loquendi modo sunt, quo virum inimicum palam ostendisse significant conf. Meid 23, 3d — lin 27 Verba ورين etc e Corano Sur 20, 37 desumta sunt. — lin 29 Verba ومسكن في تريحهم vertit Et habitantes in eorum agmentibus Auctor hisce et sequentibus verbis ludit. — lin 32. Vox بندى e Persico پند apud eum orta est.

Pag 59 lin. 2 Coranus Sur 5, 18 كتاب مبين appellatur Verba فيعرتك لاعرينهم «Et per imperium tuum eos omnes in errorem inducam Sur 38, 83 leguntur — lin 9 Verba ويترشف رحيق رضابه est sorbebat vinum purum salivae eius vertenda sunt. Arabum poetae salivam amatae cum vino excellente saepius comparerunt Abulf Ann. T III, 86, Amru-l'Kaisi Moall Antar Moall v 13 Caab b Sobair v 4 sq Motenabbi apud Bohlen p. 53 sq — lin 12 Poculum corallorum rubrorum labia designat Saliva cum melle comparatur conf Reisk: Proben d. Arab. Dichtkunst aus dem Motenabbi p 43 — lin 11 Verba عمرو وزيد جميلة quatuo phrasis Amrui et Seidus grammaticorum respicit Vocibus enim عمرو et زيد in phrasibus subiecti et obiecti loco uti solent Grammatici distinguunt inter voces جملة et كلام Vox كلام phrasem designat, quae sensum completum offert, vox جملة autem phrasin ita constitutam, ut ad sensum alia verba necessaria sint. Voces عمرو وزيد autem جميلة operum phrasem appellare videtur, quod plura ad sensum necessaria desunt. Auctor dicere vult, mercatorem, et servum possidet, neque non neque altero i. a. nullo egere. — lin. 13 In verbis حمد وجوب للامانة بيده وبانشهاو «Et sine (a. collari paratu) ancoratus instruxit meum eius et per iste eum eum vocibus جوب et جيب ludens auctor verba haud omnino apte coniunxisse videtur. Sensus est Eius manum servum, et nil inde timeret, poterit et err eius purum, et eos intentione prorsus haud essent — lin 20 Verba نافع دار auctor proverbium respicit, quod in Meid T II, 221 verbis ما بها نافع ضرمة nin os (domo) sufflans igne accenso non esto legitur — lin 24 Vox خنثة est pro التي e In mea! Verba يلقي حبلك على غاربك «Proiiciet funem tuum in collum tuum» e proverbiali loquendi modo حبلك على غاربك Meid. T I, 347 et القى حبله على غاربه T II, 482 conf Herr p.?? desumta est Significant, hominem ire posse, quo velit, loquendi modo e camelo desumto Nostro autem loco significant, maritum uxorem repudio dimissurum esse — lin 26 Verba لا يمسك مثل خمير e Corano Sur 35, 15 sunt. — lin 27 Verba ولزول الفاس في الراس auctor fortasse res respicit, quae in Meidanii proverbiis T II p. 332 sq narratae sunt.

Pag 56 lin 15 Versus metrum Camil appellatum est conf Dorstall p 212 — lin 19 In duobus codicibus صاحبه في legitur, in uno autem codice صباحه في invenitur — lin. 21 In arte rhetorica vox مجاز metaphoram et descriptionem metaphoricam, vox حقيقة descriptionem haud metaphoricam designat. Auctor hasce voces communi significaturus, quaestiones pro-

poenas omni ex parte instituendas esse. — lin. 27. Auctorem in verbis transpositis اسهوا بالسهو وسهوا بالنهو ludere, observare licet. — lin. 29. Tecrit autem oppidi postremi Mesopotamiae in finibus hisce, in ripa occidentali Tigridis siti est. Abulf. Geogr. p. 56. — lin. 30. Ubi vicus Maum appellatus sit, accuratius definire nequeo. De verbis كانه قطعة من الجنان confer p. 8. l. 22. — lin. 31. »Et sparsi sunt fructus in vestibus arborum tam lacinias quam manicas.« Folia, quibus arbores tectae sunt, cum vestimentis comparavit, superiores partes manicas, inferiores lacinias appellans.

Pag. 61 lin. 1. Voce شريف is designatur, qui cum familia Mohammedis origine cohaeret ex posteris familiae Alîi. Talis hanc ob causam in honore habebatur. — lin. 2. Auctor verbis فحشا etc. ludit. — lin. 4 sq. Auctor verbis ludit. — lin. 5. De vocibus واستكانوا واستكنوا confer p. 40. — lin. 7. Legatum Dei (Mohammedem) avum suum appellavit, quod posteri Alîi e Fatima, filia Mohammedis in genus duxerant. — lin. 11. Verba انهو يعش etc. sic vertenda sunt: »id nonnisi pars eius esset, quod meretur, minus quam id, quod ei debetur.« — lin. 12. Verisse »Nos possedi generositate et amore propter verba, quae Deus altissimus in Corano Sur. 42, 22 protulit« i. e. Verba ista efficiunt, ut horti nostri fructus in lubentiae concedamus. — lin. 15. Verbis وشم جنى ودانيهم auctor in pessimos daemones, qui eos sequitur, auctor horum opinionem respicit, quemlibet hominem daemonem sequi. confer ednoti p. 30 l. 29. — lin. 19. Verbum تطرف in camelo adhibetur, qui extremas pascuorum partes sceenam depascitur. Se igitur cum tali camelo comparans se exauraverat, quod virum vituperatione dignum e latere illorum removisset. — lin. 20. In duobus vocibus الشريف lusus verborum est. Priori voci significatio viri e posteris prophetae, posteriori nobilis danda est. — lin. 22. Verbis الدخول et الروج auctor ludit. Vox خروج hoc loco haud obsequi legibus divinis significat. Ut autem intelligat, talem agendi modum a nemine, qui verae religioni addictus sit, probari, quatuor sermocinatores celeberrimos appellat, quorum doctrinae rectae et, ut ita dicam, orthodoxae habetur, interrogans, num unus horum talem agendi modum unquam probaverit. Primus est Mohammed b. Idris Alschafe, cuius secta Schafeitarum nomen habet, qui anno 204 diem supremum obiit, alter Abu-Hanifah Alnohman, cuius sectatores Hanefitae audiunt, mortuus anno 150, tertius Ahmed b. Hanbal, a quo Hanbalitae originem duxerunt. Mortuus est anno 241. Denique quartus Malec b. Anas, qui anno 179 obiit. Eius secta Malecitarum nomen gerit. De hisce viris librum تهذيب الاسماء ed. cl. Wüstenfeld evolves. — lin. 24 sq. Verba يا ايها usque ad على العليا e Corano Sur. 24, 27 desumta sunt. Loco vocis المحظور legas محظور: adhibitum conf. Sur. 17, 21. — lin. 26. Vox الاشراف hoc loco eos designat, qui a familia Alîi originem ducunt. — lin. 28. In voce السافي duplicem significationem invenio, unam Arabicam superbia elati, alteram originis Persicam equitis. — lin. 31. Qui vocibus سلك الخلبي operam lusus bonus hoc loco intelligendus est, dubitare licet. Vox آلي est pro آلي. — lin. 32. Voces زوج البتول amatrices virginum (Fatimen) Alîum designant. Silentio praetereundum non est, in singulis horum et sequentis hocce vocibus homoioteleuton esse ex. gr. الرسول et البتول, اقتال et ابناءك, الاموال et حلال.

Pag 60 lin. 1 Vox الاشراف proprie extremas partes, tum pedes manusque designat, at hoc loco infimi ordinis homines, capitibus oppositi, sint. — lin. 3 Verba راد لمقصد احتياجا et mihi castigata addidi . . cevit, an ab eo inideratur — lin. 4 In auxilium adhibuit satellites praetorianos (جلوز), ut custodiam traderentur et quam eos ad praefectum, et rapinae accusati puniretur, milites vellet, tales homines, qui actionis formam exhiberet (اصحاب الحيوان) advocavit. Ne autem dolentum negaret, sub oculis fructus raptos portare iussi ad urbis praefectum (الوالى), cui securitatis et ordinis publici cura commissa erat, ducti sunt conf de Sacy Chrest Ar. T. II p. 184 — lin. 5 Vox قال homoioteleuti causa pro قال est. — lin. 6. In verbis التثقيف واحكام بتقيد الاحكام verborum lusus est — lin 7. Verba ملقه etc. eorum tempore ortum proverbialem loquendi modum constituunt conf Meid T. III P 1 p. 340 — lin 9 Versus metrum Thawil appellatum est conf. Darstell p 100 — lin 11. De vocibus نقل et ملّل conf 10 93. — lin. 12. De vocibus ترجيح et تصحيح confer 5 — lin. 14 منزل القرآن Is qui Coranum (a coelo) demisit, Deus est, qui per angelum Gabriel Corani verba ad Mohammedem demittere creditur Vox القرآن proprie omnem librum, in quo verum a falso distinguitur, tum principue Coranum designat. Locus in Corano citatus Sur. 9, 013 legitur. — lin. 15. Loco vocis لحظة legendum puto من لحظة Unum folium a codice meo abesse, ut, quae ibi sint verba, videre non possum, aegre fero. — lin. 16 Verba شاغف ولحلك, sic vides. »Horum autem testis est ea rebus, quae oculis percipiuntur,» est igitur illa in re nulla fallacia. — lin 19 Verbis والوارد للصادر مترصد oculis observans prodeuntes ut abeuntes. Voces proprie eos, qui ad aquam accedunt et inde abeunt, hoc loco homines ad hospitem venientes et ab eo abeuntes designant. Viri enim hospitalis erat non solum advenientes cibo potuque etc. bene excipere, eorum etiam nocte advenientes ignem accendere, ut advenientibus signo esset, tum in via advenientes exspectare et comiter in domum introducere et abeuntes honorifice comitari In domum introductos autem quaestionibus, unde venissent etc, haud vexare Ham. ٦١ v 4 ٦٣٣ v 3 ٧٤١ v 0 ٧٤٠ v 0 sqq. ٧٣٩ tof ٧٤٠ v. 3. d conf. Ham T. II P 1 p 001 Verba هو للضيف والضيف aut hospiti et gladio esse proverbialem loquendi modum reddunt, qui cum negatione لا للضيف ولا للسيف inter proverbia recentiora Meid T. III P 1 p 041 invenitur. Cum negatione proverbium eum dicit significat, virum nihili esse, ut neque fortis neque hospitalis sit. Quum generositas et masculitas summae laudi Arabibus sint, verba virum perfectum designant. Verba رحلة الشتاء والصيف e Corano Sur. 106 v. 0 desumta virum designant generositate liberalitateque notum, ad iam tempore aestatis quam tempore hiemis undique ad eum concurrunt — lin. 24 Versus p 10 occurrit. — lin. 25 وتحمل etc. »Suscepit portandum alios beneficiis i. e. id aspernatus non est. — lin. 29 Vox البطها est pro البطراء, quam contumeliam dicturos adhibuit Pro أحدها legendum puto احداها. — lin. 30 Versuum metrum Basith est conf. Darstell p 190

Pag. 63. lin 3. Verba فكيف ترى sic verto »Et quomodo autem erit oculus cogitationis occaecatus ! quippe qui visu variis lucius est et imaginationibus opinionis haud certae eiusque sudore turbatur, dum res ab eo spectatae ad aliud sunt nisi sententiae (sententiae), non res

sensibus perceptas et oculis coram spectata audiferas.“ Auctor dicere vult: Quum oculus videns in eo quod conspexit, facile errare possit, summam cogitantem ob maiores in cognoscendo difficultates facilius in errorem induci. — lin. 6. In verbis في يختلف etc. vocibus transpositis locus est. — lin. 8. مودة بفوايده „Commodis suis et beneficiis utitur.“ — lin. 11. Dicens وولكلهم حتى etc. verba Corani Sur. 66, 10 وان عليكم لحافظين كراما كاتبين يعلمون ما يفعلون „Vobis praepositi sunt custodientes, nobiles, scribentes (angeli), qui id, quod feceritis sciunt“ respicit. — lin. 17. De voce كرامة vide 37. — lin. 28. وبسط بساطا „et expandit stratum“ (in quo sederet). — lin. 30. Legendum est وتلميذه في انبل حكماء اليونان „et eius discipulum in medicina usus sutur medicus Graecorum.“ Quum Arabes medicinae scientiam maxime ex Graecorum operibus hauserint, hisce verbis dicere vult, discipulum eius celeberrimum esse. Iam antiquis temporibus Arabes somnia attendebant, quippe quibus res futurae praesagirentur. Reptiram eggune in Arabia fuisse a Dherifa, nec non Ambrus praesagiebator conf. Memoires de l'Academie p. 634, 638. Et ipse Obuiero somnium haud parvi momenti erat. Postea inter Arabes scientia somniorum interpretandorum exculta est et Mohammed b. Sirin Bosrensis hac in re celeberrimum opus composuit, cui titulus جوامع التعبير, quod in Hadji-Chalifae opere No. 4647 invenitur. Diem obiit anno 110 conf. Ebn-Challik. No. 576. Kazwini Kosmograph. p. ١٣٧ تهذيب الاسماء p. ١٨, et Abulf. Ann. T. I p. 466. De scientia illa conf. Hadji-Chalifa No. 3667 sqq. Verbus Sebach Cermae eine Cabie vult Abu-Ishakom Alcarmaei e provincia Cermaa inter Persidem et Sadjistanam sic cognominatum. In Herbelotii bibliotheca Orientali sub voce Sirin et Carmani legimus, Ebn-Sirinum scripsisse librum suum in quinquaginta capita divisum, ita ut sequeretur methodum libri Alcermaui (conf. catalog. biblioth. regiae Paris No. 1634). Quem Abu-Said auctor voluerit, dicere haud possum, multi enim sunt viri nomen Abu-Said gerentes conf. Herbel. bibl. Orient. sub voce Abu-Said. Sasan autem sive dubio familiae Sasanidarum auctor est, pater Ardeschiri conf. Herbel. biblioth. Orient. sub voce Sasan et la geographie d'Abulfeda traduction française par A. Reinaud T. I, p. XLXXII sqq. et inter medicos plures sunt nomen Abu-Said gerentes conf. cl. Wüstenfeldii Geschichte d. Arab. Aerzte p. 111—150.

Pag. 64 l. 1. Ob metrum مع canendum. — lin. 2. Legas بعبارة, qua voce, Castello auctore, lapetis seu villosi genus nigrum ex pilis camelinis confectum designatur. Vox igitur proprie pannum nigrum designat, quo tunc quam capitis tegumento, quod generali nomine عمامة appellabatur, uti sunt, rotundam formam habente et magni voluminis. Hoc vero loco haud dubium est, quin tanquam medica propriorum capitis tegumentum describatur. In variis autem regionibus varias huius rei mos cogitari potest. Dozyus ut in libro doctissimo „Dictionnaire détaillé des noms des vêtements chez les Arabes“ locum Nowairi citavit, ex quo videmus, hoc tegumentum supremis iudicibus proprium fuisse. Sed, quum vox بكمار in isto loco vocibus وتعمم بعمامة, quae sequuntur, congrua est, illa non esse potest vestimenti species ex pilis camelinis facti, quae est cl. Dozyi sententia (conf. librum citat. p. 87), sole enim clarius est tam ex nostro versu quam ex ipso Nowairii loco mi non capitis tegumentum

significat. Ut auctor istud capitis tegumentum tanquam altum et magis voluminis describat, id cum tecto umbraculi contentariorum pando comparat. — lin. 3 Vocem اكحل العوادير quae ad accuratam significationem, dubitari potest. Vox كحل collyrii nomen est; sed hoc loco sine dubio medicamentum, quod in oculos inspergitur, designat. Vox عوار, cuius pluralis عوادير est, Firuzabadio auctore carnem designat, quam ex oculo extrahunt. Est igitur كحل العوار medicamentum, quod ad istum usum adhibent. — lin. 4. Voces الشمسد والمنتد والمصرخما وشمسقور aut sensu carent aut nomina in medicina adhibentur. In libris ex gr. Avicennae, quos inspicere mihi licuit, nil inveni. — lin. 5. Metri causa enuncies جا Dja ut unam syllabam. Faghfur titulus regis Sinae est. — lin. 6. Nomine Barbar gentes Africam septentrionalem incolentes designantur. Vocem للمسمى enuncies Almosamme. Vox بربور plantam ex lexico 'parvam designat. — lin. 7. Voces رايست بالاستسقاء metri causa enuncies raesta bilistiskai. — lin. 8. Vox النوري piscis speciem auctore Forskålio est ab oppido نورة in Aegypto appellati conf. Abd-Allatif relation de l'Egypte par de Sacy p. 281. 287. Hoc vero loco medicamenti, ut videtur cari pretii, est, nomen est. — lin. 11. Vox الرمل artem designat, cuius ope signis obscuris adhibitis hominis fata explicantur conf. lexicon omnium. Vox التنجيم astrologiam designat confer Chrestomath. meam grammat. hebr. p. ٢٦١ l. 3. Vox تعبير explicatio somniorum est. — lin. 13. Vox معه enuncietur meha —, vox تكفير incredulitatem hoc loco designat, ut quis incredulitatis in religione accusetur. — lin. 12. Voces علم الامم, Hebraeo Imam' idolum proprie omnium est et علم الاثر appellat, de quo confera locis De Sacyi Chrestom. Arab. T. I p. 261 sq. et 303 sqq. ed. alt. Vox الامام hoc loco Chalifae munus designat, qui religioni praeerat, unde desumta vox, quod initio Islami Mohammedes et post eum successores preces publicas faciebant, ut eum in ..... peragendo eld imitarentur. — lin. 18. Vox استاذ (dominus) origine Persica seriore tempore titulus honorificus, quo vir in suo genere excellens designatur. — lin. 22. Vox الخادم (minister) seriore tempore eunuchum designat. Vox طواشي seriore aetate in linguam Arabicam recepta, quae Arabicae originis non est, eunuchum designat. In verbis طواشي et شي هلا homoioteleuton esse videtur, ut ..... sit. — lin. 21. Voces حسنى حسين obscurae sunt, sed, ni fallor auctor membrum virile, verbis pulchritudo parvi pulchri Alhoseine designat. — lin. 23. Verba ولا يمسك مثل خبير ex Corano Sur 35, 15 desumta sunt. — lin. 24. Vox مستنقع quem locum designat, quem homines petunt prauli quaerendi causa, conscius ob morbum cum loco inferiori, in quo est pabuli est, comparari videtur.

Pag. 23 l. 2. Vocibus مناغة الصائغ ,,compotatio eius, cui dens post sextum annum excidit (i. e. omnes dentes) auditu agricolae designatur. Vocibus غول الاغوال et vocibus قاضي القضاة ,,judex supremus'' daemonem supremum designat auctor. — lin. 3. In singulis vocibus اشتملنا etc. usque ad voces الانظار وتعقيب homoioteleuta observanda sunt. — lin. 4. Voces معارضة بعجع hoc loco sensum technicum tribuas, de quo confer p. 6. 11. — Voces المعاني et البيان technicae in arte rhetorica sunt confer p. 7. — lin. 8. Vox ورد sic enim legendum

est, cui e verbo رق ut sit inconitatro est e verbo ة, ut sit sedutio (sanguinis), ad quod praefero, derivari potest. — lin. 6. In verbus العاشقة والماحقة litteras transposuit auctor fodo — lin. 11 Verba قل الله خلقنا من النار etc. e Corano Sur. 55, 14 desumta sunt. — lin. 13 In Corano Sur. 3, 52 Adamum e terra creatum esse legimus — lin. 15 In verbis ورعوا ما للمارج من مرج „et depasti essent prata pastum emittentia" duplex sensus est, dum voci مارج pari sine fumo (ignis) significatio datur, in Corano enim loco Sur 55, 14 daemones e tali igne creatos esse legimus Auctor igitur dicere vult, ut homines locustam naturam relinquentes daemonum agendi rationem secuti essent — lin. 16 In vocibus اصلنا وفرعنا duplex est sensus radicis ramique ossiei et dogmatum principalium et doctrinarum ex illis derivatarum — lin. 24 De significatione vocum خرس et ستة confer 30, 55 65. — lin. 25 Metrum versus Basith est conf. Dorstell. p 100 — lin. 26 In vocibus لجمع الشمل lusus est, nam vox شمل tam dissregationem quam collectionem significat Locus, quem auctor e Corano citavit, Sur 6,47 invenitur — lin. 27. Quae auctor de contentione sermonis Auxaritarum (Medinensium), quo inchia Islami in orbibus corroborato falsseot et de hypocritarum agendi modo profert, ea dissidia inter homines e gente Aus et Chazredj, Medinae incolas, orta spectant. Dissidia autem illa post Judaeos, sic refert Corani interpres Beidhawi, excitata erat, qui eos siatum pristinum gentis ante Islamum in memoriam revocarent. Auctor autem nostrs alium modum, quo Corani locum Sur 3, 98 interpretari sous, ante oculos habuisse videtur. Vocibus حبل الله aut religionem Islami aut Coranum significari volunt — lin. 30 Vox الاصطناع hoc loco artificiosum agendi modum significare videtur.

Pag 66, lin. 1 Vox معل hoc loco ingomina, quam de horto sermo sit et vox حاصل locum, ubi res asservantur, designat. Sunt sine dubio voces sermonis vulgari propriae et serioris aetatis orae. — lin. 3. De vocibus جنة رضوان „Paradisus Ridhwani" confer p 16 — lin 11 Loco voce الخبيب duplex est legendi modus aut للكتب aut من الكتب quorum posteriorem praefero — lin. 14 sq. Verba اشهد عصى etc. Muhammedis verba sunt traditione ad nos perlata — lin. 18 De voce اخلاص confer 1 7 31 — lin. 19 Verbis ممسكين بحبل سنة الولاء والجماعة „tenentes funem Sonnae et orthodoxorum" significat, ea legibus, quas Sonna et orthodoxi prophetae praescripserit, semper parusse — lin. 20 Auctor verbis بالقلب خدمتكم ludens voce خطابكم formam loquendi modum فصل الخطاب respicit, quo iurisconsulti iudicum argumentis distinctis additis iatum esse significant. — lin 23 Proverbium, quod in Meidanio T II p 600 (conf p 64d) legitur ما في بيدا الامر بد hominiaidenti causa auctor mutavit Vox حناب quidem latus designat, sed seriore aetate maiestatem regum p. 17 — lin 25 Vox الدرطار origine Persae eandem paene significationem habet, quam حافظ القلعة „arcis custos", sed castelli praefectum hoc loco significare pote, ut quaedam significationis diversitas sit, — lin. 27 Verba الملرط اولى بالخسارة cum varius proverbii اخرك واسلك „modum excessit et tum errorem commisit" (Meid. T III P 1 p 388) cohaerere videntur Proverbium alterum اظلم من افي Meidan, T II p 6b invenitur — lin. 30 Proverbium حرف etc in Meidani libro, quam haud invenitur, addidi T III P 1 p, 028 — lin. 32

Si legendi modus وانا كنتستم etc. rectus est, verba فى فايـده p. ۷ l. 2 para sua consequens sunt.

Pag. 57. lin. 2. Vocibus الطامة الكبرى, quae e Corano Sur. 79, 34 desumtae sunt, extremum iudicium designent. In verbis autem غرف الدرجات العليا „coenacula graduum altissimorum" Corani locum Sur. 39, 21 respexit etc. لكن الذين اتقوا ربهم لهم غرف من فوقها غرف مبنية „sed iis, qui in dominum suum credunt, coenacula sunt, super quibus coenacula exstructa sunt" conf. Sur. 29, 58. — lin. 4. Versuum metrum Thawil est conf. Dorstell p. 158. — lin. 8. Verba corrigenda وتستنصر باموالة ؟ وتستشرى على سلطاننا بقوة سلطانة etc. vertas. Et auxilium rogabit ab adiutoribus suis et instigabit potentem regem suum contra regem nostrum. — lin. 8. Verbis كما فعل الرافضى etc. auctor res respicit, quae causa erant, ut Hulagu princeps Tatarorum Bagdadum anno 656 invaderet. Vicus Bagdadicus Carch appellatus a secta Rafeditarum habitatus erat (conf. p. 46). Quum inter hos Sunnitasque turbae ortae essent, unde Abu-Becri, filii chalifae et Rokn-Aldin Aldowadari milites vicum Carch praedantes in incolas crudeliter saeviebant. Quapropter chalifae Vezirus Mowajed-Aldin Ebn-Alalkami, qui sectae Rafeditarum adhaereret, vindictae cupidus Tataros advocavit conf. Abu'lfedae Annal. T. IV p. 550 sqq. — lin. 15. Nunc certum est, quod de altero viro, cuius verba ومن بعده التمصر ذلك الحلم, et post eum alius, qui clientelae officio negligebat", mentio facta est, profertur. Abulfeda in Annalibus T. IV p. 582 scripsit: Et ne traderet Hulagu et reliquos Turcas viro ex Tatarorum numero, cui nomen Soltan Hok, qui ex exhibitoris regionis Kahdjak, a Tataris fugam capiens, in oppido Halebo a Soltano Almelec Alnasir benigne exceptus fuerat, postea, quum ei terra haud conveniret, ad Tataros redierat". Hunc virum auctor respicere potest, quippe qui a Soltano Almelec Alnasir in clientelam suam receptus a nostra Tataros in Syriam adduxisse putaretur. Quod si verum est, non urbs Basra, quae a Kamusi auctore cognomine قبة الاسلام appellatur, quippe quae urbs neque cum Syria cohaereat neque a Tataris, quod scio, vexata sit, sed Halebum cognomine honorifico ab auctore nostro insignitur. — lin. 14. Verba فلا قوة لنا ولا حول e loquendi modo Mohammedanis usitato لا قوة ولا حول الا بالله derivata sunt. — lin. 15. Vox طرقى pluralis inusitatus a voce طريف sine dubio homoioteleuti causa ab auctore formatus est. — lin. 17. Versuum metrum Camil est conf. Dorstell. p. 212. — lin. 20. Vox النعمان Persica est. — lin. 21. Vocis مسكبة, quae in omnibus codicibus legitur, incerta significatio est, quum a lexicographis neglecta sit. Proprie locum designat, ubi res effusa est et abundat. Hoc in loco igitur locus est, qui floribus odoriferis abundat. — lin. 25. Legendum بحا القدر „hac quantitate". — lin. 27. Verbis وجهها من حديد „facies ferrea" unus rai, quod genus sciuri capitis pars talem colorem habet.

Pag. 58. lin. 1. De vocibus قساء et القدر confer p. 8. — lin. 5. In verbis قله على عمه وهو ظالم والمظلوم الظالم والمظلوم Corani locum Sur. 5, 85, 88 . . . . . habet. Verba مريدون etc. e Corani loco Sur. 5, 55 verbis Corani mutatis desumta sunt. — lin. 8. Vox فرق duplex significatio est aut gentes aut venenum est, etc. quoque vox بالحلى aut derivari potest a حلو dulcis fuit aut a حلى monilibus ornatus

7

Cur Illam mulierem Sebaideh appellaverit, haud liquet. Sebeidah nomen quoque matris Alemini est, cui non vox سر significare potest aut tranquillitas aut amaenus fuit. — lin. 16 sq Duxit, cum falsus ذات النطاق significaturus, esse vestra in terram haud demissas falsus, ut hospes conspicere possit, quae vero videre haud licet. — lin 13 De vocibus يقدح الحديد confer p. ۳ l. 21 — lin 16 Vox قلندري nomen monachi est, cujus sectae auctore قلندر appellato gaudet. Eo Sofir haec secte prodit. Monachi talem caput sine dubio omnino rasum erat conf. beati de Sacyi Chrest. Ar T. I p 263 adn. edit. alt. Ex loco, quem beatus de Sacy in Chrestomathia Arab protulit, cognoscimus, monachos sectae Kalenderi barbam rasam habuisse, Sultanus cum Melik-Alnasir (anno 761) praefecto illius ordinis Alhi appellato imperavit, ut hic mos abrogaretur. Vox حيدري monachi nomen est, cuius secta a quodam Haider appellato originem duxit. Grossum pili leb sine dubio ovalei erant conf de Sacy Chrest Ar T I p. 210, sed ipse de Sacyus collum hujus viri cottidie invenire potuit Qui scire cupit ea, quae Chardinus de monachis Persicis retulerit, evolvat T X libri Voyages en Perse p 261 sqq — lin 17 Voces قيل حسين „Lacinia Hossini" videtur inferiores partes montium designare, quibus vallis Hossain inter Meccam oppidumque Thajef sita circumdata est, sed dubium restat — lin 22 Verbis لو اتبع العين بلاثر auctor proverbium تطلب الاثر بعد عين „Quaeris vestigium rei post rem ipsam" respicere videtur conf Meid T I p 221 — lin 23 Si pro voce بهيص legeretur بهيص, probarem. — lin. 24. Versus metrum Chafif est conf Dorateil p 262 A e. — lin. 25 In hac loco et sequentibus auctor modo cohm vehementer vituperando et impuro hospitis agendi modum cum eo comparat, qui in templo preces facit Singula explicare pudor vetat, sed diversis gentibus diversi sunt mores diversaeque cogitandi rationes — lin 29 Versus metrum Wafir est conf. Dorateil p 263.

Pag 66 lin. 5 Verba يرفع الله usque ad درجات e Corano Sur 58, 12 desumta sunt, — lin. 6 De vocibus المنطوق والمفهوم confer p. 5 — lin. 11 In verbis طرايقكم القدد Corani locum Sur 72, 11 auctor respicit. — lin. 12. De verbis محكم تنزيله confer p. 48 Verba ولي ... هذا صراطي usque ad عن سبيله desumta sunt e Corano Sur 6, 154. — lin 18 Busordjmihr nomen Veziri celeberrimi regis Persarum Nuschirwan est. Busordjmihr appellatur filius Bachtegani conf. Calilah wa Dimnah p. ۳ — lin 24 Verba من احيك etc. inter proverbia recentiora locum habent Meidan. T III P 1 p 88. — lin 25. Verba من يجل الليل والظلم vertenda sunt Et festinantior erat quam nox et tenebrae r e priusquam nox abiret, advenit. — lin. 29 Verba يسابقه في الرجم Arabum opinionem spectant, qua angeli in diabolos, qui eorum sermones auscultantur, stellas volantes jacere putantur conf Sur 15, 17 Sur 67, 5 Celeritatem, qua stellae volantes decidunt, auctor significare vult. — lin 28 Verba فمن باكر انجح similia sunt proverbio recentiori باكر تسعد „Si mane surgis, felix eris„ Meid. T III P 2 p 41 — lin. 29 Verba فعند الصباح etc in proverbii consuetudinem venerunt Meid T II p. 76

Pag 75 lin. 4. Vox Persica ايوان arcum designat, in quo reges Persiae homines

ad colloquium admittebant. Iste autem cecus ob magnificentiam celeberrimus erat. Sic quoque تجول vox Persica est, quae cum re ipsa e Persis ad Arabes transiit confer Chrestom. meam priorem „Locmani fabulae etc.“ p ۳۳ — lin 8. Versus metrum Chafîf est conf Darstell. p 232. — lin 9 Vox شاش tegumentum capitis designat, cuius in beau de Sacyi Chrestom Tom. I p 122 et M Quatremère histoire des sultans Mamlouks T I P 1. p. 137 mentio facta est. Qui plura scire cupit, librum Dictionnaire détaillé des noms des vêtements chez les Arabes par Dozy p. 235 sq. inspiciat. — lin. 19 Verba الطفيل etc. proverbialem loquendi modum redolent, quem inter proverbia recentiora recepi Meid T III P. 1 p 297 — lin 22 Verba أي كيد الشيطان كان ضعيفا e Corani loco Sur 4, 78 desumta sunt. Verba ما تركت etc. sine dubio Muhammedis sunt traditione conservata. — lin. 24. Versus metrum Basît est conf Darstell. p 182 sqq. — lin. 25 Verbis أكرم بك etc. auctor sine dubio Ablium designat. — lin. 26. Versuum metrum Thawîl est conf Darstell. p 162

Pag 71 lin. 9 Vocem بقرة الرقم hoc in loco nil aliud significare possumus nisi Eam, quae pulchritudine ducendo album aemula est, sic ut uxor altera prioris aemula est, cum vox الرقم ducendam album, quae alius pulchritudine superat, designet conf p ۷ l. 12. — lin 18. „Haec definitio libro haud convenit.“ — lin. 21 De vocibus كجملة وصلة confer p 21.

Pag. 72 lin 1. Voces جهليست وما راوست, quae in lexicis haud inveniuntur, vertendae videntur irati et superbe se ore gessit (v. caput erat) i. e. cum in sermone regi iis, at ille se regi haud animadverterat. — lin 3 Versuum metrum Thawîl est conf. Darstell p. 162 — lin 12 conf p. ۸۱ l. 9 — lin. 15 Vocem المجاز المرسل technicam esse in arte rhetorica notatam. In libro Almuzhir p. 474 sic explicantur: المجاز مرسل إن كانت العلاقة غير المشابهة — بين المعنى المجازي والمعنى الحقيقي — lin. 17. Verbis القافية فلم تسمع duorum vult auctor, homoioteleuton haud permansisse ut in numero alterum quam ad tertium procederet. — lin. 17 Ut rem, quam protulerat probaret, locum Corani Sur 9, 81 auctor attulit. — lin. 19 Alius Corani locus Sur 23, 5 est — lin. 21 Hammamus b Murrah, frater Djasis, qui tempore belli Basus vixit, tres erant filiae. Duae quum a patre verbis impropriis petiissent, ut ipsas viris in matrimonium daret et hic sensum verborum haud intellexisset, tertia clariore modo loquens optata repetivit conf. illam Hammeri Literaturgeschichte d Araber T I p 155 sq. Dicere vult auctor, feminam claris verbis, quid vellet, dixisse. — lin. 22 Vox اصاتت est pro اصاتيت. — lin. 25 Verbi حشف quinta forma quam in lexicis desit, hoc loco significatio incerta est. Inter alios verbi primae et secundae formae vim monstrandi significatio tribuitur Hanc quinta quoque forma habere potest. Sed quotarem plura verba ob sensum similem homoioteleutumque adhibeitas dubio caret. — lin 30. Versuum metrum Wâfir est conf Darstell. p 224 — lin. 32 Verba لا لم خلا obscura sunt.

Pag 73 l. 3. Vox اللحد est locus in latere sepulchri excavatus, in quo mortuus ponitur (conf Hamas. T II P 2 p 28), quocum hoc loco casta comparata est. — lin. 11 Verba أعز من بيض الأنوق „Rarior quam ova avis Anuk“ in proverbii consuetudinem venerunt,

de quo conferas Meid. T II, 148 T I p 478. — lin. 15. Vox تحقى homoioteleuti causa pro تحقق est. — lin. 17 Verbum شهد esse praepositionem عن hoc loco construtum est, quod obliviscendi aut negligendi significationem auctor esse ei concessit — lin. 24. Vox السمال homoioteleuti causa pro السملل est. — lin. 22 Verbo المسيح الدجال Arabes Antichristum designant, Antichristum autem paulo ante mortuorum resurrectionem venturum esse, Mohammedani fabulantur. Oppida Meccam Medinamque exceptis, quae ab angelis defensa erunt, omnia loca populabitur. Postea a Jesu Christo, qui in terram isto tempore descensurus est, delebitur conf. l'Alcoran par du Ryer T I p 163 sq. — lin. 22 In Corano, ubi de Adamo ex paradiso expulso sermo est, in Evam culpa haud transfertur, sed Satanas criminis auctor est conf Sur 7, 19. 20, 118. In iis, quae Corani auctor, de Caino et Abele retulit, confer Sur 5, 30 sq Ibi interpres retulit, a Deo in Adami mentem infectum esse, cuilibet fratri fratris sororem esse eo aetam in matrimonium ducendam esse, Caino autem rem non placuisse, quum sua soror alterius sorore pulchrior esset. Hanc ob causam Adamum fratribus imperasse, ut victimas offerrent. Caini autem victimas Deo magis placuisse, et pulchram sororem in matrimonium ducendam esse. Auctor noster hanc ob causam verba كما قيل „sicut dictum est" addidit. Verbis وكذلك من ازرق الاياب فانسلخ منها locum Corani Sur 7, 174 respicit. Corani interpretes dubitantes de persona aut doctum Iudaeum aut Omajjehum b. Abi-Zalt aut Belahmum b. Bâuhra Canaeitam fuisse dicunt. Hos a diabolus in errorem inductos esse, haud ignoscere — lin. 32. Voces خلق للنبي e Corano desumtae sunt Sur. 24, 25.

Pag 74 l 5. Voces الحرب سجال „bellum est situla" quae modo adscendit modo descendit, in proverbii consuetudinem venerunt, quibus modo adversam modo secundam fortunam esse, significant conf Meid T I p 324 — lin. 8. Verbis بقيمة السلامة auctor proverbialem loquendi modum السلامة احدى الغنيمتين „salus una duarum praedarum est" respicit conf. Meid. T I p 651 conf T. III P 1 p 235. — lin 12 Versus metrum Basith est conf. Darstell. p. 188 sqq — lin 13 De vocis السعالى significatione lexicographi incerti esse videntur. Nonnulli eas species deformis daemonum, quibus غول nomen est, alii autem daemones feminas. Vocibus جدكم الاعلى Satanam significare vult, cuius turbarum in Corano mentio fit. — lin. 16. De vocibus الرد والعول, quibus notatus technicus in iure haereditatis est, confer lexicon meum. — lin. 17 Auctor ludit vocibus الصغار diverso modo enunciando, quarum prior vilitatis significatio tribuenda est. — lin. 18 Verba ليهلك unque ad verba عن بينة in Corano Sur 8, 44 desumta sunt. Voces عن بينة „post rem manifestam aut testimonium evidens" (ut postea excusandi locus haud remaneret) vertendae sunt. — lin 25 Verba في غير حاصل حاصل الاعمار vertenda sunt „in re, quae ipsud avaii commodi vitarum." — lin 27. Versus metrum Motakarib est conf. Darst p. 281 — lin. 31 Versus metrum Thawil est conf Dame p. 166 — lin 31 Dies Bedri est dies proelii Bedrensis, Bedr nomen loci est inter Meccam Medinamque siti, qui Medinae tertia circiter viae parte propior est. Ibi a Mohammede contra Koraischitas cum mercibus e Syria redeuntes victoria reportata est. Pugnatum est decimo sexto mensis Ramadhani secundo fugae anno (13 Jan 624 p. 15). De pugna conf. est

Weil über Mohammed der Prophet p. 166 sqq. et cl. Caussin de Perceval libr. Essai sur l'histoire des Arabes etc. T. III p. 36 sqq.

Pag. 75. l. 4—6. Loci e Corano desumti leguntur Sur. 7, 11. 36, 17 tum Sur. 7, 16 et 36, 62 et denique Sur. 7, 14. — lin. 16 sq. In proverbio dictum الكنى منهم والاسامى مثالبه „Cognomina hominum dignitatem ostendunt et nomina defectus sua" Arabes quoque cognomine aliquem appellati, honori ducebant conf. Meidan. T. II p. 402. Selecta ex histor. Halebi p. 38 sq. vero Chrestom. eius graec. histor. p. 40. Auctor verbis ludit, dum in una phrasi vocem anteponit, quam in altera postponit aut alio modo. — lin. 13. Loco verborum وتيمعنا من ميرات legendum puto وجمعنا من ميرات „et dispersimus etc.", quum verbum in duobus phrasibus connexis idem esse, haud aptum videatur. — lin. 17. Locum verborum et singulum homoeoteleuton in singulis vocibus observes. — lin. 63. Voces الصراط المستقيم e Corano desumtae sunt conf. Sur. 1, 5. — lin. 66. Loco vocis لتصابهم legendum est بشمائلهم. — lin. 27. Verba ان علنا etc. sic vertenda sunt „Et si dicimus. Nos hanc rem coniungentem (pervenientem) cum iis coniunctam eamus, rem exstantem in exstantiam vocamus, sin autem dicimus nos novum agendi modum aggressuri sumus, nos in eo, quod facere nos decet, augmentum haud relinquimus, nam in eo ad extremum iam pervenimus; ecce enim tractamus rem, post quam finis non est." Haec verbis alterum prolata eorundem refutare studet. — lin. 31. Verba فيصيبهم etc. ad Arabum opinionem spectant, eaque accidentes morbosque a daemonibus afferri posse.

Pag. 76 lin. 3. Nomen ابن عمس daemoni datum videtur, quod عمس unam animalis valde foetentem et عمس foetentem sub axillis designat. Ludit quoque auctor verbis اصل ... [illegible] lin. 5. De vocibus الرجوم من النجوم confer p. 69. — lin. 2. Animal الظربان appellatum idem est, quod الظربان feli simile, quod multum foetulentus pedit, et in proverbii consuetudinem venerit, dicitur enim افسى من ظربان „Magis pedens quam animal Tharibau" Meid. T. II p. 626. et فسا بينهم الظربان „Pepedit inter eos animal Tharibou" Meid. T. II p. 606 i. e. hi omnino separati sunt, quum foetor talis sit, ut ferri haud possit. — lin. 13. Voces حظيرة القدس hoc loco paradisum designat, in quo pii beati habitant. — lin. 14 sq. Verba قل اعوذ برب الناس e Corano Sur. 114, 1 desumta sunt. — lin. 16 sq. De vocibus رجوم النجوم confer p. 37. — lin. 19. Voces اسما اسدت لاجلبي خلقنى من مارج من النار spectant ad verba Corani Sur. 67, 5 ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها رجوما للشياطين „Et nos coelum inferius lucernis exornavimus et eas tales effecimus, ut iis diaboli lacerentur". — lin. 60. Verba الا من خطف usque ad الثاقب Corani sunt Sur. 37, 10, verba لي الشياطين usque ad اوليائهم Sur. 6, 121 leguntur, verba احتنكن etc. Sur. 17, 63, verba لاحتنكن ذريته الا قليلا ib. v. 64, verba لعنه usque ad مفروضا Sur. 4, 116, verba يعدهم usque ad غرورا ib. 116. Locum sic vertas. Verba Corani [illegible] sunt versus formae meae, verba [illegible] sunt margo vestis honoris meae, verba [illegible] sunt locus sermonis mei et eos porro. — lin. 23. Vocibus اللعين الامور diabolus designatur. — lin. 25. Vox ولى amicus (Dei) hoc

loco unum sanctum designat. De modo, quo diabolus Ademum in errorem induxerit, conferas Sur 2, 34 7, 19 sq. 20, 115 sqq — lin 26. De Caino et Abele confer p. 73 lin 28 — lin. 22 Noaho monente quoniam nulli fidem haud habuissent, diluvio submersi sunt conf Sur 10, 74 — lin. 27 Magos ignis cultui deditos fuisse, omnes sciunt. Videntur igitur verba ووضع الناووس significare, Magos ignis templum exstruxisse, cum vox ناووس sine dubio idem sit, quod vox Graeca ναός. Gentium antiquarum Ad et Tsamud multis locis in Corano mentio facta est. Aditae, qui in Arabia meridionali sedes habuisse dicuntur, quum prophetae Hud hortanti, ut Deum unum colerent, obsequium haud praestitissent, paucis exceptis, per turbinem perierunt conf Caussin sur l'histoire des Arabes T I p 11 sqq et Coran Sur 7, 63 sqq cum Beidhawii commentario. Gens Tsamud terram inter Syriam et regionem Hidjaz incolens quum legato divino Saleh ad eos misso inobsequens fuisset, hanc ob causam deleta est conf Caussin sur l'histoire des Arabes T I p 24 sqq Coran Sur 7, 72 Mohl T I p 689 Schaddad filium Adi natu maiorem, Aditarum regem potentissimum fuisse tradunt Ab hoc inter Sanaam et regionem Hadhramaut locum ارم ذات العماد constructum fuisse tradunt, quo paradisum coelestem, cuius ei mentio facta esset, imitari vellet. Hunc ob arrogantiam interitu punitus dicitur conf Caussin sur l'histoire T I p 14 Abulfed histor anteisl. ed. cl. Fleischer p. 112 Nimrodus, quum Abrahamus homines ad Deum solum colendum incitasset et idola fregisset, homines hortatus esse dicitur, ut Abrahamum in ignem conicerent conf Coran Sur 21, 68 et Beidhawii, sed haud consentiunt in eo, qui hominibus consilium istud dederit. Hoc autem factum Nimrodi praecipue ante oculos habuisse videtur auctor conf Geiger Was hat Mohammed aus dem Judenthume aufgenommen? p 125. Res de Lotho relatae in Corano pluribus locis Sur. 11, 72 15, 61 sqq 27, 55 sqq. 29, 27 sq 54, 37 sq leguntur. Verbis autem القوس في النادي وحاذق الشروط Sodomae incolarum, quo gens periit, auctor indicare vult — lin. 29 Filiorum Iacobi agendi ratio, quo Iosephum in puteum demittebant, in Corano narrata est Sur 12, 4 sqq. Hiobi morbus in Corano Sur 38, 42 diabolo tribuitur Verba autem „et adversatus sum matri Ismaelis" ad tempus referri posse videntur, quo Ismael cum matre Hagar in deserto inter colles Marwah et Zafam apud Meccam ab Abrahamo relictus fuerat, ut Sarae satisfieret conf Caussin sur l'histoire des Arabes etc T I p. 124 sqq, sed quid verba „et cum filio (Ismaeli), qui cum amico Dei (Abrahamo) esset, restiti" significent, dicere haud possum. Abrahamus sine dubio cognomen amici Dei accepit, quod in Corano Sur 4, 124 legitur „et Deus Abrahamum amicum sibi sumsit"). Auctor fortasse de tempore haec intelligi vult, quo Abrahamus ob Ismaele aedem templum (Caabam) Meccae exstruxisse dicitur ibid. p. 170 sqq In libro كتاب تهذيب الاسماء, in quo item de Abrahamo quam de Ismaele sermo est, nil inveni, quod ad haec verba referatur. „Moses, et Iosua cum piscis obliviscerentur" Musae Chidhrum, quem, ut sapientiorem cognovisset, quaesiturus iuerat. Deus enim Mosi, se illum apud petram ad illius maris inventurum esse, promiserat et, quum Deus regenti Mosi imperasset, ut piscem in sporta secum portaret, nam ubi piscem emitteretur, ibi Chidhrum esse dicens, Moses Iosuam, quem secum duxerat, ut piscis curam haberet, monuit, ita ut, si piscis amissus esset, ipsum rei certiorem faceret. Quod autem Iosuam a Iosue

neglectum ab auctore daemoni tribuitur conf. Coran. Sur 18, 59 sq. In Corano autem tum Musi quam Ionae rei oblivio adscribitur. Verba صاحب الحوت Ionam designant. Auctor sine dubio verbis significare vult, daemonem iis opem tulisse, qui Ionam in mare deiecerunt. Rei in Corano Sur 68, 48 mentio facta est. Hic in loco vox الحوت duobus phrasibus hexasdutefacta lasuevit, quod regulis repugnat conf. librum meum Darstellung d. Arab. Verskunst etc. p. 395 sq. Daemonem in throno Salomonis sedisse in Corano Sur. 38, 33 ab interpretibus commemoratum inveniemus. — lin. 31 Saulum cum Goliatha pugnasse, in Corano Sur. 2, 250 legimus. — lin. 32 Hamanum adiutorem Pharaonis in persequendis Israelitis fuisse, in Corano pluribus locis legimus Sur 28, 5. 7 38 40 25. Aegyptii a Mose occisi in Corano Sur 28, 14, 28, 14 mentio facta est, quae res Mosem poenituit, diabolo tribuitur. Davidis peccati brevis tantum mentio facta est in Corano Sur 38, 16. De Karabo (Karun) et Iudaeis in Corano Sur 28, 81 sermo est. Zachariam post Iohjam occisum esse, in libro كتاب التخييب الاسماء p. 188 legimus. Qui scire cupit ea, quae Arabes de Iohanne statuerint, eundem librum evolvat p. 77.

Pag 77 lin. 1. In Corano pluribus locis de Zacharia et Jahja (Iohanne) Sur 6, 85 19, 1 sqq. 21, 89 sermo est; sed de eorum morte tacet Beidhawius. In libro auctoris nostri Vita Timuri T, II p. 849 ed. Mang. Iohannem serra occisum esse invenimus. Iudaei prophetam Iesaiam serra necatum esse dicunt. Quae auctor noster dicit, ex Iudaeorum Christianorumque scriptis ad Arabes pervenerunt. Vox جريت est pro جرأت „ad audaciam excitavi." — lin. 3 In Corani locis Sur. 7, 146. 20, 9 legimus, Samaritanum Israëlitis confecisse vitulum sonorum voce praeditum. In iis, quae de gente Isae (Christianorum) auctor profert, dissidia et contentiones Christianos inter se respicit. — lin. 4 Versus metrum Hezedj est conf. Darstell. p. 2·9; sed modum consuetum relinquens loco pedis ‿ – – – مفاعيلن in fine utriusque hemistichii pedem مفاعيلان ‿ – – – – posuit. — lin. 9 Verba sic. ولقد بلغني عن جمع „Et ad me pervenit multos auctoribus iis, qui furtim angelorum sermonem auscultarint" i. e. daemonibus, qui usque ad coelum, ut sermonem angelorum audiant, adscendere putantur, quapropter stellis volantibus iaciuntur conf. p. 69 76. — lin. 6. Ego autem ipse stellas e coelo furtim abripio ut stellas volantes coelestis superem (ut iactus me haud attingant). — lin. 7 شيخ نجدي cognomen daemonis esse in lexico Farhenc-Schouri legitur (lexic. Pers. Tur. Constant.) Verba lupus collis (Akkabah), etc., quod in illo colle in sinistro latere viae Meccâ ad locum Mina ducentis situs respiciunt. Tempore, quo Mohammedi de bono successu desperandum erat, accidit, ut in isto colle viros duodecim Medinenses sedentes inveniret. Quibus quum rem suam exposuisset, fidem praestiterunt. Anno sequente decimo tertio, postquam legatum Dei se declaraverat, secunda vice plures Medinenses eodem loco convenerunt et obedientiam Mohammedi promiserant. A fastigio collis autem clamorem audiverunt, quem Satanam fuisse postea patebant. Mohammedes ista clamore audito dixisse fertur: هذا ازب العقبة هذا ابن ازيب „hic lupus collis, hic filius leporis est." (Sic autem pro vocibus هذا ازب العقبة, ut in loco De vita Muhammedis ed. Gagnier p. dd not. 4, legitur, legendum censeo). Verba

النشب الميتة القيم في verte „Qui efficit, ut in pelvi ovum stet“ i. e. qui rem aliis impossibilem perficit. Num verba annum generalem habeant an tantum praestigiatores eorundam respiciant, nescio. — lin. 7 Gens Banu-Koraithah, Iudaei in propinquo oppidi Medinae habitantes, qui antea cum Muhammede pacem coluerant, anno quinto post fugam autem ne Koraischitis, ut Mohammedi eiusque sectatoribus in opp. de Medina bellum inferrent, commonuerant. Quum Muhammedani in isto bello victores essent, postea tota ista Iudaeorum gens exstirpata est conf. cl. Weil librum Mohammed der Prophet p. 160 168 sqq. cl. Caussin de Perceval Essai sur l'histoire des Arabes etc. T. III 133 141 145. — lin. 8 Obud et Bedr locorum nomina sunt, apud quae pugna Muhammedanorum contra Koraischitas fuit. Apud locum Bedr anno fugae secundo Muhammedani victoriam potiti sunt, apud locum Obed anno fugae tertio cladem acceperunt, conf. Weil p. 102, 124 Caussin III, 36 sqq. III, 68 sqq. Gagnier Vit. Moham. p. 66 sqq. 64 sqq. Clamor a Chaledo b. Alwalid sublatus, Muhammedem occisum esse, quum Muhammedanorum animos deprimeret, vera cladis causa erat conf. Gagnier p. 66. — lin. 9. De caede Omari anno 22 fugae conf. libr. Geschichte der Tödtung des Chalifen Omar von von Platen Berlin 1837 Abulf. Annal. T. I p. 256 sq. cl. Weil's Geschichte der Chalifen T. I 127 sqq. Othmanus chalifa anno 35 fugae occisus est conf. Abulf. Ann. T. I p. 274 Geschichte der Chalifen T. I p. 165 sqq. De Alii caede anno 40 conf. Abulf. T. I p. 332 Weil Geschichte T. I p. 246 sq. Pugna cameli sic appellata, quod Ajischa in pugna camelo vehens praesens erat, anno fugae 36 erat conf. Abulf. T. I p. 294 sqq. Weil Geschichte etc. T. I p. 216. Locus Ziffin in occidentali Euphratis ripa e regione urbis Djahbar situs est. conf. Abulf. Geogr. et libr. meum Selecta ex historia Halebi p. 61 adnott. Ibi inter Alium et Moawijahum multis proeliis anno 37 fugae pugnatum est Abulf. Ann. T. I p. 304 Weil Geschichte etc. T. I p. 222 Hadjdjadjus b. Jusuf, qui sub Abd-Almalico b. Merwan Meccae templum, in quo Abd-Allah b. Subair se defenderet, destruxerat, et postea Iracae provinciam chalifae administrat, in rebelles crudelitate saeviens ab Arabibus omnium crudelissimus putatur. Diem supremum obiit anno 95 conf. Weil Geschichte T. I p. 418 432 adn. Quis Alwalidus sit, haud certum mihi videtur. Duo enim sunt sic appellati chalifae, unus Alwalid filius Abd-Almalici, qui patrem anno 86 in imperio secutus anno 96 mortuus est. Quamquam ipsi crudelitas haud adscribitur, tamen ob Hadjdjadji crudelitatem, qui sub eius imperio Iracae praefecturam gereret, is cum Hadjdjadjo coniunctus putari potest. Alter Walidus, qui post Hischamum anno 125 regno potitus est, crudelitatis accusatur. Anno 126 occisus est. — lin. 11. De vocibus اهل المامات وقع confer p. 65 — lin. 12 Quae Arabes de Antichristo المسيح الدجال qui ante diem extremum tanquam suae iudicem in mundum venturus putatur, fabulantur vide in libro l'Alcoran par du Ryer T. I p. 163 sq. — lin. 17 Versuum metrum Thawil est conf. Darstell. p. 162 — lin. 18. الخلد خمرا „paradisus ruber“ igitur infernum designat. — lin. 23 Vox حماق homoioteleuti causa pro جماب est. Quum post particulam كم aut genitivus aut praepositio من sequatur, mirum est, quod كم وساوس in codicibus inveniatur conf. Gram. Arab. T. II p. 66 574 — lin. 27 Aut مشاق legendum est aut عشاق pro مُشاق dictum est. — lin. 29 Vocibus

على باب خلفائهم واقف morem respicit, quo, qui principibus servire cupiebant, et benevolentiam conciliarent, ad portam stare solebant. — lin 56 Voces سرتم وتجوز e Corano desumtae sunt Sur 8, 79 42 55. Verba autem وقليل ما تم الا النفس usque Sur 38, 23 leguntur — lin 21 Verba بريتكم وسالومكم وقامتكم وناموسكم verto „cum caecitate et salute tua, lucido extremo et lege tua“, cum vox سالوس mea dubio latinum salus, vox ناموس graecum νόμος sit.

Pag 78 lin 3. De verbis المطوى والقهوى confer p 5. — lin 5 مويدك dicti- polir tui conf p. 25 — lin 15 Verba واذا ارتدا usque ad verbum تكسرا in Corano Sur 17, 17 leguntur — lin 17 Verba الحمار في الوحل auctor proverbium Meid T I p. 728 امرج كما دخل الحمار الوحل, Fuit in re, quae erat, tanquam asinus in luto demersus“ respicit. De columba in rein vrustoris in libro Calila wa Dimnah p 15 sermo est — lin 18 Hoc loco plures verborum formas conturbantur dum in pluribus phrasibus eadem litterae, sed diverso modo recurrunt in verbis adhibitae sunt, ut in verbis قلعتكم ارق دماك ارق — lin 20 ويخلي من دياركم ودياركم removebit e provinciis vestris domus vestras.“ Pro الخلق الحلق legas الخلق. — lin 22 Pro مريد ومحمد legas مريد ومحمد. — lin 24 Deo voluisse Nimrodum e rebus ereptum esse, putant In libro Biblioth Orient d'Herbelot sub voce Nemrod legimus (Dieu) pour ceux, qui demeurèrent attachés a lui, par une nuée de moucherons, qui les fit presque tous périr, selon le rapport de Damireh L'Auteur du Lebab ajoute, qu'un de ces moucherons étant entré par les narines de Nemrod, pénétra jusqu'à une des membranes de son cerveau, ou grossissant de jour en jour il lui causa une si grande douleur, qu'il étoit obligé de se faire battre la tête avec un maillet, pour pouvoir prendre quelque repos et qu'il souffrit ce supplice pendant l'espace de quatre cent ans. Res quoque legitur in libro Tuchfat Ichwan Alzafa p 7. Verba الكافرين درهمون usque ad legimus in Corano Sur 9, 32 — lin. 25 Verba الا ليس usque ad مشركون in Corano Sur 16, 161 sq inveniuns — lin 28 Voces الثاني من العاطل hoc loco equos in hyppodromo currentes et ascensionem currentes designant.

Pag 79 lin 2. In vocibus لعقد الاعراب والاعراق, in quibus codices vehementer dissentiunt, interpretatio in dubio est eo magis tam quod modum legendi incertus est, tum quod vocis الاعراق significatio incerta. Rebus diligenter perpensis sine dubio, quin legendum sit لعقد الاعراق والاعراق et vertendum „Suos adhaerent radicibus (venis) ubique“ Auctor duabus similibus vocibus ludit. Fortasse auctor radicibus (venis) utrisque internorum et externorum partem significare volt Vox الاعراف quidem in Corano Sur 7, 44 46 occurrit, sed quomodo locus noster cum isto loco cohaereat, non video Verba „post montem Kaf“ auctor dicere volt eos in mundo locum habituros non esse, cum auctore Kazwini T I p. 1. mundus monte Kaf circumdatur, et necesse montes mundi cum illo cohaerere putant, confer Géographie d'Aboulféda par M. Reinaud traduction française T I p CLXXXI. — lin 3 Voces وحرب الله ان العالمون e Corano loco Sur 5, 61 desumtae sunt — lin 4 „ولكن الشروع ملزم sed aggredi rem necessarium est.“ — lin 5 Auctor coeli hemisphaerium vocat دار الحصون

„ignis venti levis" dixit, nam antea eum ex igne sine fumo creatum dixerat conf. p 53 — lin. 7. De voce التخلص confer vocem اخلاص 1, 2, 31 etc. Voces خبطوا واحتبطوا „Pede terram percusserant et frondes ex arbore decusserunt" a camelis desumtae sunt i. e. postquam subsiterunt (cameli) et homines frondes decusserant, ut camelis pabulum porrigerent, solebant enim frondes decutere. Sic in proverbio legitur لا يعجر خابط ورق „Qui arborem percutit, et folia non decutit" i. e. qui pabulum camelis quaerit, id inveniet conf Meid T II p 229. — lin. 10. زنادقة بغداد Zendiki Bagdadi i. e. ii, qui in oppido Bagdad cultui Magorum dediti erant. Chalifa Alhadi anno 163 in tractu Halebi eos occidit. Nec non poetam Baschschar b. Bord eundem ob crimen necavit conf. Abulf. Ann. T. II p 44 22. Abulphar. p 230. Qua autem tempore ex urbe Bagdad expulsi sint, in libris historicis haud legi. — lin. 10. Vocem في الرسايل „in dissertationibus" hoc loco quaestionum significationem habeant, necesse est. — lin. 12. Vox العرض Accidens in libro تعريفات sic definitur العرض الموجود الذي يحتاج في وجوده الى موضع اي محل يقوم به كاللون etc. — lin. 13. Vox الاستقسات ex Graeco στοιχεῖον nata elementa designat. — lin. 16. ساكنة كالعصوص في الرصعات „quiescentes ut palus annuli inter annos" Vox الرصعات, cui in lexicis nulla huic loco apta significatio tribuitur, partes annuli designet, necesse est, in quas palus inseritur. — lin. 24. Legitur et اشراك et اشتراك. Quamquam posterius ferri potest, tamen vocem اشراك praeferendam puto, tum quae eandem quam vox ادراك formam habeat, tum quae sensui aptior sit, significat enim, eam, qui talem vim adrebus tribuat, Deo alterum socium dare. — lin. 25. لا يسلم في ذلك تلطيف الجوار „Et non traditur in eo viam transitus" i. e. haud permittit in hoc aliquid statuere. — lin 27. Verba يخلق ما يشاء ويختار in Corano Sur 28, 68 leguntur. — lin. 32. السقمونيا Graecum σκαμμωνία est. Item vox موميا, de qua conf. Chardin voyage en Perse Par 1811 T. III p. 311. conf. Abd-Allatif Relation de l'Egypte p. 273 sqq. — lin. 28. De voce برج الحمل sic confer Kazwini Kosmogr. T. 1 p. ١٧.

Pag. 22. lin. 1. 2. Solem, quem auctor hoc loco الغزالة appellat, cum pecore, quod Meccam, ut sacrificetur, ducitur, comparat. — lin. 7. De Abrahamo in ignem iniecto confer Sur. 21, 68 29, 23. De Maria et filio eius Sur. 3, 42 sqq. De Mose Israelitas per mare rubrum ducente confer Sur. 2, 47. — lin. 13. Locum, in quo animae et mentes locum habeant, اعلى العليين appellari dicit. Vox العليين in Corani loco Sur. 83, 18 sq. invenitur; sed Beidhawius in commentario eam haud explicavit. In scholiis ad Hariri opus p. ٣ multum dissentire interpretes legimus, ut quae vere huius vocis significatio sit, difficile dictu appareat conf. ibi ea. Locum esse in coelo septimo, ad quem animae credentium adscendant, maior interpretum pars putare videtur, quippe quam significationem Kamusi auctor adnotaverit alias omittens. — lin. 14. Vox بساطة simplicitatem elementi designat. — lin. 19. Voci الاكول hoc in loco significatio danda est, quam definitur in libro تعريفات adnotatam conveni يكون اسم لما حدثت دفعة كانقلاب الماء هواء ... فقيل الكون الحصول في المادة بعد ان لم يكن حاصلة فيها Vox القدرة autem facultatem animalis designat, qua ex voluntate agere aut non agere potest. — lin. 19. De voce التنقل confer 12 23 123 lin 28. Verba Corani وما خلقت

ute Sur. 51, 56, verba وما أريد u 57 leguntur. Auctor vocem ان ليعرفون addidit, ut vocis ليعبدون hac in loco significationem indicaret, propterea quod a Corani interpretibus cultus divini significatio vocis tribuitur.

Pag. 61 l. 6. 6. De vocibus الاجماع et القياس confer definitiones, quae in lexico e libro تعريفات ascendunt. — lin. 12. In verbis: „Et manifestum est, imperatorem (Sultanum) rerum, quae nunc intelliguntur, in fugam abeisse legis eiusque provinciam ab imperio remotam esse“ ad dignitatem seu munus Sultani sub imperio chalifarum respicit. Chalifae Abbasidarum, quum eorum potentia iurbis semper magis deminuta esset, ut vitam suam vix tueri possent, ex servis Turcis praetorianos sibi eligebant. Horum autem duces aliquo longius Turcae iustam potentiam nacti sunt, ut imperium exercerent. Chalifa Watsek billah, qui anno 227 imperium obtinuit, Aschnasum Turcam vicarium suum creaverat conf. Schultz ex historia Halabi not. p. 64. Chalifa Almutawakel (cuguace lucepit anno 233) Turcae Sultani munus, ad quum provinciam ius spectarent, tradidisse videtur conf. ibid. text. Arab. p. 17. Anno 242 milites et plebs quum (Abulfeda narrante) contra Turcas, qui summum imperium exercerent, turbas movissent, victi sunt (Abulf. Ann. T. II p. 210). Bagdadi Sultanum praetorianis praefuisse, e loco Abulfedae T. II p. 332 constat, sed non eundem fuisse ac صاحب الشرطة, quae est Reiskii opinio ib. Not. 281, non puto. Mihi sine dubio esse aut auctoritas, et, qui صاحب الشرطة appellatus esset, Sultani imperio subiectus esset; sed fieri potest, ut Sultani potestas diversis temporibus diversa esset, quo de re plura alio loco, Deo volente, disputare in animo est. — lin. 16. Ut melius intelligas ea, quae auctor verbis النفس الانسانية voluerit, conferas p. 11. — lin. 26. Verba e Corano ritata يؤتى الحكمة usque ad اولو الالباب leguntur Sur. 2, 272, sed in Corano loco من يؤت legitur, quod in loco quoque nostro ponendum est.

Pag. 62 lin. 3. Vox الولاية hoc loco sine dubio coniunctionem cum Deo significat qua efficitur, ut res aliis obscuras reveleat. — lin. 18. Vox التوحيد, de qua dubitari potest, hoc loco explicationem unitatis Dei pro eius significare videtur. — lin. 26. Locus e Corano citatus legitur Sur. 3, 46. — lin. 27. Corani loci sunt Sur. 16, 58 et Sur. 7, 175. — lin. 28. In libro تعريفات anima triplex esse dicitur: 1) مطمئنة 2) لوامة 3) امارة. — lin. 31. Verba تمريلا للمتنوع في الصفات منزلة التنويع في الذات ne vertas: duo diversas suas species in attributis loco specierum in substantia ponunt. — lin. 32. De vocibus نفس رحمانية confer librum تعريفات sub voce نفس.

Pag. 63 lin. 1. Verba Corani Sur. 91, 7 sic vertenda sunt: „Et per animam et quod (qui) eam creavit, tum ei inspiravit peccata sua itemque timorem ei proprium est, qui eam puram conservat et fructuabitur, qui eam corrupit.“ — lin. 3. De elemento levi العنصر الخفيف et elemento gravi العنصر الثقيل confer librum تعريفات. — lin. 16. Pro voce الآيات melius cum codice B. الايمات legendum puto, quippe verum potius melius esse proverbium et bestiis commiscentur, quam Corani versus. — lin. 16. Verba لا يحصى ثناء عليك انت كما

ما عرفتك حق معرفتك et اثنيت على نفسك sine dubio Muhammedis traditione conservata sunt — lin. 17. Verba وما قدروا الله حق قدره, ubi ita legendum est, in Corano Sur. 6, 91 leguntur. — lin. 19. Verba حيّ على الفلاح sunt ea, qui ad preces matutinas convocat. Dicere solet حيّ على الصلوة وحيّ على الفلاح confer Bar. p. ٢٨١ l. 15. Selecta ex historia Halebi praef. XXXIV. De viris, qui precum tempora in turribus publice nuntiant conf. Chardin voyage en Perse Par. 1811 T. VII p. 11. — lin. 23. Versus metrum Thawil est conf. Dorstell p. 162. — lin. 67. Voces الصراط المستقيم e Corano desumtae sunt conf. p. 74.

Pag. 64 lin. 4. Verba الشيوخ اكمل الى etc. ejusdem verba sunt, nescio sensum eorum sine dubio alius quidem proteht. — lin. 6. Verba التجربة مرآة العقل a me liber proverbia recentiora recepta sunt conf. Meid. T. III P. 1 p. 69. — lin. 9. Versus metrum Thawil est conf. Dorstell p. 166. — lin. 16 sq. In verbis ولاى معنى غلب الحرص والهوى والرغبة فيها على اهلها homoioteleutum imperfectum est, nam in vocibus الهوى et معنى homoioteleutum est, minus autem in vocibus فيها et اهلها. — lin. 18. Verba هو بكل خلق عليم verbis similia sunt saepius in Corano occurrentibus الله بكل شئ عليم. — lin. 67. Verba وما منهم الا له مقام معلوم e Corano Sur. 37, 164 desumta sunt, verba autem لا يعصون usque ad ما يؤمرون Sur. 66, 6 leguntur.

Pag. 65 lin. 1. Verba وكالحلى صفات لذاته etc. sic verto: Et apparent (tanquam spenna)[1] qualitates substantiae suae in agmine regularum piorum et columna scriptorum nobilium scribarum (conf. Cor. Sur. 86, 11) mandatum nominis earum verbis Corani, quae Sur. 83, 18 leguntur, accipiat. — lin. 6. Verba والمحفوظ عليهم e Corano Sur. 56, 26 desumta sunt. — lin. 6. Verba يا ليتنى كنت ترابا Corani sunt conf. Sur. 78, 41. — lin. 11. Voces الوسواس الخناس e Corano Sur. 114, 4 sunt. — lin. 14. In verbis وحصل بذلك منهم للانس الانس „Et per haec eum provenit ex iis generi humano familiaritas" lusus verborum invenitur, sed significatio posterioris vocis الانس mihi dubia est.

Pag. 66 lin. 2. De vocibus الشمائل الرحيمة confer Coran. Sur. 15 v. 17 et al. loc. — lin. 3. Auctor beneficia cum vestibus pretiosis, quales reges donare solebant, خلع appellatis comparavit. Temporibus antiquis vestes illae honoris causa datae duabus partibus constabant, recentioribus autem temporibus plures iis addebantur. Hanc ob causam verba الفرع usus est. In vocibus وكرمه et نعمه duplicem significationem esse voluit auctor, enunciari enim potest aut كرمه aut كرّمه, item نعمه aut نعّمه. — lin. 4. Auctor vocem علينا adhibuit, quae sono voci مقرن simillima esset. Voci autem ea..., nondum significatio tribuenda est, ut vocem فكذا الاحماس sint pro المطيق فكذا الاحماس dictae. Auctor شفاء الادب „lubia boni moris" dixit, quod mos a subdito postulabat, ut coram rege terram osca-

1) Hanc vocis 1810 legendi autem tam ob ea, quae auctor praecesserat, tum ob constructionem praeferendam puto.

laretur Terram servilii autem dixit, quod terram coram aliquo osculari, servilii signum erat — lin. 5. Leonem مرلش „disciplinâ subactum“ appellavit, quod ferus non amplius erat, sed tamquam mitem regem se gerebat. — lin. 6. Hunc leonem multa nomina cognominaque habuisse, auctor dicit Leonis tam magnus nominum cognominumque numerus est, ut difficile creditu sit, ubi in grammaticorum operibus illa nomina et cognomina collecta inveniuntur Res autem inde orta est, quod lingua Arabica ante Mohammedem in diversis Arabum gentibus a poetis exculta et aucta, in multis dialectis asservata post Mohammedem in unum corpus coaluit. In libro Abu-Sahl Mohammedis ben-Ali Herewi (obiit 433) sexcenta nomina recensentur conf. Hadji-Chalfae opus T I p 286 ed el Fluegelii — lin 11 Arabibus triplex nominum genus est, de quibus in Hamasa T II P 2 p 26 pluribus disputavi — lin 11 „Nominum multitudo dignitatem appellati indicat.“ Hisce verbis auctor significare vult, talem obscurum non esse In cognominibus enim honor erat, ut principes, et quem honorifice recipere vellet, eum cognomine alloquerentur, e contrario e natore hoc facere intermitteret conf Selecta ex historia Halebi p 38 sq. et Chrestom. mea gram hist. p ٣١ l 4 p ٢٠ l. 6 11. Quapropter in proverbio dicitur الكنى مسبهة والاسامي معلمة „Cognomina hominis dignitatem ostendunt, nomina defectus sunt“ Meid T II p. 463. — lin. 12 Verbis مترشف etc, auctor dicere vult, mandata esse subditis tam grata fuisse, ut ea tam libenter perficerent, quam amant amatae ori oscula suggere solet. Voluntatem perficiendi cum amatae comparavit, qui ore suo labra meudrorum, quae ipsi amatae sunt, suruia dat. — lin 13. „Duo compotores ut compotores Djadsimahi“ Duo viri Malic et Obkeil, Faredji filii, e gente Balkain nepotem Djadsimahi e Rikasche natum, qui in deserto erraverat, reduxerant. Haec ob nomen compotores regis per quadraginta annos meruerunt. Res hinc in proverbio consuetudinem veniens diuturnum consortium indicat conf Meidan T III P 1 p. 36 43 Herir p. ٣٢ — lin. 15. Eos in mulierum habitaculum intrare, quod viris vetitum est, intimam amicitiam et maximum regis favorem, quo gaudebant, indicat. — lin 21 Voces جساوة et سماجة hoc loco sic distinguendae sunt, ut prior externam duritiem, quae se in agendo erga aliquem ostendit, posterior autem durum animi conditionem, quae ex priore, ut repetitur, prodit, significet — lin. 22 Auctor in verbis من الغسس في تلفس similiter anni rationem habens, vocem تلفس cum voce الغسس, quam comparandi modus haud opus est, haud bene conjungi, ecu correxi. — lin 23 Verba يتغدى بهما قبل لن يتعشيا proverbialis loquendi modus sunt, qui Meid. T I p 237 sic legitur تغـد بالجدى قبل لن يعشى بك „Fraude haedum, priusquam te vesperâ edat“ „Juvenes ordine loquendi modum adhibitum invenimus“ ib. T II p 211 — lin. 25. Versus metrum Thawil est conf. Dorotell. p 162

Pag 67 lin 2 Auctor nocturna colloquia, in quibus unus cum altero vices agit, cum penna comparavit, cuius extremae partes ab utraque parte sibi utrinque trahuntur — lin 4. Versuum metrum Thawil est conf Dorotell. p 162 — lin 5 Vox ألنقا mein causa pro ألنقاء est. — lin 8 Auctor in verbis زمارة, زمارة verborum lusum intendit. „Cenuit instrumentum musicum, quod ore inflatur, podicem regis.“ — lin. 16 Verba الضحكة بلا سبب من

الأدب 535 proverbiis recentioribus adnumerantur Meid. T III P 1 p. 269. — lin. 14 Verbum معتذر من النائم hoc loco sine dubio venerandi significationem habet. — lin. 16 Verba احترم العمى وكاد السد „Eum, cuius oculus firmat, vinculum defectus prudentiae excusat" sine dubio Mohammedis sunt traditione asservata. — lin. 17 Et verba وعن النائم حتى يفيق Mohammedis esse puta traditione asservata, in quibus ii descripti sunt, qui successione digni habentur. Verba autem وعن النائم حتى يفيق cum omnesia cohaerent. Vertas: „Lex autem statum dormientium supplicavit et statibus vigilantium aequalem esse reddidit, ut quaedam indicia conservaret, sicut enim vigilati quinque quaestiones a iurisconsultis perfectae propositae." — lin. 19 „Legi in libro الاخلاق, Deum generosum creatorem, quam genus gentium in naturis indolibusque illis creasset, ei pro inter se aequalis esset (i. e. quae semper eodem modo constitutae manent, ut una inter caeteras excellere haud possit), una alteram vituperare non potest etc. كتاب الاخلاق Quem librum hisce vocibus auctor voluerit, dicere haud possum: sunt enim plures libri de hoc argumento compositi, de quibus conferas Hadji-Chalf. T II p. 206 sq. ed. cl. Fluegelii. — lin. 26 De verbis كتابه الحكمر confer p. 48. Verba فاستقم كما أمرت in duobus Corani locis Sur. 11, 114. 42, 14 leguntur. — lin. 26. Verba شيبتني هود واخواتها „Senem me fecerunt Hud eiusque sorores" sine dubio Mohammedis sunt traditione nobis asservata, sed, quid significent, difficile dictu est. Hoc loco de propheta Hud cogitandum non esse, e suffixo generis feminini cognoscere licet. Est quoque nomen Judaeorum pro يهود, quibus vox اخواتها apte non videtur. Denique caput Corani undecimum سورة هود inscriptum est et capita alia Corani اخواتها „eius sorores" appellari possunt. — lin. 27 Verba أدبني etc. Mohammedis sunt traditione asservata. — lin. 29 Auctor vocibus عرت (pro عريت) nuda fui et لباس vestimentum ludit, sed modo mihi minus probando, nam si quis scientiae vestimento tectus est, eum nudum esse, dici non potest. — lin. 33 Verba „quum hisce indolibus instructa aves mea volat", id significent, nisi „quum tales indoles meae sint."

Pag. 68. lin. 5 Imamus Malic b. Anas natus anno 95 mortuus anno 179 (sed dissentiunt auctores) celeberrimus iurisconsultus et scholae Malecitarum auctor in oppido Medina sedem habuit. Litterae رض sunt pro رضي الله عنه. Verba solum, quae Malecus oppidum Medina incolens dixerit, tanquam ex genere auctori omissum videtur, nam quae sequuntur verba وليل لم يحرك usque ad مقدارا Maleci non sunt. Versuum metrum Thawil est conf. Darstell. p. 162. — lin. 9 Vox خرج hoc loco saccum significat in anteriore et posteriore parte impletum, cuius una pars ut pars hominum vitiis plena, super pectus, altera suis vitiis impleta super dorsum dependet. — lin. 14 Auctor in versu proverbium respicit, quod apud Meidanium T. I p. 744 legitur: اصعب من رد الشاخب في الضرع „Difficilius quam reducere lac emulsum in mammam." Littera Alif in fine vocis الثنا a rei metricae peritis حروف الاطلاق appellatur et litterae addendae eandem, qua vocalis in fine versus extenditur, اشباع appellatur conf. Darstellung der Arab. Verskunst p. 310. — lin. 25. Quae Arabes de secretis senserint, vide apud Meid. T. I p. 682. T. III P. 1 p. 222. — lin. 26. Auctor vocibus كيف و قيد ut ludit. — lin. 27. Versus metrum Ramal est conf. Darstell. p. 237 A. b. Posterior versus pars

proverbium est, dicitur enim سر القين شاع بين القين „Secretum inter duos inter duo millia divulgatum est" Meid. T. III P 1 p. 229 — lin. 22. Versus metrum Thawil est conf. Daretell. p 162 — lin. 31. اللصوص القرارية „fures, quibus fortuna non est, quum exercent." Vox القرارية pluralis vocis القراريّ eo modo, quo a singulari شافعيّ pluralis شافعيّة formatur. Inservit igitur vox voci اللصوص appositioni, et vertantur fures opifices.

Pag. 89 lin. 2. Furia animam cum impudica femina auctor comparavit. — lin. 3. Auctor id respicit, quod de stellis volantibus dictum est, quibus daemones ab angelis, quorum sermones furtim ab iis audiri putantur, fugantur conf. 89 76 77 — lin. 5. Verbum اكتتم hoc loco occultandi significationem habet. Sensus est: metuit, ne ex occultando secreto ipsi malum oriatur. Verba والقدر كائن والخليف خائن parenthesi sunt. Verba الخليف خائن „Malorum perfidus est" dicere vult, eum, qui calamitatem metuat, alteri fidem datam haud servare. Verba الخائن خليف inter proverbia secretum enuntiant conf. p. ll v l. 30. Secretum autem, quod animus abscondere, quum inde inquietus fieret, cum vino bulliente, quod spumam emittit, comparavit. Verbum غلي in vino quoque, quo quis ebrius est, adhibetur. — lin. 8. Verba وعلى تقدير aetate loquendi modus sunt „et in eo casu, si hoc esset, in loco illo non habendus est etc." — lin. 12. De voce سراويل quibus femoralia designantur, confer librum Dictionnaire detaillé des noms des vetements chez les Arabes p. 203 sqq. — lin. 18. Vox الجوار homoioteleuti causa pro الجواري est. — lin. 19. Voces اليوم العسير in Corano diem extremum iudicii designant conf. Sur. 25, 28. 74, 9 — lin. 21. Versus metrum Basith est conf. Daretell. p. 195 — lin. 23. Verba proverbii in Meidanii opere T. I p. 138 sunt. — lin. 2d. In proverbio Persico للخجول اكواش auctor sensus sine dubio homoioteleuti causa voci Persicae كوش (auris) pluralem Arabicum اكواش dedit — lin. 30. Verba ما بلغت usque ad مقيد e Corano Sur. 53, 17 desumta sunt. De eaxa multi sermonem confer Meid. T. I p. 88 T. III P. 1 p. 434.

Pag. 90 lin. 1. Vox لي in versu superflua est. Versus metrum Camil est conf. Daretell. p. 212 A b. — lin. 3. Vox باد aut Persicam significatione venti aut Arabicam apparentis dari potest. — lin. 3. Voci ظرف duplex significatio est, una vasis, ut cum voce وعاء coniungitur, altera praepositionis in grammatica, ut cum voce حرف cohaeret. — lin. 4. لقاقا ob homoioteleuton pro لقاقها est. — lin. 6. 7. In lineis hisce plures proverbiales loquendi modi sunt. Unum proverbium est لسانك سبع لن حفظته حرسك وان اطلقته افترسك „Lingua tua leo est, quam si ligas, te custodit; sin eam libere dimittis, te lacerat" Meid. T. III Pag. 1 p. 476. Alterum est: سرك اسيرك لن صنته وانت اسيره ان اظهرته „Secretum tuum captivus tuus est, si id custodis, sin id divulgas, tu eius captivus es" ib. p. 229 — lin. 10. Mohammedes propheta hominum daemonumque appellatus est, quippe inter Arabes sunt, qui putent, eum ad daemones quoque missum esse, quorum pars credulos para incredulus manserit. Domus r. s. v. حي et Tuhfat-Ichwan Alsafa p. 100 امام الحرمين „Imamus duorum oppidorum sacrorum" i. e. Meccae Medinaeque. Verba حكلة اسمعني verba Mohammedis sunt,

traditiones nobis asservata. Sic quoque verba البلاء موكل بالمنطق, quibus proverbii verba بلاء الانسان من اللسان „Hominis aerumna e lingua oritur" similia sunt. ib. p. 44. — lin. 11. Verba الصمت للجاهل ستر وكلام العالم فخر similia sunt verbis proverbii السكوت يستر „Silentium ignorantiae velum est et sermo docti gloria" ib. p. 583 conf. p. 230 — lin. 16. Auctor vocibus راوية etc. ludit. Auctor enim morem respicere videtur, qui antiquo tempore quilibet poëta quilibet amicum poëtam haberet, qui eius carmina memoriâ teneret et aliis recitaret. Sic hic suum amicum eum esse dicit, qui eius res gestas aliis narraret conf. Darstellung der Arab. Verskunst p. 393 — lin. 18. Versuum metrum Thawil est conf. Darstell. p. 155. — lin. 21. Versuum metrum Basith est conf. Darstell. p. 195 — lin. 25. Verba كيف يغنم sic verte et intellige: Quomodo condonabitur nos duorum alterum et libere dimittitur unus victorum duorum et quomodo consulatur fato et decreto divino in uno casuum duorum? i. e. Si unus duorum amicorum, quales nos sumus, peccatum commisit, noxa ad alterum redundet, necesse est, neque in ullo re decretum divinum, ex quo res communes antea decretae sunt, excusatum esse potest. Hisce autem verbis ea, quae sequuntur, praeparavit auctor, etiamsi vero omnia eveniunt e decreto divino et fortunam hominis secundam tantam vim habere, ut nemo ei resistere possit. Voce القليبين sive dubio hasaus fortunam secundam et fortunam adversam designat. — lin. 26. Sic verte: Et quodvis verbum, quod ignorans profert, tale est, ut vier duo (argumentum) sensuum eius argumenta prudentia praeditorum in deserta via carentibus et locis relictis esse sunt et sermuncula eorum, qui consilius rectis, potentibus perditi sunt, in deserta via carentibus valde magnae stuporis loco aquâ abundantia invenient." Quamquam sensus clarus est, tamen locus explicatu difficilis est. Auctor voce جندل, quâ voce dux et argumentum significatur, ludit. Dicit: si prudentibus fortuna adversa est, ipsa ignorantia verba prudentium verba vincunt, ut quasi in deserto via carente nesciant, quo se vertant. Tum auctor alium comparandi modum scripit. Consilia recta prudentium animalcula دعاميص appellata, quae se aquam se immergunt, tribuit eamque ob causam nomine dis recta potentia esse dixit; dixit igitur, ista animalcula invenire loca aquâ abundantia in locis via carentibus valde magnae stuporis. Voce مجاهل auctor usus est, propterea quod illorum animalculorum, quae omnem in aqua vivunt, mentionem fecerat. Ne autem legens in errorem induceretur, illa loca se deserta via carentibus (مجاهل) valde magnae stuporis esse addidit. Prudentia ob ignorantibus victos stuporis quasi aquâ impletos esse dixit. Ut autem stuporem magnum esse indicaret, cum eo vallem magnam connexit.

Pag. 91. lin. 1. Versuum metrum Camil est conf. Darstell. p. 212 A b. — lin. 2. العنقاء avis fabulosa, grypis nomen est, cuius corpus haud noscitur conf. p. 109. Proverbiali loquendi modo rem designat, quae auditur, sed haud cernitur. Quae autem quam haud cernitur, nemo eam venari poterit. Dicere vult auctor, fortuna adiuvante rem impossibilem perfici. Stella quam optime directa est eorum, et in proverbio اهدى من النجم „magis directus quam stella Orion" dicitur, eam dari haud opus est conf. Ideler: Untersuchung über den Ursprung und die Bedeutung d. Sternnamen p. 213. — lin. 4. Bakil viri stupidissimi

nomen est. In proverbio dicitur: أعيى من باقل „Maiore cum difficultate loquens quam Bakil" conf. Meid. T. II p. 146, quo in loco stupiditatis exemplo prolata invenitur. — lin. 6. Metrum Camil est conf. Darstell. p. 212 A. b. Voces قبل الزوال „ante occasum solis" corrigendae sunt. — lin. 8 سنة efferas; littera enim ـه ea est, quae a rei metricae peritis وصل appellatur. Homoeoteleuti littera ن est. Darstell. d. Arab. Versk. p. 311 et 315. Metrum Thawil est p. 162. — lin. 10. In verbis أرخاء العنان se cum equo comparavi, cui equus habenas dimittit, ut, quo velit, currere possit, tum vitae commoditatem cum veste longa syrmate instructa contulit. — lin. 14. In iis, quae auctor de viro probo, qui avium sermonem intelligeret et de upupa adiutavit, ea respicit, quae in Corano de Salomone traduntur, conf. Sur. 27, 15 sq. — lin. 17. Upupam coronae possessorem appellavit, quod in capite plumas erectas habet. Vestem ei externam longam e panno serico picto confectam tribuit, ut plumarum, quibus corpus tectum esset, colorem et splendorem designaret. Quam vocі قبا significationem in lexico meo dedi, ea ex Djeoharii opere, ut Dozyus putavit, haud sumsi, sed ex Castelli lexico. Hoc vel caro neglexi, nam in Djeoharii opere vox illata, tanquam suo tempore omnibus nota, explicata non est. Ebn-Arabschahus quum opus in Aegypto confecisset, vix dubitandum est, quin tale vestimentum, quale iam tempore in Aegypto gerentur, ante oculos habuerit conf. Dictionn. detaillé etc. par Dozy p. 355 sqq. Vox autem ديباج quum materiam, e qua vestimentum illud confectum esset, designet vox القباء articulum accepit conf. de Sacy Gram. Ar. T. II p. 157 cet. — lin. 25. Versuum metrum Thawil est. conf. Darstell. p. 105. — lin. 25. Verba إن الهدهد etc. Ebn-Abbaso tributa sunt apud Meidanium T. I p. 25. — lin. 31. Quae illa Adem cum Mose argumentatio fuerit, necio.

Pag. 52 lin. 2. Auctor quum morem, quo apud Arabes equus cursu certaret, temperaret, voces ممحل ,حبي ,ادرك ,أجول et سوابق adhibuit. — lin. 4. Versuum metrum Redjes est conf. Darstell. p. 231. B. — lin. 5. Verba الا درك القضاء عمى البصر ne similibus sunt, quae Ebn-Abbasus interroganti responderet: اذا جاء القدر غشي البصر Meid. T. I p. 23 conf. p. 27. — lin. 10. Auctor exponit Mohamedanorum sententiam de absoluto Dei decreto, sed voces اللوح المحفوظ a Corani loco Sur. 85, 22 desumtae sunt, ubi diverso modo loquuntur et explicantur. — lin. 13. Qui alii quem recte viā incedit, e periculo haud liberatur. — lin. 15. De vocibus حف احتط علمك confer p. 94 l. 3. Voce مماط hoc loco locus, ubi quid suspenditur, designatur, ut in omnium significatio translata est. Lexici mei locum corrigas, in quo incuria typographi haec significatio sub voce مربوط locum obtinuit. — lin. 22. Versus metrum Basith est conf. Darstell. p. 190 A. a. — lin. 25. Metrum versus Thawil est conf. Darstell. p. 152 a. — lin. 27. Hoc loco voci مضيف loci, quem locanne dirupit, significatio danda est, ut vox حريقه ad priorem locum جيدها من لهيب قلبه بريقه pertineat, posteriorem vocem جيدها عليقه ومن وادى consequatur. — lin. 28. In vocibus حريقه وريقه lusus verborum est.

Pag. 55 lin. 1. Vox جال homoeoteleuti causa pro جان est. Voces ويلي الله etc. cohaerent cum vocibus ان اخلف „Deus mea vult etc. . . . ut retromanosam etc." — lin. 2.

In verbis وصمة وشيمة وسمة ... س لمة litterae verborum est, quum litterae eaedem sint. — lin. 6. 8. In phrasibus وكراسل et وشوامل etc. singulae voces homoeoteleuto gaudent. — lin. 4. Phrasis consequens, quae verba وانا ان لم امثل requirit, omnes est et altera ellipsis post vocem لا cernitur conf. De Sacy Gram. Ar. T. II p. 463. — lin. 13. Auctor sine dubio verborum lusus causâ in vocibus التلاق et تلاق vocem تلاق loco vocum التلاق adhibuit. Voces العذاب الأليم memoriâ lectis in Corano occurrunt. — lin. 16 sqq. In hoc lineis sequentibusque auctor diversas Abu-Nachschali cogitationes de modo, quo cum leone contra ursum agendum sit, exponit. Locum sic vertendum puto: Quum Abu-Nachschal in eo esset, ut sermonem inciperet, cogitavit, fieri posse, ut ursus voluntati suae adeo adversaretur, ita ut, si ille praemissa refutare inciperet, ipse suo argumento tamquam falso refellere haud posset. Sin autem ipse taceret, silentium loco comprobationis habendum esset, sua denique verba concederet, contra voluntatem suam res esset. Quapropter sermone obstitit et silentium loco conveniens esse putavit. Sed re diligentius perpensa, dum cogitationis sagittas circumvertebat, ipsi visum est, si consensu fultus sit clarius de re protulisset, fieri posse, ut, quod vellet, ipsum fugerit aut inimicus vel invidus negotium inveniens praevenisset, praesertim vir qualis Vesirus ... et si hic regem in re alloqueretur, fieri posse, ut hic sermo regis animum occuparet ... Tum rex eum (sermonem) gratum haberet, ut ille (ursus) in campo currendi, quemadmodum vellet, spatiaretur. Quod si hoc esset, non posse nos rem sedare et cauteriam fieri et ceterum leonis (generosum) infligi et in fugam agi. Quapropter convenientius duxit in sermone carpendo festinare ... nam, si quis se opponeret, cognosceretur, sermonem hunc sebeinalium accidens esse et, si quo praetextum proferret, citatorem causam praetextus morbum esse, etc. Auctor vocibus مارض et مرض, tum vocibus ملة, علة et مرض lusit. Voces مناقضة et معارضة significationem technicam habent, quarum hoc loco ratio habenda est conf. librum تعريفات. Verba السكوت الرضا proverbialis loquendi modus esse, de quo confer Maid. T. III P. 1 p. 635. Verba (lin. 66) احتال لقدح الفكر ad ludum sagittarum spectant, qui apud Arabes veteres in usu erat. De hoc ludo confer quae ad Hamasam adnotavi T. II P. 1 p. 360. 362. 466. 467. P. 4 p. 87. — lin. 68. Versus iterum p. ٩١ occurrit. Sagittas autem circumvortebantur, ne fraus in extrahendis sagittis esset.

Pag. 94. lin. 4. De voce الخلخلي confer 1. 7. 61. 66. — lin. 6. Versus metrum Redjez est conf. Darteli p. 231. — lin. 14. De vocibus السكوت رضى confer p. ٩١ l. 61. — lin. 16. Versus metrum Sarih est conf. Darteli p. 190. Voces غراب البين, de quarum significatione interpretes dissentiunt, hoc in loco non dubie corvum separationem — corvum, designant, solos male omine genus separatio indicatur. Plura de hoc vide Ham. T. II P. 1 p. 188. Harir p. ٣٨. De loquendi modo هذا في معنى confer librum meum: Selecta ex historia Halebi p. 76. adn. — lin. 18. Versuum metrum Thawil est conf. Darteli, p. 162. — lin. 31. Voces معاق, تنقلس eius unae emitti possunt. Quae quum sensui minus aptae sint et homoeoteleutorum ordinem turbent, sensibus eadem imbuendae videntur, qui verba العظيم القادر haud bene intellexisset.

Pag. 95 lin. 9. Post vocem ولى لم تقع etc. propositio consequens omissa est. Mihi verba supplenda videntur: „pro quonam intercedendum est?" quo verba sequentibus indicantur, nempe ei, qui bene agit, intercessio necessaria non est. — lin. 6. De vocibus سمة الجماعة confer 55. 77. Versum metrum Wafir est conf. Darstell. p. 203. A. — lin. 7. Proverbium est: من لم تهذبه الالاء هذبه الشار „Quem non corrigit condonatio vili, eum lapsus corrigere debet." — lin. 10. Ni fallor, voces مرو الناصح in redditibus sunt. Magis placeret vocem ملاكة قرو. — lin. 14. Verba الكتاب ونهد سلف est id liber praecantorum. Liber Coranum designare potest. Verba وحرله etc. vertenda sunt. Et retributio defectus reprehensio est, dum praeterea poenitentiam gignit. — lin. 15. Verba واعظم بعقابها مثوبة „Quam magna est eius poena tanquam praemium" formulam admirandi continent, de qua confera de Sacy Gram. Ar. T. II p. 919. — lin. 16. Verba ق سابق القدر ad Mohammedanorum dogma spectant, ex quo omnia hominis facta a Deo antea decreta sunt. — lin. 17. Vox التخلص saepius in Corano occurrit et interdum additur ولد الدين, occurrit quoque cum voce Paenitentiae. — lin. 24. Post vocem لا ما مسى ولا particula ل quoque sequitur. — lin. 25. 26. In verbis أعلب مويه et أبو جهيهة proverbia respicit, quorum p. .. mentio facta est. — lin. 28. Quum auctor verbis اشرى نصح ظلمة ... usus sit, in quibus initium imperii Abbasidarum cum orto solis comparat, et voces صباح et فلاح adhibuerit, vix dubitandum est, quin modum, quo Mohammedani ad preces verbis حي على الفلاح etc. convocantur (conf. Herir. p. 5?), respexerit. Victo ad fluvium Sab Merwano b. Mohammed, ultimo Omajjadarum chalifa, anno 132 imperium ad Abbasidas transiit. Primus chalifa ex Abbasidarum gente Abu l'Abbas Alsaffah cognominatus saltatus est, qui magna cum crudelitate omnes e gente Omejah superstites persequebatur. Quapropter Ibrahimus b. Soleiman (?) se subducere studuit. — lin. 32. Oppidum Hira antiqua sedes regum Arabicorum in Iraco ab urbe Cufa pharasangas quatuor distabat conf. Abulf. Geogr. p. ... Abbasidae loco sibi Omajjadarum colorem in signis regium adhibebant Abulf. Ann. T. II p. 963. not. Hanc est causa, cur auctor nomen سواد اعلام dixerit conf. Ham. T. II. 17.

Pag. 96 lin. 5. Versum metrum Semih est conf. Darstell. p. 190. — lin. 6. Voce مصاحف hoc loco Coranum designat. De voce ونلمك confer p. 32. Sic dixit, despectum se esse significaturus. — lin. 19. De vindicta Arabibus propria confer Hamas. T. II P. 1. 199. 421. II, 46. 153. Patris caedem haud vindicasse, opprobrium erat. — lin. 26. Vox الاولى hoc loco hunc mundum designat.

Pag. 97 lin. 6. Locus Corani e verbis ولا تستوى usque ad verba حظ عظيم Sur. 41, 34. 35 legitur. — lin. 9. Suffixum in voce حشمتها ad vocem الملك referri non potest, sed ad vocem السلطنة referatur, necesse est. — lin. 12. Verba من عير وقوف لعرفه على سببه pro من غير وقوف على سبب حرله dicta sunt. Auctor hominibus causa verba transposuit. lin. 19. Pro يتنهكك legas يتهتك. — lin. 20. Versus metrum Thawil est conf. Darstell. p. 102. — lin. 24. ق دارية alo hoc utrroque mundo. — lin. 28. Versus metrum Thawil est conf. Darstell. p. 163. Vox اللاى rarius adhibita forma est pro اللاق quae.

Pag 98 lin 3. Verba من يشفع usque ad تعيب منها a Corano Sur 4, 87 desumta sunt. Verba خصل احرزت a sagittario derivata sunt, qui operam dat, ut sagitta scopum feriat. Vox فقد cum verbis sequentibus ومن etc. coniungenda est, ut vertatur: est ut repellat a nobis agmen (verborum Corani) et qui sin — lin. 6. Sic locum verto: „In cuius dono generositas habitat, ab eo ut prodibit, quod animus generosus alius haud convenit, vilis quidem cum studio incumbit, sed ei difficile est et deflexit quum generosus actiones aggreditur, ut ex iis ubi sumat, quod is, qui beneficia distribuit, et haud distribuit. Tum videbis facies pulchritudinem earum in facie oculis sua valis inobedientiae a conspectu suo se occultare et virgines thalamorum earum pulchras in palatiis suis ipsius oculo distorto figura deformem vetulam praeditam videri. Haec autem est causa, cur lingua, si pulchre loqui vult, ipsi haud obedit et cor eius ipsum haud incitet, ut pulchram agendi rationem sequatur.“ Auctor autem verbum باكر adhibuit, quod pulchram agendi rationem cum pulchra puella comparaverat, quacum vilis, cui nunc foeda videbatur, rem habere haud cupiat. — lin. 7. Verbum مقسم الارزاق „victum quotidianum distribuens“ nomine Deum designat — lin. 12. Verba اتعلس على ذوى ملوكهم proverbialis loquendi modus sunt, qui Meid. T II p. 798. invenitur — lin 16. Verba الا ان a Corano desumta; sed paullum mutata sunt conf. Sur. 9, 121 11, 117 12, 90 etc. ولاجهم Capstro instructus fuit ut non responderet haud potuit. Vox المبالغة litterae a significationem augendam causa accepit modo, quo forma ملام ex ملامة orta est conf. De Sacy Gram Ar T. 1 p. 323 — lin 22. Voce انوار الصباح Auroram designant conf quae p. l. 28 notipsi. — lin 25. Proverbialis loquendi modus est: الظفر يعشق النصر كما يعشق الحديد المغناطيس „Victoria palmatum amat, quemadmodum ferrum magnetem amat.“ Porro العسر مقلم اليسر „difficultas est autumne post febrilitatis“ est. Meid. T. III P. 1 p 311 334 — lin 28. Verum mutuum Bauth est conf. Darstell p. 190. Sic verto: „Patientia fui id quod ab eo, cuius pars praecedit, ortus, unus iumentum patientia, dum hinc ago, sum attingat.“ — lin 27. Sic verto: „Postquam (alius) pro pulchra intentione ei gratias ageret, eum indicanti nomine exponit dicens. Auctor مشى وعيد dixisse videtur, quod Aebu-Nachschale quae memoria asservaret, indicare poterant, eo, quae alius exposituros sint, recte esse. — lin. 28. De horoscopo (الطالع) confer p. 11.

Pag 22 lin 2. Loco vocis والاك, quae bona est, legendum puto والالاك, cum codicibus E. F, quippe quae vox voci prioris الالاك illustra similior est. — lin 9. Verba „Quum calamus scriptorum potentiam divinae albedinem diei in nigredinem mutasset et terram rubram unctoriam super chartam tractuum solis omnino duxisset“ dicere vult quum nox appropinquaret et sol occidens tractus solis rubro colore omnino taxisset. — lin 14. Vox جامع in sermone adhibita eum designat, cuius vocem pannus, sensus vero magnus est. Verba جامع مانع (conf. p. 56.) nos dabis dicere vult, Verum haud clarius verba locutum esse, sed sia si et pro et contra esset conf p. 52 — lin. 18. Voce بلجمة significare vult, eandem haud data opera electam esse, sed, ut sors ferebat arreptam. — lin 23. De vitea النظير confer p 2 13 18. 29 — lin. 22. Voci دحل duplex significatio tribui potest, sive cum verbo

ولج coniuncta, ut tanquam verbum enuncietur, sive tanquam nomen cum doli significatione cum nomine مكر cohaereat. — lin. 30 Versus idem p. ٣ citatus est. — lin. 31 Voces الحمرى لمن سبق لا لمن صدق proverbialis loquendi modus sunt. — lin. 32. Voci يفضحها aut debit quarta forma danda est, ut nunc ante يفضحها vocalis ab modo, quo voces يخبرها et يحرّض similes sunt. Hanc quoque ob causam quartam formae فضح eandem significatio, quam primae convenit.

Pag 100. l. 10 seq Voces علم القيافة eam scientiam designant, cuius ope ex exterioribus corporis signis, immo, membris interioribus animi conditio cognoscitur. Pluribus in libris haec scientia tractata est conf Hadji-Chalfah Nro 8643 Vox حكم in philosophia enunciatum conclusionis et vox قياس ratiocinationem designat conf. cf. Schmölders Documenta philosophiae Arabum — lin. 15. sq Lusus verborum in vocibus اختلف, اختلاف, اختلاط, اخلاط, اخلاط observandus est. — lin. 18 sq Verba sed vadit in pupilla oculi duo singularis loquendi modus sunt mihi haud probandus. Dicere vult: Dolent re vera ab arcu parant. — lin. 27 Voces خبيث يشرح الشاعر ... lucet administrarius, qui nihil non vult. — lin. 29 Versus, quorum metrum Redjez est (conf Dorstell p 614.) sententia sunt Sponte de Abu-l'Abbas fere, et hac, quae accendit, de sua die videnle nobis referat (docens) Lege! rim! ob eius verbum luctus aliena vulta suga me convertens; neque vero lege! austerus fuit. Dubitari licet, quo suffixum in voce قولها referatur. Mihi voces تبسم ضاحكا من قولها sic dictae videntur, quasi ex alio carmine desumtae sint. Quae res si ita se habet, suffixum ad feminam spectat, cuius verbo risum moverunt.

Pag. 101 lin. 1 Num verba وقرا كل احد حديث انك الموفا ut legantur unus quisque historiam illius lum concederet ad verba quaedam Mohammedis traditione asserta, quae auctor vocibus قرا et حديث usus est, spectant nescio. — lin. 4 Vox ماق homoiotelesti causa pro على est. — lin. 15. Versuum metrum Basith est conf Dorstell, p. 100 De littera 'Alif in voce اخذها confer p. 86 l. 14 et p 27 l 20 — lin 00 Metrum مجتث appellatum est. conf. Dorstell p 277 sqq — lin. 23 Vox كنا homoioteleuton constituere potest, quum in duobus locis diversas sint significationes, in priore enim vox obtinendi, in posteriore medicae herbae significationem habet. Voces حصيهم جميعا وللوميهم شي e Corano Sur. 62, 14 desumtae sunt.

Pag. 102 lin. 2 Versuum metrum Basith est conf. Dorstell p 100 — lin. 6 Verba ليعلم تحصى التصريف قرانها «Ut se pulchritudine modi, quo plena potestate sit permitteretur, regnum eius cognosceret.» Schabe ludum auctor respexit. — lin. 10 Versus metrum Thawil est conf. Dorstell p. 162 — lin 13. Forma احذر hac loco eandem significationem, quam تحرر vocem adfectus fuit habet. — lin. 12. Versus metrum Thawil est conf. Dorstell p. 166 — lin. 14. Verba احذر من الغراب proverbium sunt, quod in Meidanii opere T. I p. 407 legitur, non vero verba اسهر من طالع الكلاب, de quibus confer T. III P. 1 p. 237. Aliud est proverbium a cane clamitante derivatum Meid T I p. 38. — lin. 19 Voces انفات

احلام somnia confusa, quae explicari nequeunt, designat; nam enim ضغث proprie manipulum herbarum tam viridium quam aridarum ita mixturam ut singulae herbae cognosci haud possunt, significat. — lin. 20 Duo modo, quo Mohammedes fures puniverit, nil habeo. Factum alius inter eos non dubio locum obtinuit, quae traditione nobis asservata sunt. Abbas furtum punivit digitis abscissis conf. Ham. ff l. 13 — lin. 22. Si quis damnatus coram chalifa aut rege capite plectebatur, stratum ex corio factum in solo ponere solebant, ne sanguine solum inferretur conf. Chrestom. arabem gram. hist. p. % sq. — lin. 23. De loquendi modo Mosem e vide lavare confuram Vitam Timuri T. 1 p. 812 T. II p. 484 ed Mang. — lin. 25. Res quoque in Gulistani libro narratur conf. Gladwin's Gulistan Cap. 1, 1 — lin. 29. Verme mutrum Sorib est conf. Doratell p. 2d3.

Pag. 103 lin. 3. In voce مرت auctor significationem amari dalri oppositam ante oculos habuit. Dulcedo favi melle in proverbii consuetudinem venit conf. Maid. T. III P. 1 p. 114. In logica vox معاكسة significat, argumentum inversum usum, vox autem مناقضة propositionem eorum, e quibus argumentum conficitur, refutatam esse. — lin. 7. Verba ولك اهلك الحرث والنسل e Corano desumta sunt, in quo Sur. 2, 201 ويهلك الحرث والنسل legitur. — lin. 8. Verba ويحلل ex verto. Et pro bortis duobus statu boni dedi salsuginosum myricam ut plantam amaram corruptionis. In hisce verbis Corani locum Sur. 34, 15 ويبدلناهم بجنتيهم جنتين ذواتى أكل خمط وأثل imitatus est auctor. — lin. 9. Verba ينقلب الاعراض من الاعراض »Vituperat eiusmodi modo rasus fortunae (regis) tanquam morbos.« — lin. 11. Verba فضلا ان تتحلى etc. ex verto. Multum autem abesse debet, ut cum malefactis appareant in vestibus honoris virtutum et ornatur malae deformis invocationem unus trâ plenerum in vestimentis invocationum pulcherrimorum. — lin. 12. Voci التوقع hoc loco significatio exspectationis boni et favoris regii tribuenda nescio tempori propria est. Alter legendi modus الموقع minus etiam quadrat. — lin. 17. Verba وصار المتعاديين احسن محبين difficultate laborant, nam in vertimus »facti sunt duo inimici optimi amici«, vox المتعاديين pro المتعاديان est, id quod contra regulas grammaticas est. Dubito igitur num verba ita construenda sint, ut verbum صار cum verbo احسن conjungatur et voces المتعاديين et محبين duo verbo احسن objecta sint ut, vertatur ut factum est, ut duos inimicos efficerent pulchro modo duos amantes. — lin. 23. Regem cum imamo i. e. eo comparat, qui in ritibus precum publicarum omnibus praeit, ut eum in ritibus sacris imitentur. — lin. 25. Vocibus من حسيل الخيبات precum initium, voce السلام earum finem indicare vult. Verbis quoque قايم, قاعد, راكع et ساجد ritus in precibus publicis respicere videtur. — lin. 30. Verba المين etc. Mohammedis sunt uno dubio traditione asservata.

Pag. 104 lin. 1. In verbis واحد حده حده est attigi iteruque eum terminum nominibus verborum est. — lin. 4. Vox قاصر obscura est, nullibi eam inveni. Verbum قاصر semel tantum in cogitatum evenerit, significat. Quae significatio sensui et contextui sermonis contraria non est, ut, si vox قاصر legendi modus rectus est, fieri potuerit, ut auctor

perfecti homunciculi causa vocem قحم in vocem كحمر mutaverit. — lin. 7. In verbis وتقرحت رواد etc. morem respexit, ex quo Arabes virum mitterent, qui locum pabulo abundantem quaererent. Talis vir رايد appellabatur conf. Meid. T. I p. 55. — lin. 11. Verba ق حمه حمر, quae lusus causa auctor rasionavit, vertenda sunt in omne intellectu redux (fundamentum) est. — lin. 20. Post vocem ان لم يعرفوا etc. propositio consequens supplenda est. In verbis ولم يشتوا في ديوان احسانهم قدم قدمهم «Et cum inscripserint in codice bonae actiones eorum meritum pedis eorum, sed nec stabilierunt in codice bonae actiones eorum pedem meriti eorum» auctor vocibus يشتوا ديوان et قدم محمهم lusit, de ut utraque vocibus duplex significatio tribui possit. — lin. 21. Verba كحمى العظام الرميم e Corani loco Sur. 36, 78 ubi legitur: من يحيى العظام وهى رميم derivata sunt. — lin. 22. In vocibus وغلاء etc. «Et rei numerorum contrarum sunt nobes matutinas clementiae mus et nobes vespertinas indolum eius» auctor vocibus غداء et غوادى inter vocibus ارواح et وليح lusit. — lin. 24. Vox لا hoc loco rem futuram apocopato propositione consequentis coniuncta est conf. De Sacy Gram. Ar. T. II p. 37 ed. alt. — lin. 25. Verba وهذا التقرب etc. sic verto: «Et hoc expositum similis est ei, quod si quis thesaurum condere curat, in eo ordere intendit sed ad eum confirmandum omnino non incitatur, eis quod in eo sedentes gradum altum dignitatis consecuturos eo rem soleat i. e. initio rei, quam suscepit, finis rationem habere debet. — lin. 27. Versus metrum Thawil est conf. Dareitil p. 162. — lin. 29. Urbs Balch in media provincia Chorasan est conf. Abulf. Geogr. p. ٣٩. De voce تنظر confer indicem. — lin. 32. Vox بلاعدام est pro بالاعدام, quod in alio codice legitur.

Pag. 105 lin. 1. Verba فكانت تلك الصلاحل est parum abludi quin catenae discordreoiatu rex ad extremum praedictum esse significare vult. — lin. 8. Versuum metrum Thawil est. — lin. 13. Versus metrum Redjez est. conf. Dareitil p. 232 D. Prior versus sic vertendus est: Exultatione circulos solis nos factos est. Neque per me augustus est neque e tempore tuo amplus fuit i. e. Res mutantur, dum quasi circulum lgranet, quem neque unus augustum neque alter amplum reddere potest. — lin. 17. «Quasi mortui renovat dolorem amoris et reo reconciliant resurrectio unius occurrunt, etm vox التلاقى hemistichii causa pro التلاق est. — lin. 19. Metrum versus Basith est conf. Dareitil p. 190. Statum emontium nam littera ل, quae cum littera ا conjuncta ut لا aut لا scribitur, auctor comparavit. — lin. 22. Metrum versus, qui in auctoris libro Vita Timuri T. II p. 736 occurrit, Basith est conf. Dareitil. p. 190. Abdd-Allah b. Almohtaz est. والليل قواد nox leno esta, i. e. qui amantes conjungit. Sic in proverbio reresitum dicitur: الليل اخفى والنهار افضح nox multum abscondit et dies multum prodit. Meid. T. III P. 1. p. 488. — lin. 28. Auctor verbis جارة داره جاره وداره transposita lusit.

Pag. 106 lin. 2. Verba لا ادرى etc. proverbialis loquendi modus sunt, quo significant, neminem scire, quo quis abierit, ignotarum esse locum, quem aveluerit, cumo sit conf. Meid. T. II p. 509. Voces لا اثرا ولا عينا e proverbio desumtae sunt, de quo confer p. 22.

l. 5 — lin 5. Verba ايشل تكاحها etc. ad modum spectant, quo absente (aut mortuo) marito matrimonium solvitur. Qui modus est, ex libris de matrimonio cognosci potest, sed prae manu non sunt. Marito mortuo aut absente si mulier novum conjugium inire cupit, tempus exspectandum est, ne gravida alteri nubat. Si mulier repudio dimissa est, trium mensium spatium, si maritus mortuus est, quatuor mensium et decem dierum esse. Harr p. 77 schol. Hoc autem tempus عدة appellatur. Verbis طلبت تسميها apostulavit portionem suam sine dubio significare vult, nempe eam ipsi debitam partem matrimonio soluto postulasse. — lin. 10. In verbis وانتقال حل عقدة من الشمان والبنان الى الاسنان auctor proverbium animo habet, quod p. 42 l. 7 citatum est. — lin 15 sq. Auctor verbis درس فقه الملة الكافية ad legendam jurisprudentiam amicitiae sincerae sufficientis etc. fortasse titulum libri respicit, quem vero in opere Hadji-Chalfae frustra quaesivi. — lin. 19. Verba proverbii كما تقدحي تلدان in Meidani opere T. II p. 354 leguntur. — lin. 21. Versus, cujus metrum Sarih est conf. Dursteli p. 245., e Hariri opere citatus legitur p. ٣٨. — lin. 23. Versus, qui iterum p. ٣٢ occurrit, metrum Basith est conf. Dursteli p. 190. — lin. 24. Verba الارواح جنود etc. Mohammedis sunt, traditione asservata. Sic verte: Et ego hunc sermonem quo habeo nisi ab verbis optimi gentium (Mohammedis) . Animi exercitus sunt collecti. Pars autem eorum, quae se invicem noscit, familiaritatem colit, quae autem se invicem haud noscit, dissentit. Unum, se invicem noscens, utrasque partes est ni alterum, se invicem haud noscens, eodem modo se habet. Ne igitur in spem te erroneam conjicias neque erga neminem facultatem tuam obtinente agas in eo, quod dicis, te ab eo amari, quem lugis etc. — lin. 29. Metrum versus Basith est conf. Dursteli p. 190. — lin 30. Vox اما huimmmodesti causa pro اماه est. — lin 38. In voce حركت duplicem significationem animo habuisse videtur auctor, unam movendi, ut vocis سكنت significatione opposita suffixo cernit; alteram calefaciendi, et litera ك suffixum sit, quae significatione vocis حرارة (ardore) cohaeret. (De voce مكابرة confer ea, quae in lexico meo e libro تعريفات adnotavi et p. ٣٣ l. 4.)

Pag. 107. lin. 1. Versuum metrum, qui in libro Vita Timuri T. II p. 714 quoque leguntur, Thawil est confer Dursteli p. 168. — lin. 5. Auctor ludit verbis ميد حولك amspinsta invasio daemonis tui. — lin. 6. 7. Verba المقامات consessuum et متقدمات opinationes ad Haririi aliorumve consessus omnino respicit. — lin. 9. Versus metrum Motakarib est conf. Dursteli p. 280. Verbis السيف مراة وجه الحواب «Gladius speculum faciei subsequentium esto» talis sensus tribuendus videtur, ut, quasi vis sit, ex gladio, quem secum habeat, cognosci possit. — lin. 13. Verba والشاد etc. duplici modo verti possunt, aut «Et ex favo mellis consilii tui id nobis gustandum da, quod ex alveari collectum est» aut «Et ex favo mellis consilii tui celeberrimi nobis gustandum da», cum vox الشار derivari potest a verbo شار «ex alveari mel collegit», et participium passivum quartae formae ei cum eodem quam prima significatione aut a verbo اشار eandemque fecit, ut sit pro الشار اليه. — lin 14. Verba وسلكت مع الناس مسلك الناس, quae cum voce اسلس conjungenda sunt, effatum vim eandem esse videtur. — lin. 15. Verbum الى اليمين باليمين ad jusjurandum cum

dexteram auctor ludit. Voces الكرام الكاتبين ex Corano Sur. 82, 11 desumtae sunt, quibus angeli hominum facta in librum conscribentes designantur. Die extremi judicii testimonio contra peccatores proferunt Sur. 11, 21 conf. Reland De religione Mohem. p. 14. d'Ohsson tableau générale de l'empire Ottom. T. 1 p. 260. — lin. 17. Voces ويطوى حديث الشحناء „et complecteret traditionem inimicitiae“ fortasse ad traditionem, in qua de inimicitia agitur, spectant. — lin. 19. Loco vocis عابر in codice A. عابا legitur, id quod praeferendum puto. — lin. 25. Vocibus الغلاق et الصاق, tum الكلام et الكلوم ludit. — lin. 26 sqq. Sic verte: Tum, quando proveniet ex somno nobili (regis) conventio et feret ei hortis venas ei, qui decerpit fructus servitiorum (servitia praestat), fructus benevolentiae, donec incipiet forum promercale amoris pacis mercatores et exprimet mercator amicitiae ei, qui emere vult favorem (rem petitam), in locis, ubi eo cupitur, merces suas. — lin. 30. Versus metrum Camil est conf. Darstell. p. 214. C. a.

Pag. 108 lin. 8 sq. Auctor pluribus vocibus ludit. — lin. 9. Vox ان superflua est. Versus metrum Wafir est conf. Darstell. p. 204. — lin. 11. Vox خصيص cum plurali أخصّاء in lexicis desideratur, sed saepe in hocce libro occurrit. — lin. 15. De vocibus قبل الجمالة confer p. 7. 17. 147. — lin. 18. فرسم بالتشريف والخلع „Et mandato regio scripto vestem honoris causa datam et plura vestimenta honorifice accepit.“ Antiquo tempore vestes honoris causa a principe datae خلع appellabantur, postea nomen تشريف ortum est. Quale tale vestimentum fuerit, ex loco Abulfedae T. V p. 98 discendum est. — lin. 18. Versum, cuius metrum Thawil est conf. Darstell. p. 182, sic vertendum puto: Pluvia matutina mentionis eius, qui musco odorato laudis, cuius pluviae vespertinae tempus vivificabant, imbuta erat. In hoc versu voces غادية et روايح oppositae sunt et vox تمسكه, quae cum voce طيب conjuncta est, significationem „musco imbutum esse“ tribuendam puto. — lin. 24. Verba elegans in phrasibus مكان مبنى لا يدانيه et مقام معنى لا يزايله homoeoteleuto gaudent. — lin. 25. حكاية من متعرق ملك الديمور eodem loquendi modo inducit eos, qui libero arbitrio utuntur in dominio omnia deserentis. Vox حكاية significat seu grammaticorum, verba وما منا الا له مقام معلوم, quae e Corano Sur. 37, 164 desumta sunt, et ipse angelis praelato esse. Auctor verba متعرق ملك الديمور angelos volens, et voce الديمور omnia deserentis mundum designare videtur, quippe verba Corani dicta significare possunt, quemlibet ex angelorum numero locum suum tenere in perficiendis Dei mandatis, quibus mundus regitur. — lin. 28. Verba والاتصاف محذق ضمنا [illegible] [illegible] 15. occurrunt et ex philosophia desumta sunt. — lin. 27. Verba ويلاحظ في صف جماعة امامه observet in serie certos qui imamum nomine ad morem spectant, qui in precibus publicis die Veneris Mohammedani (جماعة) ante, cui praeit in precibus faciendis imitantur. — lin. 29 sqq. Sic vertas: «Tum si loqui vult praeceptor facundus vel unus ex nobilibus vel ex populo, primum sermonem speculo volubili cogitatione prudentique exploravit et ope modulis cogitationis intelligentiaeque consideravit, tum eum in calicem aurifabri perspicuitatem effundet, eum in formam elegantiae immittit et instrumentis pulchrae effusionis formabit,

denique gemmis, quales locus desiderat, ornabit. Sermo ai tali modo constitutus est et super figura typi monetam suis picturae eloquentiae sunt et urinator cogitationis e mari sensuum et expositionis uniones cogitationum tales, quales conchae aurium nondum conceperant et margaritas nondum perforatas virginum, quae ab admissariis ingeniorum nondum vitiatae erant, adduxit; ita ornantur ea puellae nigra oculis praeditae hortorum animi, dum custodiae tentoriorum temporum puellae bonae indolis, quibuscum ante eas neque homo neque daemon coivit et hanc ob causam pulchritudine sua corda omnium implentur et adspectu eius opes corporaque in potestatem rediguntur. Ulisce autem in verbis variis, quae adhibuit auctor, comparandi modi a legentibus negligendi non sunt. In hanc autem 20 re diligentius perpensa codicis A. legendi modum يصير كلامه الآ بمسار praeferendus est, quippe hoc admisso verbum يصير idem subjectum habeat, quam verbum يعتبر — lin 30 Silentio praetereundum non est, voces المعاني البيان et الفصاحة البلاغة ab auctore adhibitas unum technicum in arte rhetorica habere, qui satis explicatus est.

Pag 109 lin 6 فغفور الختى Quum vox فغفور titulus imperatoribus Chinae proprius sit, vox الختى Chinae partem hoc loco designat, necesse est. Geographus nomen urbis est in extrema Turkestana esse conf p. fx. In linea 2 auctor struthiocamelos in Chinam transportatos esse narrat. — lin 7 In verbis ذكر المتحيرين واخير الذاكرين lusus est, dum auctor in posteriore parte vocem, quae in priore prima erat, postponit — lin. 12 Vox حساب domini conditionem, dignitatem indicat — lin 16. Pro verbo لى يقول له legendum puto al لى قبل ut sic legi, ex uno codice adnotavi In proverbio dicitur هو كالنعامة لا حمل ولا يطير „Is struthiocamelo similis est neque portans neque volans — lin 60 Eadem de struthiocamelo Kaswinius in Kosmographia T I P 2 p ff retulit. — lin 23 De vocibus المغول والمغول confer p. 16 23 150, etc. — lin 26 De proverbii loquendi modo confer l. 16 — lin 67 De proverbio طارت conferas Maid T II p. 65 Hoc autem proverbio uni susi significatur, struthiocamelum re vera haud exstitisse, ut, quae de eo retulerit, fabulosa sint, uso avis gryps haud existere putant. Avis fabulosa gryps in libro Tuhfat-ichwan p. ١٣٩ sq describitur conf Kaswini Kosmogr. T I P 2 p. fll — lin. 68 Verba فرقع من ايديهم significant, eum despectum factum esse iis, ut non nullam amplius rationem habuerint neque eum adspicerent.

Pag 110 lin 2 Voce الختا hoc loco Chinam significari, nemo non videt. — lin. 5. Voces أنه تخلف etc. e Corano Sur 68, 68 desumtae sunt, ubi legitur وربك يخلف ما يشاء ويختار — lin. 10 Verba عذاب مهين multis locis ex gr Sur 6, 84 in Corano occurrunt. — lin 23 Vox الخميلة, quae sibi pulchram agendi rationem denotat, hoc loco pulchras gratias agendas designet, necesse est. — lin. 27 Vox اخلال, quippe quae cum voce التقصير conjuncta sit, hoc loco inopiae, defectus significationem habet — lin. 65. Versuum metrum Wafir est conf Durstell. p 604 — lin 31 وقص طايره „Et resecta fuit eius avis“ ut valere haud possit.

Pag 111 lin 2. Vox فراوة seriore aetate sine dubio e Persico derivata est conf lex. m — lin. 2 Versuum metrum Wafir est conf Darstell p. 204. — lin 8 Palma, ad quam Maria tempore, quo paritura erat, confugerat, arida erat et folia carebat conf Coran Sur 19, 23 — lin 15 Auctor vocem سهم cum verbo لاحظ coniunxit, quod intuitus oculi cum sagittis comparantur. — lin 22 Vocem طالع et فلك et اوج sine dubio ex astrologia desumtae sunt. Singulari et vix probanda modo auctor ligatum divinum cum sua fortuna coniunxit et religionis sua mentionem facit. اهل الايناس „homines familiaritatis“, i. e. homines, qui familiariter cum eo vivunt, ei obedientiam praestant. — lin 30 Versuum metrum Camil est conf Darstell p. 212 A. a. Poeta vocem قولاء adhibuit, quod ovis aut capra tali morbo debilis fugere non potest

Pag. 112 lin. 3. Versus metrum Basith est conf Darstell p. 122 A. b. — lin 7 Versuum metrum Thawil est conf Darstell. p. 122 — lin. 21 Vocem ابو مذعور sine dubio cognomen serpentis sunt — lin 27 In maiore parte codicum ابو حديج, sed in Kamost opere ابو حدثيم eiusdem cognomen est.

Pag 113 lin. 2 Verba كما تدين تدان „Ut prout sic tibi pensabitur“ in proverbii consuetudinem venerant conf Meid T. II p 354 Salomo rex hominum daemonumque appellatus est, quod daemones ei obsequium praestarent, nec non dominus avium et animalium, quod ipse animalium loquelam intelligeret et ad servitia ipsi praestanda se cogeret conf Sur 21 81 sqq Num verba اخر علما الباب eius auctoris sint, dubitare licet.

Pag 114 Hircus, quae ex Oriente originem duxerit, مشرق, canis autem, quem eius dominus cornu قرن haberat, اقرن appellatus est. — lin 1 Sic vertas: Cuius virtutes extensae in terra praestantiae firmi montes sunt et in ampla maris exaltantur beneficia eius portus. In priore voce رواس Nomatio homoioteleuto inservit, altera autem vox pro مراسي est, quemadmodum in aliis codicibus scriptum invenitur — lin. 10 زباني القيامة „satellites diei resurrectionis“ i. e. ii, qui Deo iubente peccatores in ignem infernum protrahit conf Coran, Sur 22, 18. Cum hoc lanium auctor comparat, quem describit Caeruleos ei oculos tribuit, quippe quibus Graeci Arabum hostes talibus praediti describuntur. Dat ei quoque pileum longum طرطور appellatum foetidum. De pileo طرطور appella in nostra librum: Dictionnaire détaillé des noms des vetements chez les Arabes p 262 sqq Occurrit vox in vita Timuri T. II p 206. — lin 11. Vox ساهي homoioteleuti causa pro ساع est. — lin. 15 Verba يوم عصيب e Corano desumta sunt Sur 11, 79 Verba علقم على البواكي ad morem spectant, ex quo ad fuena mulieres plangentes alebant conf Hamas T. B P. 1 p 422 sq P 2, 17 E loco autem nostro cognoscimus, lanium quoque tali pileo usum esse — lin. 20 Comparatio utensilis largum sanguinis fluxum indicare vult. — lin. 24 De vocem في حلق السلب sensu dubito, quippe quae ad sequentis versus sensum referendae sint. Vocem a verbo سحب „maledixit“ derivo, ut السحاب maledicentem designat. Vocem tanquam nomen proprium adhibitam haud inveni Quis autem ille maledicens fuerit, dicere non possum.

Pag 115 lin. 1 In versu vox نحمرة corrigenda non est. — lin 15 Voce ناعجة „ovis" uxorem vult — lin. 16. Voci قعدت hoc loco eodem significatu est, quem voci صارت. Vocem تعرش autem adhibuit auctor ludens voce الردا, quae utrumque designat, nam vox الرداء prolatum est. — lin. 61 Versus metrum Thawil est conf. Darstell p. 162 — lin 24 In verbis „puteorum desertum expandit et complicuit" rampam non posse auctor comparavit, quam utro utroque currens expandit et complicat. — lin. 26. Verba للفصل على كثير ممن لبس الثياب „Qui multa ex rerum numero, qui vestibus utuntur, hominibus praeferendus est. — lin. 68. Verba كل غريب للغريب نسيب in proverbii consuetudinem venerunt Meid. T II p 391 — lin. 29. Verba طريقة أحوال الصفا ratem explicata sunt — lin. 30 Canis carnivoris animalibus accensetur, boves autem ut, qui graminibus nutriuntur — lin. 31. Vox ساق pro ساع est homoeoteleuti causa.

Pag. 116. lin. 3 دشت قفجاق regionis planae nomen est, quae supra mare Caspium extenditur. — lin. 4. زاق est pro زاغ homoeoteleuti causa. — lin 6. In nomine يسار „commoditas, opulentia" bonum omen videt. Sic in nomine stellae الدبران malum omen, in nomine stellae سعد السعود bonum videt conf Kazwini T I p ٣٦ ٣٧. De nominibus conf. Ramus. T. II P. 2 p 677. 415 Verba الألقاب تنزل من السماء proverbii loquendi modus sunt, de quo confer Meid T II p 577 — lin. 11 Ebn-Abbas est patruelis Mohammedis conf Harir. ed. sec. T 1 3 Pluraque eius effata e ore edita sunt Meid. T III P. 1 p 645 — lin 13 Canis ab Arabibus impurum animal putatur. Haec est causa, cur auctor وسكن كالشفرة مركبا dixerit. Hareth b Zabzaah omnem quarti regni Ghassanidarum est conf Pocock specimen p 77 Ab anno 303—326 p. Chr. regnasse putatur conf Karm sur l'histoire des Arabes etc T II p 214 — lin 14 Versuum metrum Thawil est conf Darstell p. 163 c. — lin 16 Ahmed b Harb e gente Omajjah frater Abu-Sofjani esse videtur tempore Mohammedis vivens. Quis autem ille ذو العقاب fuerit, qui compotor canum dicitur, nescio, nam frustra quaesivi. — lin. 28 sq Auctor Mohammedanorum legem respicit, quae in purgandis vasis, quae canis ut impurum animal lambit, observant. In Relandi libro de religione Mohammedica p. 165 ex libro Arabico legimus. Omne vivens purum est excepto cane et porco et eo, quod ab iis provenit. Vas autem, ex quo potum sorbendo hauserunt canis aut porcus arena pura septies purgabile et e reliquis sordibus semel id purgabile conf. p ٣٩. — lin. 30 Voces رب العرش in Corano dereantur sunt conf. Sur 9 130

Pag. 117 lin 3 Versus metrum Thawil est conf Darstell p.162. — lin 6. Verba اللحم etc. Mohammedis traditione nobis conservata sunt. — lin. 11 Verba „Ego, a pure! non impuros substantia", rd Mohammedanorum sententiam, canem impurum animal esse spectant conf 135 — lin. 16 Hemistichium metri Basith est conf Darstell p 190 A. b. — lin. 19 Verba المرء etc. proverbiis recentibus recensenda puto, quapropter eis inter proverbia recentia locum dedi. Versus non est conf Meid T III P 1 p. 462 — lin. 21 Auctor haud bene dixit „vexillum mandatorum tuorum." — lin. 22. Auctor تحت رايتك dixit, quod

vexillum Arabibus imperii signum erat, quod elatum in exercitu portabatur conf. Hamm. T. U. P. 1 p. 563 P. 2. 552.

P. 119. l. 9. Verbum تخشى timendi, metuendi significationem habere videtur — lin. 11. »Desperatio non durum tranquillitatem est.« Haec verba verbis, quae Alilo tribuuntur, الراحة مع اليأس »tranquillitas cum desperatione est« similima sunt conf. cel. Fleischeri Ali's hundert Sprüche p. 23 confer quoque p. 65 Nro. 2. Una enim tranquillitas in eo est, quod quis rem possidet, altera, quod quis rem haud cupit, quam se obtinere haud posse putat. — lin. 14. Auctor proverbium يركب الصعب من لا الذل له »Vehitur camelo indomito is, cui dominus non rain respicit conf. Meid. 28, 53. — lin. 16. Versus citatos in Humanae opera p. ٣٣ legitur. Metrum Thawil est conf. Darstell. p. 122. — lin. 22. De hac ave longis pedibus longoque rostro praedita putea habet Kazwini in Kosmogr. T. I P. 2. p. ٢٢٢ — lin. 26. Versus sic verte: Similis fuit (arcuavit) salix Aegyptiaca ramo statura ramus teneri, dum se inclinabat, tum is (ramus) floribus obtectus erat et in hac, quod floribus tectus erat, diversitas erat, et hunc (ramum) lluvias concatenatum circumdedit et cum constrinxit, siquidem cramen commoverat et floribus obtectus erat. Metrum est Thawil conf. Darstell. p. 122. Poetae saepissime staturam hominis cum ramis salicis Aegyptiacae comparaverunt conf. Les oiseaux et les fleurs par M. Garcin p. 22. 142 sqq. — lin. 29. Voces السماك سماكات alterum sunt. Quum hemistichium regulam haud permittunt, ut eidem voci in hemistichio eadem significatio sit, idem quam pisciuma significationem vox posterior السماك habent, necesse est. Vox autem السماك spicae sidus designat. Duo autem sunt sidera, السماك appellata, quorum unum الاعزل inermes, alterum الرامح cognomen habet. Illud spicam, hoc arcturum designant. Illud decima quarta lunae statio est conf. Idler Untersuchungen über die Sternnamen p. 172. 188. Huic igitur significationi vocis سماكات significatio congruere debet. Natantium significatio ab auctore adhibita videtur, ut ea piscibus congrua fiat. Sed a dextra haec significatio minus congrua est, ubi sidera in coelo quasi natantia cogitentur. Tum vox in aquas veloces cursu natantes translata est. Vox السابحات in Corani quoque loco Sur. 79, 3 occurrit. Baidhawius voce angelos mortis aut stellas significari auctor est, sed Kamus auctor, aut naves aut fidelium animas aut sidera significari, putat. Locum Corani auctor noster respicere videtur. — lin. 31. Voces عالم الملك والملكوت mundus rerum, quae oculis percipi possunt et mundus invisibilis, terram et coelum, in quo spiritus habitare putantur, designat. — lin. 32. Voces اعلا السماك et اسفل الحوت opposita sunt, ut summum et imum designentur, dum auctor pisciam significationem, quae duabus vocibus propria est, ludit. Voce autem السماك hoc loco sidus et voce الحوت piscem, qui Ionam deglutiverat, designantur. Ionas hinc eh cognomen صاحب الحوت cognomentus fuit. Sibrata praeterea codem non est pisces maiores, qui voce الحوت designantur, in fundo aquae natare solere cum Sur. 37, 139 sqq.

Pag. 119. lin. 1. Vox رقاق hoc in loco vocis رقارق tenuis et haud profundae aquae significationem habet, quippe in haud profunda aqua pisces parvi inveniuntur. — lin. 5. In

vocibus عوايد عليك وعوايد aut commenda ad te redeuntia locus verborum est. — lin. 2 Hemistichium metri Thawil est conf. Darstell p. 162 b. — lin. 15 Dixit بما فتح الله باهرة quod voces اميدي prima litera Hamza est. Vox القناع hoc loco hemoinistenti causa pro الملكة sea, cui absequium tributum arata esse videtur. — lin. 17 Verba اول الفكر etc. proverbialiter loquendi modum redolent, quapropter ea inter proverbia recenuit recepi Meid. T. III P. 1 p. 26. — lin. 21 Verba فلا يطيب etc. e Corano sunt Sur. 72, 28. — lin. 22 Versuum metrum Thawil est conf. Darstell p. 192 a. — lin. 25 Voces والذين جاهدوا سبلنا e Corano Sur. 22, 29 sunt, nisi quod in Corano لنهدينهم legitur. Voces فامشوا في مناكبها وكلوا من رزقه e Corano Sur. 67, 12 sunt. Voce مناكب latera (terrae) aut montes significari, Beidhawius scripsit. — lin. 27 Metrum versuum Wafir est conf. Darstell p. 204 A. — lin. 23 Verba Mohammedis علو الهمة من الايمان traditione nobis conservata sunt.

Pag. 120 lin. 1 Melius cum uno codice اتقاد legendum videtur, ut cum hoc verbo consequens pars incipit. — lin. 3 Ad hunc versum in uno codice vocem مصنف adscriptam invenimus i. e. eum ab auctore compositum esse. Metrum Camil est conf. Darstell p. 212 A. b. — lin. 5. Princeps Imad-Aldaula cognominatus auctor dynastiae Bujidarum exstitit, cuius initia in Abulfedae Annal. T. II p. 372 sqq. descripta sunt anno Hedjrae 321. — lin. 5 Iracas ambas. Una est provincia Irac appellata, de qua confer Abulf. Geogr. p. ۲۲, altera autem provincia بلاد الجبل vulgo عراق العجم appellata, de qua confer ib. p. ۴۰ Alahwas autem est provincia regionis Chusestan ib. p. ۳۶۱ Urbs Schiras anno 322 pulsus est. — lin. 8 Nomen viri erat Abu Abu-l'Hasan; Imad-Aldaula cognomen est honoris causa a Chalifa datum. Res Imad-Aldaulae narrantur in Mirchondi opere a Fr. Wilken edito (Mirchondi Geschichte der Sultane aus dem Geschlechte Bujeh Berlin 1835) p. 18 sq. et in Ebn-Challikani opere Nro. 491 leguntur. — lin. 11 Vox البرامكة milites, qui in stativis erant, significare videtur. — lin. 18 Si وحل legeretur, ut vocem ونقدت pars consequens compararet, magis mihi placeret. Vocibus وحصل ,,et adscendit ad veram regis conditionem a metaphorica sua conditione" dicere vult, eum urbe Schiras nondum occupata revera regem haud fuisse. — lin. 11 Vox راتبة aerarii annuum stipendium designat. — lin. 15 Auctor ludit vocibus قصرت الطوق طول et لاهيه, quippe significatio brevitatis significationi longitudinis opposita sit, simulque vox لاهيه tam manum quam opem et vox طول funem longiorem, qui pedi alligatur, designet. — lin. 16. In vocibus لا بيع فيه ولا خلال, quae proverbialiter loquendi modum redolent, quae sit vocis خلال significatio, dubio haud caret. Inter plures, quas habet vox significationes, ea eligenda est, quae voci بيع magis congruens videtur. — lin. 22 الحية الجيمة serpens colligens auctor dixit, quod serpens thesauros colligens videretur. Est quoque vulgaris opinio, thesauros a serpentibus decumbentibus custodiri. — lin. 24 Verba غيرنا erant eius paxillis significant, eius tentorium firmiter stare, quippe ad paxillos in solum infixos funes tentorii adligarentur. Similis comparandi modus invenitur apud Jonasum C. 22, 23. — lin. 28 Verba لياليد فقد الملك aut cum hac eugale ornaret

significant „et cum hoc muneri praeficeret“. — lin. 29 Auctor haud bene dixisse videtur Segex auditus eius a locustis surditate depasta erat", siquidem locusta nam surditate ut seges cum auditu haud bene conjunctae sunt. — lin. 32 Vox Turcica جاوش significationem famuli solum habet conf. p. ۲ l. 21, qui auctore Moccasino ad mandata referenda adhiberi solet. Hoc loco auctor sine dubio indicare vult, talem virum sua voce loquentem opus esse, ut auctor sermonum heur audiat. Auctor haud bene dixit sed rex sermones brevi pervenirebat ad thronum similes auris eius etc., nam quomodo rex cum sermone et thronus cum manu auris apte conjungi possit, non video. — lin. 32 Verbus مثل المتارسين morem respicere videtur, quo luctatores ad luctam juramento procedunt.

Pag. 121 lin. 3. In verbis يتحل الى دموب ما فيها من اموانيها verba Corani Sur. 2, 185. respicit. Vox العال homoioteleuti causa pro العلل est. — lin. 9. Vocem رشفا auctor sine dubio homoioteleuti causa adhibuit, nam significatio jucundi alteri mundo minus quadrare videtur. Alterum autem genere nil aliud esse potest hoc loco, nisi rem contemnere. — lin. 22 Vox الاصول hoc loco pecora designat, quae quasi stirps gregis sunt. Vox ساعي homoioteleuti causa pro ساع est. — lin. 30 Verba Qui pauca contentus non est, ex magna voluptatem boni percipiet, proverbiorum loquendi modum redolent conf. Meid. T. II p. 593. — lin. 32. Versus tres, qui sectores sunt, in libro Vita Timuri T. II p. 442 occurrunt. Metrum Thawil est conf. Dorotell. p. 122.

Pag. 122 lin. 5. In verbis جارى etc. cursum equorum in certamine auctor respicit. — lin. 9 Adducto freno attraho refractarium (equum) extremitate sua (i. e. qui ultimum transire vult et refractarium se ostendit) et cohibeo nos sublatum oculum (ne ulterius prospiciat) — lin. 7. Verbo رى hoc in versu tenuem reddendi significationem habent necesse est. Metrum Wafir est conf. Dorotell p. 204 A. — lin. 9 Omnes voces, quae modo vocis القالعية et المتحدوسة derivatae sunt, errore tempore ortae sunt. — lin. 12 sq. In verbis واستحاق احبابى etc. locus verborum est verbis transpositus. — lin. 12 Legendum videtur في التهوى. — lin. 23. Versus auctori libri tribuitur. Imitatus videtur versum Ferazdaki, qui legitur in Meidanii opere T. II p. 205. Isser-Alcawalib cognomen servi nigri erat, cui membrum virile nec non aures nesusque resecta erant, ut in proverbii consuetudinem veniret Meid T. II p. 205. — lin. 23 Auctor ludit voce يسار. Verba ما يعنع etc. e Corano Sur. 35, 2 sunt. Verba autem اللهم لا مانع etc. Mohammedis sunt traditione nobis conservata. — lin. 25 Versus metrum Wafir est conf. Dorotell. p. 204. A. De littera Alif in voce تماما p. 221, 1d dictum est. — lin. 26. De vocibus المعول والمحول confer 18. 122. — lin. 29. Abmru b. Leite fratri Jakobo in imperio Chorasanae aliarumque regionum anno 265 successit Abulf. Ann. T. II p. 252 sq. Ebn-Challik Nro 838. — lin. 32 Verba دسترى في وجهك مجالس ميامي „Et tu vidi his in conspectu tuo consessus, in quibus ego sto" significare videntur, se operam daturum esse, ut, quae ipse promiserit, ad finem deducantur.

Pag. 122 lin. 5. In verbus قل خلقوت ولود et sequentibus auctor multum ludit — lin. 8. Voces لرباب الرايات والبنود ademini vexillorum duces designant. Voces الراية et البند, quarum prior Arabicae, posterior Persicae originis est, inter se differre videntur, dum vox البند majus vexillum designat, quo duces superiores utebantur. — lin. 12. In propositionem الغرب نوعك واصوب غرضك utitur et gradum verbis homoioteleuton est. — lin. 18. Post voces والخاتم الا uti, propositio consequens omissa est. — lin. 22. Vox لاش pro لا شيء est. — lin. 27. Voces verba inter proverbia recentiora locum obtinuere conf. Meid. T. III P. 1 p. 70. Metrum Wafir est conf. Darstell. p. 204. A.

Pag. 124 lin. 5. Metrum versuum Mutakarib est conf. Darstell. p. 281 A c, sed loco sigui Djezm sub vocibus القيح vocalem Kesra ponas. — lin. 14. Auctor in voce القصة fortasse sonum habet duplicem enunciandi modum aut قصة historiam aut قصة comam sincipitis. — lin. 16. Abu-l'Abbas Abhd-Allah b. Almohtasz b. Almutawaccel vita in Ebn-Challicani opere Nro. 348 descripta est. Natus anno 248 aut 247 necatus est anno 296 Abu-l'Hosan Ali b. Muhammed b. Maau b. Alhasan b. Alferat Vezirus Almuktudiri-billah natus anno 241 necatus est anno 312 conf. Ebn-Challicani opus Nr. 498. — lin. 19. In voce حل duplex sensus est, cum aut cum verbo نفر tanquam verbum solutus fuit conjungi potest aut cum nomine أمر tanquam nomen status. — lin. 19. De vocibus عمرو وزيد confer p. 34 52. — lin. 20. In versu, cuius metrum Camil est conf. Darstell. p. 215 C a, regii loci (Schuchspiel) mentio facta est. Si turres in loco restant, fieri non potest, ut pedes in locum regnum amissum succedant. — lin. 21. In hac et sequentibus lineis vox الجرذان singularis est conf. p. 2 30.

Pag. 125 lin. 1. Auctor مشوم الكعب secum talem infelicem cum infelicem significationem dicit. — lin. 2. Verbis ضرب احماسا لاسداس proverbialiter loquendi modus sunt qui aliquem astutiam adhibuisse, significant. Verba sic explicanda sunt. Aquationes, quae quinto die sunt, propter aquationem sexto die refundit. Vir longum iter suscepturus ad sitim ferendam adsuescit camelos. Per quinque igitur dierum spatium aquâ eos privat, et postea per sex dies aquâ carere possunt conf. Meid. T. II p. 3. — lin. 7. Quia ille dictum الشمع fuerit, nescio. Fortasse الدرس liber titulus est, qui in Hadji-Chalfae opere haud occurrit. Inter proverbia recentia similis loquendi modus est خير الللا ما ولي به العرس »Optimae epulae sunt, quibus hospes defenditur« Meid. T. III P. 1 p. 146. — lin. 11. Versus metrum Basith est conf. Darstell. p. 192 A a. — lin. 16. وسايل المسعد باحسن طير »Et felicitas advenit per pulcherrimam avem«. Suspicere videtur auctor omen bonum avis, quo felicem rei successum adnuntiari putabant. conf. Ham. T. II P. 2 p. 277 aut columbas, per quas in dissitas regiones epistolas mittebant (conf. p. 6), et auctor dicere voluerit, nuntium felicitatis per avem pulcherrimam adlatum esse conf. Mich. Sabbagh: opus La colombe messagère etc Paris. — lin. 16. In verbis سحاب خلقك auctor fumum se penetrare cum foramine in domo arundinea, quod cibo allato obstruitur, comparavit. — lin. 17. Verbis استشير به حديمك civili [illegible]

modo locuturus unus est dicens, se uno ipsam felem, sed olus familiaris consultarum esse — lin. 18. Versuum metrum Basith est conf. Darstell p. 120 A. b Tertii versus priorem partem sic vertere (alias inducebo) in oblivionem non venerunt, dum absentes erant et non exhibitae, ut eas arcenderent, dum praesentes erant, sed in codice B. لم تهلكه ahead perierunt legitur, id quod bonum quoque sensum affert. — lin. 22 Voces الصراط المستقيم e Corano desumtae sunt conf. Sur. 2, 136 et multos alios locos.

Pag 126 lin 2 ولقد آنستني بتسبيحك بالليل والنهار »Et tam me familiarem reddidisti laudi tuae per noctem diemque« Auctor fingere videtur, felem esse, quem edit, Deum laudare. Ex hoc more apud orta est, felem cantata vitae ratione haud amplum praesulatum esse — lin 22 Confer p 123 l 2 — lin. 22 Auctor legem respicit, ex qua in sacra Meccae ditione quaedam animalia occidenda non erant Ex horum numero glires excipiuntur — lin 22 Voci استطرق hac loco significationem avium quaesivit, pervenire voluit tribuendam puto — lin 37 Verba »Pecore unde crocodili« proverbialiter loquendi modus est. Dicitur quoque الظلم من تمساح »injustior quam crocodilus« conf Meid 17, 24.

Pag 127 lin 9 Versus metrum Wafir est conf. Darstell. p. 224 A. — lin 12 Verba حبك للشئ in proverbii consuetudinem venerunt et ab aliis Abu-l-Dardae tribuuntur conf Meid. T. 1 p. 348. — lin. 12 Versus metrum Thawil est conf. Darstell. p. 122 — lin. 18 In versu, cuius metrum Camil est conf Darstell p. 212 A. a, vox تشا metri causa tascid u — enuncianda est. — lin. 21 Haud mihi placent verba وانا لا استشهد على شك صدق الا بقيمتك انساكن »Et ego testem veritatis meae haud adhibeo nisi certam tuam sententiam, quam in mea tuo habitatam, cum certa sciantia cum mea haud bene coniungitur. Auctor nil aliud dicere vult, nisi, testem adhiberi haud necessarium esse, quippe feles certo sciat, rem ita se habere. — lin 22 De vocibus اجلل قدلح confer p. 93 — lin 2d Verba مع انه مرتين امين بين ظهور المسلمين ad morem respiciunt, quo Mohammedanis tempore primum locis e praecose preces annunciuntur, quippe gallus eodem tempore vocem edere solet quasi precum tempus annuntians conf. p 22 127 142 — lin 22 Abu-Horairah cognomen quoque socii Mohammedis erat. — lin 28 Verbis ورب الحرم per Deum iurat, qui dominus templi Meccensis est. — lin 22 Verba خاطب الخاطب inter proverbia recensiora sunt conf Meid T. III P. 1 p. 142 conf p. 81 l. 5 — lin. 31. Voces القيل والقال proprie verbum activum et passivum addito articulo nomina facta sunt. conf. p 23 155. 188.

Pag 128 lin. 3. Auctorem de Bagdadensibus mali quid narrasse, pluribus locis vidimus — lin 2 Verbus والاحتله في حبر خبر كان duplex sensus est, de quo vide p. 2 — lin. 15 Vox راضي pro راس honoratissimi causa est. — lin 18 Verba من يحمل مثقال ذرة etc. e Corano Sur. 22, 7. 8. desumta sunt — lin. 20 Verba »Et non separabit se locus hauriendi aulam aut a loco secedurum sitam significant, se sine mentis auribus laboris acceptorum esse, sed quod auribus hauriendi locum, mentis autem sensibus locum auctor tribuerit, mihi haud placet.

Pag 129 lin 2 Rumpi baculum, proverbialiter dicitur discordiam significaturi. conf. Meid T 1 p 664 666 Comparatione nobis haud probanda in verbis مغلق كلمبا assiduitatem et contemtum auctor significare vult. — lin. 4 De vocibus جوهبة الاكيا confer 34 95 Maraghah provinciae Aderbidjan urbs in occidente Tabrisi sita est conf Abulf. — lin. 6 Auctor bubonem infuitam appellat, quod Arabibus malo omini est. Kazwin Kosmogr T I P. 6 p. — lin 8 De vocibus ربيبة العمر confer p. 16 l 66 — lin 14. Ex vocibus uni matronarum Damascenorum multa mala in urbe Damasco matronam fuisse cognoscimus — lin. 16 Versus metrum Thawil uti conf Dorstell p 168 — lin. 17. Auctorem Bagdadensium agendi modum vituperasse, pluribus locis vidimus — lin 18. Qui ille Abu-Becr Alrubbani sit, nescio Dallah fumosorum unus est. In Kumusi opere legimus, Dallah et Modillah nomen filiarum Manachabani Himjaritae fuisse De personis, quae hac in linea nominavit nonnisi pauca dicere possum. Alfarghani nomen astronomi celeberrimi est, qui tempore Mamuni vixit conf. Golium ad Alfraganium in initio et Herbelot s. v. Fargani, sed plures Farganenses eruditione clari erant. Loco vocis الرباني legitur quoque الرباني Auctor harum personarum mentionem fecisse videtur, ut pravum vivendi et agendi modum indicaret. — lin. 63. Verba حارج لا, etc vertenda sunt: »Et non est reprobans, quo tamquam intercessore apud nos uteretur« — lin 66. Hemistichii metrum Basith est conf Dorstell — lin. 31 Locus e Corano mistus الرجال etc Sur 4, 38 legitur — lin 36 Silentio praetereundum non est, verborum ولا من حطمهم قوامين علاكما معوجة وللرجال عليهن درجة nonnisi posteriorem partem وللرجال etc in Corano Sur 6, 228 legi.

Pag. 130 lin. 3. Vox اوج Persicae originis celsitudinem et iam astronomis absidem summam solis aut stellae designat. Haec et significatio in nostro loco tribuenda est. Verborum لا عدد اليه باق sensu extendam ad eam orgyam meam sensus accuratus haud liquet, quamquam generatim, ne eam ne rem habiturum esse, significant — lin 6 Verbis »Quorum (conditionum) maulla collr adposita in vestibus breviaribus ornatis« aliud dicere volt auctor sine, notas conditionum non solum ornamenta, verum etiam utilitati esse. Vocem هوطي, de qua confer Harz, ab auctore nonnisi homoeoteleuti causa adhibitam esse, dubio caret. — lin. 14. Verba لم تقولون ما لا تفعلون e Corano Sur 60, 2 desumta sunt. De vocibus الرشا والبرطيل confer libr meum »Selecta ex historia Halebi« p. 64 sq. Auctor voces conjunxit cumutrumque genera dona significaturus. — lin. 17 Verba والله لا يحب الظالمين e Corano Sur 3, 56 sunt. — lin 18 Verba فقطع دابر القوم الذين ظلموا in Corano Sur 6, 45 leguntur — lin 26 Comparat auctor folia arboris cohaerentia cum monilibus margaritarum, quibus collum ornatur — lin. 28. In verbis واشربوا اشراب بني اسرائيل عجلا جسدا له خوار duo Corani loci conjuncti sunt Sur. 2, 87 واشربوا في قلوبهم العجل et Sur 20, 90 فاخرج لهم عجلا جسدا له خوار

Pag 131 lin. 3 Vox الملا pro الملافي homoeoteleuti causa est. — lin. 5. Voces الوسواس الخناس e Corano Sur 114, 4 desumtae sunt — lin. 13. Vox خريفة est denomi-

tivum vocis خلطة — lin. 14. Verba يا ايها etc. in Corano Sur. 5, 104 leguntur. — lin. 27. Vocibus ملطمة من قلعة proverbialiter loquentes ignotam designant Meid. T. I, 731. — lin. 28. ابو مرة cognomen diaboli est.

Pag. 122 lin 2. Conf. p. 133 l. 13. — lin. 4. Auctorem nostrum de incolis Bagdadi prava et ignominiosa retulisse, pluribus locis vidimus. — lin. 6. Cum illum virum Ebu-Alfatghani appellaverit, orsus Ebu-Alfeeghani auctoris nomen est, qui Herbelotio auctore Abu-Sad Muhammed appellatus circa 700 Hedj. diem obiit. — lin. 12. Vocibus عجر et بجر cuiuslibet generis vitia designant. — lin. 20. Versus metrum Thawil est conf. Darstell. p. 163 c. — lin. 24. Verba Muhammedis الناس ثلثات حقل ودعى traditione conservata sunt. — lin. 25. Post eosum, quae sequuntur, pudor explicare vetat. — lin. 22. Voces التصريف, الرفع et الجر technicae grammaticae sunt, quibus formarum mutationes et casus nominativus et genitivus indicantur. Duplicem vero vocem significationem auctor ante oculos habuit. Et voces الحلول et الاتحاد technicae sunt, doctrinas haereticorum et unitariorum, ut ita dicam, proprias.

Pag. 123 lin. 1. Versuum metrum Camil est conf. Darstell. p. 212 A a. Vox الرقبا nisi pro الرقباء pluralis vocis الرقيب esse videtur, ut vertendum sit: „ubi custodes viderent“, sed nomen juvenis est, ad quem suffixum verbi ماشد refertur. Sic autem nomen puellae est, auctor cum verbis suffixum masculini coniunxit, id quod in versibus mysticis fieri solet. — lin. 11. In propositionibus قدم قوله ولعله واعل مهما ما تحب فعله homoioteleuton haud rectum est, quippe voces ولعله et فعله eodem modo enunciatae homoioteleuton bonum haud constituunt; sed fieri potest, ut in priore vox ولعله diverse legatur, quum copulam conjunctam habeat. — lin. 13. Verba من حصن اسلام sic in proverbii consuetudinem venere. Meid. T. II, 608. — lin. 15. Versus metrum Basith est conf. Darstell. p. 190 A C. Post versum in codice A. spatium vacuum est et in margine legitur: بياض في الاصل „spatium vacuum in codice auctoris“, et ab auctore ipso hoc loco versus omissus esse videtur. — lin. 19. De proverbio تضرب اخماسا لاسداس confer p. ٣٥ l. 2. — lin. 20. In vocibus تجيل قداح النظر ludum veterem ميسر appellatum auctor respicit, in quo mactati cameli partes ope sagittarum, quas extrahebant, inter ludentes distribuere solebant. Ne autem extrahens in commodum amici fraude mala rem facere posset, sagittam extrahendam circumvertebantur. Haec est causa, cur voce اجال scriptores utantur conf. p. ٤٣ et ٤٤. Sed quum de eo, quid agendum sit, agitur et cogitatur, ut rectum inveniatur, ab auctore praecedente, mores respicere potest, ex quo sagittas adhibitas in re dubia, quid agendum esset, invenire studebant. Hae enim sagittae nomine الازلام appellabantur. Sunt quoque, qui glaream albam significari dicunt conf. Hamas ٩٢ infr. Tales sagittis Arabes usos esse constat, in quarum una voces امرني ربي „imperavit mihi dominus meus“, in altera نهاني ربي „interdixit mihi dominus meus“, ut, si haec prodiret, rem intermitterent, sin illa, rem facerent, sin tertia, in qua nil esset, rem repeterent conf. Rosmussen Addit. p. ٧. Apud Kuraischitas diversum morem fuisse legimus, qui in libro: Notices et extraits etc. T. II p. 122 sic describitur est: „Les Coraischites adoraient aussi plusieurs autres idoles, mais la plus grande était Hobal etc.

Devant cette statue étoient neuf fleches, par le moyen desquelles ils consultoient le sort, dans toutes les entreprises importantes; cette manière d'interroger le sort, se nommoit حمار et ces fleches ازلام. On ne consultoit point ce sort sans offrir des victimes à Hobal. Parmi ces fleches il y en avoit une qui servoit particulièrement lorsqu'on avoit des doutes sur la legitimité d'un enfant; elle portoit d'un coté le mot sorih et de l'autre leeih. Si elle se presentoit du coté ou étoit le mot sorih, ils gardoient l'enfant, si c'etoit l'autre cote, ils le rejetoient. Ces fleches servoient aussi à tirer au sort pour faire les partages et à prendre toute sorte d'augures conf. Meid. 20, 91 Pocock spec. p. 318 Sur. V, 99, ubi res interdicta est. Si auctor hunc morem animo habuit, usque vocem القداح usque verbum جيل recte adhibuisse videtur. — lin. 21. Vox مدارك pluralis vocis مدرك, quae hoc loco locum, quem quis assequitur, designat. — lin. 24. De vocibus والفخر الفضاء confer 9.

Pag. 134 lin. 1. Metrum versus Thowil est conf. Derviel, p. 162 A. — lin. 3. Metrum versus Camil est conf. ib. p. 212 A. a. — lin. 13. „Et exire ad dexteram falsa a sinistra". „Hic loquendi modus ad bonum omen spectat, quod in eo videtur, si animal e sinistra latere ad dexterum transit. Proverbialis igitur loquendi modus est dicere من لى بالسانح بعد البارح" Quis mihi faustus est, postquam infaustus fuerat? quae verba infelix desperans profert. Meid. T. II, 067, sed diversae regionis homines diversa hac de re sentiunt. Quae protulimus, incolarum Nedjd cogitandi modus est, regionis العالية contra, ut Hodzailitae, contrarium statuunt. In Ebu-Doraidi opere legi: السانح يتيمن به اهل نجد ويتشاءمون بالبارح ويخالفهم اهل العالية فيتشاءمون بالسانح ويتيمنون بالبارح — lin. 16. Sensu ambiguo verborum مرامى المرام لمرامية auctor ludit. — lin. 19. De vocibus زيد وعمرو confer 9. 34. 99. — lin. 21. Verba: et legatus super capitibus coetus etc. autem respicimus, quae regis mandata super capitibus tenebantur et e praefectis in suggestu elato hominibus praelegebantur p. ۴۴ l. 10 sqq. — lin. 25. Vocibus الخدر الخدر casus Accusativus convenit, ut verbum omissum vel conf. De Sacy Gram. Ar. T. II p. 91 sq. — lin. 29. Vox سطاقة ex Graeco πιττάκιον orta seriore aetate talem epistolam significat, quam columba perfert. — lin. 29. نادى وفى نادى الندى وتخير et in (locus) erat consessus liberalitatis et boni. Auctor vocibus ندى الندى ludit.

Pag. 135 lin. 1. Vox اصلا pluralis vocis اصيل est, quae hoc loco nobilis designatur. Auctorem بنو ساسان بنو زمار et بنو داى dixisse, ut canum species indicaret, dubio caret: confer p. ۱۴۰ l. 9. 10. — lin. 3. Voces من نسل تكابك الارتقى „e progenie Tatabeci Artokidae" celebrem ejus originem designant et Tacabec hic nobilis nomen fuisse videtur. Artok, Artek vel Ortok nomen in regione Turkestan nomen est. Familia Ortok inde nomen accepit et dynastia Ortokidarum inde originem duxit. — lin. 5. In vocibus صيد الكلب وكيد الصايد verborum lusus vel ordine eorundem verborum mutato. — lin. 12. Verba والرايد لا يكذب اهله in proverbii consuetudinem venerunt, quod paulum mutato verborum ordine apud Meidanium T. II p. 525 legitur. Viro, quem, ut pabuli locum inveniat, mittunt, summa fides habetur, quippe mendacium ipsi perniciosum futurum sit. — lin. 19. Hac in loco eadem vox الذكر,

sed cum diversa significatione, homoioteleuto inseruit. — lin. 23. Versus, qui auctoris est, metrum Thawil habet conf. Darstell. p. 162 B. — lin. 24. Auctor الهوام المواشر sine dubio dixit, quod reptilia per hiemis tempus somno indulgent. — lin. 26. Addidit والجوارح المواشر aut verborum lusu seductus, quamquam aves absolverat aut voci المواشر aliam significationem tribuens. — lin. 28. Canis custodia in proverbii consuetudinem venit conf. Meid. T. 1 p. 413. — lin. 29. Verba „Et sine canis fidelitas in libro memoratae sunt, locum Corani, in quo de cane sermo est, non videntur respicere Sur. 18, 17 sqq., sed librum notum. Canem homini saepe praeferendum esse, iam notes p. 115 l. 26 auctor dixerat. — lin. 30. Legendum est خزز „lepus mas" et tum الخزز. Vox الخزز pluralis a voce خزة derivandus esse potest, cui fortasse eadem significatio convenit, quam voci بزة „figura" et procreat lepus mas ex hisce (diversis) animalium figuris.

Pag. 136 lin. 3. 4. In verbis فمثله كمثل الكلب Corani locum Sur. 7, 175 respicit. Ni fallor, auctor verbis خالف من حاملة بالسلخ والسلب in locum Corani ibid. v. 174 واتل عليهم نبأ الذى آتيناه آياتنا فانسلخ منها ante oculos habuit. Canem impurum Arabibus animal esse, notum est. Quapropter si canis vas lingua lamberit, hoc septem vicibus aqua purgandum, tum pulvere conspergendum esse, Mohammedem dixisse. Hunc morem sequi maiorem auctorum Mohammedis partem. Corium autem concinnando purum haud fieri. In Relandi libro de religione Mohammedica p. 166 e codice Arabico hoc adnotatum legimus: Omnes pelles animalium mortuorum mundae fiunt (et legitimi usus), quando praeparantur in corium, excepta pelle canis et porci et quodcunque inde provenit. Haec Mohammedis praecepta sine dubio traditione conservata sunt. — lin. 9. Verba تخرج تلقى etc. e Corano desumta sunt et pluribus locis invenimus ex. gr. Sur. 10, 32. — lin. 11. Voces العرب والعجم omnes terrae gentes complectuntur. — lin. 12. Verba فاذا نفخ فى الصور etc. etc. e Corano desumta sunt Sur. 23, 103. — lin. 14. Versuum metrum Monsarih est conf. Darstell. p. 255 A. — lin. 13. Vox مذكورة in traditionibus adhibetur, quae haud interrupte testium serie conservatae sunt. — lin. 22. Versuum metrum Thawil est conf. Darstell. p. 162 B. Homines, qui in versu اهل الكهف appellati sunt, in Corano Sur. 18, 8 اصحاب الكهف dicuntur. Per longum temporis spatium in caverna dormivisse putantur a cane custoditi. Cui autem hanc ob causam fides a poeta tributa est. In Beidhawii commentario legimus, eum fuisse canem, qui eos sequeretur et qui eos alloqueretur et a Deo adiuvaretur, dicens, se Dei amantes amare eosque custoditurum esse, ut dormire possint. Posterior quoque versus pars Corani verbis Sur. 18, 12 زدناهم هدى similis est. In versu posteriore poeta locum Corani Sur. 7, 174 respicit, nam, quamquam in loco Bileami nominis mentio facta non est, tamen interpretum pars versum ad Bileami historiam spectare putant, dum alii historiam eandem docti Israelitae aut Omajjah b. Abi-Zalt Mohammedem ante oculos habuisse censent. Ab Arabibus Bileam b. Bauhra vir appellatur. Verba, quae ex Corano sunt (conf. v. 175) اخلد الى الارض, ad mundum aut res viles cum inclinatione significant. Versus auctoris sunt. — lin. 27. Hemistichium metri Camil est p. 216 C d. — lin. 28. Verba امكر من امكر „excusatus est, qui monuit" in proverbii consuetudinem venire Meid. T. II, 119. — lin. 29. sq. Ahhum significans, dubio

earet. Abbas autem filius Abu-Thalebi, qui frater Abdi-Allahi, patris Mohammedis erat, filius patrui Mohammedis est. Cur autem Abbas كبير الفضل ab auctore cognominetur, nescio.

Pag. 137 lin. 2. Mirum est, quod auctor ثالث الحرز scripserit, quippe lexicographi leporem marem voce significari contendant. Aut auctor erravit aut in meo codice vox ثالث loco vocis ثالث vitiose scripta est. — lin. 3. الوالي مع العسس والجلاوزة „Publicae securitatis cura praefectus qui securitatis curam habebat, cum satellitibus noctis tempore plateas vicosque circumibat. (conf. De Sacy Chrest. Ar. T. II p. 184 ed. alt.) Voce العسس vigiles noctarni significantur, qui in plateis dispositi erant. Hi igitur praefectum comitantur, si in sponsorum conspectum cum satellitibus intrat. Satellites autem praefectus ad puniendum quoque adhibebat. — lin. 9 sq. Voces ملاهم عقلة واذوى في مثلغة ex verto. Et latae eorum ex obscuri (declarare e vit eorum) et in deverticulo delitent. — lin. 12 sqq. Verba واسا استحقاب etc. ne recte sed nescio proventum officinae monetariae (دار الضرب), quae esse mea est, quam possideo et fructus amygdali mei et nucis meae [1]), acto sagittarum adspectus mei [2]) amygdalis conditi ac erecubae olearum pulchre formatorum [3]) et internuncio verborum meorum honoratorum, quorum porta, per quam in viam prodit, similis est margaritis, quae in gemmam carneolae et vinum [4]) conniciuntur. — lin. 17. Vox متعاطى homoeoteleuti causa pro متعاطى est. — lin. 18. Vocem القالب, qua virtutes significantur, etiam minus aptam auctor homoeoteleuti causa commemorat adhibent. — lin. 19. Auctor bonorum facta tanquam in librum inscripta cogitat, quem homo inspicere possit; quapropter vocibus جرائد et صحائف usus est. — lin. 20. Auctor indoles viri potent appellavit, qui cupiditatibus imparatus est. Attentio animi autem cum celo, quo indoles purgantur, comparata est. Existentiam hominis lintam appellavit, in quo spinae indolum pravarum casent, qui vituperationibus, quae cum bidente ex simili instrumento comparavit, purgandum erat. Vox مكنش inne debet pro منقاش scripta est. — lin. 21. Verba لا يكلف الله etc. e Corano Sur 2, 286 desumta sunt. — lin. 23. Pro vocibus لا سحبان كناقل legendum est لا سحبان كباقل i. e. non est Sahban ut Bakil. Sahban Wajel nomen oratoris celeberrime tempore Moawijah vivebat est conf. Maid. T. I p. 450. Bakil autem nomen viri stupidissimi erat, qui nomine merita cum difficultate loquebatur conf. Meid. T. II p. 212, ut auctor oratorem celeberrimum isti viro opponeret. — lin. 24. Hemistichium metri Basith est conf. Darstell p. 190 A. a. — lin. 25. Vocem كلتبع vocis كلتبع praeferendam putaveram, sed re diligentius perpensa vocem كلتبع praefero, ut cum voce التعرض omnino cohaereat. Mahmud b. Sebuktegin Gasnevidarum rex erat, a Kaderbillah chalifa Jamin-aldaulah et Amin-almillah cognominatus. Vixit sub quartae et initio quinti saeculi conf. Mirchondi historia Gasnevidarum a Wilkeno edita Berol. 1832 p. 147 sq. 153 sqq. Ebn-Challikan Nro. 723. — lin. 27. De vocibus الطالع المسعود conf. II 98. — lin. 32. Pro voce يتصور lege تصور, ut cum voce تتغير conjungatur.

1) Dona, quae amanitibus concedit, ab dulcedinem cum amygdalis et nucibus contulit.
2) Oculorum ictetam, quo corda vulnerantur, cum sagittis comparavit. Eam quoque, quam dulcis sit, amygdalis conditum esse dixit.
3) Vox مخروز a nomine توز „forma" derivata mihi videtur, et verbum توز formare significat.
4) Os, per quod verba prodeunt, portam appellavit, dentes margaritas, labia carneolam, salivam etiam, quae dulcis et grata Arabibus putatur, vinum esse dixit, in quod verba inducta essent.

Pag 138 lin 1 Verba فطرا usque ad الله خلقَ e Corano Sur 30, 33 desumta sunt. — lin 3. Metrum hemistichii Motekarib est conf Beratell p 281 A c. — lin 3 وَرِكْبَهُ „ad eius latus in comitatu“ — lin 6 Quod tergum ad extremum ramum posuerat, dum serra arborem resecaret, eius stupiditatem indicavit, quippe arbor resecta in ipsum decidere posset. — lin 13 De vocibus طريقى الحلوى والتهويم confer p 78 — lin 14 Auctor astrologiam (علم التنجيم) Edrisi scientiam appellavit Arabibus Edris idem est quam Henoch Logimus autem in Gregorii Abu-l'Faragii historia dynastiarum p 9 Graecos putasse, Hermesum cognominatum Trismegistum eandem personam fuisse ac Henochum Tres autem fuisse Hermesas Hermesum primum plures urbes condidisse, dei cultum homines docuisse et leges instituisse, quae cum sideribus cohaererent Fieri igitur potest, ut Arabes Edrisum inventorem aut promotorem astronomiae putaverint. Invenimus quoque in Hadji-Chalfae opere T I p 325 locum, ex quo Edrisi astronomiae nobilem fuisse, cognoscimus. Locus in Fluegelii latina versione sic sonat „Majores nostri orbium comparanse traductus ad mutar sphaerae coelestis superque eam circulos delineasse, eorum ope diem et noctem divisisse et usque ad tempus Idrisi horoscopum ad justam regulam revocasse. Idrisum autem filium fuisse narrant Lab nominatum et cognitione astronomiae imbutum Hunc illum urbem in planitiem redegisse (et ad calculos varasse) ubique hoc instrumentum fabricasse Quod ad se delatum patrem oculis perlustrasse ipsque ad quaestionem Mas satarabo (quis hoc delineavit?) respondum esse „Satara Lab (Lab delineavit) et inde illud instrumentum nomen invenisse. — lin 18 Vocis علم الرمل scientiam designat, qui ex figuris in arena descriptis vaticinantur Hoc de arcenta conferas Hadji-Chalfae opus T III p 478 — lin 19. „Et nota ac non factus est ut Ebn-Denea,“ Ebn-Doca quum cognomine sensus est, mus ingenium cultum esse, auctor sine dubio dicere vult — lin 23. Qui plura de Astrolabio scire cupit, evolvat librum Bulletin scientifique publié par l'Académie impériale des sciences de St. Petersburg Nro 102 T V Nro 3 p 82 sqq. Voces autem تشكال et وضع الحساب et الطريق والاجتماع et التسير (الميل ?) والتلقى sine dubio voces technicae illi scientiae propriae sunt, quae nonnisi notitia scientiae ipsius accurate intelligi possunt conf p lin 1 27 — lin 35 Silentio praetereundum non est, auctorem vocibus بسواد وسواد ludere In voce وسواد Nunnatio, id quod raro fieri solet, homoioteleuton cum voce العادين efficit. Vox سواد autem sine dubio pluralis vocis ساذجة est, qui ductis passibus iuxdues (camels) significatur Auctor digitos obscuro modo indicare vult, nam vocem a سواد (nigredo) derivari nonnisi haud permittit — lin 28 Verba وفى دائرته etc. sic vertenda sunt Et in suo orbe est aes fusile (ac aurum) et centrum et in eius medio est foramen honesta (i e. digito regis) et in gravis est sui pretio (quod aurea et gemmā constabat) aut onus, quod aliis portandum imposuit (quod annulo mandata regia signabantur) — lin, 28 Voces فرده طاحوى „sarcinam molae“ designant. Vox فرده, de qua lexicon meum inspicias, sensum anulo in unum venit Verba autem summam juvenis stupiditatem indicant. — lin. 29 De vocibus باقل كسجعان confer. p. 137 l. 23.

Pag 139 lin. 6 Verba وعلى هذا التقرير vertenda sunt „et secundum hanc rei expositionem" conf. 46 — lin. 4 In verbis ما صارت صفقته في البايعة رابحة „Et non fit complementum (contractus) in mercatura lucrosa" agendi rationem cum mercatore comparavit — lin. 6 في الأوصاف المتباينة مشترك „diversas indoles in se conjunctas habet" — lin. 6 Versus metrum Chafif est, conf Dorstell p 666 A b — lin. 10 Versus, cujus metrum Thawil est ib p 162 b, in Hamdani opere p. ١١٣ legitur — lin. 16 De vocibus رأيه في confer p. ١٣٨ l. 5 — lin. 14 sq ويتنقل من علم اليقين الى عين اليقين „et transferatur a scientia certi ad oculum (substantiam) certae cognitionis. Vocem علم اليقين in libro Tarifat sic definiunt ما اعتقاد الجميل بتصور الامور على ما هو عليه, est igitur cognitio rei, quae argumentis acquiritur, dum cogitamus, quomodo res se habeat Major autem gradus certitudinis est, si rem oculis nostris perlustramus. Hunc auctor عين اليقين appellavit — lin. 16 Homoeoteleuti causa fieri haud potest, ut utrique voci اليقين eadem significatio sit. Priori nam certi, posteriori autem certae cognitionis significationem tribuendam puto Partes auri fraude apparet (ex. in lapide Lydio) — lin. 26 Verba „non noxuerat digitis parvas a modica copia abundantem excellentiae suae" significat, non potiorem esse moram abundantiae — lin. 67 Dixit وارقى etc. „Et pulchritas pavoni loqui et ractionem", ut imperio pulchritudinem vindicaret Vox ياساق a Mexicaklo et vox Persica cum significatione castigationis absque et vox Turcica cum significatione interdicti esse dicitur, sed quae vox quam in loco nostro cum voce السياسة sit conjuncta, non dubito, quin vox ياسا sit, quae lex imperii a Dieingischano data eiusque constitutio significatur — lin. 66 كانت سعادة الملك الملهمة efortiona est unde regi ea est, quae eum (sermonem) inspiravit i. e regi mentem eius tribuebat — lin. 31 Obviam ire solebant ei, quem honorifice excipere volebant.

Pag 140 lin. 9. 10 Nominibus canum species auctorem indicaturum fuisse, haud dubia; sed quaenam fuerint, difficile dictu est. Saluk nomen oppidi in Arabia felici sit fuisse, unde canes venatici originem duxerint, = Kazwinii Kosmographia T. II, p. ٢٩ legimus Canes hi p ١٣٩ in nostro opere describuntur De alia vocibus nil habeo, nisi quod كرمان lingua Turcica canem designat. Mihi autem se canum speciem voce incomplete videtur. Nec non التتار hoc loco Tatarorum canes designant conf p ١٣٥ l. 1 — lin 36 Versus, cujus metrum Camil est (conf Dorstell p 612 A b.), auctori tributus est.

Pag 141 lin. 2 Verbum ردع hoc in loco eam duplicem significationem pollie هذا, oppositio vestirodi habet — lin. 4 In verbis امر, وصارت لامر عيد عهادها للاستغراق „Et propter praeceptum s. propositum pluviarum earum inundatio" non est dubium, quin auctor vocibus عهد عهادها ludat, sed, quaenam significatio e multis vocis عهد significationibus, voci عهد tribuatur, certum non est. — lin 6. Versus metrum Camil est conf Dorstell. p. 612 A. a. — lin 7 Auctor subditorum obedientiam cum vestimento comparavit, cujus omnes margines figuris seu pictis decorum regis mores ornat. Vox طراق quamquam in lexicis edustata non est, sine dubio pluralis vocis طرق est. Auctor duas voces conjunxit cujuslibet generis margines significaturus In vocibus مرادي sit, auctor ludit mutat vocum sono — lin 15. Die extremi judicii homines de factis

suis interrogantes. Sic in Corano pluribus locis dictum est. Sur 17, 38. — lin. 17 sq. Locus in Corano Sur 18, 47 legitur. — lin. 22. In vocibus في قلبه مرض loquendi modus est, qui in Corano Sur 2, 9 invenitur. — lin. 22. Verba فيمشى etc. sic verto: Si succederent dona [1]), quae vitia celent, ob timorem rerum vanarum ei perderent disquisitionem eius, qui ob rus locum opem implorat temporibus neglectionis.

Pag. 142, lin. 1. et seq. Plures verborum lusus in hoc textu inveniuntur. — lin. 4. Vox البرزدان e Persico رستاق in linguam Arabicam translata est. — lin. 7. في معرض ما قيل ad indicandum id, quod dictum est. Verba autem مدل السلطان etc. inter proverbia recentiora locum obtinuêre conf. Meid. T. III P. 1 p. 223. — lin. 12. Vox شاكى homoioteleuti causa pro شاكٍ et باكى pro باكٍ est. — lin. 13. لا تترك etc. „ut ne relinquat piacula in eodem, quod de ea (injustitia) fertur, et eum (virum) stabiliat. — lin. 15. Si legendi modus مسقله rectus est, ei descendi, removendi significatio tribuenda est, sed fortasse مقصلة legendum est, ut lanii significatio voci قصلة laniolii opposita sit. — lin. 21. De vocibus في قلبه مرض confer p. 141 l. 21. — lin. 25. Versus metrum Basîth est. confer Dorsteit p. 120 A b. — lin. 22. De vocum عكس et قلب usu technico confer 2. 11.

Pag. 143. lin. 2. De voce المحلب usu technico confer 12. 143. — lin. 4. Vox قاضكى ex Arabico قاضة, quapropter etiam قاضدكى scribitur, orta vox Turcica seriore tempore ab Arabibus adhibita est, et personae principis addictae famulus designatur. — lin. 8. Voce اصول dogmata fundamentalia, e quibus alia (فروع) derivantur, designant. — lin. 17. واصل هذا المزاج „Et huius fundamentum est temperamentum corporis humani.“ Quatuor autem elementa sunt terra, aqua, ignis, aër. — lin. 18. Vocibus الصفراء, الدم, السودا, البلغم quatuor humores in corpore humano significantur, quibus bene compositis hominis sanitas efficitur. — lin. 21. Duodecim sunt signa ab Arabibus بروج „turres“ (πύργος) appellata, quorum primum signum arietis برج الحمل est conf. Ideler Untersuchung über den Ursprung und die Bedeutung der Sternnamen p. 132 sqq. Tempus autem, quo sol ad signum arietis pervenit, est vera initium anni solaris apud Persas, quo tempore dies noctesque longitudine aequales sunt. — lin. 22. Vox زيرباج ex Persico زيربا orta cibi succulenti nomen esse scribitur. Quum Arabibus Persarum mores et vivendi modos imitarentur, cibos plures imitati sunt et eorum nomina in linguam Arabicam transtulerunt. — lin. 24. Auctor sermonem dicendo cum mouli comparans vocibus سلك et نظام usus est. — lin. 32. Vox واستشراد cum voce وسلقه coniungenda est.

Pag. 144. lin. 1. Verbis فلا قال propositio consequens incipit, quae cum verbis وجهما etc. p. 143 l. 32 cohaeret. — lin. 2. In verbis ولن اكتفيته في نفسك فالله مبديه locum Corani Sur. 23, 37 وتخفي في نفسك ما الله مبديه auctor animo habuit. — lin. 3. Negatio perfecta quum

1) De hisce donis confer libr. meum: Selecta ex historia Halebi p. 16 vers. et p. 86 adn.

legati a regibus dimitterentur, vestes etc. honoris causa dono accipiebant. — lin. 5. Verba ما وراءك يا عصام „Quid pone te est, o Esamu" i. e. quid novi adfers? in proverbii consuetudinem venerunt conf. Meid. T. II p. 580. — lin. 7. Vox حطار homoeoteleuti causa pro حطارا est. — lin. 10 sq. Ut mos apud Arabes fuerat, litterae regiae populo in suggestu publico praelegantur conf. p. ١٣٤ l. 64. — lin. 12. Omnia scripta publica nomine Dei et laude praemissa incipere solent. — lin. 13. De vocibus السلطة مُجّاهد confer 55. 65. — lin. 14. Vox Persica فرمان mandatum regium serioro tempore ab Arabibus adhibita est. — lin. 16. Versus metrum Thawil est. conf. Dorstell. p. 162 B. — lin. 22. Verba في الطالع المسعود ad morem spectant, ex quo ante itineris initium horoscopi ope tempus secundum astrologi indicare solebant. p. 98. 137. Columbae autem in diversas regiones cum epistolis mittebantur. Epistolam talem بطاقة ex Graeco πιττάκιον appellabant. confer 134. — lin. 63. De vocibus نقب البشاير confer p. 29.

Pag. 145 lin. 1. Lusus verborum est in vocibus وافقة صفت او سابلة رافعين — lin. 3. Sunt quaedam animalia, quae foedo excrementorum odore a persequentibus canibus liberantur conf. p. 157. — lin. 4. Vox زاد haud bene cum nomine كرشه et verbo يملس coniungitur. — lin. 11. Verba sic construenda sunt من وطاب مكابلنا لابن اوى — lin. 12. Auctor vocibus طالع et طلايع tum كتب et كتايب ludit, quamquam significationum vocum inter se minus congruunt. — lin. 14. نلش بردية Vox برد pannum diversi coloris designat, qualem in regione Jemen praecipue fabricabantur. Hanc ob causam vocem لململش cum ea coniunxit. Duabus autem formis auctor adhibuit, ut plumas diversi coloris in utroque galli latere significaret. Galli cristam coronam carneolae similem i. e. rubram appellavit. Verbis حيال به „phantasma coronae suae" rem ipsi visam esse coronam, non re vera fuisse, dicere vult. Cum voce حده autem vocem الشقلق coniunxit significaturus, duo latera capitis similiter esse instar duorum fratrum uterinorum. — lin. 15. Vox اللقلع hoc loco telam seu pannum renectum significat conf. Vita Timuri T. I p. 6 ed. Mang. — lin. 16. Abu-Jahja Mohammed b. Malik b. Mohammed b. Ahmed b. Zamadih cognominatus Almohtazim Allodjbi duo Hispaniae oppida Murciam et Bedjdjanam in potestatem suam redegerat. Anno 484 octavo die ante finem mensis Rabiah prioris in oppido Meria diem obiit. Abu-l'Kasem Alsaahi b. Billahab posto illius temporis celeberrimus erat. Versus nostri in opere Ebn-Challikani Nro. 698 citati sunt. — lin. 17. Versus metrum Thawil est conf. Dorstell. p. 162 A. In proverbio dicitur احسن من الطاوس „pulchrior quam pavo" Meid. T. I p. 411 et posterior prioris versus pars ad proverbium spectat, dicitur enim in proverbio „Pretiosior quam inaures duae Mariae" conf. Meid. T. II p. 735. Maria filia Albomi vel Thaalebi b. Wahab se inter Arabes primum inauribus ornasse dicitur. Templo Cabbae eam duas inaures duobus ovorum magnitudine ovi columbae ornatas dono dedisse narrant. Meid. T. I p. 402. Littera Alif in vocibus القرطا et المطا metri causâ addita est. Posteriorem versus alterius partem sic verto „Et hoc ei non sufficit, et modum incedendi suum reparet" putans, poetam eleganter incedendi modum indicare voluisse. — lin. 19. Vox سريعة diminutivum vocis ساعة „hora,

momentum est. — lin. 20. Quum modo quoque die Arabes preces facerent, gallum voce sua preces indicasse (الاذان), auctor dicit confer p. 26. 157. Vocibus الدهقان et الكنان, pro qua in uno codice الكماك legitur, duos viros voce sua ad preces indicendas celebres aut cantores auctor nunc dubie indicare vult. In libris, quos inspicere mihi licuit, notitiam haud inveni. In Herbelotii bibliotheca Or virorum Dobhao et Alcanani mentio fit, quorum ille anno 569, hic anno 815 diem obiit. Sed quum sint grammatici, alios quam in hoc loco appellatos esse, non dubito. — lin. 31. Vocibus والاسعاف et الاصناف auctor ludit.

Pag. 146 lin. 8. Vox مرتقى est pro مُرتقي — lin. 13. Vocem Persicam اهو (dorcas) hoc loco homoioteleuti causa auctor adhibuit. — lin. 16. Vox مأخوذ nomen ex verbis ما خوذ formatum est conf. p. 146. — lin. 17. In verbis المنجم الرجيم Arabum opinionem respicit, qui putant, angelos stellis tanquam lapidibus iactis daemones a coelo depellere, ne angelorum sermones audiant confer p. 66. 76. 77. — lin. 18. Vulpes urinâ sparsâ cauda se ericere studet. — lin. 16. Versuum metrum Remal est conf. Dorefell. p. 235 B. c. — lin. 60. De voce الصعلوق confer p. 16. l. 16. Descriptione clarum est, speciem canis, quem verlagum appellamus, indicari. — lin. 65. الصلب Cruri affigere solebant Arabes conf. Ham. T. II P. 1 p. 567. — lin. 27. „ولا تشقها بعصى واحدة Et ne eas laceres uno baculo“ (sed diverso modo). Auctor in hac proverbiorum loquendi modum شق عصا المسلمين „dis-gregavit Mohammedanos“ Meid. T. 1 p. 661 respicere videtur, una aliter loquendi modus mutua concurrit. — lin. 30. Vox التلاقى propter homoioteleuton pro التلاق est.

Pag. 147 lin. 6. Versuum metrum Wafir est conf. Dorefell. p. 204 A. — lin. 7. Vox ناد homoioteleuti causa pro ناد est. — lin. 8 sq. Verba واليهم على هدى من ربهم واليهم مفلحون e Corano Sur. 2, 4. desumta sunt, ubi legitur: اولائك على هدى من ربهم واولائك هم المفلحون — lin. 9. Vocem النعوش auctor non dubie homoioteleuti causa adhibuit, sed antiquiore aetate vox scripturas quoque significat. — lin. 13. Mos est apud Orientis gentes ad reges advenientes capite in terram inclinato terram osculari conf. Abulf. Annal. T. IV p. 371. 689. Auctor non dubie dixit, „et non descenditi in campum ascensionis“ voce ميدان olens, quod vox ميدان campum magnum designat, in quo equitibus ... solebant. — lin. 14. Verbis الفرس والاسفل, de quibus confer p. 14. 66, omnes leges rituaque tam spontaneas quam iussas designant. — lin. 15. Legatos sunt aliae, quibus hanc... tribuere vel... reges gentibus protinus ornare solebant confer p. 166. — lin. 18. Duae voces العقل (ingenium) et النقل (doctrina) duos fontes, e quibus homo a Deo ad... rerum cognitionem hauriat, designant conf. p. .. l. 8 infr. l. 14 infr. et p. .. l. 5. 4. — lin. 63. Verba الامثال وتلك usque ad العالمون e Corani loco Sur. 29, 42 desumta sunt. Quae autem sequuntur verba اخر الباب usque ad السادس finem auctoris indicanda non sunt.

Pag. 148 lin. 3. In voce الجامع duplex est significatio aut complectentis, i. e. templi magni, aut significatio perier vero باب quadrat. — lin. 8. كانه طود في حراب

„quasi mons in sacco e corio confecto esset.“ Elephantem cum monte et cutem eius crinibus carentem cum sacco e corio confecto auctor comparat. — lin. 12 Rami teneri cum statura iuvenum pulchrorum saltim comparavit conf. Bohlen de Motenabbio p. 55. — lin. 15 Quum, quae in lexicis adnotatae sunt, significationes loco haud conveniant, voces معاصم ومعاصما sic explicandae sunt, ut vox معاصم pluralis vocis معصم (locus defensus); vox معاصما autem pluralis vocis عصمة (defensio) sit, quibus auctor quamlibet defensionem designat, nisi potius auctor modo mihi haud arridente arces cum pericarpio locis et nuces vasorum aut loca utris comparavit. — lin. 23 sq. Locum sic verto: et sic in intima bellorum ductus et intelligentia (iurisprudentia), cuius explicationi extremitas non est et cuius doctrinae derivatio doctrinarum primitivarum finis non est, in disquisitionibus earum ad vitam revocant animas et in scholis belli repetitionibus, postquam disparuerunt (post lectionem), fortitudinem dispositionem reducunt“. In hisce verbis auctor pluribus vocibus ludit. Bellum cum scientia comparat, in qua ad summum pervenerint et pugnam cum schola, in qua pueri repetitis lectionibus ad studium novum impelluntur. Auctorem autem verbis ولم في بداية الغرب هداية librum aut libros animo habuisse, dubio caret, sed quosnam sibi oculos habuerit libros, difficile dictu est, quum eum plures libri, quorum titulus similitudinem quandam habent. Ni fallor, duo potissimum opera animo habuisse videtur, unum بداية المتدى, alterum الهداية في الفروع inscriptum. Prioris auctor est Abu-l'Hasan Ali b. Abi-Bekr Almarginani mortuus anno 593. Posterioris auctor Borhan-Aldinus est mort. anno 591 conf. Borhanoddin Enchir. p. 44 conf. Herbelot. Biblioth. s. v. Hedajah et Hadji-Chalifa Nro. 1695. Huius libri auctor in Vita Timuri quoque T. I p. 92 et 636 mentionem fecit.

Pag. 149 lin. 1. Verba وما زال يفتل معه في الغارب والذروة proverbium فتل في ذروته „summum eius gibbum fricuit“, quod in Samachschari proverbiorum opere فتل في ذروته وغاربه, in Firuzabadii Djauharique operibus autem et in opere nostro legitur. Inde desumtum est, quod cameli gibbus aulisque, ut eo subruttat, fricatur. Verba igitur significant, eum elephantem omni modo lenisse conf. Meid. T. II p. 200. — lin. 3. Auctor حبيبة الجاهلية dixit, quia tempore ante Muhammedem, quod tempus status ignorantiae appellatur, Arabibus ista anima conditio propria erat. — lin. 5. أسلمه eum quasi deceptum prodidit et captivum tradidit. — lin. 6. ومشقها على السماع eum amor eorum (cupiditatum) inter cantum i. e. dum cantum audiebat, eum amor cupiditatum occupavit. Suffixum voce مشقها nonnisi ad vocem الاطماع referri potest. — lin. 8. In vocibus والنب قوالب, etc. more similibus auctor lusit. Eas sic vertendas puto: Et vertit res cur incidentes casuum eius (temporibus) comparatione instituta, quamdiu id (tempus) pertulerat, i. e. Casus ingratos temporis cum aliis comparans effecit ut minus ingrati et mali essent, dum perferendi erant, sed pro verbis ما قاساه num codice A والساه sit pertulerat a legendum videtur, quippe quod priori والساه magis congruum sit. — lin. 11. Vocibus كالفتى والرفق fratres illos tanquam omnino contrarios et oppositos describit. Observes licet, in his et sequentibus singula singulis opposita esse. — lin. 13. Theriaca nomen remedii est, quod contra venenum adhibetur. Hanc ob causam in proverbio dicitur: carior quam theriaca conf. Meid. T. II p. 163. — lin. 17. Voces eadem صعب et الصعب in bo-

monitaloco adhibuit, quod una articulo instructa est, altera eo caret. Utraque vox diversam significationem offert. Auctor Ohmarum, cujus cognomen Abu-Hafs erat et qui leo appellari potest, recepit. — lin. 19. Voces علمه يصمل vertendae sunt. In libro peccatorum ad sacire eum inscriptum est. — lin. 22. De verbis تشفى مسامعى etc. confer p. 91. — lin. 23. 24. In codice A ألتتها et الالتتها legitur, qui legendi modus cum priore voce احتويها magis congruus est. — lin. 26. In verbis متحركا et ساكى est locus, dum vox ساكى opposita voci متحركا significationem quiescendi simulque habitandi habet. — lin. 28. De verbis من حمى اسلام etc. confer p. ۱۳۳ l. 19. — lin. 31. Versuum metrum Camil est, conf. Dorntell. p. 212 A. a.

Pag. 150. lin. 3. De vocibus العقول والمقول confer 19. 199. — lin. 9. Auctor reditus cum palmae comparavit significatione, cum parvus esset. Fructus palmae enim, si cum guttis rubris comparetur, paucus erat. — lin. 14. ان يتعدى الخليفة الامام uplures chalifae fuisse essent. Initio Islami munus chalifae et Imami conjunctum erat, quippe munus Imami pars successus chalifae sit. Chalifa enim successor Mohammedis est in regendis et administrandis rebus publicis tam ad religionem quam ad civitatem spectantibus; Imamus autem proprie is est, qui in precibus publicis die Veneris praeit, ut omnes eum imitentur. Quod quum Mohammedes fecisset, tanquam munus in eius successores transiit. Postea autem scriptores de chalifae munere et Imami munere separatim egerunt. Qui autem plura de utriusque muneris significatione et conditionibus scire cupit, in chrestomathia meam grammatica historicam p. 1 sqq. adeat, ubi ea inveniet, quae Ebn-Chalduntus in prolegomenis historicis scripsit. Quum autem Chalifa et Imamus successor Mohammedis est, nomine unus Chalifa et Imamus eodem tempore esse potest. — lin. 15. Metrum versuum Wafir est conf. Dorntell. p. 204 A. — lin. 19. Timuri mausoleum, quod Afsch-Dado memorat, in vita Timuri T. II p. 314 (ed. Mangeri) iisdem paene verbis descriptum est. — lin. 23. Aschbarah oppidi nomen est transfossitem sibi, spatio viae mensis a Samarcanda remoti, in regione Gotherum seu Scytharum orientalium conf. Herbelot s. v. Aschbarah. In Abulfedae Geographia et in lexico Geographico مراصد الاطلاع, quod cl. Juynboll edit, frustra locum quaesiivi. — lin. 25. Vocibus عباد الشمس والنار «Cultores solis ignisque» Persae designantur. — lin. 27. Pluralis مراسل a singulari مرسلة derivandus scriptore aetate epistolas significat. — lin. 29. Pluralis قفار, qui sono voci قفار similis est, in lexicis haud invenitur. Verisimus est forma قفارى, quae in uno codice A et in Vita Timuri loco citato legitur.

Pag. 151. l. 1. Regno Chelbes in septentrionali Chinae parte sunt. — lin. 9. Auctor voces plures in arte rhetorica usitatas adhibens, ut البلاغة, معاني, بيان, dicit, iste re se explicando superfluam partem sermonis, sermonem prolixum pro eloquentia habendum esse, ut accuratissime et copiose explicaretur. Sermo autem prolixus et superfluus ei repugnat, quo eloquentia constituitur. De significatione verborum علم المعاني et علم البيان confer de Sacy Anthol. Gram. p. 365. — lin. 5. Voces حدود اللمس locorum habitatorum fines designant, quippe in quibus camelorum firma efficiunt, ut herbae progerminent. Quum in Vita Timuri loco citato الشيح والقيصوم inveniatur, hunc legendi modum ceteris praefero.

Qui loquendi modum الشيخ القصوم praefert, verba me explicat, ut lentam manducationem indicari potest. Qua enim aegrotus cibi saepe est, eo lentius cum manducare solemus. Senis autem est lente manducare cibum. Mazul igitur auctor, eo in describendis rebus facilius utitur. — lin. 13. Ebu-Chalduo, (de quo conferas de Sacy Chrest. Ar. T. I p. 393 sq. et T. III p. 321) cum Aegypti principe contra Timurum profecturo advenerat, et, quum hic in Aegyptum fugiens rediisset, Damasci permanserat. Ibi in collegio Adelitico habitabat. Quum vero proceres Damasci ex urbe fugati ad Timurum irent, a legatis principe creatus Timuri benevolentiam consecutus est. conf. Vita Timuri T. II p. 58 sqq. — lin. 12. Timurus claudus quidem erat, quapropter cognomen لنك acceperat (تيمور لنك), ex quo nostrum Tamerlan ortum est; sed non erat talis, qui voce مطوع significatur. Auctor vero voce مطوع usus videtur, ut hariolum celebrem sic cognominatum, qui ante Mohammedem in gente Beni-Dsib degeret, respiceret. Hunc vero corpus capite excepto ossibus carere dictum. — lin. 18. Verba كأنّ الحايل رفع من السبي sic vertenda puto: quum intercedens obiectum esset ex intervallo i. e. quasi res, quae ex magno intervallo, quod implerent, remotae essent, ita ut non amplius impedirent, quominus res remotae (hanc ob causam iam propinquae) conspicerentur. — lin. 22. Verba ويكون سعيه كالشكر etc. sic verto: «Ut esse studium instar gratiarum actionis erit increscentem potius et perpetuam vult esse petitionem augmenti a domino suo, sic perpetuam vult esse augmentum acervorum» — lin. 24. Voces وأعظم بها etc. formulam admirandi efficiunt, quae vertenda est: quam magnum est illud! — lin. 27. Voces الفتح والفتوح (victoria et victoriae) cuiuscunque victorias designant. — lin. 30. Metrum versuum Wafir est conf. Darst. p. 204 A. — lin. 32. Verba والدر يقطعه جفاء الخالب hemistichium versus sunt, cuius metrum Camil est conf. Darstell. p. 212. Verba على الهمة etc. in occurrenda sunt, quae a Mohammede prolata traditione conservata sunt.

Pag. 152 lin. 3. Versuum metrum Motakarib est conf. Darstell. p. 280 A. a. — lin. 7. Metrum versus Thawil est ib. p. 163. C. — lin. 9. De verbis واجعل كقداح الحكم conf. p. ٣٣. Voce يصنع usus est auctor consilium cum fere comparans, quae dexterum latus ventosi offert. Quae loco quum a venatore optime sagitta peti possit, componendi modus bonum consilium indicat, quod quis facile sequi possit. — lin. 12. Voces فروع rami et اصول radices, quae aliter quoque doctrinas derivatas et doctrinas primarias designant, hoc loco opposita sunt, ut isto ios significent. — lin. 19. Verba خروا etc. in Corano Sur. 22, 25 (conf. Sur. 7, 37) leguntur. — lin. 22. Versus metrum Wafir est conf. Darstell. p. 204. — lin. 23. Verba رفقا تحسب القلم, aut hoc secundum locum esse i. e. haec res iudicanda est secundum locum, quem quaque in civitate occupat. Sequentia autem vertenda sunt: Ne enim quis opinetur, opes solas esse utile, quibus viros uspiat; sed regnorum custodia ultra hoc est i. e. regna non solum opibus custodiuntur, sed plures res requiruntur. — lin. 25. Verba Mohammedis لن تسعوا الناس traditione conservata vertenda sunt: «Opibus vestris in homines potestatem non habebitis, nos igitur simul indolibus in potestatem redigatis». Quum Mohammedum isto tempore pauperes essent, de tales simul indoles com-

moniet, quibus hominum benevolentiam sibi conciliari possint. Voces وشى تحتاج etc. esse vocabus l. 20 لجدير بان coniungendae sunt. — lin. 28 Verba فتزول atque ad التبعات consectionem intermedium efficient et ne vertenda sunt: eorum in hoc mundo voluptates cessant, quamquam homo res ingratas pertulerit et angorem molestiasque ceperit, at in vita altera ea, quae hominum actiones sequuntur (i. e. praemia aut poenae), manent. Verba autem لجدير etc. propendio consequens incipit.

Pag 153 lin 2 Auctor eorum fratrem ابو للحجاج cyatrem Alhadjdjadjis fortasse appellavit animo habens verum crudelitate notum (conf p 77) tempore Omajjadarum viventem (conf Herbelot T II p. 282 Ebn Chaltik), quod hic frater regem ad luxuriam incitaverat, alterum autem verbis ludens الحجاج obiurgaverunt, quod contra fratrem verbis litigabat — lin. 3 Verba مل احال وانده والاهله من درك الف وانده. Verba والاهله, cum prioribus haud bene cohaerere videntur, quippe verbo الاهله aliud subiectum quam verbo احال esse videtur. Si scriptum est, والاهله للكك, res bene cedere mihi videtur — lin. 12 Versus metrum Basith est conf Dorteli p 183 B h. — lin. 13 Versus metrum Basith est ib p 182 A h — lin. 25 Vox لاش est pro لا شى — lin 27 Metrum versus Chefi est ib p 202 A e — lin 28 Versuum metrum Wafi est. ib. p 204 A — lin 32 Voci كسرا duplex significatio est aut Cosroës aut fractura, ut verti possit et isto sermone fracturam conduxit aut et isto sermone Cosroem convolutus est.

Pag 154 lin. 1 Praefero codicis A legendi modum والاسياف المركسون — lin. 4. ان يكون ق صدر الاتحارة رقمية (qui vult) esse in supremo loco commercii principe. Vox رقمية pro رئيس esse videtur — lin 10 Metrum duorum versuum Wafi est. Dorteli. p. 204 A — lin 12 Versus, cuius metrum Thawil est (Dorot. p. 182 B), لا عمر in Hamasae opere p. ٣٢ legitur — lin 13 Verba وكحسوله عيبا وهو عند الله عظيم e Corano Sur 24, 14 sunt. — lin. 14 In verbis الانون بيوت الدوليب والدوارل من ابوابها auctor verba Corani Sur 2, 185 واتوا البيوت من ابوابها »Ad domus per portas intrantes venite« respicit significatione, eos in vicissitudinibus temporis et casibus recte agere, nam tempore ante Mohammedem mense sacro consulti a posteriore latere domum intrare solebant conf Beidhawii comment. ad istum locum et praesertim Hamas p ٣, ubi res accuratius descripta est. — lin 12 Auctor dixisse videtur oculorum duas portas, quod in caveas vulpis duplex introitus locus est — lin 18. Vox متدرق e uncino درقة derivanda est, ut cento armati significationem habeat. — lin 23. Verba ومن لجا etc. in proverbi consuetudinem venerunt conf Meid. T II p. 281. — lin 24 Praeferendum puto codicis A legendi modum ق الاجلة quippe vocibus prioribus ق العاجلة magis conveniat — lin 25. In Corano voces عذاب النهر multis locis inveniuntur — lin 26. In singulis vocibus phraseos وتنافس العدد والعقد وتناكس للحد والحد homoeoteleutorum et verborum lusus inveniuntur — lin 27 Propter praepositionem من legendi modum codicis A فلين cum reliquorum praeferendum puto — lin 29 Nubes pluviam non emittens in proverbium venit; dicitur enim ما هو الا سحابة لاهقة »Nec est is nisi nubes

pluviam non continens Meid 24, 177 Et vir, in quo nil boni est aut qui promissis non stat, cum fulmine nubis, quae aquâ caret, comparatur Pro vocibus لو يوثق in codice A لا يوثق, haud male, quippe لا يحصل sequatur. — lin. 32 Proverbium est « دونه العيوق remotius quam capellae sidus esto conf Meid T I p. 474 Verba « Hatimum parvi faciunto cum proverbio اجود من حاتم liberalior quam Hatimus cohaerent conf Meid. T I p 284

Pag 122 lin 1 De vocibus دينه وذاك confer p 127 — lin. 10 In vocibus التيسر والتصر verborum lusus est. — lin. 11 12 Auctor vocibus والعدى والامداد العدد والمدد ludit. — lin. 13. به يضرب المثل A lectio plura proverbia originem duxerunt conf Meid T III P 2 p. 27 cum 31 — lin. 15. Verbis حجالهم وجلادهم auctor ludit. — lin 17 Auctor vocibus تقصر حبالنا et تصور ludit. — lin. 19 Versus metrum Basith est conf Dorstell p 122 A b — lin. 22 كيومرث Cajomerts est nomen primi regis Persarum ex dynastia Pischdadiorum. Alii eum primum omnium regum fuisse putant de quo multa fabulantur, quae in Herbeloti bibliotheca sub voce Caiomarath narrata invenies. — lin. 28 Verba الملك عقيم « regnum sterile esto » proverbii sunt, quod in Meidani opere T II p 885 legitur — lin. 29 Verba غرته التسع لواني الزايدة « deceperunt eum novem unciae redundantes » proverbium redolent

Pag. 126. lin 9 Versus, cuius metrum Thawil est conf Dorstell. p 122 b, in Chrestomathia mea graec. bist. p ‹i invenitur — lin 12 Versus metrum Thawil est ib p 122 B. — lin 28. Auctor eadem voce خمسة, sed cum diversa significatione, ad homoeoteleuton constituendum usus est

Pag 127. lin 2 In vocibus انتهى سابح افكاره في ميدان مضماره cogitationes cum equis in certamine currentibus, qui ad summam celeritatem impelluntur, comparat, sed fortasse سابق praeferendum est, ut equus victor designetur — lin. 9 Legendum est التخيم العربي ut « Ego sum mollior andaeo, proverbii enim verba sunt, quod in Meidanii opere T I p 71 explicatum est — lin 18. De leone confer Kazwini Kosmogr T. I P. 2 p ٣٨٢ In verbis واهاف etc. leo cum viro comparatur, qui carnibus animalium occisorum relictis oves rapaces ut vultures etc tanquam cibo hospitali excipit. De vocibus عمرو وزيد confer 9 34 22 134 — lin 12 Fortasse pro غمى legendum est غبى « dispensator » — lin 22 Versus metrum Camil est conf. Dorstell. p 212 A. a. — lin 23 ثمامة nomen proprium leonis est. Leonis Chaffan (loci prope Cufam leonibus abundantis) in proverbio اجرا من ليث خفان « Audacior quam leo in loco Chaffans mentio facta est. Meid. T 1 p 334 — lin. 24 De pardo confer Kazwini Kosm T 1 P 2 p. ٤٠٤ In hemistichio versus eaedem litterae eodem modo exsecandae, sed diverso modo derivandae homoeoteleuton inserviunt Metrum Camil est ib. p 212 A. a. — lin. 25. De vulpe confer Kazwini Kosmogr, T I P 2 p ٣٦١ — lin 26. Vox طالبا haud bene se habet, cum casum accusativum haud conveniat. Legendum est طالب ut saepissime Verbis طالبا لم من طمل respicere videtur venatorum morem, qui sono tympanorum feras e latibulis excitare solebant. Vult igitur vulpem experientia edoctum, واحرق السلوقيات سلاحه „Urinâ ope caudae in oculos canum perse-

quentiam sparsa vulpes se defendere dicitur conf p. 145. — lin 28. Verba من دهاء esse videntur pro من دهاء propter metrum enuntiatum — lin 32 Pro طلا legendum videtur طلاء, nam casus Accusativus haud convenit. — lin. 32 Versus metrum Thawil est conf. p. 132 B In versu Arabum opinionem poeta respexit, lupum oculo uno dormire, altero vigilare conf Kazwini Kosmogr T. 1 P. 1 p. ٣٩٥.

Pag. 158 lin. 7 Leonis audacia et fortitudo in proverbiis describuntur Meid. T I p. 322 324 705. — lin. 13 Versus metrum Redjez esse videtur, dum pes مفعولن ‿ — — — posterioris hemistichii in فعولن ‿ — — mutatus est. — lin. 21 De opinione Arabum humanum fata cum astris cohaerere, ut horoscopi ope vir sibi tempus optimum rei peragendae eligere posset confer p. 25 55. — lin 25 Vox برج signum Zodiaci, quocum hominum fata cohaerere putantur, designat.

Pag 159 lin. 9 Verbis وصال بيض وسمر «Coniunctio alborum et fuscarum» dies noctesque designat. — lin 4 Vox الهاجر in versu aliquantum amicae, vox الوصل coniunctam esse cum amica significat. Metrum versus Thawil est conf Darstell. p. 132 A — lin 10 احدى الحسنيين «Una duarum rerum pulcherrima» — lin 11 من قتل دون ماله «Qui occiditur defendens opes suas» Sine dubio verba Mohammedis sunt traditione ad nos delata — lin. 12 Regem Hatim-Thai appellat significaturus, eum liberalissimum esse, quippe illius viri liberalitas tanta erat, ut in proverbii consuetudinem veneril conf Meid T 1 p 324 Verbis حصن الثناء etc. locum inter proverbia recensitum dedi Meid T III P 1 p. 102 — lin 15. Versuum metrum Thawil est conf Darst. p. 132 B. — lin. 18. Codicis A legendi modum اخويا loco vocis حلويا ob vocem patris جسويا significationem praeferendam puto. — lin. 21 Voces تكسر شوكتنا proverbialis loquendi modus sunt conf Meid. T III P 1 p. 441 — lin. 25. Versus metrum Basith est. conf Darstell. p 133 A a. — lin. 27 Sic legendum est يصورك غضبهم وذورة لهيبهم dum singulis verbis homoioteleuton est. — lin 22 In verbis وينكتب ما قدموا وآثارهم locum Corani Sur 36, 11 ونكتب ما قدموا وآثارهم auctor ante oculos habuit.

Pag 160 lin 2. Auctor quum vocem العوير adhibuerit, in voce جرى tam significationem fluere, quam significationem accidere animo habuit. — lin 4 De proverbiali loquendi modo خير الاموال confer Meid T III P 1 p 144 et librum hunc p 125 l. 7 — lin 5 Auctor vocem انحب, quae proprie significat »advocavit«, ut in fontem lubricam, sine dubio adhibuit, quod ei similis ac voci المهاب sonus est — lin. 8 Vocem في البين significare videtur in hac separatione (consiliorum) i. e quum diversa consilia data sint. — lin. 20 نهم لاكلل الجمع etc igitur sunt instar ostae coniunctae Comparandi modus admodum clarus non est. Significare videtur exercitus diversas partes coniungendas esse, ut ostio, quo porta clauditur, cum altera parte coniungenda est

13

Pag 161 lin. 6. In verbos وتكل حرب حرابا et sequentibus multum ludit auctor — lin. 20 Voci ارتهاس interioris pedis motu effectum esse et voci ارتمساس tremorem esse (conf. Hebr. רעץ) significationem tribuendam puto. — lin 28. وكبر في مقابلة شكل النقوش „et permutavit cum eo eirâ ludens figuram picturarum“ Auctor sine dubio egredi modum eum planum lude comparat, quo quis, ut eiirem dirupiat, figuras mutet. — lin. 29. Vox تركة est pro تركد — lin. 32. ما يملا البراة eid quod pisciona implet.

Pag 162 lin. 7. Vox الغيلس, pro quo unus codex القيلس habet, quod fortasse praeferendum est, rlu scologios [illegible] in eo huic simili. Libri titulus esse videtur — lin 2. Loco vocis جميلا legitur quoque خليلا. Qui legendi modus si adaestetur, homoioteleutum sic constituendum est: ولا ملاذا فصيحا لحيلا — lin. 11. Verbis واحترم لي كعبة محاسن الشيم ولبى „et intravit Meccam peregrinus se templum earum laudum pulchrarum et لبيك dixit“ peregrinationis ritus respexit auctor. — lin. 11. In verbis باب النبوة أمتد „Porta prophetiae obstructa est“ Mohammedanorum doctrinam, post Mohammedem, quum hic ultimus Dei legatus fuerit, Dei legatum non amplius appariturum esse, respexit. — lin. 15. في معاملات المفارية بضاعتنا „in commercio pugnandi mercem nostram“ Auctor pugnam cum commercio comparat, in quo unus mercem det alter pretium accipit. — lin. 25. وحصل التسميله محدلة وتحميله حتامة „Orationis verbis بسم الله الرحمان الرحيم incipere solebant, finem autem orationi imponebant verbis الحمد لله“, id quod auctor noster vocibus بسملة et حمدلة exprimit. — lin. 27. Vox اعلامل homoioteleuti causa pro اعدائه est. — lin. 32. In proverbio اكرم من الاسد „generosior quam leo“ dicitur Meid. T. II p. 382.

Pag 163 lin. 1. Vox بند (conf. p. 34) proprie lingua Persica vexillum magnum, tum decem millia militum quibus tale vexillum erat, designat. — lin. 3. قبل ان يكشر الشر نابه „priusquam malum dentes suos denudet“. Malum cum animali rapace comparatum est. — lin. 12 sq. In verbis ولا يحطمنكم سليمان الاجيال وجنوده auctor Corani locum Sur. 27, 18 يا ايها النمل ادخلوا مساكنكم لا يحطمنكم سليمان وجنوده respexit. — lin. 15. ما فعله بممالك الاسلام التتار Tempore auctoris Tatari Mohammedanorum regiones oreoperere et vastaverant, quas res in libro „Vita Timuri“ descripsit. — lin. 20. Voci فج hoc in loco erudi, maiori significatio tribuenda est Mooloch. — lin. 23. In verbis واضل قومه وما هدى auctor Corani locum واضل في عون قومه وما هدى Sur. 20, 81 respexit. — lin. 25. Auctor sine dubio, ut vocibus ludat, voce كنيف (latrina) usus est. — lin. 24. In vocibus زل وزل et حال وحل lusus verborum est. — lin. 28. Legendi modus, qui in una codicum parte invenitur فسيحكم وعدهم مرجوا قدوه minus elegans est, sed homoioteleuto magis convenit, quapropter alter, quem in textum recepi, praeferendus est. — lin. 27. Inter proverbia recentiora locum obtinet verba: اربعة اشياء لا يستقل قليلها النار والمرض والعدو والدين conf. Meid. T. III P. I p. 181. — lin. 29. In vocibus ولاه et ولاه, لاغاه et لاغاه homoioteleutum est. — lin. 31. In verbis فسيحمون etc. auctor Corani locum Sur. 2, 26. وانزل جنودا لم تروها respexit conf. Sur. 33, 2.

Pag. 164 lin. 11. Verba وأراه من البيضة سعاد „Et ei ostendit ex ovo Soabdam" Soabda est nomen amatae feminae, nunc absentem cuius carmine celeberrimo Cabbus b. Sohair queritur, quod ad eam pervenire haud possit. Auctor autem auctor ovum illud Soabdam appellavit, quod ut illa femina, nonnisi cum magno periculo attingatur. conf. p. ۱۰۱ 4. Verba خرط القتاد دونها in proverbii consuetudinem venerunt ad rem difficilem significandam conf. Meid. T. I p. 478. In proverbio stupidus dicitur ما يعرف هرا من بر „discernere non potest vocationem ovium a propulsione" conf. Meid. T. II p. 605. — lin. 15. Quae glis de vindicanda nece protulit, morem spectant, ex quo hospites caedem ulciscenda erat quippe ei, apud quem hospes habitaret, hospitis tuendi officium esset. — lin. 18. Vox رطن in lingua Persica linguam designat. — lin. 22. Vox التقلب incipiendi significatio tribuenda videtur. — lin. 25. Tranquillitas cum alo, qua quis tegitur, absentia autem cum lacuna vestis, qua pars corporis occultatur, comparantur. — lin. 26. Vox عيعت a voce حي pro حيّ (composito) derivanda est. In vocibus الفلاح وحي verba, quibus Mohammedani ad preces invitantur, auctor respicit conf. p. 36 127 145. — lin. 28. Vox استحلار significationem valoris volare tribuo. — lin. 29. Verba اعمى القضاء عينيه etc. cum proverbiis عمي البصر اذا اتى القدر et اذا نزل القضاء عمي البصر consentiunt conf. Meid. T. III P. 1 p. 2 508.

Pag. 165. lin. 5. Voces ابو الحصين ذو المفاخر ناصر nomen proprium viri celebris esse videntur, sed, quum nomen frequens sit, quem designet, dicere haud possum. — lin. 5. Fabula haec cum fabula prima in libro Calilah wa Dimna quandam similitudinem habet, nisi quod auctor loco tauri asinum posuit conf. libr. Calil. w. Dimn. p. ۷۸ sqq. ed. de Sacy. — lin. 5. رمى بالعبر, lacrymas (moerore) iactus est. — lin. 11. فيسدى ويلحم في شقتها ويفصل مهما اختار من مرقم حركتها „Et stamina disponebat et subtegmen texebat in panno longo eius et dissecuit partes, quas elegerat, locorum florentium in panniis laceris eius" Auctor prata, in quibus asinus erat, cum telis pannorum comparavit, quae hic illuc discurrens quasi texebat et dissecabat. Quamquam in lexicis vox مرقم non est, tamen ei loci florentis, laceris significationem tribuendam esse puto. lin. 5. — lin. 24. Vox حار est pro حاير.

Pag. 166 lin. 4. فما حولك تحتى واحالك Vocibus حوّل et احال est eadem significatio danda sei i. e. effecit, ut in hac illuc converteres (locum semper mutares) aut حول significat, „effecit, ut diceres لا حول ولا قوة الا بالله — lin. 5. قلبي وكطوى, quod pauca (solus) et ab aliis separatus sum" — lin. 8. Forma quinta verbi رضع in lexicis Arabicis haud occurrit. Habere potest significationem passivi secundae i. e. definitus fui. — lin. 13. (التوهم) هو عند براهمة الهند وحكماء السند احد طرق العلم (facultas imaginandi) apud Brachmanos Indiae et doctos Sindae una viarum est, qua scientia acquiritur. Nisi fallor auctoris verba ad Indorum mythologiam spectant. — lin. 18. In voce تحسن significationem duplicem auctor ante oculos habuisse videtur et pusillanimitatis et casus. — lin. 21. „Et mihi videor, dum victoria potitus redeam, esse consolidatus clade hostis tui, laetatus prosperitate tua" — lin. 20. Auctor vocibus انجبورا et انصورا ludit. — lin. 24 sqq. In hac

hoc et sequentibus auctor plures voces ludi regii latrunculorum qui ab Indis inventus putatur, adhibuit. Tum voces ipsas, quem comparandi ratio concita in clarae esse possunt, qui ludi notitia est et rei explicatio parum prodest. Voces رقعة الشطرنج, tabulam seu stratum quadratum designat, quod in sexaginta quatuor aequales partes, quarum dimidia para colore diverso distincta est, divisum est. Hoc auctor noster verbis وقسمها بالسوية indicare voluit. In utroque latere figurae certo ordine dispositae sunt, ita ut eo modo utriusque ordinis spatium vacuum relictum sit. Ludus autem pugnam inter duos exercitus describit, in quo quaelibet figura ita adhibetur, ut rex contra captivitatem mortemque defendatur. Pugnam ineuntes figurae ab utraque parte in spatium vacuum procedunt. Singulae autem figurae e ratione loci, quem in exercitu tenent, nomina sunt. In loco nostro nomen elephantis فيل, qui in exercitu Indorum robur exercitus erat, occurrit. Apud nos autem turris nobis in elephantis locum in extremo loco lateris utriusque ponit successit, quippe turris cum elephanto in pugna comparari haud possit. Omnibus autem figuris quasi praeest figura فرزين, quae summi imperatoris in pugna ludo locum occupat, apud nos male regina appellata. Cum hoc auctor vocem عقل (ingenii, prudentiae) coniunxit significaturus prudentiam elephanti considera, ut alter agat. Voces بيت الشاه locum designat, ubi in pugna rex commoratur. Voces واتب راجل في النقل vertendae sunt ..., profitemur in eo, quod figuram id locum alium transferat i. e. dum luditur. Auctor quoque vocem النقل adhibuisse videtur, tum ob homoeoteleuton, tum quod significatione voci العقل opposita est conf. p. ٨ l. 8. l. 144 l. 1 sqq. et p. ٨١ l. 2 d. Figurae, cui apud nos equi nomen in ludo est, فرس appellatur. Verba لما بيت الفرس vertendo sonic ... locus non est, quem equus occupare debet i. e. vitium commisit. Cuilibet autem figurae in strati partibus incedendi modus praescriptus est, quem ludens mutare haud potest. Hoc auctor verbis indicavit ووضع له نوعا من السير لا يتعداه. Elephas, qui in nostro ludo turris locum habet, totum quidem spatium strati percurrere potest, sed ab utroque latere recta semper via incedat necesse est. In libro Hydii legimus, eius motionem semper per obliquum fieri p. 103. Via autem, qua singulae figurae incedunt, ditionem regni designat, in qua potestatem exercent. Hanc auctor verbis صور في تمكيه ... وجعل الكل قسمر جنسها من الرعية الرقعة بصورة المملكة indicavit. Voces ... بالنفس مع الرخ verto: dum unicam suam ludens cum ave Roch exponeret. Idem loquendi modus in vita Timuri T. II p. 774 l. 5 sq. occurrit. Auctor vocibus في تمكيه بالنفس indicavit, se non velle ludum inci causa, sed pugnam in qua elephas occidi possit. Vox الرخ Arabibus avis fabulosa est tanto robore praedita, ut rhinocerontem rapere possit. Simulque vox nomen figurae est, quae elephantis locum in parvo Schahi ludo tenet conf. Hyde de ludis Oriental. p. 58, dum elephas currere apud nos locum occupat. Hyde potevit, vocem Roch camelum celerem (Dromedar) designare, sed in nostro loco auctor avem illam animo habuisse videtur conf. Hyde p. 115 118 122 122 124. Sunt quoque Orientalibus diversa ludi strata, ut maius minusque occurrat, diversusque ludendi modus conf. Vita Timuri T. II p. 877 ed. Mangeri. Vocibus رقعه الوجود الى العدم ... خرجت unus est auctor significaturus, se pugnam ante oculos habere. Voces autem شاه مات in fine ludi victor ad-

habere solet, et rex in angustum redactus se movere haud potest et quasi mortuus est. In maiore autem Schahi ludo tres series in utroque latere figuris occupatae sunt, at figura Rokh super elephante in medio serie locum habeat conf. Hyde p. 60 sq. De figura Rokh ejusque notionibus haec profert Hydius, »Est itaque dromas, qui ab uno exercitus extremitate sine mora ad alterum currere et properare solet (ad instar cursoris) ab uno exercitus cornu ad alterum pervolans, et ex Generalissimo ducis nutu quid faciendum sit (an sint progrediendum sit vel receptui canendum) celerrime et quasi eodem momento reliquo exercitum perferret et pulsu suo aheneo-tympano denunciet«. Quae autem voces Bland in Journal of the royal Asiat. Society T. III P. 1 p. 60 hippotamum significari adnotavit, minus etiam placet quam Hydii sententia. Maioris ludi tabula in uno latere undecim stationes habet, in quibus figurae dispositae sunt, in altero decem, per quas procedere possunt. Huius tabulae effigies in T. XIII P. 1. Journal of the royal Asiatic Society etc. 1851 expressa est. A modo, quem Hydius delineavit p. 62 differt, cum in latere dextero stationis, quam figura Rokh occupat, una statio vacua addita est, quam in codice Arabico Vitae Timuri Persiis quoque inveni. Figurae quoque in linea utriusque lateris diverso modo dispositae sunt. — lin. 28. Verba كد رلت باب القلعم proverbialis loquendi modus sunt, qui sicio Meidanii opere T. 1 p. 377 رلت به نعله invenitur. — lin. 31. In vocibus الاحاب الفيل etc. locum Corani Sur. 105, 3. 1 respicit, in quo de expeditione Abrahae, principe Abyssinorum in Arabia felici regnantis, qui templum sanctum Meccae destruere volebat, sermo est. Res ipsa plenius narrata in libro Essai sur histoire des Arabes avant l'Islamisme T. 1 p. 268 sqq. invenitur. Voce ابابيل agmina significari docent. De voce سجيل autem interpretes dissentiunt.

Pag. 107 lin. 1. Auctor cognomine حرمان ابا opatet frustrationis ludit. Vox Kalline, quae in Vita Timuri p. 63 l. 11 ed. Colsal quoque occurrit, litteras significat. — De vocibus حمية قافلة confer p. 109. — lin. 2. Puniendi modus, ut hominem elephantibus proxus, ut pedibus conculcetur conf. Vita Timuri T. II p. 52 ed. Mang. — lin. 5. Procerum arboris Ghadha auctor mentionem facit, quod huiusce arboris in eiusde ci... lignum carbonibus aptissimum est. Voci الاكلب magis rabidi quam canis significationem tribuendam puto. — lin. 7. Voci المحاطة frangendi significatio hoc in loco esse debet. — lin. 8. Auctor vocibus المصب والجر ludit, quibus duplex significatio tribui potest, siquidem ars lecturae grammaticae eorum accusativum et genitivum designant. — lin. 8. Nec non vocibus معارف ومناكر auctor ludit, quippe in grammatica voces definitas et indefinitas designant, at duplici modo verti possint. — lin. 10. Voci المطارحة hoc in loco promovendi aut repellendi significatio tribuenda videtur. — lin. 18. Vox الخارق quam voci الخافب opposita est, hoc loco a verbo خرق spargendi, ut voci الخافب oppositam significationem habeat, derivanda videtur. Vox autem p. 111 l. 18 idem quod مخاريق designare videtur, quae significatio in nostro quoque loco fortasse adhibenda est. — lin. 19. Voce الاصلاب qua pravi, ametores designantur, hoc loco osculares, qui pogones avant, auctor significare potest. — lin. 20. Voces القرانيس والاجلاب mihi obscurae sunt, quippe significationes, quas lexicographi vocibus tribuunt, haud aptae sunt. Fieri potest, ut قرانيس sit pro قراليس, qua voce primae partes torrentis cum conquiliis designantur,

sed قرابيس sunt anteriores partes ocreae, quae cum voce اجلاب, quo ii, qui camelos et pecora vendendi causa in alias regiones ducunt, Djeuharis auctore significantur, quibus vocibus inferioris ordinis homines in contentu designari possunt. — lin. 21. Verba وتلاعب etc. vertenda sunt sed colludebant cum oculis eorum cum interitu eorum. — lin. 26 Voce ارتخموا auctorem suo auctor sine dubio significare vult, eos eo loco moveri haud potuisse; talis enim significatio voci ob sequentem vocem ارتطموا tribuenda est. Verba وتدلع etc. e Corano Sur. 2, 42 desumta sunt. — lin. 29. Verba من بعد ما ظلموا etc. e Corano Sur. 26, 228 sunt. Verba من آلى جاره ورثه الله داره sine dubio Mohammedis sunt traditione nobis conservata. — lin. 30. Verba والله لا يهدي القوم الظالمين e Corano Sur. 2, 262 sunt.

Pag. 188. lin. 2. De vocibus الفلال والفليل confer p. 127. 152. Verba ناقة الظلم وخيمة in proverbii consuetudinem venerunt conf. Meid. T. III P. I p. 342. — lin. 5. Auctor verbum نشر sexprofide cum voce مايدة coniunxit, quod in strato expanso cibi deponuntur. — lin. 7. Vox العبوديه sensu solito orta est ex nomine actionis صدرت, quod in lexico haud invenitur. Singulari mihi haud probando modo dixit: exculatus est terram servitutis labore instructionis. — lin. 9. Si vox الاسكان recta est, ei significatio habitaculorum tribuenda est. Magis mihi placerent verba etc. انه كان في بعض الازمان وانزه الاماكن سلطان — lin. 10. In singulis vocibus الاوصاف والشمايل et الفضايل الاعطاف homoioteleutom est. — lin. 11. Eadem res in vocibus الفضل وشيمة الفصل locum habet. — lin. 12. Voces بالراكد et العنوك hanc homoioteleuta carent, ut auctor sat res omiserit aut ob scribarum negligentiam verba omissa sint. — lin. 14. In vocibus بربى في دولته etc. homoioteleutum ita constituendum est, ut vox القلم cum voce العلم homoioteleutum constituat. Inter haec etiam duo sunt homoioteleuta, unum in vocibus صمامه et اماثه, alterum in vocibus الارنب et الرب. — lin. 16. Versus, quorum metrum Camil est conf. Darotell. p. 212. 219 A. h. sic vertendi sunt: Hominibus iustitiam suam praefecit et tum ob multum contrarium opponi commixta sunt. Metu accipitris erga filium aquae (anatem) ancenoris erat, neme frater arundinis (sagitta) sororem nobilis (deccadam) defenderat. — lin. 18. Vox مقاصف a verbo قصف oscillavit cum clamore, quod seriore tempore adhibitum fuit, derivanda loca, ubi tali modo ludentes saliunt, designat. — lin. 20. Vox اجتهاد hoc loco sine dubio studium designat, quod in cultum divinum confertur.

Pag. 189 lin. 3. De vocibus السنة والجماعة confer 55. 65. 144. — lin. 6. يتسور على حال باكر ambulaturos tempore matutinus. Voces على باكر mihi dictae videntur pro على باكر. — lin. 9. صاحب كسرى ذي ايد socios Cosrois potentissimis. Vox ايد aut singularis esse potest robur aut pluralis vocis يد manus. — lin. 10. De voce الامر confer 64. — lin. 12. Ex loco contra cognomines, hominem deformem quoque, si cui occurreret, malo omini fuisse. — lin. 13. Voces تعوذ etc. vertendae sunt: »Et ad Deum confugi e conspectu eius. — lin. 15. De vocibus عمرو وزيد confer 2. 84. 92. 124. 187. Vox كساء, quae

propria omne vestimentum, quo corpus tegitur, designat, seriore tempore pallii significationem accepit. Haec significatio hoc loco voci ob verbum التحف elevandus fuit tribuenda est, inde autem sequitur, hanc significationem non solum in Africa Hispaniaque usitatam, ut el. Dozyus putavit, verum etiam in Aegypto cognitam fuisse. — lin. 15. Auctor vocibus كسرا et كسرى lusit »Ostradit fracturam (corporis) et vocavit Cosroen. — lin. 17. Verba ملك قلب الامير, ad morem spectant quo rex subditos vita privare poterat capite amputato. Antiquo tempore rex, ni fallor, in cervice hominis pedem ponere solebat indicaturus, alterum ei subjectum esse. — lin. 20. De vocibus ابك 15 ملكا يا confer de Sacy Gram. Ar. T. II p. 868 ed. alt. — lin. 24. Vox مصاب homoteleuti causa pro مصابا est aut loco vocis احد legendum est احدا. — lin. 28. Vox بدايع pluralis vocis بديعة res novas, admirationem dignas designat. — lin. 30. Vox صنع est pro صانعي. Versuum metrum Thawil est Dareisii p. 183 B.

Pag. 170 lin. 1. Metrum Thawil est p. 183. Voces لو ان لي metri causa lawenni υ—— enunciandae sunt. Vox السما (Asema) metri causa pro اسماء (Assemā) est. — lin. 7. Voces يتعلق بعرز وكابة ويلاوز حجمة بقم ad morem spectant, quo clientes patronum publice prodeuntem comitabantur ad latus eque incedentes ei, si domi erat, ad portam stabant. — lin. 10. Verba يضرب اخماسا لاسداس »ostendebat aquationem, quae quinto die fieri propter aquationem sexto die« e proverbio, quod Meid. T. II p. 3 legitur, derivata sunt. A camelo, quem vir iter longum susceptorus ad sitim ferendam adsuescit, desumtum est, dum a quinque diebus incipit et ad sex dierum spatium pergit. Virum aliam ostendisse, aliam rem voluisse, proverbium significat. — lin. 14. Proverbium est ما يعرف قرا من بر »discernere non potest vocationem eorum a propulsione«, quo virum stupidissimum significat Meid. T. II p. 835. Vox سالخ ex Persico ساده orta virum ingenii simplicis designare videtur. — lin. 15. Proverbiali modo dicitur حمق في الطويل قصير الراس »Stupiditas in longo est, cuius caput parvum« Meidan. T. III P. 1 p. 118. — lin. 16. Huic similis proverbialis loquendi modus invenitur Meidan. T. III P. 1 p. 890 sq. — lin. 17. Voces سليم المقلة sintagma naturae bonum simplicemque designare videntur. — lin. 19. Simili modo dicitur ان البلاء موكل بالمنطق „Calamitati commissus est sermo" et Abbas dixisse fertur البلاء الانسان من اللسان „Homines infortunium e lingua oritur" conf. Meid. T. I p. 19. — lin. 22. Voces ابن تلك viri cognomen non esse videntur, sed auctor vocibus „filius illius" ad illud volumen videtur, nisi cum, cuius antea mentionem fecerat. — lin. 24. Versuum metrum Thawil est, conf. Dareisii p. 183 C. — lin. 26. Litterae لام et ف efficiunt verbum لفظ (vox). — lin. 30. وقطعت سرته على هذا القفا „Umbilicus eius resectus fuit, dum hoc cibo nutritus erat". Auctor significare vult, eum a primo vitae tempore isti cibo adsuefactum fuisse, infantibus enim recens natis umbilicus resecatur.

Pag. 171 lin. 1. In verbis وتجذب شهوتها اليها انسيتها „et trahunt cupiditates eius (animae) ad eam (naturam) cognatos suos (animos)" auctor animam cum persona compa-

ravi, cuius cupiditatis tam magnus sum, ut eis renuti non possit. Verba فطرة etc. a Corano Sur. 30, 29 sunt. — lin. 3. In verbis تخل في هذا الامر الجليل فكره الحقيف noster ludit. Vox الحقيف cum voce فكره tanquam adiectivum, ut voci الجليل opposita sit, coniuncta esse potest: ut verbi تخل subiectum camelus sit. Vertendum est: et cribravit in hac re magna cogitationem suam parvam. Aut vox الحقيف substantivum est eam farinae significationem, ut فكره verbi subiectum sit et vertatur: Et cribravit cogitatio mea in hac re magna farinam. — lin. 6. De vocibus وإجال للقداح فكره confer p. ١٣٣ p. 103 operis nostri — lin. 8. Verba وتعطى القوس باريها e proverbio, اعط القوس باريها „da arcum dolanti" „desumta sunt, quod in Meidanii opere T. II p. 28 legitur significans, rerum cognitione imbutos auxilio adhibendos esse. In nostro vero loco verba significant, rem ad rudium aut auctorem suum redire. — lin. 11. Verba لوى الماء لوى اللهد inter proverbia recentiora locum dedi conf. Meid. T. III, 491; sed verba الناس etc. inter proverbia recentiora a Meidanio collecta sunt cfr T. II p. 798. — lin. 13. Versus duo, quorum metrum Thawil est conf. Darstell. p. 168 B. in Haririi opere p. ٧٣ ed. de Sacy leguntur. — lin. 22. كالمتوجه الى الحجاز „ut is qui in regionem Hidjaz proficiscitur" Auctor iter vult, quod Muhammedani ad templum sacrum Meccae in regione Hidjaz sitae faciunt. Ad tale iter animus cum cura et festinatione, ne tempus praescriptum elabatur, se praeparent. — lin. 24. قد خمدت طعامها „ab igne, ne amplius bulliret, cibum deposuerat" — lin. 25. Verba فصادفت يدها والضير „Et invenit manum suam et stoream" significare videntur, feminam, quum cibum in storea dispositum quaereret, nil praeter manum suam et stoream invenisse. — lin. 29. Vox دادى homoioteleuti causa pro ناد est.

Pag. 172 lin. 4. Vox ولى duplici modo verti potest aut nut mihi aut amicus. Vox enim ولى hominem designat, cui Deus propitius est, at in eum is optime quadret, qui somnium alios docuit atque interpretari potest. Vox ثلير ad rem summam et anlioss pretii significandam proverbialiter adhibetur conf. Meidan. 24, 129. — lin. 5. Verba العين تعرف العين „Oculus oculum novit" inter proverbia recentiora recepit Meid. T. III P. 1 p. 372 — lin. 11. In verbis ثم قصصت من تعبيره مسك الختام „Tum reperum, ut eius interpretandi modus appareat, muscum terrae sigillatam, quae significant, eum interpretandi modum qui sigilla clausus sit indicaturum esse. Auctor muscum terrae dixit, quod terram sigillatam bene odoris causa muscum imbuerent. Quod autem serpens tam similium quam somnii interpretandi modum docet, non Arabum opinionem exhuerere videtur, daemonum partem serpentes esse. Bene autem vatis erat, somnium ipsi ignotum interpretari. Hoc poienssa Sadius narrator conf. Memoires de l'Academie T. XLVIII p. 78. — lin. 23. Vox الثانى pro الثانى homoioteleuti causa est. — lin. 26. Vox ومر duplicem hoc loco offert significationem aut et tranвiit aut et amarum fuit.

Pag. 173 lin. 25. قران النحسين „Coniunctio duarum planetarum infaustarum, nempe Martis et Saturni ex sententia astrologorum efficiuut, et tempus infelicissimorum sit. —

lin. 27. Proverbii verba sunt: الناس بزمانهم اشبه منهم بآبائهم »homines tempori suo similiores sunt, quam patribus suis« Meid. T. II p. 798. — lin. 28. De vocibus واستقبل الطالع confer p. 11. 98. 137. 144. — lin. 29. Signum homoeoteleuti post vocem لها delendum est, ut homoeoteleuton in voce له et غلقه sit vel potius voc ipsa, quae autem omnes codices habent, delenda est, ut homoeoteleuton inter voces مائلة et لك constituatur. — lin. 31. Loquendi modus يوقع بين الاحباب والاخوان »Discordiam inter socios fratresque excitavit« e Corani verbis Sur. 5, 93 انما يريد الشيطان ان يوقع بينكم العداوة »Satanas nil aliud vult, nisi ut inter vos inimicitiam excitet« derivandus est, ut obiectum omissum sit.

Pag. 174 lin. 9. Verbo من الخمر فقد اهكر ومن يعمر فما قصر inter proverbia recentiora recepit Meid. T. III P. 1 p. 597. — lin. 5. Vocis خاتلة fraudis, doli significatio tribuenda est. — lin. 12. Verbum تصبّب, quod proprie mercaturam facere est, hoc loco semper occupatum esse re, significat. — lin. 14. Metrum Redjez est conf. Dorateil p. 994 C. Plantarum صبر (myrrhae) et مقر (aloe) amaritudo in proverbia consuetudinem venit conf. Meid. T. II p. 713. 718. Difficile saepius dicto est, quale discrimen inter plantas has res sit, quam Arabum lexicographi haud accurate describant. — lin. 17. Proverbialis est loquendi modus انه لتجرى على الارض »multum contra me dentes molares fricat« Meid. T. I p. 54. — lin. 22. De vocibus بعد ما زلّت معه القدم confer p. 160, l. 22. — lin. 22. Vox الصرق eum designat, qui Sufiorum sectae addictus est, de qua scripsit el-Tholukos librum inscriptum: Sufismus sive Theosophia Persarum Pantheistica Berolini 1821 et Notices et extraits des manuscr. T. XII p. 989 sqq. Cur ابن الوقت cognominatus sit, haud liquet. Doctrina Sufiorum apud Persas sine dubio orta Mohammedana erat, sed nomen ante annulum secundum apud Mohammedanos ortum videtur conf. Notices et extr. T. XII p. 402. Verbis لا يتقييد بسكن ولا مقنى innuere id indicare videtur, quod, qui doctrinae Sufiorum addicti essent, animi motibus opressis intimam cum Deo coniunctionem sibi peterent. — lin. 30. Verba التفويض والتسليم significant, hominem in rebus adversis remedia non sic se petere, sed se totum Dei voluntati tradere, contra quam homo nil valeat.

Pag. 175 lin. 9. Vox الانقطاع est conditio, qua homo rebus omnibus relictis Deo soli se tradit. — lin. 7. Verba واحصر في ديوانين »Et numeratus fuit in duobus codicibus ac duobus magnus malis« Mihn aut alius in codice inscribi solet, ut ei numerus detur. Hic vero vir in duobus codicibus inscriptus duplicem numerum habebat. Codices autem duo maxima mala appellat, nam vocis داهية دهياء in داهية دهية maximum malum designare videntur. — lin. 29. Versus metrum Wafir est conf. Dorateil p. 994 A. — lin. 95. In verbis حدحس انفى تكفى proverbium auctor respicere videtur لامر ما جدع قصير انفه »Ob quandam rem Kazirus nasum suum amputavit« conf. Meid. T. II p. 450. In verbis وكنت هي حتفي بظلفي proverbium كالباحث عن المدية »Ut cultrum quaerens« sacius respicere videtur. Narrant enim, quum vir praedi potitus cultrum non haberet, qua praedam mactaret, animal ungulis terram effodisse et cultrum e terra eruisse, quo ille in mactando uteretur.

conf Med T II p 356 — lin 20. ملك الموت Angelus mortis عزرائل appellatus est, qui hominis animam eripit p 63 — lin. 27. Verba والله لا يحب المفسدين e Corano Sur 5, 69 desumta sunt.

Pag 176 lin 6 De vocibus الخلص في القول والعمل confer p 1 7 31 43 etc. — lin 15 اسد المشترى Leo Almuschtari. Alschara nomen regionis in monte Salma (ditionis gentis Thai) est quae leonibus abundat Verba شمور المشترى »Narratione alias quod vendendum est unendum est« quae proverbialem loquendi modum redolent, rem accurate et complete modo narratam et expositam esse indicant Iterum occurrunt p. 178 l. 22 — lin. 18 Quem auctor voce حرم usus est, quo Meccae sacro ditio significatur, non dubito, quin voce صفا (parietem) montem Zafa, inter quem et Merwam peregrinantes in caeremonia currebant, respexerit — lin 25 Pro بخل صفى legendum puto بحل صفى. — lin. 29 Verba من غشنا فليس منا »Qui nos decipit, e contrario non est« Mohammedis sunt traditione ad nos delata. Verba autem منا التحيات افضل التسليم »Deus! e nobis optimam salutem ad eum perferto salutem, quo Mohammedes e suis honoratur continent.

Pag 177. lin. 4 Verba واذا اردنا etc e Corano Sur 17 17 mutata sunt. — lin. 20 Verba انما يخشى etc. e Corano sunt Sur 35, 25 — lin. 21 Verba انا امرتكم بالله sunt traditione nobis conservata. — lin. 23 Verba ان الانسان ليطغى أن رآه استغنى »Homo in impietatem ad summum pervenit, quod se ipsum dicescere sciret« In Corano Sur 96 v. 6 7 sunt. — lin 24 Stupiditas longi la proverbii consuetudinem venit Med. T III P 1 p. 116 et conf hoc opus p 170 l 11.

Pag 178 lin 1 Vox وظيفة hoc loco idem quod وظيف ...para tarsi tenorem designat. — lin 2 Verbis اصلها واصلاقها eorum radix ut duae radicem agendi significare vult, lo urso totam rei causam quaerendam esse — lin. 3. Verba الله الا الله etc sic vertenda puto »Quod si quis, qui stultus declaratur, praedicatum, qui initio pulchre egit, male egisse narrat, haud recte dicens putatur — lin 16 In singulis vocibus قصا غمة سب ut قصا حمرة شب homoeoteleuton est. Verba autem uenit dicta pro عمرة قصا سب et حمرة قصا شب dum verba شب et سب cum vocibus قصا et قصا connexa sunt. Voces auctor sine dubio transposuit, ut in singulis homoioteleuton constitueretur Arbores قصا nobis auctor mentionem facit, quod hanc arboris lignum carbonibus optimum est conf p 167 lin. 17 Verba ولا يكلف الله نفسا الا وسعها e Corano Sur 2, 286 sunt. — lin. 21 Quem talpa parvos oculos habeat, ut difficile conspiciantur, caecus putabatur — lin 22 De vocibus بتكسير المشترى confer p 176. — lin 24 Auctor le oculos صولجان ut كرة laudum, in quo opus ligni capite educto pendere equitantes pilam abripiebant, respicit p 7 Linguam auctor cum illo ligno ut sermonem cum pila comparavit — lin 62 sq Sic vertendum esse puto »Nonne ustis habetur, quod vitium tuum occultare et ignem tuum extinguere velis et quidem cogitans, quomodo rem tuam reparaturus, tum flammam seductionis tuae delere et favillam mali

tui exsloquerer et quidem ita, ut divinae voluntati me submitterem et ubi magna crimina et rem magnam verbo protuli etc.

Pag. 172 lin. 1. Vox وهكر cohaerere videtur, cum vocibus انا كفى لى „Nonne satis est, quod ego cogito." Verba وعلى للقدر التسليم verte: Et quum ita res se habeat, ut Dei voluntati me subiiciam et quomodo — lin. 32. Verba ما وقع بين صادق دمشق والعلف بغداد auctor rem quandam gestam alias dubio respicit. Quem librum auctor ante oculos habuerit, pro certo affirmare haud ausus sum, sed fortasse est liber auctoris, cujus in praefatione p. XXXI sub titulo خطاب الاعتاب الثاقب وجواب الشهاب الثاقب „Allocutio cordi lacerati et responsio stellae fulgentis" mentio facta est, cum vir, quem cordium laceratum appellat, Bagdadensis esse potest, dum alter, quem stellam fulgentem appellat, Damasci erat.

Pag. 180 lin. 9. Dactylus et prunus in proverbio oppositi sunt: لو قلت تمرة قال جمرة „Si dixissem: dactylus, dixisset: prunus." Meid. T. II p. 475. — lin. 22. Verba العسل للجهاد etc. inter proverbia recentiora recepit Meid. T. III P. 1 p. 392. — lin. 17. Versuum metrum Camil est conf. Darstell. p. 212 A a. — lin. 23. Primum putaveram, verbis امر دين الاسلام virum in historia celebrem ab auctore respici; sed neminem inveni, in quem ista verba quadrarent.

Pag. 181 lin. 3. Versus metrum Thawil est conf. Darstell. p. 122. A. — lin. 5. Verba حدع الجلال انف الغيرة Mohammedis sunt, quae cecinit, quum Fathima, Mohammedis filia, Alio nupta esset, dixisse fertur. In proverbii consuetudinem venerunt Meid. T. I p. 288. — lin. 7. Vox الجوار homoioteleuti causa pro الجوارى est. — lin. 15. Vox الليال homoioteleuti causa pro الليالى est. — lin. 16. In verbis وليستعمل etc. auctor a gradu comparandi modum desumsit. — lin. 19. Metrum Thawil est ibid. p. 162 B. — lin. 21. In verbis غصن بان مثمرا قمرا infantem cum ramo tenero arboris Ban, cujus caput lunae plenae simile est loco fructus istius arboris, contulit. Voce بان hoc loco Salix Aegyptiaca designatur. De nomine notat, quod duabus arboribus datur, doctissime disputavit M. Garcin in libro: Les Oiseaux et les fleurs p. 142 sqq. conf. p. 22. — lin. 24. Versuum metrum Thawil est ib. p. 122 B. — lin. 26. Versus sic vertendus est: Iecit sagittis lineis adspectus sui (sanguinem cordis) mecis adflixit (i. e. amore cepit) et tum dormivit (amore captus), dum erat aegrotus et ob eam ebrius (Amor, quo alter captus est, cum morbo et ebrietate comparatus est). — lin. 32. Abdallah b. Alrikah proprie Abdallah b. Said b. Molec b. Abdallah b. Alrikah poeta erat, qui gentem Omajjadarum carminibus celebrabat. Damasci habitans ab Alwalido b. Abdel-Almalec (imperium anno 82 obtinuit, anno 96 diem obiit) praecipue honoratus erat. Ab Ebn-Salamo secundae classi poetarum Islami adnumeratus est. — lin. 33. Versus, cujus metrum Camil est ib. p. 212 A. a, sic vertendus est: Propellebat per nares vociferantes (decadem), quasi extremitas acuminata canna esset calamus, qui ex atra-

mentario stramentum acceperat „Cornu tenue dornadis ob flavum colorem in cuspide autem nigrum cum calamo scriptorio comparatum est.

Pag. 182. lin. 1. Auctor verbis كبد القوس (medium arcus) et كبدها (iecur eius) ludit. — lin. 17. Vox يبشرى, quam auctor tum ob homoeoteleuton quam ob eandem literarum formam in voce بشرى adhibuit, hoc loco felicitatem significat, necesse est. — lin. 19. Versuum metrum Camil est ibid. p. 818 A. h. — lin. 21. Loquendi modus بسباط السرور (stratum laetitiae) ab epulis, quae laetitiae causa instruuntur, desumtus est. — lin. 22. Versuum metrum Camil est ibid. p. 816 C. c. — lin. 26. تعدى مز هذا التال „ut re hunc modum calcarum arcus" i. e. ut hunc egredi modum autumo. — lin. 28. In singulis vocibus ما ادرى ما يقرب واحق ما اشرت homoeoteleutum est. — lin. 30. Vox النقل in Schebi ludo adhibetur confer p. 168. Verba من انا فى الرقعة „Quis ego sum in strata ludi Schebi" i. e. quem vilis ego sum! — lin. 31. Verba لا انا فى العير ولا فى النفير in proverbii consuetudinem venerunt et significant, virum dignitate carere conf. Meid. 24, 281.

Pag. 183. lin. 1. Vox القويسقة demonstivum adiectivi قاسقة est. — lin. 3. Mandatum Mohammedis, quo glires tam in regione sacra Meccae quam alibi occidi poterant, sine dubio inter ea est, quae traditione conservata sunt. Rei autem mentio facta est in Kanzul Kommgr T. I P. 2 p. ff. — lin. 4. Verba ورحم الله امرأ عرف قدره sine dubio sunt verba a Mohammede aut alio quodam viro celebri prolata conf. Meid. T. III p. 612, 613, 631 sq. Fuit autem proverbiale loquendi modus post Mohammedis tempus adhibitus ib. p. 191. — lin. 5. Verba لن يجنى etc. e proverbio لنك لا تجنى من الشوك العنب derivata sunt Meid. T. I p. 79. — lin. 6. Verba لن الصقلان للآثام etc. inter proverbia recentiora recepit Meid. T. III P. 1. p. 339. Morem in balneis apud Orientales usitatum auctor respexit. Modus enim, quo membra eorum, qui balneo utuntur, fricantur, dolores efficit. — lin. 10. Voces سكرة et معركة grammaticae propriae et technicae sunt, quarum prior vocem naturale aut alio modo haud definitam, posterior definitam designat. — lin. 12. De vocibus المعقول et المنقول confer 19. 23. — lin. 16. Vox والذائع homoeoteleuti causa e voce الصائع, quacum eadem ratione habita coniungenda est, aspersa est. — lin. 21. Verba لا يصطلح فى ذلك عنزان proverbiale loquendi modus sunt, quo neminem de re sollicitum esse, significant Meid. T. II p. 928. — lin. 23. In verbis والتى eaque ad السراج المنير auctor fingit, locum in sectionibus latius oratorum Mohammedanorum traditum esse. — lin. 28. Verba transposita sunt محمد حلم وجوده بوجود auctor ludit. — lin. 31. Locus لى الك بن يرمون in Corano Sur. 8d, 83 legitur.

Pag. 184. lin. 3. In verbis يشغر et يضرب ponendi modus illo tempore usitatus auctor respexit. Ob calumnias pumendus flagris circumducebatur conf. Abulf. Ann. T. I. 480. Puniendus per vicos quoque circumducebatur conf. Ebu-Chellik Nro. 709 p. 47 ed. Wüstenf. Auctor ludit quoque vocibus المعروف et المنكر. — lin. 4. Loco verborum الغايب الحاضر malim legere الغايب والحاضر. Vox حاضر aetiora tempore literas, in quarum margine textum comme

excipio sunt, significat. — lin. 8. Verba والقفى الكلمه من الكلمه „et conseruit sermo vulneratorum", dum voce الكلمه, quo auctor ludit, etiamsi vulnera significare potest. — lin. 15. Pro voce مخم, quae in multis codicibus invenitur, potius مُلَمّ legendum est, quippe quae lacsam laetam conferentes significant. — lin. 16 et 17. Auctor sono verborum eundem ludit. — lin. 22. Versuum metrum Thawil est Dorst p. 162 B. — lin. 25. Verba وفدا لكم et sequentia auctoris non esse videntur.

Pag. 165. lin. 1. Auctor vocibus كاس „vestitus" et كاس „poculum ludit. — lin. 2. Auctor vocem اسى cum triplici significatione 1) myrtus 2) medicus 3) constristare adhibuit et vocibus الزكى, استعبد در التسبيب et الزكى الكى adhibitam affert, ut duplex homoeoteleuton esset. — lin. 3. Vocibus „in servitutem redegit quosdam carminum" auctor dicere vult, sermonem tam pulchrum esse, ut pulchriora carmina cum eo comparari haud possint. — lin. 4. Vult الانس cum voce المشاط conjunctam hoc loco similis significatio sit, necesse est. — lin. 5. Auctor in vocibus دار ضرب (officina monetae), اسقوش, سكة, دينار artem, qua monetae cuduntur, respicit, dum sermonem cum ista arte comparet vocibus البلاغة et الفصاحة utens, ut perfectum esse sermonem, significet. — lin. 5. Auctor vocem عقد sive دبلة adhibuit, quod easdem litteras, sed diversa ordine quam vox عقد, quae sequitur, habet. — lin. 6. Institutum personae suae fingit in regio palatio coronâ in capite ornatam. Corona autem gemmis (sermonis) in funicule conjunctis ab isto auctore confecta erat. — lin. 8. Singulae voces مخم الخير ومخيم الضير ومخم الخير ومخدم الخير homoeoteleuto gaudent. — lin. 11. De regione Adzerbidjan confer Abulfed Geogr. p. ٣٨٦. Auctor autem hanc provinciam elegit, quod montibus abundat. In singulis vocibus phrasium يسمى السماك في السمو ويعانق الافلاك في العلو homoeoteleuton est. Vox السماك hoc loco speciem stellae significatur, de qua conferas Ideleri librum: Untersuchungen über die Sternnamen p. 172. — lin. 13. Posterius hemistichium sic vertendum est: „Quasi colles Ridhwani eam vestivissent vestibus striatis." Colles Ridhwani paradisum designant, quippe Ridhwan paradisi custos dicatur conf. p. ۸ textus Arab. — lin. 15. Vox السلكدى est cognomen perdicis, vox القرقرة nomen fœminae perdicis. Cur autem hanc filiam Alashdil appellaverit, pro certo dicere non possum, sed videtur السعدي cognomen perdicis esse, et sit فكر „filiae perdicis". — lin. 16. De monte Alhozle appellato nil habeo, quod dicam. — lin. 17. Lunam cum viro comparat, qui tam altum conspectum oculos attollit, ut pileus a capite decidat. Non dubium mihi videtur, quin auctor lunae telum pileum longum طرطور appellatam, de quo pluribus doctissime disputatum est in libro Dictionnaire détaillé des noms des vêtements chez les Arabes p. 266 sqq., ubi docet, quod talem pilei e capite facile decideret, nam si quis in pede montis alti stans cacumen conspicere vult, caput retro vertat et oculos in altum dirigat, necesse est. In tali autem capitis statu pileus facile decidere potest; conf. quoque hoc opus p. ١٣ l. 10. — lin. 18. Vox العلق homoeoteleuti causa pro اعلاق est. — lin. 19. Vox فرق, quam pluralem vocis فرقة puto, eandem significationem quam voci مفارق (vertices capitis) tribuendo videtur. — lin. 22. رنوة مهودنا, collum, quem pullis mollem ex solutionibus paraverunt. De voce شرفاه confer lexicon meum.

Pag. 186 lin. 5. Auctor vocem نشر adhibuisse videtur, quae duplicem significationem civiliendi et expandendi significationem habet, ut voci طوى significatione contraria expandendi respondent — lin. 10. Versum, cuius metrum Thawil est conf. Darstell. p. 163 C sic verto: „Perdunt eas (opes) dum eum vituperetis, ad eum qui eos laudat, hic autem eas edit tanquam rem superfluam, dum in sepultos est" — lin. 11. Auctor ludit tribus vocibus عقاب. Locus sic vertendus est: Et nobis potentia non est, qua exercitum equitum repellimus et eum cui irruendum, quo a poena huius collis liberemur. — lin. 16. Versus metrum Remel est mutata pede postremo — o — in o o — conf. Darstell. p. 238 A c. et 241. — lin. 17. Verba وذاك لان المرء يحيى بلا يد ورجل ولا تلقاه يحيى بلا كبد versus metri Thawil sunt ib. p. 162. — lin. 20. Versus metrum Basith est conf. Darstell. p. 190 A a. — lin. 21. Verba في مثل ما بك يا حمامة فاشكي hemistichium metri Camil sunt. — lin. 22. Versus metri Wafir sunt ib. p. 224 A. — lin. 23. Verba واعلم ان etc. sic verto: Scias, cogitata consiliorum hominum ingenio praeditorum et cogitata Arabicae cogitationum sapientum, qui ius accurate considerant, essentia ex uno ortu prodire et ad scopum eundem rationum valere. Ingenio praediti sapientesque experientia omnia dixerunt, immo ingenio praediti et principes religionis illique, qui principia religionis optime norunt, in eo consenserunt, quod iudicia ab ingenio prolata omnia vera sint, ne ut linguae eorum (iudiciorum) rectum pronuntient. Nihilominus tamen fieri dixerunt, ut iudicia ingenii ab falsam cogitandi rationem nonnullis opinionibus intentionibus similis sunt. Haec enim est causa, cur in errorem ex opinione etiam intelligentes inducantur. Ille autem (errorem) cogitata ingenio adscribitur, cum si res aliter se habet, quomodo ingenio praediti ad unum omnes in eo consentire potuerunt, quod iudicia ab ingenio prolata nunquam errori obnoxia sint. Iudicia autem, quae sensibus utuntur, propterea quod res ambiguae et dubiae sunt, pro veris habentur, et modo pro iis modo contra ea secundum veritatem decernitur. Quod si vero in rebus, quae sensibus intuetur et inducitur, quae sensu visus oculis afferuntur, studii in rebus materiae ingeniosae Bagdadi lectum est, error oritur, propterea quod dubitatio omnium et rei contemplatio neglegitur aneque adtentio deest, multo magis in iudiciis, quae ingenio oriuntur ob falsam opinionem, error oriri potest, quod eorum (iudiciorum) rationes magis latent et de interna conditione iudicandum est.

Pag. 187 lin. 1. Verba مدينة السلام augurium sunt, ubi Bagdad, quae Bagdan quoque appellatur datum. — lin. 3. Versus metrum Thawil est Darst. p. 163 C. — lin. 6. Vox شاش (conf. p. 70), quae in lexico meo neglecta est, pannum speciem designat, quo saepe obvolventes tiaram formabant conf. Dictionnaire détaillé des noms des vêtements chez les Arabes p. 235 Abulf. Annal. T. IV p. 330. — lin. 9. Vocem طيلسي conclavis parvi sui loci talis omnino esse in phrasi sensu apparet. In id adscensum esse e tecto, auctor addit, sed veram vocem accuratius definiri non potest, quum lexica taceant. — lin. 10. De voce الاكباك significatione dubium exstare potest, quippe in lexicis pluralis forma adducta non est. Voci كباك aut anterioris liminis aut superioris liminis est denique sensu significatio

tribuatur, ut et ipsi lexicographi dubitaverint. Inde aut lusum partae aut mutatam significatio voci donata est. — lin. 12. Quum de ritu sermo sit, legendi modus الدجاج (gallinae), qui in codicibus A. C invenitur, praeferendus videtur. — lin. 13. Vox الكريسي videtur deminutivum vocis الكرسي (sella, sedes) i. e. domus parvus sellae. — lin. 21. Verbum مستكثر (ludibrio habitus est) sine dubio a voce مسخرة derivatum est, quae e radice سخر originem ducit conf. p. 21. — lin. 27. Auctor vocibus واعطف etc. ludit, nam vox قوة tum robotum quam fune partem designat. In terrore autem membrorum nexus soluti videntur simulque membra vincta, dum homo se movere haud potest. — lin. 22. Praefero legendi modum رجحا in uno codice, quam vox رجح nominibus propriis haud accresceretur, quibus nominal duo casus sunt. — lin. 33. „Et cum sene prodentem eum filio eventum (visitum) iunxerat Auctor vocibus شيخ „senex" et يحى „filio" ludit.

Pag. 122 lin. 3. „Verba et tumult, ne mea ratione ridiculo absurditate prodiret ad verba si fuisset et etiam" indicant, rem nun ambos occultam futurum esse, sed eo perductum iri, ut famina optat eiatura ohum. — lin. 4. Auctor vocibus تلاق الطلاق ludit. — lin. 16. Cum codice A وتكمه legendum puto, quippe sic voces sequentibus سيد وشعمه magis conveniunt. — lin. 18. „Effecisti, et meritus tous duobus cornibus instructus esset vel Alexander esset, nam ذو القرنين Alexandri cognomen putatur. — lin. 26. Vox زبنى singularis vocis زبانية putatur, quae vox in Corano Sur. 96, 18 obvia angelos significare dicitur, qui peccatores in ignem inferorum protrahunt. — lin. 28. „Fac videamus miracula" Si vir probus Deum advocans efficiebat, ut res extra ordinem et miraculosas fierent, res كرامات appellabantur. — lin. 29. Vox نشمة sine dubio eandem eamtem significationem, quam vox بشمة habet. Et sic quoque in uno codice legitur.

Pag. 182 lin. 2. Auctorem non pudet, nihilis voce لعامر ad sacros ritus Meccam peregrinantium respicere. In vocibus autem قواعد المنحو الرفع والجر والانتصاب grammaticam respicit, ut duplex vocibus significatio tribuatur. — lin. 7. Voces ورفع العمودين etc. duplicem sensum afferunt, quorum unus ad sacros ritus peregrinantium spectat. Sues columnas tollens eum in locum templi, ubi antistes consistit, intromisit. Nos autem cessavit hic praeses in templi sacro se ultra utrinque movere et iam in sacro (et gynaeceo) securitatem acceperat, donec lapidem iecisset et in fallo Muse commoratus esset". — lin. 8. Voces وخلى الدار تعمى من بناها „, domum evacuavit, quae aedificatorem suum mortuum esse annotabat" hemistichium metri Wafir ⏑ — — — | ⏑ — — — | ⏑ — — sunt. — lin. 18. Vocem الشموط omnes codices uno excepto habent. Verbum شمط commiscendi, implendi aliasque significationes habet, sed nomen actionis huius formae a lexicographis adsutum non est. Qui commiscendi significationem hoc loco admitti, et de miscendis medicamentis cogitandum videtur. Ne autem unius codicis legendi modum السموط (fila) praeferamus, vox هذا vetat, quippe هذه السموط dicatur, necesse sit. — lin. 12. Metrum versuum Camil est conf. Durat.

p 616 A b. — lin. 21. Inter proverbia recentiora legitur: عدو عاقل خير من صديق جاهل „Inimicus prudens melior est quam amicus ignorans" conf. Meid. T III P I p 365 — lin 23. Verba Muhammedis traditione nobis conservatis consentanea sunt, quae inter proverbia recentiora leguntur: لولا حب الوطن لكان خرب البلد السوء „Si amor patriae non esset, terra prava desolata esset" Meid T. III P. I p 88. — lin. 30. Vox المريد significatio voluntas, sed quoque discipuli Deo devoti est. Haec posteriorem significationem auctor animo habuit.

Pag 166 lin. 11. Voces الطامة الكبرى e Corano desumtae (Sur 79, 34) extremum iudicii diem significantes contra hoc, ut summa calamitas indicaretur, adhibitae sunt conf. p. 67. — lin 13. ركب في طلبك كل صعب وذلول „Vectus est hoc in re omni difficili et commodo (camelo)" i. e. tam difficilia quam facilia peregit. Est autem proverbialis loquendi modus al: لا يركب الصعب من لا ذلول له „Vehitur camelo indomito is, cui domitus non est" i. e. Qui rem desideratam sine molestiam assequi non potest, in molestias suscipit. — lin. 17. Versuum metrum Thawil est conf. Durstell p 162 A. — lin. 20. Verba انما اموالكم واولادكم فتنة e Corano desumta, sunt, ubi Sur. 8, 28 legitur: واعلموا انما اموالكم واولادكم فتنة — lin. 23. Vox هاربة rem manu arreptam designat. — lin. 24. Verba انما الحيوة etc e Corano sunt, ubi Sur. 57, 19 legitur اعلموا انما الحيوة etc. In codice meo legitur في الاموال et in Corani loco — lin 30. Vox الرغبوت mea dubio severa tempora orta e verbo رغب (probe enimo proces facit) nomen derivatum est. — lin. 32. Versus metrum Thawil est p 163 C.

Pag 161 lin. 2. Verba المال والبنون زينة الحيوة الدنيا in Corano Sur 18, 44 leguntur. — lin 4. Verba والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخير املا e Corano Sur 18, 44 sunt, sed auctor homoeoteleuti causa duo postrema in Corano verba خير مردا mutavit. — lin 5. Voces العذاب الاليم in Corano saepissime occurrunt. — lin. 6. Verba يوم لا ينفع مال ولا بنون etc. in Corano Sur 26, 88 89 leguntur. — lin 11. Versuum metrum Basith est conf Durst p 166 A a. — lin. 16. Vox خوارق res designat, quae extra ordinem naturae proveniunt conf Chrestom. meam gram. hist. p 107. Singula enim vocabula homoeoteleuton est. Verba المطورة في انواع اطوار verte: „adductae sunt diversis viarum modis". — lin. 17. Verbis „Et orbi coelesti gyrum agenti in acie eius gyrorum erat quidem parvi luli oculum cogunt (virgines intactae), quas observantibus producit. Illi autem quorum cum aegualitatibus ludunt, ceu perditione in splendore frigoris gladiorum ligneorum evanescunt et in motibus eorum conciliarum rerum esset etc. auctor dicere vult, orbem coelestem, e cuius motu res eventuras praedicant interdum e consueto motus modo aberrare, ut, qui res eventuras praevidere consueverint, in errorem ducantur. — lin. 25. Versuum metrum Basith est ib p 190 A b. Voces اوحب النارا in versu posteriore ad morem spectant, ex quo Arabes hostis adventum igne in monte accenso indicare solebant conf Rasmussen Addit. p ve text. — lin 33. Versus metrum Sarih est Durstell p 623 A. b.

Pag. 122 lin. 1. 2. Duo priores versus metri modum sequuntur, qui تم يبيت appellatus est conf. bht. meum Darstellung d. Arab. Verskunst. p. 441 sqq. Enoscens قلت. — lin. 3. Versus metrum Basith est ib. p. 199 A. e. — lin. 12. Versus metrum Wafir est ib. p. 203 A. — lin. 11. Verba تعاطى الاسباب لا يقلع في الانحل »Arripere funes non vituperat fiducem, quem quis in Deo ponit« i. e. Si quis cautionum adhibet ut remedia contra calamitates quaerit, tamen in Deo fiduciam ponere potest, non una agendi ratio alteri contraria non est. — lin. 21. Prior vox التلاك est pro الطلاق (reparatio) hamzatione causa ea scripta. — lin. 24. Cautio, quae nobis, priusquam rem aggredimur, adhibenda est, in proverbiis vario modo commendatur conf. Meid. T. III P. 2. p. 146. — lin. 22. Verba jureconsultorum »(Infortuni) e se depellere facilius est, quam (de muro illata) apud judicem conquerere« in proverbii consuetudinem venisse videntur. — lin. 27. Versus metrum Redjez est conf. Darstell. p. 231 C. Enunciandum est مرض et مرض. — lin. 22. Proverbium فما كل مرة تسلم الجرة p. 12 l. 3. occurrit.

Pag. 123 lin. 2. Hemistichium metri Basith (conf. Darstell. p. 190) proverbialem loquendi modum redolet. Simili modo inter proverbia recentiora legitur يهلك لنفسك قبل مرة للضحك وكرة تضحك : Locum tibi para, antequam pro tuum occupat et procedentia tua magna erit. — lin. 3. Homoeoteleuton esse enunciandum est وكل عامل يقلعة ويقيل يخبره ويختلفه . — lin. 5. Verba وانا اتصلها حقما حتى verteuda erunt et ego eas utero expugnem fodiendo, donec (eas absolvero), in ut post particulam حتى ellipsis verbi sit conf. De Sacy Chrest. T. I p. 473 ed. alt. — lin. 8. Versus metrum Camil est ib. p. 212 A. b. Idem versus p. 1[illegible] leventur. — lin. 12. Vox فيجن hoc loco laudis effectu significationem habere videtur, quippe recente significatio minus congrue videatur. — lin. 15. Verba اعتمد على ما له من حول ولا contrario sunt verbis لا حول ولا قوة الا بالله, quae Arabes in rerum discrimine proferre solent. — lin. 16. Versus metrum Basith est ib. p. 122 A. b. — lin. 19. Proverbio تروج ut. solus proverbio recentiore locum dedit Meid. T. III P. 1. p. 219. — lin. 22. Auctor iidem duas voces الثرى et الثرى adhibent. Plurimum distantia in proverbii consuetudinem venit conf. Meid. T. III P. 1. p. 38. — lin. 24. Versus metrum Thawil est ib. p. 168 b. — lin. 28. Metrum idem est.

Pag. 124 lin. 2. Locum ex verbo Sirga, quod affinet ad motus aestrae cum equis ut exemum, quo non uox ea coniungat, ex vero aut non esse ut nec notam quasi genus rationem acqui, est autem conditio avium. Nos enunciandum exquisivimus; sed ne (aquilo) inter aves summum locum tenet eodem modo, quo Coranus eloquentia (quamlibet aliam superat), dum nos similes esse, quas brutis educit, infimo loco sumus. — lin. 3. Auctor summum sermonis eloquentiam in Corano, quo sensus perfectissime et efficacissime ensis constituitur اعجاز القران appellata, secus haud distincte quos bestiae edunt, opponit. — lin. 6. Versus duos, quorum metrum Sarih est (Darst. p. 244 A. 1), sic verto: Lentis agas, o Abu-Zakr, quot unum ovem possessae detulerunt, postquam in illum se exhilararunt! In

matrimonium Nohmeni duxisti, cui altera aequalis non erat; sed Deus eam repudio dimitir permisit. In nomine Abu-Zakr (pater accipitris) poeta ludit p 164. — lin 8. Versuum metrum Camil est ib p 214 B b — lin. 14. Pro voce فعاذل legendum videtur فعاقل eam reprehendens esta. Alter legendi modus, quem in adnotationibus adtuli, bonum sensum offert: Post tergum venens me impedit. Versuum metrum Wafir est ib p 204 A. Versus sic verto: »Si somnum meum tibi tradere propero, me reprehendens ab ista re impedit et si me excusaturus coniunctionem festino, vete post tergum propellit. — lin 16. Vox ورا metri causa pro وراء scripta est. — lin. 25. Verba تصرف السهم عرض sic explico, ut تصرف secunda persona futuri secundae verbi formae et vocem السهم tanquam obiectum regens. Vox عرض autem est pro عرضا. Dicitur autem عرض سهم de sagitta, quae bene directa aliam rem attingit quam eam, quae petitur. — lin. 26. Versus metrum Thawil est ib p 162 B. — lin 27. Auctor vocibus تتلو ,تلا et سورها ludit et morem respicit, quo in summis angustiis rerum Corani capita legere solebant. — lin. 30. Quum omnia verba hoc loco adhibita significationes appositas habeant, de voce جلس, quae cum voce حمت coniuncta est, dubio in meo cedere جلس igitur, quae vox e verbo جل (descendit ex itinere, substitit) derivari potest (conf Gram. Ar T p. 228 ed alt.), ut verborum significationes appositae sint.

Pag 125 lin 1. Versus metrum Basith est ib p. 126 A e. Cum aquila ovis Rochnae coniuncta est, quod cadaveribus vescitur conf libr meum: Selecta ex historia Halebi p 86 adnott. et Kazwini Kosmogr T I P 2 p. ١٣٥. — lin. 3. Non mihi alia causa fuisse videtur, cur auctor loci Sorudj mentionem fecerit, quam homoioteleuton, nisi in eo causam inveniens, quod multis aquis gaudeat. Srias fuit locus iam destructus in Mesopotamia haud procul a Herrana conf Abulf Geogr p. ٢٧٧ — lin. 4 مالك الحزين cognomen avis aquaticae longo collo longisque pedibus praeditae est, cui pisces cibo sunt. Auctor noster الملشون avis eiusdem nomine uno putavit, quod alii negarunt. conf Kazwini Kosmogr T. I P I p ٢٦٢ — lin. 5. Vox خلف est pro خلفا homoioteleuti causa. Mustelam foeminam ob pellis odorem dixit — lin 6. Corani verba ومن نعمره ننكسه في الخلق Sur 36, 68 leguntur. — lin. 25. Verbum كحل hoc loco significationem se solvendi et re etiam relinquere videtur. — lin. 17. Metrum versus Camil est ib p 212 A, e. — lin. 23. Versus metrum Thawil est ib. p. 162 b. — lin 26. In hac et sequente linea auctor verbis multum ludit ecce similia et contra opposita adhibens.

Pag 126 lin 16. Versus metrum Camil est ib. p. 212 A c. — lin. 12. Versus metrum Basith est p. 166 A a — lin 15. Verbo ابل hoc loco significatio offecit, ut convalesceret habret, accessa est — lin 16. Verba المعرفات النشر والواقح (Venti) qui bonos odores adferunt, et foecundatrices — lin. 17. Verba ومن ايانه usque ad من رحمته in Corano Sur 30, 45 leguntur. — lin 18. Vox الذيف a ذاف derivanda videtur cum significatione necantis. — lin. 22. Vox الاعجار hoc loco eandem significationem habere videtur

quam voces ايام المحسوم, ايام quibus vocibus septem dies brumales designantur. Vocibus ايام انحسات dies infausti ab Arabibus designantur. Sunt autem dies Mercurii Arabibus infausti conf. Kazwini Kosmograph. T. I p. 65 sq. — lin. 21. Negligentiae tribuendum videtur, quod auctor vocem الصرصر, cuius vocis iam antea mentionem fecerat, hoc loco repetivit. — lin. 22. Verba فارسلنا usque ad كالرميم in Corano Sur. 51, 41 leguntur. — lin. 66. Vocibus كالعجال nx, adonceo thalamorum sponsalium auctor etiam alteram significationem vocis perdictam omnino habuisse videtur, quippe vox العجال pluralis quoque vocis الحجلة, speculum manu esse possit, conf. lin. 25. — lin. 25. Vox الصلال videtur pluralis vocis الضال (errans). — lin. 26. Verba الرجيم usque ad المغلوب in Corano Sur. 56, 76 sqq. leguntur. — lin. 29. Locus Corani Sur. 21, 31 sic sonat: وجعلنا من الماء كل شيء حي.

Pag. 107 lin. 1. Verba انا نكشف الرش عرقت مصر وألقى اهلها العطش, est quam pauca pluvia densa est. Aegyptus submergitur eiusque incolae sitis coacta, bonum sensum non offerre videntur, cum quemquam dici potest, Aegyptum crescente Nilo, cum pauca pluvia densa sit, submergi, tamen non video, quomodo incolae eius ob sitim necis afficiantur. In nostro codice verba omissa sunt. Fieri tamen potest, ut verba more in Aegypto cohaerent, quo argilla in aere exposita operatum Nili incrementum divinari posse putant. Abd-Allatifus sequentia narravit. Versionem de Sacyanam exscribo p. 335: Les Coptes du Said pretendent effectivement être en état de déterminer d'avance et de deviner quelle sera la crue du Nil chaque année. Les moyens qu'ils emploient pour cela est de prendre une partie d'argile d'un poids connu, et de la laisser exposée à l'air durant une certaine nuit; ils la pèsent le lendemain matin, et par l'augmentation de poids, qu'elle a acquise, ils déterminent la quantité de crue du Nil. Quod si igitur argilla multum rores imbibit, quo pondus augetur, Aegyptum submergi auctor dicere potest. Multum autem crescente flumine aqua Nili quam incolae bibunt, limosa est et coacta, si vel coacti incolae huius aquae multum bibunt, necis eos adfici fortasse auctor dixit. Hunc morem de Sacyus in adnotationibus p. 347 sqq. inculcatur descripsit et illustravit. — lin. 6. Quatuor elementorum aerae, ignis, aquae, terrae auctor mentionem fecerat conf. p. 143. — lin. 12. Hemistichium metri Thawil est ib. p. 162. — lin. 19 sq. Verba السفر لا يسفر proverbiale loquendi modus esse videntur. — lin. 66. Verba لا تكرر الحجة السهو ritum quendam in religione respicere videntur. — lin. 23. Verba انطبع القلب proverbiale loquendi modus sunt, pro quo in Hariri opere p. ٢٣ الطبع ملكه legitur conf. Maid. T. III P. I p. 666. — lin. 31. Verba اعشى قالوا proverbium sunt, quod Maid. T. II p. 134 explicatum est. Similiarum امرعصي قتولا in locum paululo abundantem vertit, descende igitur in ibidem p. 619 invenitur. — lin. 32. In vocibus القي عصا التسيار proverbialem loquendi modum, qui in Meidanii opere T. II p. 658 invenitur, auctor respexit.

Pag. 108 lin. 3. Versuum metrum Hezedj est ib. p. 226 a. — lin. 5. Voces المغلاب الاثيم multis locis in Corano occurrunt. — lin. 8. Versus metrum Thawil est ib.

p 122 B Arabes infantibus sua amuleta تمايم appellata appendere solebant, timentes, ne oculum malignus infanti noceat, putabant enim sita, quod antiquo tempore albo nigroque variegatum el luro appensum erat ab infante oculum malignum averti. Amuletum autem removebatur tempore maturitatis, quo oculum haud amplius nocere posse putabant conf. Motan. In de Sacy Chrest T I p. 341, T II p. 116 Harir p. ١٢ l. 7 ٢٢ l 2 schol Kosmussen addit. ad hist Arab p. ٧٤ infr et sq Plures autem amuletorum species in uso erant conf p 21 — lin 16 Proverbium est ضرب اخماسا لاسداس „ostendit aquationes, quae quinto die fiunt, propter aquationes sexto die", quo significant, virum aliquem aliam rem ostendisse, quam voluisse, solebant enim Arabes iter longum suscepturi camelos ad sitim ferendam adsuescere, ita ut per quinque dies camelos aquâ privarent, inde ad sex dies progredientes. — lin 19 Metrum versus Ramel est ib p 222 B b Prius hemistichium cum proverbiali loquendi modo convenit خير من جليس سوء وحدة الانسان Meid T III P 1 p 538 Posterius hemistichium sensu eodem est proverbio جليس الخير غنيمة „Conviva bonus praeda est ib T III P 1 p 78 — lin 21 De ave زاغ confer Kazwini Kosmogr T I P 2 p ١٢٨ — lin. 24 Versus metrum Sarih est ib p 243 A a Corvus Arabibus separationis amicorum malum omen est, quapropter غراب البين engraminatur conf Harir p ٢١٧ Ham p ١٣٠ l 16 Dicitur quoque in proverbio اشأم من غراب البين Meid T II p. 695 In posteriore versus hemistichio voce زاغ auctor ludere videtur, quae tanquam verbum recessit et tanquam nomen cornix est, ut sic verti possit „sed quum ad has pervenimus, inde decedit" aut „quum ad veritatem venimus, cornix est" — lin 27 De verbis لا يقيمن etc. conf p 166 — lin 28 Littera ع est pro مصراع „hemistichium" — lin. 22 Hemistichium metri Sarih est p 120 A b Proverbium est الزم سوء اظن بالناس quod Meid T I p 370 explicatur — lin. 31 Verba قحمة شحمة الاضحى proverbiorum loquendi modum redolent talenumque proverbium frustra quaesivi, sed est proverbium الناس على الله, quod Meid. T II p 343 inveniri conf T III P I p 493

Pag. 122 lin 4 Versus metrum Thawil est ib p 162 B — lin 7 Versus metrum Wafir est ib p 224 A Proverbium est لا يشقى بقعقاع جليس „Per Kakkabum socius miser non est" Vir iste oriundus e gente Banu-Ahmru b Schaiban b Dahl b. Tsalabah, quae ad gentem Becr b Wajel pertinebat, summa liberalitate erga vicinos notus erat, ut in proverbii consuetudinem veniret conf Meid T II p. 540 Harir p ٢٥٨ — lin. 9 Voci يجدو hoc loco praeveniendi actionis et voce نفرة fugae, alicuiusve significatio tribuenda est — lin. 10 In verbis اسمائ الثلب auctor Arabum consuetudinem, qua in nominibus malum omen invenerant, respicere videtur conf Meid. T I p 696 sq. Vox autem زاغ (cornix) tanquam verbum recedendi, declinandi significationem habet. — lin 12 Versus, qui iterum p ٤٩ occurrit, metrum Basith est ib p 190 A b. — lin. 15 In verbis لحمى et لحمة est verborum lusus Vox لحمة hoc in loco significatio subtegminis telae tribuenda est, simulque frustum carnis designat — lin 16. Versus, cuius metrum Basith est Darst. p 190 A b in Hamasa p. ٢ legitur — lin. 22 Verbo شرح, quod am-

piendi, deleniendi significationem habet, hoc loco exhilarandi aut huic similis significatio tribuenda est. — lin. 23. Versus metrum Motakarib est. Cum pede u — in fine utriusque hemistichii saepius occurrit conf. Fakh. Alchalef p. 2 et Dorstell p. 281., in quo libro hic modus adnotatus non est. — lin. 26. كدأب الزنادقة Ut doctrina eorum qui in religione Zoroastris doctrinam sequuntur i. e. qui viam rectam relinquunt. Vocem شي reposuimus ex codici.

Pag. 555. lin. 2. Verba يقنع فيه بالظن الحسن 7 sic vertenda puto: »Non abrumpitur de re arcana opinione pulchra i. e. argumentis a pulchra opinione deductis haud vincitur. Opinionem pulchram homines de eo non habent, ut de eius integritate seu amplius dubitetur. — lin. 3. Auctor vitam cum panno comparavit, qui abrumpitur. — lin. 4. In proverbio dicitur دون ذلك خرط القتاد »Ante hoc est tragacanthae decorticatio», ut res difficilis perrectu designetur, nam tragacantha ob spinas difficile decorticari potest. Meid. T. I p. 475. Verba والموانع التي هي دون سعاد sic verto: »et res impedientes, quae afferunt, ut ad Soadam pervenire non possit». Soâd nomen feminae est, ad quam aditus difficilis erat. Talis feminae in multis carminibus celebratur a Cabbo b. Sohair composito mentio facta est et fortasse hanc auctor respexit, quum hanc feminam separationem poeta deploravit. conf. p. 1٢ l. 11. Eiusdem rei mentionem fecit idem auctor in Vita Timuri T. II p. 576 ed. Manger. — lin. 5. Auctor verbis مقاب العقاب et معاشر المعيهر ludit. — lin. 7. De vocibus الفرق بين السر والجهر confer p. 186 l. 5 huius operis. — lin. 8. Auctor easdem voces القصور, sed cum varia significatione, ut homoeoteleuto efficeret, adhibuit. — lin. 9. Verba استند eius dubio auctor cum est significatione ea, quod retulerit, dubio rorare, quippe verbum in traditionibus, quarum pinson auctor sibi haud interrupta serie sit, adhibetur. Voces انشاء et اخبار significant describendi et narrandi modum, quo alter res indicetur. — lin. 12. بأسمال دهام eadem vilitatem tanquam quotidianam vestem sibi induit. Auctor agendi rationem cum vestimento comparavit. — lin. 16. Vox اخبار hoc loco metaphoricum loquendi modum designat et حقائق modum loquendi sine metaphora, dum res aptae voces adhibentur. In hac quoque et sequenti linea auctor verbis المشاورة et بالمساورة, مقلب القلوب, شديد et حزم سديد ludit. — lin. 18. Ludit quoque auctor vocibus خلية et الخلوب. — lin. 21. Versus metrum Motakarib est ib. p. 481 A. a. — lin. 25. In vocibus تتحلى عمالها etc. plura homoeoteleuta inveniuntur. — lin. 26. In verbis تتعدّ et جمع القلة auctor ludit, habent enim in grammatica significationem technicam. Verbum تعدى significat transgredi et in grammatica verbum esse transitivum, voces autem جمع القلة significant colligere paucos, ut plurales et in grammatica pluralis formam, quae secundum in paucis adhibetur conf. Sylv. de Sacy Gram. Arab. T. I p. 475 372.

Pag. 551 lin. 5. De vocum يا بعدى contraria significatione enunciandique modo dubito. Ni fallor, يا بُعْدِي eo locum meum concurrendum est, aut يا بِعِدّي cum eadem significatione, quod homoeoteleuto magis convenit. — lin. 6. De vocibus ابنة السعدي confer p. 185 l. 15.

— lin 13 sqq. Auctor verba molam fodit. — lin 22. Versus, quorum metrum Casal Dari. p 212 A a. sic vertendos puto Voluptatem capit eius (horti) fructus decerpens ex optimo esse, quod videmus optum est et eius modis o loco uberrimo, ad quem se recipere potest et columbae ob teoitiam modo in eius ore gyrum faciens modo super eam se demittens alas movens. — lin 29 Voces الميسرة والعجلة modum, quo exercitus instruebatur, respiciunt vid Hamas T II P 2 p. 552 sq (vers lei).

Pag 222 lin 6. Locus Coram Sur 37, 124 legitur Auctor noster in hac loca sequentibusque plurium munerum nomina addidit, quae non semper eo ordine enarravit, quo conditione sua cohaererent, sed quem hunc titulorum postulabat, cum in scribendo occatus esse videtur. Multum quoque abest, ut omnia munera, quotquot essent, recensuerit, ut omnium earum, quae in mentem venirent, mentionem faceret. Plures sunt causae, quibus efficitur, ut quaestio de muneribus, quorum hoc loco mentio facta est, perdifficilis habeatur. Una est, quod ad fontes, e quibus hac in quaestione hauriatur, pauci adire possunt et lexicographi Arabici huius rei fere nullam rationem habuerunt, altera autem eo consistit, quod tam variis temporibus quam in diversis regnis varia munera orta sint et eadem munerum nomina diversas significationes acceperint, ita ut accurata muneris descriptio neque omni tempori neque omni regno quadret. Auctor noster quum ab anno 840 in urbe Cairo habitaret anno 852 opus hoc absolverit, vix dubitare licet, quin in muneribus enumerandis quondam munerum, quae in Aegypto suo tempore in uso essent, rationem habuerit. Nostrum enim non potest, qui breviter in adnotandis studeamus, de muneribus fusius disputare, neque ea adferre in animo est, e quibus copiosa huius loci lux oriatur. Quae si aut minus accurate aut minus exhausta quibusdam videantur, ii neque fines nostri neque rei difficultatis obliviscantur. Qui rem accuratius investigare cupit, is opera Makrizii, Sojutii, Abu l Mahasenii aliorumque adeat.

Auctor primo loco eum, qui النايب appellatur posuit, id quod mihi argumento est, eo etiam munera Aegyptiaca ante oculos habuisse in Aegypto enim eo qui primum post imperatorem locum occuparet, vicarius (imperatoris) النايب audiebat. Ebn-Chaldoune (Chrestom mea gram. hist. p 88) refert, nomen Vesiri ob quotidianam usum et quod plures muneris partes in alias personas translatae essent, auctoritatem pristinam amisisse et hoc ob causam eum, qui summum in imperio Turcico locum teneret, i e cuius mandata ab omnibus obsequium praestandum esset et qui exercitui praeesset, nomen vicarii النايب accepisse, dum Vesiri nomen ei daretur, qui tributis praeesset. Alio loco dicit, ei qui munus النايب gereret, subiectum esse munus eius, qui nomen الحاجب haberet. Ebn-Chaldoun locum verbis sequentibus in linguam Gallicam versum est in libro Chrestom Arabe T II p 162 «En Egypte, sous la dynastie Turque, le titre de chambellan se donne à un officier pris dans la nation qui a le pouvoir, c'est à dire, entre les Turcs c'est lui, qui fait exécuter les jugemens dans la ville entre les particuliers. Les chambellans sont en grand nombre. L'office de chambellan est subordonné chez eux à celui du vice-roi, qui exerce l'autorité en général,

tant sur la nation dominante que sur le commun des sujets. Quelquefois le vice-roi exerce même le droit de nommer à certains offices et d'en destituer, il confère ou confirme les apanages de peu de valeur et ses ordres sont exécutés comme ceux du sultan, tandis que les chambellans ne remplaçoient le prince que pour l'exercice de la justice entre les différentes classes du peuple et les militaires, quand les contestations sont portées devant eux et pour forcer les réfractaires à se soumettre aux jugemens. Leur rang est donc au-dessous de celui du vice-roi. De Sacy au Sojuthi libro (Chrest Ar T I p 135) sequentia retulit: «Il y avoit ci-devant une charge nommée vice-royauté نيابة السلطان, qui a été supprimée par Mélic-alnaser Mohammed, fils de Kelaoun. Le vice-roi النائب étoit un sultan au diminutif. C'étoit lui qui distribuoit les bénéfices militaires الاقطاعات et qui nommoit aux places d'émir et autres charges, il disposoit de toutes choses avec une autorité absolue, à l'exception de quelques grandes charges, comme celles de Kadhi, de Visir et de secrétaire d'état, auxquelles il ne nommoit pas. Il proposoit seulement au sultan les sujets propres à les remplir et il étoit rare que les sujets qu'il présentoit ne fussent pas nommés. On l'appeloit le curateur des états du sultan et le second sultan كافل الممالك والسلطان الثاني.» Makrizi nomme cet officier نائب السلطنة. Ex Ebn-Chaldûni loco quem adparet, quale in Aegypto fuerit olim munus, qui حاجب audiebat, nomenque, munus hoc, quod tam tempore Ahlu (Abulf Ann. I p 338) erat, olim diversum fuisse, quippe vir, qui munus administrarit, intimum ad chalifam potentibus uti concederet aut denegaret et postea sub Abbasidarum imperio maximam auctoritatem habuit. In Hispania tempore Omajjadarum, qui singulis muneribus gravioribus Vesiri praeessent, mini hos esse, cui nomen Alhadjib erat, summum locum tenebat, quippe qui ad principem ea, quae a Vesiris decreta essent, et decreta confirmatum, perferret (Ebn-Chaldûn in Chrest. nost. Gram. hist. p ١٥١). Secundo loco munere viri الدوادار muneri البردار appositum est, quae munera eorum tempore orta esse, ipsa peregrinae linguae voces ostendunt. Vox الدوادار et الدويدار eum propria designat, qui atramenti vas principi asservabat tenet. Munus in aula chalifarum magnam auctoritatem viro dedisse, locus in Abulfedae Annal. T IV p. 472 probat, in quo auctor, virum, qui hoc munere praeesset eum viro, cui munus pincernae erat, mortuo chalifa Almostansero in eius filium Almostahsam chalifatum transtulisse narrat. Ex nostro loco videmus, virum, qui hoc munus administraret, auctoritatem maiorem fuisse, quam is qui munere eius, qui البردار appellaretur, fungeretur. In Ebn-Chaldûni opere (Chrestom. nost. gram. hist. p. ١٥٩) haec leguntur: واما في دولة الترك بالمشرق فيسمون هذه الذى يلقب بأسلس على حدود الاداب فى اللقاء والتحية فى مجلس السلطان والتقدم بالوفود بين يديه بمسمود الدوادار ويضيفون اليه استتباع كاتب السر واصحاب البرد المتصرفين فى حاجات السلطان بالقاصية وفى حضرة وحالهم على ذلك لهذا العهد In imperio Turcarum in Oriente eum, qui bomhabus res observandas in occursu et salutatione in consessu regis praescribit et qui advenientes ad imperatorem introducit, eunos الدوادار appellarunt. Ei quoque officium est introducendi eum, qui munus scribae secretorum (كاتب السر) administret et custodes

[1] Ex vir iuris (برقا) Ohmari Hadjib appellatur conf. libr. تهذيب p. ٦٣٣.

portas, qui ad custodiam imperatoris tam in foris remotis quam in aula perficiendo adhibentur. Conditio eius nostro tempore haec ostu. In loco, quem de Sacy ex Makrizii opere (Chrest. Ar. T. II p. 170) adnotavit, sic legitur: «Les fonctions de l'emir djandar sont de garder la porte du soltan et de commander aux huissiers de la porte, aux valets de pied, aux Chorasaniens (sed videtur الخراسانية eorumdem mutato legendi modo) et aux djandariens. Lorsque les courriers arrivent, c'est lui, qui les présente avec le dewadar (ou porte écritoire) et le secrétaire d'état.» Ex hoc loco isto tempore ii, qui nomen البرددارية gererent, sub eius imperio fuisse, qui امير جاندار audiret, sequitur. Vox بردددار ex Pers. پردهدار orta proprie eum designat, qui velum (portam) tenet, ut eius imperio suo dubio custodes portas البرددارية parebant. Vox خزندار thesaurarium (oeconum) sine dubio eandem significationem habet, quam vox خازن thesaurarius, quae apud Abulfedam T. IV p. 58 occurrit. Postea vox ex Persico et Arabico composita in usum venit conf. Abulf. Ann. T. V p. 42. Vox eum designat, qui thesauro praeest, et ii, qui tributa etc. colligerent, quos auctor nomine حاج الخراجيين والديينار insignivit, eius imperio subiecti essent. — Vox مهتار et مهتر origine Persicae in aula Persica supremum regis cubicularium designat. In libro Voyage du chevalier Chardin en Perse T. III p. 408 munus in adnotatione sic describitur: «Cette charge est la même que celle de grand chambellan, il porte la bourse, l'anneau, la montre etc. du roi et ne le quitte jamais, pas même dans le haram, au milieu des femmes. Les fonctions de cet officier exigent donc qu'il soit castré d'être homme. C'est ordinairement un eunuque blanc, qui les remplit et qui partage conséquemment l'espèce de culte que les flatteurs et les ambitieux rendent à son maître.» conf. Kämpferi Amoenitates exoticae p. 81 sq. Non autem dubito, quin boste viri munus e regno Persico in Aegyptum translatum sit, sed quale in Aegypto fuerit, dicere haud possum. Huic vox mosse eorum, qui السايس ut خارس confiniunt ... sed subiectum aut minoris auctoritatis fuisse, e loco nostro sequi videtur. Vox السايس proprie eum, qui regit, designat et in libro Imperium Ieckuidarum p. 120 سايس الفيل elephantum rectorem legitur. Postea maxime in eum, qui equos regit, etiamque etiam habet ... translata est, cum in Vita Saladini p. 231 refer. oss, qui mulos curant, nomine المحفة et qui equos curant (خدمة الخيل), nomine السياسة appellentur. In nostro autem loco quum vox cum voce الهيار (supremus cubicularius) conjuncta sit, non potest non habere significationem eius, qui equisonibus imperat. Vox ميقدار ... tenens[1], de qua voce nil accuratius docere possum, cum designare videtur, qui cibos ... edites accipit, sed conferas p. 207. Vox خارس custodis significationem habet. Potest esse custos palatii regii aut personae regis aut stabuli, quum antea de equisonibus sermo esset. Hoc loco vox sine dubio eum designat, qui custodibus imperat, sed custodes palatii aut personae regis dignitate inferiores fuisse equisonibus vix cogitari potest: quapropter is, qui custodibus stabulorum praeesset, significari videtur. — Voces كاتب السر (scriba secretorum) eum designant, qui apud Franco-Gallos secretaire d'état appellatur, eiusque iam in fin., quos de eo qui الخوافلر audit, munus facta est conf. De Sacy Chrest. Ar. T. I p. 134. Munus bonum viri, in Aegypto a Sultano Melec-Almansur Kelaun creatum fuisse docemur ib. T. II p. 190. Vox

محبر, et Menzokio fides habenda est, scribam quoque designat, et, si fallor, nostro loco eum designat, qui mandata regis, quae iubente rege is, qui كاتب السر audiebat, scripserat, in bonum ordinem disposuit et describendo ornavit, ita ut sub eius imperio scribae essent. Cum voce كاتب السر المرفع vox الموقع المدبر cohaeret, ut demonstratur hoc modo nuncius وكاتب السر المرفع الى الموقع بالتسمية. Munus eius, qui الموقع audit, التوقيع appellatur. Qui hoc munus administrabat, in consessu publico coram rege in scripta, quae de re proposita ipsi tradebantur, iudicium de re ferendum subdit (De Sacy Chrest. Ar. T. I p. 71 sqq.). Distinguitur autem inter munus eius qui الموقع بالقلم الحقيق eiusque, qui الموقع بالقلم المطلق appellatur ib. p. 132 sq. — Voce الزمام praecipuus eunuchorum designatur, qui palatiis regiis praeest. De Sacyus in Chrest. Ar. T. I p. 503 ex opere Chalil Dhaheri sequentia adnotavit: Le Zimam des palais du sultan est un eunuque, qui a de l'instruction et des connaissances. On le nommé zimam, parce qu'il a dans sa main ce qui tient à tous les palais impériaux. C'est un des principaux entre les émirs qui jouissent du droit d'avoir des timbales. Abu-l'Mohasenus dixit, nomen زمام الدار corruptum esse ex voc. زمام الاكر alterum [illegible] Voc. الخادم proprie ministrum designat, ministri autem in palatio regis quum eunuchi essent, voce eunuchus quoque designatur. — Munus iudicis, qui apud Arabes القاضي audit, notum est. In magnis urbibus unus supremus iudex aut القاضي الكبير aut القضاة أقضى appellatus erat, quem, si quae iudicis a iudice lata haud uniuscuiusque erat, de re adire poterant. Sunt tot iudices quot urbes, quotquot civitates. Iudici duo testes شهود erant, qui iudicio detinebant. Praeterea autem negotiorum erat, matrimoniorum, emtionis pacto aliisque describere, testimonia de rebus dicere et omnino subscribere, quippe apud Mohammedanos testimonio nimis horum quoque testimonia adhibenda erant conf. Abulf. Ann. T. II adnot. 160. Iurisconsultus apud Arabes الفقيه appellatus iudice inferior est. Iurisconsultos superiorum se mercatore peto, mercator autem se plebeio meliorem habui, sed fortasse hoc loco voci سوقى significatio mercatoris inferioris ordinis, qui in foro merces vendendas exponit, tribuenda est. — lin. 20. Versuum metrum Sarih est conf. Dozinll. p. 243 A. b. — lin. 25. Versuum metrum Thawil est ib. p. 162 B.

Pag. 263 lin. 1. Versus metrum Thawil est ib. p. 162 A. — lin. 4. De vocibus الثقل et العقل confer p. 18 23 86 147 166 182 etc. — lin. 7. Vox فصل (sectio) sequentibus inscripta est, ut novum argumentum indicaretur. — lin. 18. Versuum metrum Thawil est ib. p. 162 B. Sic verte: Tempus plorans ruas instigavit, ut ad petitum et fortuna mea me mutavit doculi, te posuit natuere i. e. Tempus calamitate me omnino occupavit, et ad peterem, a te igitur auxilium peto. Si significatio vocis [illegible] urgenda est, nos verba uam alias postea verbis connexit — lin. 21. De horto Ridhwano confera p. 18 lin. 22 sq. In verbis فقصبت usque ad الحدق singulae voces homoioteleuta instructae sunt. — lin. 24. Verba مكررا usque ad vocem القوت sic verte: repetitis verbis peringens tuos res, quas animum queritur ac. uxorem probam, victumve consuetudine connectam, et alimenta quae sufficiunt. — lin. 26. Versus metrum Thawil est ib. p. 162 A. — lin. 29. Sic verte;

Et quicunque nobis infans pariebatur et cum lactibus de novo nobis foedere fiebant, oculis laetitia proveniret ut earum gaudium, dicebamus ut: sed si وحصل legeretur, ut verbo propositio consequens reciperetur, mihi magis placeret. De vocibus عمرو وزيد confer 9. 24.

Pag. 204 lin. 3. Versuum metrum Basith est ib. p. 199 A. b. — lin. 9. Verba الذي يوجد cum totum proverbio rectiore recepi. Meid. T. III P. 1 p. 426. — lin. 11. Proverbium اعط القوس باريها »Da arcum dolanti ei i. e. committe illa ad eum, cui debetur, legitur Meid. T. II p. 68. — lin. 16. In verbis احمدنا auctor proverbium عند الصباح يحمد القوم السرى »tempore matutino homines iter nocturnum laudant« respexit, quod hoc loco significat, in fine operis, cum bonum sit, rugosum poseu, ut laudetur. In Mudani opere T. II p. 70 legitur. — lin. 18. Versus metrum Thawil est. ib. p. 163 C. — lin. 22. Proverbium est دونه العيوق »Altior est quam capella sidus«, quod Meid. T. I p. 474 legitur. Ibidem p. 473 aliorum quoque proverbium est, cuius auctor rationem habuit دونه بيض الانوق »Remotior est, quam ovum avis Anuk«. — lin. 26. Versuum metrum Thawil est ib. p. 162 B. — lin. 31. De loco nunc confer 165. 124.

Pag. 205 lin. 2. Vocis لوروتك duplex significatio dari potest aut per adventum tuum aut roris tuis. In vocibus شقائق شقيق النعمان auctor cogitasse videtur item de floribus شقائق النعمان Anemone appellatis, qui ab ovis regis Nomohol b. Almondsir, شقائق appellata nomen accepisse putantur, quam de rege Nobiso, quum voces شقيق inter voces شقائق et النعمان posuerit. Vocis autem شقائق pluviarum largarum significatio libenda est, quippe beneficia cum pluvia comparentur. — lin. 3. In vocibus يلمع معاليه, وهان quorum ex ortu rhetorica quoque propriae est significationes legens animo cogitet. — lin. 6. Verbo نسل quod auctor sine dubio homoeoteleuti causa adhibuit, hoc loco significatio plumas abrecit ex alius rapiae avis decidit videtur. — lin. 7. Versus metrum Ramal est ibid. p. 239 A c. — lin. 11. Hemistichii metrum Serih est ib. p. 243. Verba سيس قنا etc in proverbii consuetudinem venerunt. Vitem in sabula tutelam se recepisse significant. — lin. 14 sq. Voces وسواس وخناس e Corano Sur. 114, 4 ubi legitur من شر الوسواس الخناس, desumtae sunt. — lin. 17. Versuum metrum Chafif est ib. p. 263 C. — lin. 20. Versuum metrum Thawil est ib. p. 166 A. — lin. 21. In posteriore versu vocibus auctor ludit. — lin. 27. In verbis فما اسرع اللطف واقرب العصف من حركات الفلك بالكبرا — واسعد الرفقة والشرد الحرق من ملكات السلاطين والخلفا duplex homoeoteleuton est. Principale in vocibus الكبرا et الخلفا est. Praeter hoc autem homoeoteleuta in vocibus اللطف et العلف, tum in vocibus الرفق et الحرق inveniuntur. — lin. 28. Legendi modus, qui in codicibus A. B. G. invenitur, clarior est. — lin. 30. Versuum metrum Basith est ib. p. 19.

Pag. 206 lin. 4. Verba جاور ملكا او بحرا, quae ab auctore Mohammedi tribuuntur, in proverbii consuetudinem veniunt modum designant, quo quis opes acquirere possit conf. Meid. T. I p. 200. — lin. 6. Tamurlenc est nomen Timuri, quo nomine eum claudum

fuisse significant, quapropter auctor noster eum الأعرج الأشل fuisse dicit. In vita Timuri p. 17 auctor noster narravit, eum, quum quondam ovile ovem furto auferre vellet, a pastore duabus sagittis uno in humero altera in coxa vulneratum esse. — lin. 7. Pagina ١٢٣ l. 7 auctor dixerat, apud aquilam ovem Tuju fuisse unum ex intimis regis e numero conclavis regii custodum, quapropter eum hoc loco الدستور Vezirum appellat. Silentio autem praetereundum non est, nomen Vezir in regno Omejjadarum in Hispania pluribus commune fuisse, eum autem, qui hac auctoritate excellens esset ad principem retulerit, nomen custodis conclavis regii (الحاجب) obtinuisse conf. Chrest. meam graec. latin. p. ١٧٨. Num hoc tale oculos habuerit auctor, pro certo dici non potest. — lin. 14. In vita Timuri arx المجاه appellata (T. I p. 284), quam Timurus circiter anno 795 expugnasse narratur, eodem verbis describitur: وكان الثريا في السماء لتحليل معلق على بابها ولا يجوز طاير الوهم عليها لال يصل حلايش السهى اليها ولا يعلق خدم خدمتها خلاخال خيال وانكار فسلا ان حلق على معصم عصمتها من عساكر الاساورة سوار. Auctor autem carmen quum in Vita Timuri eius res in India gestas breviter obiterque tantum narravit, nolle omnium, quae in opere nostro legimus, multo facit est conf. Vita Timuri T. I p. 458—484 edit. Mangeri. — lin. 10. In vocibus والرجوم الطارقة من المنجوم الطارقة auctor opinionem, quae Arabibus de stellis volantibus est, respicit. — lin. 11. Vox مهرى a lexicographis interpretatione missa manet, hanc significationem dabo. Quae autem significatio quum comparandi modo minus apta videatur, fortasse vero loci, quem (planeta) in caelo occupat, significatio tribuenda est. Cur autem auctor planetam magnum lanii cultrum dixerit, obscurum non est. Modum respicere videtur, quo Arabes Martem gladium tenentem fingunt conf. in cl. Moelleri Catalogum Partis primae in fine effigiem Nro. VI. المريخ est nomen Arabicum. Loco voce بواطيرها cum codice G نواطيرها legendum puto, quippe huius principis significatio aptior est quam illius vineae vel palmarum custodis. — lin. 13. Auctor vocibus تعيون مكاحلها ludit, quippe oculos cum voce مكاحل coniunxerit, cui vocis stylorum, quibus collyrium oculis illinitur, et serioris aetatis sclopetarum (bhaten) significatio est. Vox مدفع instrumentum, quo bestiae repelluntur, significat, serioris autem aetatis tormentum bellicum, quod nos Canone vocamus, est. — lin. 14. Voce ظطاف, quam in lexicis frustra quaesivi, glandes magnas significari videntur, quales a tormentis illis bellicis, quae Carthaunen nos appellamus, quippe cum voce مدافع coniuncta est, quae vox in glandibus parvis, quales e sclopetis proiciuntur, adhibetur. Auctor sine dubio الثريا في انتصابها dixit significationem temporis, quo Pleiades in medio caelo locum habent. Kazwinius T. I P. I p. 43 dixit: والثريا تطلع من اول الليل في الشتاء عند ابتداء البرد ثم ترتفع في كل ليلة حتى تتوسط السماء مع غروب الشمس — lin. 15. Auctor ludit vocibus معصم et عصمة, tum الاساورة et سوار. Vox autem سوار in lingua Arabica periscelidem, in lingua Persica equitem designat, quam duplicem significationem legens ante oculos habeat, necesse est.

Pag. 207 lin. 1. Versuum auctorem Thawil est ib. p. 162 B. — lin. 5. „Tum valent colla eorum lucere regionem suae (gladii) et sanguinem eorum irrigare formicas fulgoris eius (gladii) et muscas. Ludit auctor vocibus رقاب et قراب, in quibus

eaedem litteras sunt diverso ordine sunt. Fulgor autem gladii talis est, ut in eo formicae et muscae supere videantur. — lin. 7. Verba ولم يلف لامره دبره ولا قبله امامه «Neque a Mecca locum remotum neque versus Meccam locum directum rei suae coram ipso obviam habuit i. e. rem suam omnino neglexit. Est autem proverbialis loquendi modus ما له قبلة ولا دبرة in eo qui peragenda haud recte agit i. e. modum, quem sequatur, et non est, uno uno dicitur ليس لهذا الامر قبلة ولا دبرة »Huic rei non cognoscitur«. Vox سيد non vocali Fatha super littera Alif in codice scripta invenitur. Verba تقلب غربه وشامه vultum occidentem versus et septentrionem (Syriam) in locum convertit" i. e. de negotiis suspiciendo non amplius cogitavit; sed vox غرب gladii aciem quoque significatione est. — lin. 13. Versus metrum Basith est ib. p. 150 A b. — lin. 16. De rebus Mohammedis Kowarizm conf. Vita Timuri T. II p. 855 sqq. — lin. 18. Utebantur tabula maiore in Schahi ludo, ita ut plures simul ludere possint. Haec est causa, cur auctor الشطرنج الكبير dixerit anol. p. 166 et Vita Timuri T. II p. 798. — lin. 20. Voce المنجارية sine dubio homines, qui in rulina occupati sunt, conf. p. 555 designat. — lin. 21. Quum Arabibus impuram animal est v. d. p. 115. — lin. 26. Auctor vocem اوجى et انقلع consunxit, ut nunquam reditus designaretur. Vox رقب proprie rem lugubre, et commodo unus quis alatur, sed re ipsa obstaverit. — lin. 28. De vocibus سي et معاجزه, ولي ut كرامات confer p. 1. 37. 138. 178.

Pag. 555 lin. 1. Auctor vocibus الخلف, بالخلق ut الخلف ludit. Voci بالخلاف puerorum malorum, voci الخلق gutturis significatio tribuenda est, ut vertitur, et alius multo pecora obtinuit et ipsius guttur obnoxium fecit". — lin. 2. Historia Cabb b. Malac, quam auctor respexit, talis est. Auctor كعب الاس dixit, quod in templo unico Meccae quibbet conatus erat. Cabb b. Malac poeta celeber, Medinensium unus, Mohammedem haud secutus contra Tabukam profectum in punitum est, quod per quinquaginta dies a societate exclusus manebat. Post hoc autem tempus a Mohammede in gratiam receptus est. Utriusque casus diversus erat, cum, dum unus remotus manebat, alter post aliquod tempus spatium admissus est confer. Essai sur l'histoire des Arabes avant l'Islamisme T. III p. 567. — lin. 3. Voces اشارة انقوب mortem significant et vox الحيف hoc loco bubonis morte significatione donata est. Bubonis mortis auctor meulitum lectione videtur, quod bubo malo omini est Kazwini dixit T. I p. 408 dixit ويستشائم به حتى لو نزل فرس او دار النساس يتطيرون به — lin. 4. Chalil nepos Timuri et filius Miranschahi est. Anno 814 diem obiisse dicitur. Herbelot bibl. — lin. 8. Versuum metrum Radjes est ib. p. 281 C. — lin. 13. Vox مستفاح idem quod مستفتح esse videtur. — lin. 23. Vocibus النسر الطائر tres stellas lucidas designat in aquilae (العقاب) sidere conf. Ideler Untersuchungen über die Sternnamen p. 103 sq. Voce طالع unica respicit stellam النسر الواقع in sidere lyrae ibid. p. 67. — lin. 26. Versuum metrum Thawil est ib. p. 165 B. — lin. 30. Verba طلاب etc. sic vertenda sunt: Quaesivit, cum in dux viae es, quomodo ad locum via non aperietur et quomodo ad locum attingendum (vel non ad votum consequendum). Pro voce القاص alius legendi modus الزاد est) non pervenit locus, ubi pervenietur et nomina mundi sequi. — lin. 34. Verbis: Volavit ad capellae, indu decere vult, ne volatu altam

potiuntur. Auctor proverbium respicit: دولة العيوق, quae similis quam Capellae stella Meid. T I p 474.

Pag 606 lin. 6. Loquendi modus سد الفلك modo oriens videtur, quod Arabibus caelum modo camerarii operis et structi videretur. Centrum angelorum مركز الفلك angulari debet locus in coelo altissimus. — lin 3. Pisces coeli: Ludit auctor vocibus السماك (pisces) et السماك (spicae stella) conf. p ٣٨ l. 65 conf. Ideler Untersuchung etc p 171. — lin 6. Versuum metrum Thawil est ib. p 166 B. — lin. 9. Suffixum vocis به aut ad vocem امام referendum est aut vox أسوة genus masculinum est. — lin 11. Voces مملكة السميرات „regnum stellarum fulgentium“ eatem designare videntur. In uno codice ملائكة „angeli“ legitur. — lin 13. Alloquuntur hoc eorum similes terrae colles verbis Corani etc. Verba وفي السماء رزقكم وما توعدون in Corano Sur 51 22 leguntur. — lin 15. De Ridhwano custode paradisi confer p ١٧ lin. 23. — lin 15. Auctor ludit vocibus العقاب (aquila) et عقاب العقاب, poenam locorum mente difficilium ednotavit. — lin. 16. Versuum metrum Wafir est ib p 664 A. — lin. 19. Verbis شاهينه مع كركيه وبازيه مع حمامه, Aves Schahin cum grue una et avis Baaz cum columba una auctor esse duplex indicare voluit, unam gruem, alteram columbam venari; sed in Kaswinii opere T I P 6 p ١٣١ legimus, avem Schahin columbarum inimicum esse, ut melius dicendum esset شاهينه مع حمامه. Verba اليمنة والميسرة et المقدمة والموخرة auctor exercitus ordinem respicit. conf. Hamasa T II P 6 p 553. — lin 60. Verba فانس صاحب الطرف واللبس حامل الفير كالاورال debit quod habent. Voce الانيس auctor eum d hic gallum voluit conf. p ٢٥, quem possessorem pulchritudinum ob pulchras pennas et crumenam (e folliculi) ob barbam appellavit, sed cur eum portantem instrumentum musicum Kuba esse dixerit, dubito. Obscura quoque est vox كالاورال est. Auctor caput galli ex quo cantus et quidem modo rhythmico emittitur, cum instrumento musico comparasse videtur et كالاورال addidit. Hoc enim voce metro significari potuerit, quam eadem vox lin. 26 sequitur. Si autem pro voce الاورال placeret من الاورال, nam verbi انشد subjectum gallus sit, necesse videtur. — lin 64. Versuum metrum Thawil est ib. p 163 C. — lin. 25. Avis عنقا appellata est fabulosa, quam nos gryphum appellamus. Cognomen مغرب avi datum est, quod omnia, quae rapuisset, in regionem longe remotam auferre putabatur, sed ob alia cognomen etiam explicatur. De re, quae periit aut evanuit in proverbio طارت به العنقاء aut حلقت به في الجو عنقا etc. dicitur. A nonnullis avium imperium mercurius putatur. Narrant, avem forte edificium puerum et puellam rapuisse et quem homines hac de re apud prophetam Hantzelahum b. Zafwan questi essent, prophetam Deum invocasse, ut avem fulmine perderet. Noster autem in versu (l 65) dixit: „Te (aquilam) reveritus delituit neque porro visu oblato in terris apparet.“ Qui plura scire cupit, Meidanum T. II p 25. Hariri p. ٣٤٥ ed. de Sacy adeat et Kazwinium Kosm. T I P. 2 p. ٢١. — lin 66. Vocibus النسر الطائر tres stellae in sidere aquilae (العقاب) nomine النسر الطائر appellatae respicit conf. Ideler Untersuchung p 166 sq. Hic النسر الطائر appellatur المقدم على العسكر „exercitui praefectus“ et postea رافع اللواء „vexillum elevans“, quod eodem tempore duo

exercitus vexillum portare solebat conf. Hamas p. ١٢ l. 8 sq. ubi Abulf. Ann. I p. 341. conf. quoque loquendi modum لواءا له عقدوا. Auctor autem دون الملك والجماعه nomen alterius textu, dixisse videtur, quod sidus النسر الطائر appellatum pars sidere العقاب appellata est, nam subjectum verbi اتصل vox العقاب esse debet, propterea quod suffixum ad vocem العساكر referri haud potest conf. Kazwini Kosmogr. p. T. I p. ٣٣. — lin. 27. Cur stellas رقيص الحدم apricarum monasterio appellaverit, causam non video. Idem occurrit in gelle p. ١٣٢ l. 2. Dubium quoque est in verbis حامل القيد والنسر explicandis. Invenimus Perseum sidus ab Arabibus حامل رأس الغول portans caput daemonis (Medusae) appellatum esse. Num forsan stellae aquilae volantis portans coronam australem, quae ab Arabibus القبة quoque appellatur et portans cygnum, et الطائر homoeoteleuti causa pro النسر sit, sed quum locus cygni et coronae borealis in coelo talis sit, ut, cur illorum portans appellatur, causa haud appareat, fieri potest, et avem, quod altissime volat, sic appellaverit. — lin. 28. Verba prioris hemistichii modum spectare videntur, quo aves rapaces ceteras venantur, dum alis expansis super eas volant. — lin. 29. Vox سنقر Persica est, quae falconis speciem ad venandum aptissimi designat conf. Kazwini Kosm. T. I p. ٣٩٦. Cur ei vestis Fibrica detur, nescio. Fibi est gens Kurmachitarum, sed ob ista gente pannus nomen acceperit, nullibi inveni. Vox قبر lapidis quoque nomen est, qui nuces franguntur. Ab eius colore pannum appellatum esse, haud putaverim. — lin. 32. Vox Pers. شاهين falconem album designat. Hunc auctor الدوادار voce composita atramentariorum locentem appellavit, quod aulam regiam esse fingit, in qua diversorum munerum administratores praesentes esse solent. De munere Dewadari confer p. 202.

Pag. 210 lin. 3. Versuum metrum Wâfir est ib. p. 204 A. Posterius hemistichium primi versus sui est in gente Constantini adnotatio in libris (Pro voce عقيد in uno codice ذكر et pro voce نلك legitur القطر), nec dubia significat, istam avem apud Graecos in honore esse. In Kazwini Kosmogr. legimus, istam avem omnes in Turcarum terra inveniri et in terris frigidis vivere. — lin. 5. Grisi vestem nuceum referentem dedit nec dubie, quod nuceo colorum similem habet. Auctor sine dubio البراطلي بالتركي linguam Turcicam barbarice loquente dixit, significaturus, aves voces ingratas et haud intelligibiles esse. De ave hac confer Kazwin. Kosmogr. T. I p. ٣٩٣. Et munus scribae secretorum in aula regia tribuit conf. p. 202. — lin. 6. Dicens eum محور الفلكة esse, auctor volatus harum avium rationem habuisse videtur. — lin. 10. Fortasse cum codice A. لدى الحساب pro لدى الحساب legendum est, sed ذو الحساب is est, qui computum init. — lin. 11. Pavo ناشر مروحة الارتياح expandens flabellum laetitiae appellatur, quod caudam pulchram expandere solet. Vox العالم الخاص is in aula regia designatur, qui regiis opibus praepositus est conf. De Sacy Chrest. Ar. T. II p. 48. 52 ed. alt. — lin. 13. Versuum metrum Ramel est ib. p. 232 B. b. — lin. 15. Versus significat, pulchritudinem, quae oculo conspicitur, maiorem esse, quam ut lingua eam describere possit. — lin. 16. Voces امير الميمنة ducem designant, qui dextro exercitus cornu praeest, ut امير الميسرة is est, qui sinistro cornu imperat. Kazwini T. I p. ٣٧٠ sic refert خلقا واحفيها تكبرا للجوارح الشد هو بازى. — lin. 18. Kazwinius avem اسمر sic

describit وبين العجيب ان الصقر مع صغر جثته يثب على الكركي مع ضخامته وذلك لشجاعة خلقها الله تعالى في الصقر فيغلب به الكركي. Et modum, quo dorcadem venetur, describit. Versuum metrum Wafir est ib. p. 204 A. — lin. 21. Voce باشق corpore modico praedita inter omnes aves rapaces designatur (nisus). Kazwini ib. p. 1ov. Passeres, columbae etc. venatur. Vox جاوش Turcica famulum in aula regia designat. Auctore Meninskio porta ottomanica ad mandata deferenda aut commissiones alias peragendas talibus ministris utitur, quorum circiter 693 numero esse solent. Princeps eorum جاوش باشي appellatur, quo ut mandata exsequenda Vezirus utitur. Quale huius viri munus in Aegypto fuerit, accurate definire haud possum. Videtur auctor principem eorum جاوش باشي aut eum, quem Meninskius باش جاوش appellat, animo habuisse, quippe auctor eum quoque راس نوبة العساكر appellant. Haec autem verba dubio haud carent. Vox نوبة, quae vicem, periodi significationem habet, excubias quoque et milites excubias agentes designat. — lin. 24. Rostrum psittaci auctor anulum hyacinthi ob rubrum colorem (Arabibus enim rubri hyacinthi sunt) et formam incurvam paene rotundam appellasse videtur. Ludit quoque voce ببغاء, quae anulos et psittacos designat. Res Indicas et Sindicas anxiosas cum noctuis dixit, quod in illis terris non psittacorum invenire putavit. — lin. 28. Appellatur est auis (psittacus), sed esse vesi vel etc. Auctor voce نوبة ludit. Versuum metrum Wafir est ib. p. 204 A. — lin. 29. Upupa in libro Tochfat. Ichwan etc. p. 1ov descripta est conf. Kazwini T. I p. f1o. Lubenter legerem الاخبار المارة pro اخبار المارة, quod voces cum vocibus الاحوال الصارة coniunctae sunt, sed contra, non errasse ea in codicibus vox esse articulo invenitur, sed cui auctor dixerit: apertum ad forum allegorice auctus etc. (ei vocem المدارج recte vertit) amoena. Sed fortasse vox المدارج pluralis vocis الدارج est. Sed auctor, quae aves ille Salomoni de regione Saba attulisse putatur, auctor animo habuisse videtur conf. Sur. 27, 20 sqq. — lin. 29—30. Auctor in vocibus صمر et حنس, الغرب et شرق (sic enim legendum est) ludit. Voce سبا esse dubio vult regionem, quarum in Corano epopae mentio facta est Sur. 27, 20 sq. Fortasse autem auctor simul verbi significationem vie captivitatem abducendi ante oculos habuit. — lin. 31. Columbam profecto a coruum publicorum appellavit, quod columbas epistolas proferendis adhibebant, qua de re confer librum: La colombe messagère etc. Passeres, quum aves inferioris ordinis sint, cum servis comparavit simulque clamores mixtos in schola artis scriptoriae eos appellasse videtur, quod passeres congregati strepere eorum edere solent ut pueri in schola artis scriptoriae congregati. — lin. 32. Auctor voces البلبل et الهزار commiscuit, quamquam eandem avem, luscinam designent, nam vix putaverim voce الهزار aliam luscinae speciem designari. Aves canentes ساجعات الاسحار appellavit, quod primo diluculo canunt et Deum laudare putantur.

Pag. 211 lin. 1. وعطيات زنات الاوطار „Et exhilarantes sonos rerum necessariarum" Quid significatio vocis الاوطار „rerum necessariarum" hoc loco velit, clarum non est, sed vix dubito, quin auctor concedi modos, qui in aula regis necessarii essent, voluerit. Vocem الاوطار adhibuisse videtur, ut homoeoteleuton voce الاوتار bene commisceretur. In vocibus تطريب تغريب

prior vox pluralis vocis ضرب modos designat, posterior autem nil esse potest nisi pluralis vocis ضرب nominis actionis a verbo ضرب derivandi, quod in inflandis instrumentis musicis adhibetur, dicitur ضرب البوق. Facilior autem legendi modus est ويهزون الموسيقات — lin. 2. Vox الشحارير eandem avem designare videtur, quam vox الشحرور, quae merula esse potest. Vox الموسيقا vel ut in alio codice legitur الموسيقار, est Graecum μουσικη. Rostrum eum instrumento Sambuca comparavit, quod voce Arabica جنك ex Persica lingua translata appellatur conf. Liber cantilenarum magnus ed. Kosegarten p. 77. 110. Cur autem auctor inter aves vespam appellaverit, aliam causam quam homoeoteleuti haud invenio. Vocem والطير صافات in Corano Sur. 24, 41 legitur. — lin. 3. De instrumento طنبور in Libro magno cantilenarum p. 90 sermo est. — lin. 4. Verba وكل قد علم صلاته وتسبيحه in Corano Sur. 24, 41 leguntur. — lin. 8. Versus metrum est — — ∪ — | ∪ — — | — ∪ — | — — — ∪ — | — ∪ — | — — —, quod sine dubio a Persis ad Arabes translatum دو بيت appellatur conf. libi meam Darstellung d. Arab. Verskunst etc. p. 441 sq. Vox الحريف rapolar significationem habere videtur — lin. 10. Verba وعليه غلالة سابورية وحلمة تساورية مشتملة بشملة كافورية auctor sine dubio plumas diversi coloris, quibus perdix mas tectus est, describere vult. Inferiores plumas cum vestimento, quod eudem corpus tegit, غلالة seu القميص, comparavit et colorem eius descripturus, vocem سابورية addidit. Vox Sabur nomen provinciae urbisque in Persia sitae est (conf. Kaswini Kosmog. T. II p. ۱۳۲) ubi sine dubio talia vestimenta conficiebantur. De voce غلالة significatione confer el. Dozy librum: Dictionnaire détaillé des noms des vêtements chez les Arabes p. 318 sqq. Vox حلمة, quae proprie vestimentum est, quod honoris causa a principe datur, hoc loco nil aliud esse potest, quam vestis pectoris superior. Ut autem, qualis fuerit, accuratius definiretur, vocem تساورية i. e. in oppido Nisabur confecta adposuit. Nisabur urbs in Chorasana (conf. Kaswini Kosm. T. II p. ۳۳۲) sita est, in qua sine dubio tales pretiosae vestes fabricabantur, et inde cognomen acceperunt. Auctor iudicem vestibus مشتملة et شملة voce مشتملة adhibita extendit, voce شملة vestimentum significans, quod, dum super caeteras vestes induceretur, totum corpus operiret. Colorem autem huius vestimenti indicaturus vocem كافورية (camphoram referens) addidit. Hoc autem vestimentum tale fuisse dicit, ut perdix eo indutus doctor Sufiorum esse videretur. Sufos vestimentis e lana confectis usos esse scimus, conf. cl. Tholucki librum Sufismus p. 85 sq. conf. Nollers et extraits des manuscrits T. XII p. 388 sqq. et 402 sqq. — lin. 12. Auctor eandem vocem وقف in homoeoteleuto adhibuit, sed in posteriore phrasi, dum vox ﻻ cum ea connexa est, paulo diversam in sermone subsistendi significationem affert. — lin. 13. De vocis فقير significatione confer p. 48. 6d. Versus posterior sic vertendus est: Is non totum officium ipsis impositum penetrare potuissent, sed vir nemini pro facultate sua manum extendere potest i. e. vir omnino totum praestare potest, quatenus vires permittunt. Vox الى in verbis وما ان رعوا الى superflua est. — lin. 17. Auctor voce عقدة, cui hoc loco villas significatio convenit, quippe quae vox nodi quoque significationem habeat, ut verbo حل et devertendi et solvendi significatio est, ludit. — lin. 18. In vocibus بكلامك et كلامك tum in vocibus مقامه et مقامه ludit auctor

— lin. 12. De vocibus الثقل et الثقل confer p. 18. 22. 183. — lin. 20. Vox مجاز metaphoram, vox حقيقة opposita metaphorae est descriptionem, et ea rerum ea habet, significat. Pluribus vocibus phrasium يمين et عرين homoioteleuton est. — lin. 21 Auctor vocem حنك adhibuit, ut voci رفع opposita sit. — lin. 22. Vox حضور vocis حاضر pluralis hoc loco esse videtur, sed nomen actionis (praesentia) loco praesentium adhibitum est. — lin. 23. Morem respicit, quo diebus festis et in caput regis monetas tam argenteas quam aureas et ipsas margaritas saepe praesentes spargebant. Sic in nuptiis Mamuni et Baranae, Hasani b. Sahl filiae, super pedes Mamuni margaritae spargebantur (vid. Ebn Challikani opus ed. Wuestenfeld. Nro 119. Vox بلد in campo viventem, vox حاضر sedem domicilium habentem designat, dum auctor vocibus الحاضرين et الحاضر ludit. — lin. 24. Auctor vocem سجال tanquam singularem adhibuisse videtur, quum adiectivum دامع eam ut confusiorem respexisse autem videtur loquendi modum كريم الحسمة, qui ad generosum, liberalem significandum adhibetur. — lin. 32. Auctor sine dubio verborum lusus causa in voce المولدي dixit تترع تلك الحدائق accipiendi illas res invitationes.

Pag. 249 lin. 1. Auctor eum verum تجماح الماجاج من جنح الجماح ludit. — lin. 4. Verba حدل السلطان etc. in proverbii consuetudinem venerunt, quapropter inter proverbia recentiora ea recepit Meid. T. III P. 1 p. 323. — lin. 7. Versuum metrum Wafir est ib. p. 224 A. — lin. 11. Auctor hac in linea multis vocibus ludit. — lin. 14. Legas وجارا حصن الجوار. — lin. 16. Versuum metrum Chafif est ib. p. 222 A s. — lin. 19. Vox عقيل, quam auctor sine dubio lusus verbi causa adhibuit, obscura est. Nomen gentis est. Anno 380 a principe gentis Okail Abu-Dauds occisus Thahero filio Nasir-Aldaulae filiisque eius imperium Hamdanidarum in urbe Mosul ereptum est. Hoc factum auctor fortasse ante oculos habuit. Abulf. Annal. T. II p. 572. Nil quoque obstat, quin virum Okail appellatum, qui sub imperio Hakim bi-Amr-Allah in Egypto unanime secretis de vero principi adhaerent, quarum causa multi mala adfligerentur, respexerit. De Sacy Chrest. Ar. T. I p. 197. — lin. 22. In verbis ولما بلغ سيل الضمر الزبا وحولم الهمر لمليا auctor duo proverbia ante oculos habuit, quorum unum in Meidani opere T. I p. 151 sic legitur: بلغ السيل الزبى «Aquas fluxus ad foveas leonum pervenit» alterum ibidem p. 293 sic incipit: جاوز الحزام الطبيين «Cingulum mammarum locum transivit» quae verba calamitatem ad summum pervenisse indicant. — lin. 25. Versuum metrum Thawil est ib. p. 162 B. — lin. 27. Mein quae illebus perpensus est, uolo esse. Auctor Corani locum Sur. 21, 83 respicit. In verbis حزن يعقوب tristitia Iacobi auctor historiam Iosephi quae in Sura duodecima descripta est, animo habuit. Vox يعقوب quum nomen perdicis maris est, quam quum tristitiam simul indicat. — lin. 28. In verbis قرصحبا etc. morem respicit, quo ope horoscopi coli optimi tempus invenire studebant. — lin. 29. «Et nos rapiat felicitate vocamus. Festinatis, vox duo compotores Djadsimahi's Viri duo Malicus et Okbaius filii Faridj a gente Belkeyn in valle regionis Almawwoe Almanum, nepotem regis Djadsimahi a suis abreptum invenerunt et ad regem reduxerunt. Hoc regantibus, ut compotores regis semper essent,

permuli. Per quadraginta annos apud regem permanentes pulcherrima vita fruebantur. Auctor duos perdices Djedsimahi compotores appellavit significaturus, talem eorum futurum esse statum. Res in Meidanii proverbiis narrata est T. II p. 219 sqq. — lin. 30. ابو الحصين vulpis cognomen est, quae perdices rebellat. Alhosain autem, Ahlii filius in loco Cerbela anno 61 occisus est conf. Abulf. Ann. T. I p. 388. Auctor fatum Hosaini in animo loci كربلا invenienti dicit Iudeos من الكرب والبلا — lin. 31. Locus وكم أجانا من بنى زغار «Et quoties fugam arripuimus a filiis Saghara Banu-Sagher sine dubio canum vocalinarum species sunt conf. p. 135 l. 1.

Pag. 213 lin. 3. Verba عما لا etc. in Corano Sur. 22, 42 leguntur. Verbis لعيا عما التصبار proverbii verba عمه قد الفى olim bonalum cum praecepta auctor respexit. Meid. T. II p. 258. — lin. 4. Dubito, num pro voce واترلما legatur واسرلا sed descendite vos omnes, et vox cum vere العيا coniuncta sit. Sic in uno codice legitur. — lin. 7. Versuum metrum Camil est ib. p. 212 A. a. — lin. 10. De verbis بمقامير الشمرى, quibus sacerdos decrepitus designatur, confer p. 172 178. — lin. 14. Legas مع الجماعة. Verba امكن etc. in Corano Sur. 2, 33 leguntur. — lin. 21. In verbis singulis ذشرا etc. homoioteleuton est. — lin. 23 sq. Num verba قمر حتفى et sequentia auctoris sint, dubitare licet.

Pag. 214 lin. 7. Loquendi modus رشمس الشكير occurrit p. 229 l. 27. — lin. 12. Voces كق et مصلق sunt pro كاب et مصاب. — lin. 13. Auctor vocem التوقيف cum diversa significatione in homoioteleuto adhibuit. Prior vox est pluralis forma a voce وقف legatores, posterior autem nomen actionis verbi وقف stetit. Dicere vult, in societate non solum standum, sed ulterius progrediendum esse. — lin. 15. Quomodo voces اصل et فروع ab auctore nostro adhibitae sint, iam antea vidimus conf. p. 226, sed verbi غرر significatio copiosus fuit et leste abundavit minus convenire videtur. Locus vertendus est: «Radix eius firma est et rami eius prodeuntes copiosi sunt». Loco vocis يسمرح in duobus codicibus سمترج legitur et hoc praeferendum videtur, quippe octava verbi forma saepius occurrit conf. Elemas p. ... p. 6. — lin. 20. Metrum versus Wafir est ib. p. 224 A. — lin. 22. Videtur codicis A. loquendi modus اهاد افعة praeferendus. Versus بدما حللنا رحلن اخى انا اخوى وس الوى من اذا in Vita Timuri T. II p. 722 occurrit. — lin. 23. Versuum metrum Ramel est p. 237 A. a.

Pag. 215 lin. 4. Versuum metrum Ramel est ibid. p. 237 A. b. — lin. 12. Vox مثال acrumna temporis usu mandatum regium designat. — lin. 15. Ingenium (العقل) dilectionis esse, quod nobis persequendum propositum est, auctor appellasse videtur, siquidem ope ingenii iudicamus, quantum viribus nostris conveniat. — lin. 19. conf. p. 92 l. 23. Vox السمع in hac linea et sequentibus eandem quam vox العقل significationem habet. — lin. 20. Hi duo inter se victoriam reportare studuerunt, dum ad eam processerunt. Auctor dicere vult, eorum alteri praeferendum non esse. In Corani loco Sur. 27, 12 legitur وقالوا لو

كُنَّا نسمع او نعقل ما كنا فى اصحاب السعير — lin. 21 conf. p. 86 l. 24. — lin. 30. Loco voce خلف legas خلّف.

Pag. 216. lin. 3. Verba ربّى للناس usque ad حسن المآب in Corano Sur. 3, 16 leguntur. — lin. 7. Versus metrum Thawil est ib. p. 162 B. — lin. 9. Versus metrum Motakarib est ib. p. 281 a., sed ita constitutum, ut in utroque hemistichio pes فعل sit. — lin. 11. Verba Mohammedis ولدت فى زمن الملك العادل traditione conservata sunt. — lin. 12. Verba ان الله يامر بالعدل والاحسان in Corano Sur. 16, 92 leguntur. — lin. 13 sq. Num verba لا ملك الا بالرجال فلا ملك الا بالعدل errore sint et ab auctore scripta, dubitare licet, quippe antea لا ملك الا بالرجال scripsent. — lin. 15. Voci مرمر significationem passivam rejiciendi, concludendi dandam esse puto. — lin. 17. Comparatione ab arcu mea, qui gossypium tractat, ut dicitur, desumta auctor significare vult, senem incurvato dorso fuisse, tum, ut significet, in suo capite nemus caros albos crines fuisse, in capite autem tenens gossypii fuisse dicit. — lin. 23. In verbis قد صرت عظاما ناخرة auctor Corani locum Sur. 79, 11 أئذا كنا عظاما نخرة respexit. — lin. 25. Versus metrum Thawil est ib. p. 184 B. — lin. 27. Vox الغان est pro القاق. Vox ري Persicae originis est, qua res seheimentes laudatur.

Pag. 217. lin. 6. Verba ذلك منقول منها ومستول عنها sic vertenda sunt: «Nam in eo es (in alterum) transferendus et eius rationem redditurus es». — lin. 13. Verba انا بينى تبارك الله الحسنى والزيادة السويقى Mohammedis traditione conservata sunt. — lin. 18. In verbis auctor Corani locum Sur. 10, 27 للذين احسنوا الحسنى وزيادة respexit. — lin. 19. De construendi modo verborum أَحْضَ المال, confer de Sacy Gram. Ar. T. 1 p. 558. — lin. 25. Versuum metrum Thawil est ib. p. 162 B. — lin. 27. Post verba لن ينال الله لحومها ولا دماؤها in Corano Sur. 22, 38 statim ولكن يناله التقوى منكم leguntur. — lin. 36 sq. In verbis وما يرضى ظالم هوى ونحمل الزام عوى ان يتخلص سواء بحوى scribar esse dubio offenderunt, quapropter codices diversum legendi modum offerunt. Qui ex his versus auctoris legendi modus sit, difficile dictu est. Facillimum legendi modum codices A. B. habent.

Pag. 218. lin. 1. In verbis شيه اياس auctor sine dubio Ijasum b. Moawijah b. Korre Masonitam respexit, cuius viri sagacitas in proverbii consuetudinem venit, ut dicatur اركى من اياس intelligentior quam Ijasu. Sub imperatore Omaro b. Abd-Alaziz per certum tempus in oppido Basra judicis munere praeerat. Mortuus est anno 122 (aut 121) aetatis 76 annorum. Eius vita ab Ebn-Challikano Nro. 104 descripta est. Auctor quae sequuntur narrat, Ijaso haud tribuisse videtur, sed, ni fallor, omnino judicandi modum eum suggerit Ijasi in judicio faciendo constituit. conf. p. 5. — lin. 6. Locum sic accipe: Et si quid Deus avertat! hos dicitum exprimitur in peccato et rebus ludicris et ut desiderio pravo quis potiatur et auctoritatem confirmet, maior poena erit etc. — lin. 11. Verba Mohammedis الاخرين من الطلس etc. traditione conservata sunt. — lin. 17. In voce نكال ... auctor

vocis تنكل compedis significationem quoque nomen habuit. — lin. 19. Verba Mohammedis لتؤدن الحقوق etc. traditione conservata sunt. — lin. 23. Versus metrum Thawil est. conf. ib. p. 122 A. — lin. 25. Metrum Thawil ib. p. 122 B. — lin. 28. Versum sic verto: Et si manus eius ad sidera summa ipsam fuisset, eam libentiter dedisset; potens igitur Deum metuat[1] (i. e. ne aliter animam suam det). — lin. 21. Verba Mohammedis لو كانت الدنيا ترى عند الله جناح بعوضة ما سقى منها كافرا شربة ما traditione ad nos delata sunt. De vocibus اللهم ارزق آل محمد قوتا conf. p. 1. — lin. 22. Verba حتى يقاد الشاة الجلحاء من الشاة القرناء Mohammedis sunt.

Pag. 219 lin. 2. Verba كلكم راع وكلكم مسئول عن رعيته Mohammedis sunt. conf. Meidan. T. III P. 1 p. 207. — lin. 3. Verba انا عرضنا usque ظلوما جهولا in Corano Sur. 33, 72 leguntur. — lin. 9. Versuum metrum Wafir est. ib. p. 204 A. — lin. 14. Abu-Dsarr cognomen unius e sociis Mohammedis fuit. De nomine dissentiunt. Inter Islami ad Mohammedem Meccam venit, tum, postquam ad suos redierat, ad fugientem Mohammedem veniens Medinae mansit usque ad mortem eius. Ab Othmano in exilium missus in loco Alrabadsah diem supremum obiisse dicitur. conf. Meid. T. III P. 2 p. 223 et Citab Tahdsibi-l'Asmâ p. ٧٢٣. — lin. 17. Mohammedani inter significationem vocum غسل et vocis وضوء distinguunt. Vox غسل designat lavationem in toto corpore, vox وضوء lavationem in quibusdam membris corporis conf. Reland de religione Mohammedica p. 52 et 22. — lin. 23. Verba سمعة يظلهم in Corano Sur. 16, 92 leguntur. — lin. 24. Verba ان الله يأمر بالعدل والاحسان etc. Mohammedis sunt. Locus alii optimus est, nam e septem personis nomen unius امام عادل memoratur. — lin. 26. Vox سطا hoc loco via, quae quis subsequitur, significatio danda est. Verba وكذلك جعلناكم امة وسطا لتكونوا شهداء على الناس ويكون الرسول عليكم شهيدا in Corano Sur. 2, 137 leguntur. — lin. 31. Verba عدل السلطان etc. Mohammedis sunt. Et in proverbio dicitur: خير الامور اوساطها optima res est media. Meid. T. I p. 442.

Pag. 220 lin. 1. Verba والذى نفس محمد بيده انه ليرفع السلطان العادل الى السماء مثل عمل جملة الرعية nisi fallor Abû sunt. De Abu-Horaira, Mohammedis socio, qui anno 57 obiit confer Abulfid. Ann. T. I p. 275 adnot., Citab Tahdsibi-l'Asmâ p. ٧٦٠ et Weil librum: Mohammed d. Prophet p. 430. — lin. 3. In libro Citab Tahdsibi-l'Asmâ p. ٥٣٠ Catur b. Merrah scriptum est. Vir autem haud accuratius definitur, sed eum e sociis Mohammedis traditionum acceptarum scimus. Verba الله ظل etc. mihi Abû esse videntur. — lin. 5. Vox يرفعه, pro qua in meo codice انه يرفعه legitur, dubia mihi est. — lin. 8. Kais b. Sahd socius prophetae erat filiusque socii, Medinensis. Postea cum Aliho erat, qui eum Aegypto praefecit. Anno 59 aut 52 diem obiit conf. Citab Tahdsibi-l'Asmâ p. ٥١٣. Alter autem est Kais b. Sahd, qui anno 112 mortuus est ibid. Fortasse hunc auctor ante oculos habuit. — lin. 9. Verba وهو من صفات الذات واعظم الصفات بمعنى etc. sic vertenda sunt: Ea autem (iustitia) attributis Dei annumeranda est et quidem summum eius attributum est, quod sic intelligen-

dum esteto. — lin. 10. Verba ان يفعل ad usque ad verba ويدخل من يشا homoioteleuto carent. Ex his verba والله يؤتي ملكه من يشا e Corano Sur. 2, 248 desumta sunt. — lin. 17 Poeta Omar b. Alfaredh natus anno 578 mortuus est anno 632 (conf. p. 89). Carmina eius maximam partem sensum mysticum habent, conf. De Sacy Chrest. Arab. T. III p. 132 sq. edit. pr. — lin. 18 Versus metrum Thawil est ib. p. 162 B. — lin. 24. Kha-Alchowaisirah cognomine viri e gente Tamim est, qui dixerat, Mohammedum iniustum esse in praeda distribuenda. Hoc accidit tempore, quo ab oppido Thaqif, quod frustra oppugnaverat, recessit conf. cl. Weil Ibrum Mohammed der Prophet p. 240. — lin. 28. Verba امرت لاعدل بينكم traditione nobis conservata sunt. — lin. 29. In proverbiis recentioribus sic legitur: اسد حطوم خير من وال ظلوم »Leo ossa frangens melior est quam praefectus iniustus« Meid. T. III P. I p. 11. — lin. 30. In proverbiis recentioribus legitur (Meid. T. III P. 1 p. 497) الملك يبقى مع الكفر ولا يبقى مع الظلم »Regnum cum incredulitate durat, sed cum iniustitia non durat.«

Pag. 221 lin. 1. Mihr, quod auctor illae a Nuschirwano datus legem in regnis Chosrau supremam dixerit. — lin. 3. Vox بازدار ex Arabico باز (falco) et Persico دار (tenens i. e. accipitrarius) composita est. — lin. 7. Auctor vocibus وكر وكر et وكرّ ludit. — lin. 8. Versus metrum Thawil est ib. p. 163 B. Proverbiale loquendi modus est dicere: احلى من العسل »Dulcior, quam mel«. — lin. 14. Nur-Aldinus filius Amad-Aldini Sengi anno patre suo 541 imperio potitus est. Anno 569 in arce Damasci diem obiit. Abulf. Annal. T. III, 501 IV, 15. Auctor autem eum cognomine شهيد non cognominavit, quod in bello contra infideles periret, nam morbus causa mortis erat. Ubi palatium sublime exstruxerit, auctor non dixit, sed id Damasci aedificatum esse, vix dubito. — lin. 15 sq. Asad-Aldin Schirguh dux a Nur-Aldino creatus cum exercitu anno 564 Aegyptum occupavit. Ibi autem iam eodem anno diem supremum obiit. Abulf. Ann. T. III, 516. — lin. 22. Chalifa Abbassida Almansur anno 136 imperio potitus Abulf. Ann. T. II p. 8 anno 158 decessit. ib. p. 33 sqq. — lin. 30. Verbis بدر خلى »Luna perpetuae salutis« nam dubio Mohammedes designatur. — lin. 31. Vox خال pro خل est.

Pag. 333 lin. 1. Verbis رماه محاد et عزاء auctor ludit. — lin. 2. Vox غال pro غل est. — lin. 5. الحلو, والله كذ اسمى حديث ولقد اعلو منه »Iam ad extremum pervenerat traditio celsitudinis eius ob altitudinem fulcri eius (refugii eius)«. Auctor voces حديث et سند adhibens id respicere videtur, quod apud Arabes traditio continua testium serie (اسناد) summa fide digna est. — lin. 6. Verbis السلطان هو ظل الله في ارضه verba Mohammedis السلطان ظل الله في ارضه يأوي اليه كل مظلوم respicit conf. Meid. T. III P. 1 p. 608. — lin. 7. De vocibus ثقل et عرض confer p. 14. 39. — lin. 10. Verba يعلمون خائنة الاعين in Corano occurrunt Sur. 40, 20. — lin. 17. De vocibus حسا وكرامة confer p. 36. 28. — lin. 21. Loquendi modus سواك in Corano Sur. 88, 7 obvius est.

Pag. 223 lin. 3. In verbis وان عليكم لحافظين كراما كاتبين يعلمون ما تفعلون Corani locum Sur. 82, 10 respici. — lin. 4. Vox مكابرة est terminus loquendi turbulentus, qui in libro Tarifat suscripto sic explicatur: المكابرة هو المنازعة في المسئلة العلمية لا لاظهار الصواب بل لالزام الخصم — lin. 6. Verba فما زاد ذلك etc. sic vertenda sunt: Quo magis ille iuravit, eo magis hic eum mentiri haud dubitavit. — lin. 17. Vox التناد homoeoteleuti causa pro التنادي est, sed voces يوم التناد in Corano Sur. 40, 34 occurrunt. — lin. 17. Verbis لا طلع البدر auctor locum Corani Sur. 40, 17 respicere videtur. — lin. 19 sqq. Verbis الى ركب السفينة وخرق خرقا مرئيا الى انقتل وقتل النفس الزاكية والامر بعمر الجدار الواهية auctor locum Corani Sur. 18, 70 sqq. respicit: فانطلقا حتى اذا ركبا في السفينة خرقها قال أخرقتها لتغرق اهلها لقد جئت شيئا إمرا قال الم اقل انك لن تستطيع معي صبرا قال لا تؤاخذني بما نسيت ولا ترهقني من أمري عسرا فانطلقا حتى اذا لقيا غلاما فقتله قال اقتلت نفسا زكية بغير نفس لقد جئت شيئا نكرا قال الم اقل لك انك لن تستطيع معي صبرا قال ان سألتك عن شيء بعدها فلا تصاحبني قد بلغت من لدني عذرا فانطلقا حتى اذا اتيا اهل قرية استطعما اهلها فأبوا ان يضيفوهما فوجدا فيها جدارا يريد ان ينقض فأقامه قال لو شئت لاتخذت عليه أجرا Quae de Chadhiro et Mose in Beidhawii commentario relata sunt, vide ad Sur. 18, 58. 64. — lin. 22. Verba عالم الغيب فلا يظهر على غيبه احدا et lin. 23. Verba الا من ارتضى من رسول e Corano Sur. 72, 26 et 27 desumta sunt. — lin. 25. Legendum puto cum codice 1516 من ابلي الى الصانع etc. — lin. 29. Versus metrum Camil est Deset. p. 612 A e. In Vita Timuri T. I p. 346 ed. Mang. similis versus, qui modo لو بيت لا تحرى لا تحرى قضى الله يكون (conf. Dorntoff. p. 441 sq.) appellato compositus est, occurrit: مستفعلن مفاعلن مفتعلن مستفعلن مفاعلن مفتعلن والامر موكل الى كن فيكون Metrum est In isto loco vox للوكل vitiosa est. — lin. 32. Chalifa Omar b. Abd-Alaziz iustitiae studio notus (conf. Abulf. An. T. I p. 438) anno 99 in imperium successit ib. p. 438 et anno 101 diem supremum obiit ib. p. 449.

Pag. 224 lin. 1–2. Verbis امير بلا عدل, quae inter proverbia recentiora recepi (Meid. T. III P. 1 p. 16) simile est proverbium, quod dudum p. 232 سلطان بلا عدل كنهر بلا ماء »Rex sine iustitia fluvio similis est, qui aquâ caret«. — lin. 2. Verba عالم بلا ورع etc. inter proverbia recentiora recepi ibid. p. 356. — lin. 2. Verbis شاب بلا توبة simile est, quod legitur in Meid. ibid. p. 246 شاب بلا توبة كبيت بلا سقف »Iuvenis sine poenitentia sicut domus sine tecto est«. — lin. 3. Verbis غني بلا سخا etc. simile legitur ibid. p. 383 غني بلا سخاوة كشجرة بلا ثمر »Opulentus sine liberalitate instar arboris sine fructu est«. Verba فقير بلا ادب etc. inter proverbia recentiora recepi ibid. p. 369, nec non verba امراة etc. ibid. p. 493; lin. 4 verba فاسق جاهر etc. ibid. p. 415. Verba العالم مسمي etc. usque ad العقل سطه ad proverbialem loquendi modum redolent, quapropter homoioteleutis carent. Sectae genera nomine الجبرية appellatae, quarum una الاشعرية hominis meritum in agendo recedit, altera الجهمية denegat conf. Citab Alseiai wa l-Nihal ed. cl. Cureton p. 61 sqq. — lin. 6. Reland de

relig. Mohammedan. L. I c. 8. Dogma التفويض est, quo homo Deo res suas committit ac ad perficere putans. — lin 13. Verba ولا نامهم سلاتك ولا تخافت بها وابتغ بين ذلك سبيلا in Corano Sur. 17, 110 leguntur. De oratione Mohammedanorum conf. Maracci Prodrom. P. IV p. 13 — lin 12. Quae autem vocibus بين التخليط وسلوك بين الافراط والتفريط voluerit, haud facile explicatu est. Quae autem sequuntur, quum de Deo intelligenda sint, vix dubito, quin haec tria verba de Deo interpreter, ut vox التخليط significat, in Deo hominem devinamque misceri [1]), vox الافراط in Deo describendo modum excedi, vox التفريط denique minus, quam par sit, dici indicet. Vox enim التشبيه significat theologia Mohammedanorum, Dei naturam corpoream haud esse, ut affirmitio nerant, vox التمرية autem Deo haud tribuendas esse res, quae Deo haud conveniant (conf. Pocock. spec. p. 170 sqq ed alt.). Vocibus اثبات الصفات autem indicat, Deo inesse tribui et potentiam, scientiam, voluntatem, auditum et visum, sermonem et opera conf. ibid. Vox التعطيل autem dogma designat, Deum omnibus iisdem nuere. Vox تشبيه dogma eorum indicat, qui similitudinem inter creatorem et creaturas esse contendunt. Hi, quorum plures diversae sectae sunt, المشبهة audiunt. Illi autem, qui Dei attributa negant, Mutazelitae sunt, ex quibus varias sectas prodiere (conf. Sharestani p. vo). Verbis واقتباس الامور من جهتين وسلوك امر دين امرين non dubie indicare vult, in rebus religiosis ex duobus fontibus animo (العقل) et revelationis (النقل) hauriendum esse (conf. p. ٨ supr.). — lin 14. Vox الجبر dogma eorum est, qui الجبرية audiunt negantes hominem agere, sed Deo actionem hominis adscribendam esse dicentes conf. Maracci Prodrom. pars III p. 75 et Sharestani p. ٥٩ — lin 15. Vox الخذاوات a lexicographis verbis القوم الذين يحذرون اي يخوفون agens quae monent seu timorem incutit. Auctor sine dubio verborum hanc causa voces connexit. Amatus eorum, qui monent, verum probum designare potest — lin 16. Vox الوضوء modum designat, quo Mohammedani ante preces faciendas faciem, manus pedesque lavant. Maraccius in Prodromo P. 4 p. 11 dixit: »Et repetitio lotionis fit tribus vicibus«, ubi plura de modo lavandi ante preces adnotata sunt. — lin. 17. De oratione agit Maraccius in Prodromo P. IV p. 13 conf. Reland de relig. Mohom. p. 69. Vocibus اركان الصلاة bases orationis (precum) designantur, quae sex numero sunt: primo est dicere الله اكبر, secunda etiam, tertia partem Corani legere, quarta incurvare caput deorsumque الركوع, quinta adorare Deum (السجود); sexta: dicere لا اله الا الله. Septem autem sunt res in oratione necessario observandae, quorum septima est تعديل الاركان i. e. illas bases secundum ordinem perficere conf. Maracci Prodrom. P. IV p. 16 sq. Verbis بل التعديل adhib., in oratione rectum modum tenendum esse, ut neque nimis brevis neque nimis longa sit. — lin 20. De eleemosyna seu decimis pluribus egit Maraccius in Prodromo P. IV p. 16 et Relandus de religione Mohom. p. 76 sqq. Verba ان لا يحمسوا الخبيث منه ينفقون etc. sic vertenda puto: »Ut pravorum pecorum numerum non compleant

1) Sed non significare quoque potest, philosophorum sententias cum Mutazelitarum placitis misceri conf. Sharestani p. Pv.

inde exponuntur neque Deo offerant res ipsis ingratas. Nonnisi ex certo pecorum numero decimae dandae erant. Quod si igitur numerum pecorum pravorum complebant, ut ex iis decimam dandam essent, bono pecora seorsim relinquentes loco decimarum pecora ipsis ingrata offerebant conf. Marac. loco cit. p. 22 Reland. p. 77 sqq. Postulat igitur socios, ut decimas datori oculos possit claudent, ut pravo pecora eligant. Neque vero lex imponere videtur, ut optima pecora ut decimae dandae eligantur. — lin. 22. De modo, cuius rectum modum auctor describit conf. Reland l. c. p. 84 Marac. l. c. p. 21. — lin. 24. De itinere sacro Meccam faciendo confer Reland l. c. p. 88 Marac. l. c. p. 23. — lin. 25. Neque exstitit Omari fama neque pralia numeri Mohammedis in operibus, quae inspicere mihi licuit, mentionem inveni. — lin. 22. Verba والكين الا اسفوا etc. in Corano Sur. 25, 27 leguntur.

Pag. 225 lin. 4. Verba Corani Sur. 27, 25 inveniuntur. — lin. 7. Verba ان الله يامر بالعدل والاحسان in Corano Sur. 12, 92 leguntur. — lin. 8. Legendum videtur في روضة الفكير. Fachr-Aldin natus in oppido Rai anno 543 aut 544 diem obiit anno 322 in urbe Herat. Commentarius Corani, cuius hoc loco auctor fit, in bibliotheca Bodlejana Nro. 12 exstat conf. Dizionario storico degli autori Arabi del de Rossi. Titulus esse dicitur مفاتيح الغيب, sed in Ebn-Challikani libro Nro. 211 auctorem hoc opus haud perficisse legimus conf. Sojuti librum de interpretibus Korani Lugd. Bat. 1839 p. ٣٦. Eundem auctorem libri, cuius partem in Chrestomathia mea priore et posteriore edidi, fuisse putaveram (conf p. ١٧), sed me hac in re errasse cognovi, quippe in isto libro (conf. Chrest. gram. hist. p. ٨٣) temporis mentio facta sit, quo Hologu anno 656 urbem Bagdad expugnaverit, ut auctorem eo tempore vixisse, sequatur. In Chrestomathia de Sacyana ed. alt. legimus, auctorem opus anno 721 finitum fuisse. — lin. 13. De vocibus اخلاص et شرك conf. pag. 1 l. 12. — lin. 22. Verba الا يعلم من خلق in Corano Sur. 27, 14 leguntur. — lin. 23. Djafar b. Mohammed natus anno 80 diem obiit in oppido Medina anno 148. Ordine sextus est Imamorum, conf. Abulf. Ann. T. II p. 22. — lin. 29. Verba خير الامور اوسطها in proverbii consuetudinem venerunt. Loco vocis اوسطها in Meidani opere T. 1 p. 443 اوساطها legitur. — lin. 31. Scientia الادب appellata cum nostra philologia comparari potest, quippe quae efficiat, ut quis metrostus recte loquatur et scribat. Nostes ei partes dat lexicographiam et grammaticam conf. Hadji-Chalfae lexicon bibliographicum etc. T. 1 p. 212. — lin. 32. Scientia علم المعاني (conf. p. 7 151) appellata non decet, ita comparare voces, ut optimum praebeant sensum. Ars metrica apud Arabes duabus partibus continetur, scientia metrorum العروض et homoioteleutorum القوافي (confer librum meum: Darstellung der Arab. Verskunst etc. p. 3.)

Pag. 228 lin. 1. De scientia medicinae (p. 63) confer, quae Hadji-Chalfa adnotavit T. IV p. 125 sqq. — lin. 2. Auctor noster, quum scripserit علم التفسير والقران scientia interpretandi (Coranum) et Corani, scientiam Corani a scientia interpretandi Coranum diversam esse putavit. Necesse igitur est, ut scientia Corani non penitus

interpretationem tractat se gr scientiam legendi etc. De interpretatione Corani pluribus in Hadji-Chalfae libro dictum est conf. T. II p. 328. Mirum quoque est, quod auctor علم السنة والحديث scientiam Alcorani et traditionum dixerit, quippe Alcorani leges continet, quae ex dictis factisque Mohammedis derivatae sunt. Istae autem leges traditione الحديث nituntur, cuius ope facta dictaque Mohammedis asservata sunt. De scientia traditionis confer Hadji-Chalfam T. III p. 23. — lin. 4. Quae de historia Hadji-Chalfa scripsit vide in opere T. II p. 90. — lin. 9. علم الكلام est metaphysica, in qua quaestio est de Dei existentia, Dei facultatibus, de rerum initio et fine ratione habita religionis Islamicae. علم الاصول Scientia dogmatum fundamentalium. De vocibus معقول et منقول confer p. 18 20 183. — lin. 6. علم الفروع Scientia dogmatum derivatorum. — lin. 14. Verba لكن يبالد التقوى مكنم in Corano Sur. 22 38 leguntur. — lin. 12. Verba معلموا حتى أسحر Mohammedis esse videntur traditione asservata. — lin. 17. Versus Abu-Firasi sunt poetae e gente Hamdanidarum, qui anno 320 natus anno 357 occisus est. conf. libr. meum: Selecta ex historia Halebi adnot. 134 109. Metrum Hezedj est conf. Darstell. p. 206 a. — lin. 19. Verba وجعل مرادة مرادة dubia mihi sunt. Vox مرادة esse potest locus, ubi pabulum quaerunt, et verba, quibus ludit auctor, sic vertantur: Et fecit rem suam expetitam locum, ubi quaerunt quemvis sententiam. In uno autem codice mihi legi videtur (nam codicem hoc tempore ante oculos non habeo) وجعل مرادة مخلة vel fecit rem suam expetitam materiam antosvis scientiae. — lin. 25. Verba Corani قل كل يحتوى etc. in Sura 29, 10 leguntur. — lin. 30. Versus, qui p. 1 quoque citatus erat metrum Wafir est ib. p. 204 A.

Pag. 007 lin. 7. Voci الطريقة in verbis شيخ الطريقة hoc loco significatio dando videtur, quae in libro Tarifat inscripto sequentibus verbis exprimitur: الطريقة هى السيرة المختصة بالسالكين الى الله تعالى من قطع المنازل والترقى فى المقامات. In vocibus العالم صلوه من هولاء mundus capiebatur bonum (expectum) esse auctor vocibus العالم mundum et العالم doctum ludere videtur significatoriis, mundum doctis committere. — lin. 10. Versuum metrum Sarib appellatum est, de quo conferas librum meum Darstellung d. Arab. Verskunst p. 190 sed in vocibus صادرن الاستغفار metrum mancum est, ut, quomodo versus legatur, difficile dictu est. Fortasse tamen his — ◡ — aut hoc alius — ◡ — legendum est. Posterior versus sic vertendus est: sed quoniam sordes sapo removere potest, quum videmus eum faciem esse crimen sordesque. — lin. 15. Auctor Tataros in Oriente tempore Noachi in campis habitasse dicit. Hoc autem nomen multas gentes olim Scythas appellatas complectitur, ut Mogol, earum pars sunt. Reliquas eae enim gentium, quae olim nomine generali Iagog et Magog notae essent e Iapheto oriundae. Qui autem nomo capit eo, quae Arabes de hisce gentibus et Alexandro magno fabulantur. Kaswini Kosmographum p. ٣٣ et ٣٢ et Coran Sur. 18, 93. adeat. Auctor noster sine dubio voce الترك lectum hasce gentes Turcas appellatas esse, dicit, quod in sitos muros intrare intermiserunt (تركوا), cum sedes Tatarorum et Mongolorum e terra Turkestana ultimam remotae erant, ut diversae gentes tum origine quam cultu essent, sed Herbelotius e. v. Turk hoc nomen et Mogolis olimque dari contendit. Djengizkhanes

ceteras hasce gentes antea superatas contendunt. Totum autem terrae spatium esse incessum, ut, qui ab Oriente versus Occidentem aut e Septentrione versus Austrum tenderet, per octo menses ei iter faciendum esset. Idem quoque in libro: Hist. des Mogols T. I p. 217 sqq. legimus. Describit porro auctor fines harum regionum. In Oriente finem esse regnum Chathae i. e. Chinae regiones septentrionales usque ad urbem magnam Chan-Balik appellatam conf. Abulf. Geogr. p. ٣٦٥ et ٣٦٩. Prope hanc urbem in Oriente primam urbem in regno Chinae Cheiser etiam esse. Versus Septentrionem fines esse Kirkis et Salanca, quorum ostiorum auctorem non habeo. Versus meridiem fines esse regiones urbis Tonsat, quae in terra Mawaralnahr sita est Abulf. Geogr. p. [illegible] et regiones Tibet, de quibus Kaswini Kosmographum P. I p. [illegible] inspicias et regiones urbis Tit, quae in tabula [Hadgi-Chalfae in Turkestano ultra superiorem flavium Djihon (Oxum) sita est. In occidente autem fines esse terras gentis Ughur et regiones Turkestanae conf. Kaswini p. ٣٣٥, ٣٦٦ usque [1]) ad provinciam Mawaralnahr Abulf. p. [illegible] sqq. Kaswini p. [illegible]

Pag. 228 lin. 1. Auctor res, quae Mohammedanis lege interdictae sunt, respicit conf. l'Alcoran par du Ryer T. I p. 258 sqq. Canis autem et alia Mohammedanis impurissima animalia putantur. Idem docet Vincent. in libro: Muon historique lib. 29 c. 75. — lin. 4. Vox قسوق in lingua Persica speciem hederae designat, sed hanc significatio hoc loco habere non potest. Auctor duas voces الاصنام et الاوثان coniunxit ut omnia omnino(?) generis idola significaret. — lin. 6. Voci زجرة plurali vocis زاجر hoc loco augurum significatio tribuenda videtur. — lin. 7. Verba وان الشياطين ليوحون الى اوليائهم in Corano Sur. 6, 121 leguntur. — lin. 11. Vox تجملات Muninakis auctore voluptuosas res, mobilia domestica designat. — lin. 12. Voci المصحف significatio partis abreptae montis denda est. Sine dubio montosas regiones, quas maior mari pars contingit, designat. Eadem vox in Kaswini opere p. ٩٤ adhibita est. Auctor autem Corani locum Sur. 18, 92 sqq. animo habuit conf. Beidhawi commentar. — lin. 13. Auctor Mohammedem dominum Adnani appellavit, quod ab Adnano Arabes, Ismaelis progenie, derivantur conf. Essai sur l'histoire des Arabes avant l'Islamisme T. I p. 8. 172. 181 sqq. — lin. 14. Vox مرجمين, quam in lingua Mongolica optimum lucrum designat, cognomen viri esse videtur ob fortitudinem viro datum conf. Histoire des Mogols T. I p. 36. — lin. 17. Verba, quae Mohammedes dixisse narrantur, traditione conservata sunt. — lin. 19. Arabes dicunt, adventum Messiae fatis Iudaeorum propinquioris extremi iudicii esse. Hunc quoque multos Iudaeos et incredulos occulturos esse putant conf. l'Alcoran par du Ryer T. I p. 163 sq. et librum مهذب الاسماء p. ٣٢٨. — lin. 20. Verba وما يعلم جنود ربك الا هو e Corano Sur. 74, 24 sunt. — lin. 22. Verba

---

1) ايغور Mesinskio auctore mirrena Orientis dicta Turcicis Scythicisque gentibus, falsum vicinos Tartaros, Mogoles, illos ab Orientem confines sunt Chathaei. Auctor igitur gentem Occidenti propriorem esse putavit. In tabula Geographica quam libro Histoire des Mogols par d'Ohsson addita est gentis huius sedes errant in regione sub lacu Chinbarch in meridie montium angorum Altai sita conf. Hist. des Mogols T. I p. 107

وق اسماد الاسود desunt in uno codice omissum. — lin. 23 Pro voce وتمكه legendum puto بتمكه. Vocibus مانع شبع وتيحموم pauperem auctor designavit conf. p. 151 l. 5. Vocem هلاحرم homoioteleuti causa et ut voce luderet, addidit. — lin. 24. Vox مغلوك, quae in omnibus codicibus est, in lexicis desideratur, quapropter eam epitheton pauperis esse ut non multum a significatione vocis مغلوق differat, coniicio. — lin. 25. Verbo استفرش significationem lecto stratis tabuli (coulegis) (ut pro libito fit uternatur) tribuendam esse puto. — lin. 26. Versus metrum Thawil est lb. p. 122 ll. — lin. 27. Voces المرويه البطاين in hac significatione videntur integumenta pedis, qualia in oppido Merw faciebant. Merw autem nomen oppidi in Chorasania siti est conf. Dictionnaire détaillé des noms des vêtements etc. p. 81. — lin. 28. Dum haud interrogari loquendi modus est oppositus ei, quo homo interrogatus conf. Sur. 55, 39.

Pag. 222 lin. 2. Loquendi modus والقلة, e Corano desumtus est confer Sur. 6, 65 ubi legitur: وبذيق بعضكم بأس بعض — lin. 8. 2. Auctor lusit vocibus كسر والاكاسرة قص et القياصرة, فرع et القراعنة, قهر et قهارمة. De vocibus الاكاسرة, القياصرة, القراعنة confer p. 49 l. 4. — lin. 12. Nimrod nomen regis Babylonii est, quocum Abrahamo rem fuisse Arabes fabulantur conf. Coran Sur. 21, 69. Scheddad autem Abduaram rex (conf. p. 54. 72) inter alia, quae peregisse narratur, palatium construxit, quod delebatur. Quapropter auctor noster scripsit لبنيا قصور قصورهما وعماراتهما »Exstruximent palatia debilitatis suae et extremitatis« ludens vocibus. — lin. 17. Caichosrew et Caikobad duo Persarum reges, quorum ille celeber rex Cosroes est, hic primus rex ex dynastia Cajanidarum. — lin. 12. Pronomen in voce ابهم ad vocem الحكمة, in voce المهمر ad vocem حكمه referendum est. — lin. 21. In vocibus بالقلبلة والقله بالقلقلة verborum lusus est. — lin. 22. سورة الحاقة ordine quinquagesima octava est. — lin. 20. Vox امسلة pluralis est a plurali سمائل amerona derivandus. — lin. 31. De proverbiali loquendi modo استاصل شافتهم conferas Meid T. I p. 104.

Pag. 230 lin. 2. Vertas: Quae tritis vestibus maledictione magis tecta est, quam cepa. De tribu Kutat unde Djenglschanum ortum esse dicit auctor noster, in libro: Histoire des Mogols par d'Ohsson nil inveni. De proverbio اكسى من بصلة confer Meid. T. II p. 385. — lin. 5. Vocem حصوب ab aliis nomini de regionibus proventu abundantibus adhibitam inveni. — lin. 2. De rege, quem noster Chathan regem لونك خان appellat, confer librum Histoire des Mogols par d'Ohsson T. I. — lin. 2. Auctor vocibus مبى اعوانه وعون أعيانه ludit. — lin. 16. Pale, est quae fauce tentaris adfigantur, ut homo in terram infixus sit, tamquam venta vi abripi non possit. Hoc in hominem translatum est. — lin. 20. Vox الشمال pro الشمائل est. — lin. 23. In libro: Histoire des Mogols par d'Ohsson etc. T. I p. 62 pastores duos Kischlik et Bagai appellatos Temudjinum de re certiorem fecisse, legimus. Res autem ibi diverso modo narrata est. — lin. 24. Djengischos titulus honoris, qui hic lingua veteres Turcarum regum regum designat, esse dicitur conf. Reiskii adnott. ad Abulf. T. V p. 227. In Abulf. Ann. T. IV p. 328 inter Djengischani alias cernuia sunt. — lin. 25. Loquendi

modus تو قد على تخلص لك قد cum opinione Arabum cohaeret, dormientes fumo plantae حراد depelli posse conf. Meid 10, 14. Verbo ملا consectirendi significatio hoc loco tribuenda est — lin. 68. De loquendi modo بتاخير المشترى confer p. 178 179. Ludit auctor significatione verbi ملح et vocis المشترى. — lin 29. De vocibus زيد وعمرو confer p. 9 34 59 etc.

Pag 231 lin. 2. Baldquos comes aquae est. De rebus ibi et postea actis confer librum Histoire des Mogols T. I p. 61 sqq. — lin. 6. De Djengischano confer Herbelot s. h. v. et Histoire du grand Genkishan par Mr. Petit de la Croix et Histoire des Mogols par M. d'Osson T. I p. 37 sqq. — lin. 10. Vox ترخان, quae Persicae originis esse dicitur, propie eum designat, qui liber a vectigalibus est, sed vox statim ab auctore explicatur. — lin. 16. Vox الماك est pro الماغ liber, incolumis. — lin. 20 sq. Tres voces تواقيع et ممالغ et طارق auctor confusas significationes, casualiter genere diplomata data esse, ut nullum unquam dubium restaret. — lin. 66. Antea p. ٢٣٠ l. 6. Oco-chanum regem regionis Alchatha fuisse dixerat, hoc vero et occaso a Djengischano missum esse legatum ad imperatorem Chinae et Alchathae. Ex hoc loco, nisi auctor erravit, sequitur, regionem Alchatha sub rege, hunc regem autem imperatori Chinae submissum fuisse et hos imperator Altun-Chan Chinae et Alchathae appellari posse. In libro Histoire des Mogols T. I p. 84 legimus, gentes in septentrione Chinae habitantes sub imperio regum Altun-Khans appellatorum fuisse, ut non nomen, sed cognomen plurium regum fuisse videatur. — lin. 30. Auctor noster regem Chathae et Chinae titulo Chakan designat, quae vox regem designat, sed Herbelotio auctore omnium trans Gehun inter Turcas, Mogolos, Tartaros, Chinenses et Chinenses regnantium imperatorum titulus erat. Vox لاش pro لا شى est.

Pag. 232 lin. 3. Verba وطير اجنحة مراسيمه etc. ad morem spectant, quo isto tempore columbas utebantur ad epistolas celeriter in regiones distantes perferendas conf. p. 6 610. — lin. 6. Mogoli Tartarorum optima pars, e qua imperatores eorum originem ducebant, in regionibus urbis Karakum sedes habebant. Karakum autem in finibus Turkestanae orientalis est Abulf Geogr. p. ٥٥ قال ابن سعيد وقراقوم كانت قاعدة التتر وفى جهاتها بلاد المغل وهم خالصة التتر ومنها خانانهم. Cum uno codice melius legendum videtur وولايات التسما والشرك, quippe Mogolorum jam antea mentio facta est. — lin. 7. Otrar autem nomen oppidi Turkestanae est. — lin. 9. Vox برد nec dubio pluralis vocis بريد est, qua equi designantur in via dispositi, quibus veredarii nuntios perferebant. Designat quoque vox spatium quoddam pharasangarum in via conf. Histoire des Mogols T. I p. 406. — lin. 14. Vocibus ارباب النواقيس adeuntur crepitacula lignei Christianos significare vult, quod in Oriente crepitaculo ligneo adhibito tempus precum indicare solent. — lin. 15. Verba من يسجدون لها اوان الرجوم «Qui eas (stellas) tempore, quo cadunt, adorant» morem cultorum stellarum auctor respicere videtur. — lin. 16. conf. Histoire des Mogols T. I p. 410. — lin. 26. In libro Histoire des Mogols T. I p. 410 legimus, Djengischanum scripturam gentis Ouigour (conf. ib. p. 107) accepisse. — lin. 20. In codice 1016 litterae descriptae erant —

lin. 38 Vox مساطير sine dubio idem designat quod vox مساطر (scripta). Vox رسومات est pluralis e plurali رسوم elegans, inrau derivatus. Meninskio auctore voces رسوم ديوانيه designant contributiones aulae forave aulae aut tribunalis.

Pag. 233 lin. 3. In voce خلاف duplex significatio est, scilicet dissensionis. — lin. 5 sqq. De moribus et legibus, quas Djengischanus instituit, confer Histoire des Mogols T. I p. 408 sqq. et p. 413 adn. De Sacy Chrest. Ar. T. II p. 160 sqq. Notices et extraits des manusc. T. V p. 305 sqq. — lin. 7. Et in voce مرحبا ab sequentem vocem ورعوفا prati significationem auctor ante oculos habuisse videtur.

Pag. 234 lin. 1 conf. Histoire des Mogols etc. T. I p. 413. — lin. 10. Vox مقر ut فناب litteras honoris est, quo in epistolis utuntur. — lin. 13. Vox ربكت, obscura est, codex B ربنت, habet. Loco vocis ربكت aut رملت aut ربنت legendum puto. Litteras regiae honoris causa pannis pretiosis involvebantur. — lin. 14. Auctor noster Manem pictorem simulque eundem, qui librum Sendavesta appellatum composuerit, esse dicit. Duas personas nomine Manes distinguuntur, una Chinensis pictor celeberrimus, qui superbia elatus prophetam se esse diceret, altera Persa, cui liber Zendavesta tribuitur. Videtur igitur auctor noster unam cum altera confudisse, ut, quod Chinensis esset, Persam esse diceret. Et igitur Manes omnino unam personam eamque fuisse videtur. Verba ق كتابه المسمى بزندواستا ab alia manu quam auctoris additae videntur, quum hoc in codice careant. — lin. 17. Res, quam Arabes sulphur rubrum appellarunt, rara est et hanc ob causam maximi pretii, quamquam nonnulli sulphur rubrum haud exstare, alii aurum esse dicunt, tamen in proverbii consuetudinem venit dicere: rarius, quam sulphur rubrum. Mesd. T. II p. 149. — lin. 18. conf. l. 31. Auctor vocem كتورة adhibuit, quae miro modo cum voce Hebraica תורה consentit, ut eandem esse credere possimus, sed legimus in Chrestomathia de Sacyana T. II p. 184, Abul-Mahasenum sic scripsisse: Omnis agendi ratio, quam Malic-Althaherus sequebatur, moribus regum Turturorum et legibus Djengischani, Iasak et Toura dicta est. Vox Iasak significat dispositionem et vox Toura in lingua Turcica agendi modum designat. Noster autem Mogolicam esse dicit. — lin. 20. Auctor vocibus خانا بنوا لدار الملكة ludit, quippe vox خان Chanum (Imperatorem) et hospitium, officinam designet, quapropter voce بنوا (aedificarunt) esse est et simul دار الملكة dixit. — lin. 22. Longus Chorasmice قورلتاى auctore Meninskio magnum conventum designat. Conveniebant omnium tribuum principes conf. Histoire des Mogols T. I p. 98 sq. Nomen جغتاى eodem auctore omnis tribus fuisse dicitur, e qua Timur originem duxerit. In libro Histoire des Mogols T. I p. 416 legimus, Djengischanum filio suo Djagbatai imperasse, ut hisce legibus observandis curam haberet. — lin. 23. Vocibus الصحابة الكرام socii Mohammedis designantur.

Pag. 235 lin. 3. Vox كوك, quam in lexicis haud inveni, ex hoc loco in lexicon meum recepi. Clarum est, esse tympani speciem, quod pulsatur. — lin. 6. Verba بعثر النثار من

والخيتار الدرهم ad morem spectant, ex quo diebus festis nummi spargebantur. Sic quoque verba وجلع etc. conf p. 66 637. — lin. 7 Auctor vocibus ادمات التصريف في دروس المقابس ludit quippe vocibus دروس et التصريف duplex significatio est, ut sui vertere possimus e(et repetivi) in deleudis rebus pretiosis disquisitione singendo aut e(et repetivi) in scholis rerum pretiosarum disquisitiones declinationis. Vox دروس enim potest aut nomen actionis aut pluralis vocis درس et vox تصريف significationem declinationis in arte grammatica habet. — lin. 6 Verba ثمر الثمرانوا يفقهون e Corano Sur 10, 166 desumta sunt — lin. 16 Voce الدشت campi designantur a nomadibus habitati. Duplex autem est Dasht, دشت قبجاق »Descht-Kapdjak« supra mare Caspium sili campi et دشت كبير supra Turkestanum versus Septentrionem campi extensi. Quid autem auctor vocibus ولايات الجغمانى والروم accurate docere voluerit, haud clarum est. Mihi vocibus ولايات الجغمانى regiones, quas Timurus sibi subjecerat, significare videtur, quibuscum vocem الروم conjunxit, quod Timurus plures regiones, quas sub Graecorum imperio erant, occupaverat. De terris Graecorum confer Abulf Geogr ٣٠٨ — lin. 12. Verba توزع لا usque ad الرقاب e Corano Sur 3, 6 desumta sunt. — lin. 15. Abulfeda in Annal. T IV p 276 ad annum 616 Dyengischani res modo a nostro auctore discrepante narravit, conf. Histoire des Mogols T. 1 p. 604 sqq. ubi res paulum diverso modo narratae sunt. — lin. 18 Voces قوقان et ايمسل duarum urbium nomina sunt, ut puto, in regione, ubi gens Oguz sedes habebat, sitarum — lin. 66 sq Nuschtekin Turca, servus Melikschahi Seldjukidae, qui provinciam Chorasan obtinuerat subsumtrandam, auctor gentis erat. De dynastia gentis hujus confer librum Histoire des Mogols par d'Ohsson T. 1 p. 176 sqq — lin. 64 Vox تلاش est pro بلا شى.

Pag. 636. lin. 64. In vocibus رسالة عاطرة morem auctor respicit, qua epistolae ad principes missae odoribus bonis induebantur. — lin. 39. جرجانية nomen urbis est sic ab Arabibus appellatae in ripa meridionali Oxi, cfr Abulf. Geogr p ٢٧٧ sq

Pag. 237 lin. 1. De bellis contra imperium Kara-Chita confer Histoire des Mogols T. 1 p. 181 sq. — lin. 3 Verba متاخمين بلاد اترار confinem terrae Otrar haud accurate situm illarum regionum describunt, sed auctor terrâ Otrar sine dubio regnum Chawaresmiae significare vult. — lin. 6 In vocibus رعت البشاير pro quibus verba ضربت البشاير quoque inveniuntur, instrumenta laetitiae (tympana) pulsabantur, auctor morem respicit, quo laetae omnes incolis tympanis pulsatis annunciabantur conf. p. 29 144 Selecta ex historia Halebi p. XII praef — lin 16 In vocibus اقاما العزا morem respicit, quo mortuo viro celebri luctus caeremoniae instituebantur conf p. 36 Abulf. Ann T IV, 136, 138 — lin. 12 De vocibus سد ياجوج وماجوج confer p. 48. — lin. 13. Verba وستعلمن etc. e Corano Sur. 38, 88 sunt. — lin. 15 Versus auctorem Camil est ib. p. 616 A. a. — lin. 19. De bello, quod Chawaresmschah Mohammed chalifae Abbasidae intulerat confer Abulf Ann T IV p 662 et adnott. Histoire des Mogols T 1 p. 185 sqq. — lin 63 Hemistichium metri Thawil est ib. p. 166 — lin. 65 Bochara et Samarkand duae urbes provinciae Mawe-

reinahr sunt, de quibus confer Abulf. Geogr. p. ۴٨٨, ۳۲ — lin. 26. In verbis super pauperes Damasci saccharum Kandi proiectum esse, morem respicit, quo die festo nummi et e saccharo res confectae inter homines spargebantur conf. Selecta ex historia Halebi praefat. p. XII — lin. 28. Verba شر الفر قدا نلب «Malum est, quod foram genuire facite proverbium est, de quo vide Meid. T. I p. 675. Sed, cur Damasci pauperes dixerit, dubium est. Fortasse res in urbe Damasco frequentissima erat. — lin. 96. In voce طير morem respicit, quo epistulae per columbas in regiones mittebantur conf. p. 6, 910, 938. Vox دربندات ex Persico دربند in linguam Arabicam translata vias angustas in hostium finibus designat.

Pag. 938, lin. 8. In vocibus سالبوا et لاحسرا, رايسوا et [illegible] حابطوا et خاطبوا auctor ludit, siquidem easdem literas, sed diverso ordine compositas sibi. — lin. 10. Versus metrum Thawil est di 169 A. — lin. 14. Verba يحلف القميص in Corano saepius occurrunt conf. Sur. 18, 55 90, 10. 78, 14. — lin. 15. De verbis والى جدى العلم ولد زلت القدم confer p. 166. 198. — lin. 16. Vox الشهاب mihi esse videtur pro شهاب الدين, sed de viro illi aetatis dignum habeo. Voces الجموق in libro لب الباب mentio facta non est. — lin. 90. Quid auctor verbis اهل بيضة الاسلام voluerit, difficile dictu est. Voces بيضة الاسلام hoc loco urbem capitalem significare videntur. Num Bagdadum aut urbem capitalem regia aut valit, dubio haud caret. — lin. 29. Verba اهل مكة احسن بشعابها proverbialem loquendi modum redolent, quapropter inter proverbia recentaria recepi. — lin. 30. Verba الحلاج اولى من الرفيع adversarium impetere magis convenit, quam de salute quaeri jurisconsultorum effatum est. — lin. 30. De legatis Djengiskanis confer Hist. des Mogols T. I p. 907. — lin. 31. Verba ما يشيب الغراب a proverbio حتى يشيب الغراب desumta sunt. Meid. T. III P. I p. 265.

Pag. 939, lin. 3. Voce مليكم nobilem vestrum et quoque Ablum vestrum auctor iudicare vult, Chawaresmschahum Ablo familiae favisse, ut chalifae Abbasidae bellum inferret conf. Abulf. Ann. T. IV p. 684 adn. 180 et librum hunc p. ٣٣٧ l. 19. — lin. 5. Auctor vocibus اتركوا الترك ما تركوكم ludit. — lin. 10. Verbis وسيعلم الله المظلوم auctor respicere videtur Corani locum Sur. 17, 35 انه كان منصورا [illegible] ومن قتل مظلوما — lin. 10 et 12. Verbis ويفدع [illegible] et verbis وليسلي etc. ad locum Corani Sur. 91, 90 respexit. — lin. 13. In Geographia Abulfedae has duas urbes in provincia Mawaralnahr in finibus Turkestanae sitas esse invenimus p. ٥٠٩. Ebn-Saiid autem Coshgar urbem principalem Turkestanae fuisse dixit et sic in charta Hadji-Chalfae adnotata est. Duae autem illae urbes propinquae erant. — lin. 14. للار ذكرى confer p. ٣٣٠ l. 8. De rebus gestis confer librum Histoire des Mogols T. I p. 907 sqq. — lin. 22. In verbis وغيرهم من [illegible] duo moneo sunt, unum, quod voce الغلة servi conditionem indicare voluerit, quippe الغلة sit vinculum in collo servi, alterum, quod vocibus من الاثر et الاثر proverbium لا اطلب اثرا بعد عين «Non quaero vestigium post rem ipsam» respexerit. — lin. 22. Sultanus Chawaresmschah in Iracam profectus erat p. ٣٣٧ l. 19.

Pag 240 lin. 8. Verba ضرب سجال obolum aut situlas, quibus modo adversum modo secundum esse significant, in proverbio consuetudinem venerunt Meid T I p. 384 — lin 14 sq Locum sic vertens intellige Nec fastidivere tractare hastas breves et bellum facere, donec diluvium sanguinis oriretur, et socretum eorum, qui in eo petiere, parum abfuit, quin appareret (i. e. tot sanguinis effusi diluvium erat, ut, qui occisi essent, cerni possent) Talis autem rerum status erat, dum scriba atrarum et funestarum (durum cecitumque i. e. Deus) ex calamis scriptorio (seu arundinibus hastarum Chatibiensium) in tabulis tabularum cruorum animas vitas, quae ad aeternam mortis descendere cupiebant, totas inscribebat. Lusit quoque auctor vocibus الاثر الخط et الصفايح صحايف. Vox مسرودات omnino animas hoc loco sine dubio animas designat, quae ad lacum mortis descendere volunt. Confer quae in loco 23 sq loquutus — lin. 19 Vocibus ذاك الغ ذر auctor proverbium ما بها سالغ ضرمة alvos est in eo (domo) sufflans ignem accensum respicit conf Meid II T. II p 221 — lin 23. Voces ربرج الى يوم يبعثون e Corano Sur 23, 102 sunt Vertas. Tum administrator decreti divini omne id accepit, quod praefectus interitus e sagitta mortis in codicem (verborum Corani) excepit usque ad diem resurrectionis retulerat, e somno animarum martyrarum piorum et animorum infelicium ex mercedulis suis, qui ex hoc pugnae loco descenderat, quoniam e manibus aliter interitus. Auctor vocibus ناظر et عامل et عميان alteras manera ante oculos habet. Vox autem الوارد etc. ad voces ما اورده referenda est. — lin 29. Sihoo fluvium Chodjendh appellavit, quod oppidum hoc in extremo fluvii parte situm erat conf Abulf, Geogr. p 411

Pag 241 lin 1. Verba الطامة الكبرى اذا دهمم e Corano verbis Sur 72, 34 اذا جاءت الطامة الكبرى similis sunt. — lin. 6. De Chawaresmschahi morte confer Abulf Ann. T IV p 294 sq et 659. De tempore, quo imperium susceperat ibid p. 184 — lin 8. Vox الساهرة in Corano Sur 79, 14 occurrit, ubi aut terram aut Gehennam designare putatur — lin 9. Duplex vocis تحتنا significatione et gentes Chulhan et peccati auctor ludere videtur — lin. 9 sq. Voces دود الخل vermis aceti proverbialis loquendi modus esse videntur. In proverbio enim dicitur لا يصبر على الخل الا دوده «Acetum ferre non potest nisi vermis eius» Sed quid verbis et vermis aceti ex eo et in eo auctor velit, clarum non est Videntur significare vermem corruptionem eam omnes occupasse. Mirum quoque est, quod eadem vox فيه sed eam copula conjuncta homoeoteleuto inservit, id quod regulis repugnat. — lin. 15 Versuum metrum Thawil est ib. p 162 B — lin. 21 Verba دار البوار جهنم يصلونها وبئس القرار e Corani loco Sur 14, 34 35 desumta sunt. — lin 00. In proverbio dicitur ملكا القرح بالقرح لوجع «Quod ulcus eschara sudatur, majore dolore adficit conf Meid, 13, 69 — lin. 23 Proverbialis loquendi modus est ملح على جرح «Sal super vulnere» Meid. 04, 564. — lin. 24 Vox تجوى deridendi significatur duda videtur — lin. 25 In vocibus مذاهب الاعتزال doctrinam Mutazelitarum respicit. — lin. 31 Versuum metrum Thawil est ib p 162 B.

Pag 242 lin. 2 De sensu verborum وفي جنة الزكاة dubito. Voces esse erant hortus pabulum quaerentem significare possunt, terrae fulae florentes, proventu abundantes eam vel pabuli locum quaerens, talem locum hortum appellare potest. — lin. 8 Ejrud hoc loco oppidum provinciae Mawarelnahr in finibus Turcarum ad extremum flumen Sihun situm est conf. Abulf. Geogr. p. ٤٩٦. De rebus confer Hist. des Mogols T. 1 p. 221 sq. De voce اخشى cum معطى confer p. ٣٩٥ l. 6. — lin. 9 De signis resurrectionis confer du Ryer l'Alcoran T. 1 p. 165. Hoc loco auctor dubio procul gentem Gog et Magog animo habuit, quae inter signa adventus diei resurrectionis est. Vox جُسَيْلُها hoc loco hominum agmen designat, sed auctor sine dubio mentis quoque significationem ante oculos habuit, quippe hoc vero in homoioteleuto vox سيلها opposita est. Pro voce فناكث in libr. Hist. des Mogols T. 1 p. 24 Benaket legitur. Oppidum ad Sihunum situm est. — lin. 11 Legimus in Abulf. Geographia p. ٤٩٨, Andecan omnes vici esse ditionis regionis Farghanae. Locus ad Sihunum situs est. اخسيكث locus ad Sihunum situs est. Marghinân urbs celebris ditionis Farghanae est. — lin. 13 Taschend locus ad Sihunum situs est. Nasaf alter Nachscheb appellatum oppidum (ad Djihunum situm) in extrema parte provinciae Mawaralnahr situm in propinquo oppidi Kesch conf. Abulf. Geogr. p. ٤٩٨. Locusta vorax Mert. 5, 192 erumpens est ib. 20 79. Motum vernum Camel est ib. p. 212 A o — lin. 17 De vocibus ثار الهوا dubito, sed vericadae videntur quem (flumen) arr excitavit, at ثار pro اثار at الهوا pro الهواء est. — lin. 21 Bochara celeberrima provinciae Mawaralnahr urbs, de qua confer Abulf. Geogr. p. ٤٩٨. De urbis gestis confer Hist. des Mogols T. 1 p. 222. Cur urbs Bochara ordes Samanidarum fuerit est vide apud Ebn-Haukal p. 251 et Wilken Mirchondi histor. Samanidarum p. 212. — lin. 23 Voces واوساط الاماكل والاشراف duplici modo construi et verti possunt, ut vox الاشراف vel sola sive cum voce الاماكل aut extremitates cum voce اوسط cohaereat. Sdrnatio autem praeferendum mea est, vocem الاطراف in nostro libro ignobiles quoque designare conf. p. ٣٤ l. 1. — lin. 27 Djihun ab Abulfeda p. .. flumen esse dicitur, quod a Septentrione versus Austrum in finibus Graecorum ad Meridiem transeat, sed hoc loco idem quod Djihun est, siquidem eum auctor ob homoioteleutum maluisse videtur. — lin. 29 Voces من نكا لهيم e proverbiis loquendi modus sunt, quo ad suum omnes designant. — lin. 32 In verbis وهم من كل حدب ينسلون auctor Corani locum Sur. 21, 96 animo habuit.

Pag. 243. lin. 2 Voces المصاحف الشريفة الربعات et الختمات et partes Corani et totum Coranum designant, quibus verbis adhibitis auctor sine dubio indicare vult, hostes in libris nullum discrimen fecisse. — lin. 18 Ex hoc loco videmus, in quibusnam regionibus secta Hanefitarum regnaverit. — lin. 27 Voces سكارى وما هم بسكارى e Corani loco Sur. 22, 2 desumtae sunt. — lin. 30. Verba فنادوا ولات حين مناص e Corano Sur. 38, 2 sunt.

Pag 244 lin. 18 sq. Voces المصاحف الشريفة واربعات المعظمة والختمات occurrerunt p. ٣٣٣ l. 2. — lin. 22. In proverbio dicitur: اغرى من غوغاء الجراد «Magis urens quam con-

locum locustarum parvorum agmine Locustae quoque sunt capienae, ut inde comparatio derivata sit. Auctor dicit حملة تركية i sermonem Turcicum aut homoiotaleuta esse aut quod Mogoli Turcae quoque appellabantur. — lin 25 De verbis فخفا تمن etc. conf p. ۳۳v l 25. lin. 36 Voces ناتخ تار proverbialm loquendi modos sunt, de quo confer p. ۳۳۰ l 18

Pag 245 lin 4 De rebus in urbe Samarkand expugnantis gestis conf Hist des Mogols T I p 235 — lin 6 De significatione verbi اطشى dubito; nam significatio turpis loquendi minus convenire videtur. Fortasse verbum contra ponendi (ut اتاغ conf. p ۳۳۱ l 8 et ۳۳۱ l 8) significationem hoc loco habet ceteri Hebr. יָעַד — lin. 18 Campum precht cum receptaculo equos comparavit ad quod altantea accedunt et e quo seitoli recedunt. Haec est causa cur vocibus جمدر ,حماس et وارد usus sit — lin 14 Blanditiae commode esse, in proverbiis legimus Maid. IX, 13 Proverbium quoque est : من عرس الحلاوة اجتنى السلامة «Qui blanditias plantat securitatem colligit» ib T III P I Nro 2252 — lin 15. De modo, quo Timurus Tartaros a Bajazeto removerat confer Vita Timuri T II p 222 sq Pugnam autem locum die vicesimo septimo mensis Dsu-l-Hidjdjeh anni 824 in Vita Timuri ib. p 254 legimus Confer quoque p 272 — lin 31 De rebus gestis apud urbem Chorasm confer Hist des Mogols T I p. 203 sqq

Pag 246. lin 2 Termeds oppidum ad ripam Dj'honi situm est conf Abulf Geogr p. ۳۰ De oppido Nachschab, quod ab Arabibus نسف appellatur conf ibid p ۳۹ — lin. 8 Voces خلف النمس in Corano Sur 37, 81 occurrunt — lin 9 conf Hist des Mogols T I p. 271. — lin 13 Balch urbs Chorasanae est, de qua confer Abulf Geog ۴۹. De rebus gestis confer Hist des Mogols T I p 315 — lin 21 De regione Thaberistan conf ib p ۴۳۳ — lin. 22 Djelal-Aldin patrem suum Mohammedem in imperio secutus est conf Hist. des Mogols T I p 258 sq — lin. 25 Thalekan oppidum Chorasanae inter Merw-Alrud et Balch situm — lin 27 conf Hist des Mogols T I p p 278 — lin 28. ايران quoque nomen antiquum Persiae est quod provincias Irac, Fetes, Aderbidjan et Chorasan amplectebatur — lin 30 In libro Histoire des Mogols T I p. 242 duces das Tchêbé et Soubutai appellantur conf ib. p 245 — lin 30 Vox روان nomen oppidi esse debet in regione ايران sita.

Pag 247 lin 2 Proverbium est خلا لك الجو فبيضى واصفرى «Vacuus tibi est campus, ova gigas fac et pipi' de quo confer Meid T I p 438 — lin 4. Djowein tractus Nisaburi est, cuius locus principalis Azadwar Pluribus describitur in lexico Geogr مراصد الاطلاع, quod edit vir cl. Yuynboll β. Feo Si nostro fides est, tum temporis oppidi nomen erat. In charta Geogr libro Hist des Mogols addita talis locus adsolatus est haud procul a Nisabur situs. Thus dictum Nisabur fuisse dicitur in Chorasan sunt. Djam est vicus regionis Nisaburi ib p ۴۴۲ — lin 5 Vox اسفرايينى idem esse videtur ac اسفرائنى oppidulum in regione Nisabori ib p. ۴۴۲ De provincia Ma-

scederem, quamquam in titulo p. ۱۳۳ eius mentio fit, apud Abulfedam nil invenimus Amol est oppidum in provincia Thaberistan ib. p. ۱۳۰. Quae auctor de copiarum earum Mohammedis eiusque liberorum retulit, ea cum iis, quae in libro Hist. des Mogols T I p. 656 sqq legimus, haud consentiunt. Komus tractus nomen in Thaberistano est cum urbe Damaghan conf. ib. p. ۱۳۲. — lin. 17. 18. In vocibus فتقابلوا مواجهة وتواجهوا مصافحة وتصافحوا مشافهة وتشافهوا مصافحة auctor ludit. — lin. 16. In vocibus قرين منه et سه بقرن duplex hemmatentum est. — lin. 20. Vocem mutrem Cand est Dozy p. 616 A. n. — lin. 25. Verba الحسر البارد apraeda frigidam praeebilis loquendi modus sunt, qua rem gratam hominem facile consequi, significant, conf. Med. T. III P. 1 p. 616. — lin. 27. Vox قرابليه in Corano Sur. 67, 17 occurrit, ubi satellitum sunt, qui praesitores in ignem infernum pertrahunt.

Pag. 148. lin. 6. De cirm ستنای et ربا appellatis conf. p. ۱۳۱ l. 29. — lin. 7. Karw a nomen urbis Iracae Persarum (الكرج) in Gulhos regionis Djem Hamadan in media Iracae Persicae oppidum situm est. Arran regio confinis Adserbidjano est, in qua oppidum Bailekan est, conf. Lexicon Geogr. cui titulus est مراصد الاطلاع sub vocibus. De provincia Aderbidjan conf. Abulf. Geogr. p. ۳۸۸. conf. Hist. des Mogols T. I p. 325. 329. 333. — lin. 10. Provincia مراق العجم appellatur quoque بلاد الجبل i. e. regio montana ib. p. ۴۰۸. — lin. 11. Ardebil urbs maxima in septentrionali parte provinciae Aderbidjan. — lin. 12. conf. Hist. des Mogols T. I p. 676 sqq. — lin. 13. Verbis وكل شهر الحسام فطارهم etc. mensem, quo post intimum finitum potui indulgebant, respicit. Mensem Ramadhan vult. — lin. 17. conf. Hist. des Mogols T. I p. 336. Seharwan oppidum Aderbidjanum, alii provinciae Arranı est ib. p. ۳۷۸. Auctor diluvium, quo submersi homines perière, respicit Coran Sur. 66, 13. — lin. 18. Voces الشوكان الميد a Corano sunt Sur. 66, 3. — lin. 21 sq. Auctor vocibus حرابيهم حرابيهم et ضروب ضربيهم وضرابيهم ludit. — lin. 23. Sebsewar erat locus principalis regionis Baihok ab urbe Nisabur spatio viginti parasangarum remotus conf. Hist. des Mogols T. I p. 676. — lin. 24. De rebus gestis conf. Hist. etc T. I p. 274. — lin. 25. Mukan oppidum in Gulbus regionis Arran (ditionis Ardebil). Tempore Abulfedae terrae Mukan notae erant in litore maris Thaberistani a Taurisio in Septentrione et Occidente p. ۴۰۰ sq. — lin. 27. conf. Hist. des Mogols T. I p. 278. 287. 288. — lin. 30. Vox القسطل nomen montis in Syria est quocum mediocrem machinam auctor magnitudine comparasse videtur. — lin. 32. Familia Taschi, quae pars gentis Thai est, ante Islamum celebris fuisse videtur, quapropter verba inter proverbia recentiora recepit Med. T. III P. 1 p. 401.

Pag. 149. lin. 1. Verbis auctor ludit. — lin. 6. Verba وما يعلم جنود ربك الا هو e Corano sunt Sur. 74, 34. — lin. 4. conf. Hist. des Mogols T. I p. 467. — lin. 11. Pro voce سرور (laetitia) fortasse شرور (mala) legendum est. — lin. 12. Auctor verbis فسالجمكات جياد الجدد etc. ludit. Verba sic vertas: ubi nervos intendere equi generosi reactionis et liberaliter agerent in amputandis collis generosorum et facti sunt sicut linguae poetarum

pravos cumulos amoenitatum, quae in omni valle Ferghanae rhythmicas et solutae vagantur. Deleruut autem e tabula existentiae ope lingue flammeu eductis gladii locus exercitationum illius monstri terribili et libros agminum illarum creaturarum gentiumque. — lin. 18. Voce كشيد amordenum bustorum rapide ingeficare vult. — lin. 12. Voces (الحوال pro) الاعصر الخوال tempora praeterita designant, dicitur enim eodem sensu القرون الخالية. Unus codex habet خوال. — lin. 20. Busus omnia lemmata Arabicum est, quod quum solutum belli causa esset, in proverbio dicitur اشأم من بسوس infaustior quam Busus conf. Meid. T. I p. 283 Harir. p. ۲۳. Auctor igitur, quum tot homines per eam occiderentur, Basus eam appellavit. — lin. 21. Sic verte: et vermem bonum suae ob unguinem onerosum illorum populorum haud alto excreverant et vehementiam ane suae ob amplitudinem suam per vastantia lemmae gladiorum haud audereu uses et vires in auxilium vocavit — lin. 24. Versuum metrum Wafir est ib. p. 224 A. — lin. 28. De oppido Herath in Chorasanu confer Abulf. Geogr. p. ۴۵۰ conf. Hist. des Mogols T. 1 p. 221.

Pag. 250 lin. 2. Auctor vocibus بيرغا عقر uti. ludit. Vocibus كصغر البر duplicem significationum dari voluisse videtur aut aut exteriori parte totus aut el pretius generosus. — lin. 4. In Corano pluribus locis voces مثقال ذرة occurrunt ad pondus rei minimae significandum. Sic vox القنطور, mons Sinae quoque in Corano saepius occurrit ad montem magnae molis significandum. — lin. 2. De morte Djengizchani confer Hist. des Mogols T. I p. 372. — lin. 7. Moles unum angeli est, qui summos mortui excipit conf. p. 42. — lin. 13. الدرك الاسفل من النيران Infernum in septem loca dividitur, in quibus peccatores secundum diversum peccatorum conditionum habitant et puniuntur. Djengizchano infernum sub terra in adjum tanquam pessimum auctor tribuit. De hace locum undae l'Alcoran par du Ryer T. I p. 186. — lin. 14. De tempore mortis Djengizchani insularum librum Histoire des Mogols par d'Ohsson T. I p. 381. In apographo meo شهور رمضان inveni, sed cum pluralis excellentes est, rectam id esse loco vocem شهر dubitare licet. Mensem Ramadhan appellavit الشامل بالفضل والاحسان etc. Mense hu Arabibus prae ulu sacer est, quod Alcoranus in isto mense e coelo demissum putatur. Pos dies huius mensis Mohammedani cibo abstinent conf. ib. p. 227 sq. — lin. 15. Ex his urbibus nominatis urbe Karakorum Abulfeda mentionem fecit conf. p. ۳۷ sq. In tabula Geographica, quae libro Hist. des Mogols addita est, inter flumina Ourkoun et Coracorum montium nomen est. — lin. 22. In uno codice legitur واستمرت تعار اطفى نمو correcta omnia, id quod mihi placet. — Timurus cognomine الاعرج claudus et hinc ob causam تمرلنك appellatus est. — lin. 21. In Corano Sur. 2, 221 legitur ويهلك الحرث والنسل. — lin. 22. Campi, qui supra mare Caspium ab Oriente in Oceanum extenduntur, Dechte-kapdjak appellati nomen quoque habent Dechti Beraweh a rege Beraweh cognomento, qui primus Mohammedis religioni se addixerat conf. Vita Timuri T. I p. 322 ed. Mang. — lin. 23. De femore Baosu, quae longe et infelices bellis causa fuit, confer p. ۲۲۹ l. 20. — lin. 29. Verba يخلق ما يشاء ويختار e Corano desumta sunt Sur. 28, 68. — lin. 31. Verba ولو انكفى usque ad verba فيما الحكم in Corano Sur. 2, 125 sunt.

Pag 251 lin 2. Voces قتل et قتلمر palucula osem dactyli ad rem minimam designandam in proverbi consuetudinem venerunt Meid. 24, 128. — lin 5. Verborum sententia, quae Abilo tribuuntur istic casu videtur. Ut vir consilio emissum diligenter quaerit, vir sapiens sermonem sapientiae quaerit. In proverbii consuetudinem venerunt conf. Meid T. I p 385 — lin 8 In Corano Sur 27, 18. 18 formicae sermonem Salomo intellexisse narratur, ibid v 28 de upupa sermo est conf Geiger „Was hat Mohammed aus d. Judenthume aufgenommen? p. 184 sqq. conf p 2 in Addendis. Est enim proverbialis loquendi modus dicere فرق الله شمله „Dispergat Deus eius opera congregata. In nostro autem loco non contrariam significationem operum disgregatorum habet. — lin 11. Alhasan Albasri sub Othmano natus anno 113 aut 114 diem obiit conf Ebn-Challikan et Abulfeda-l'Asmi p 10. — lin 12 Pro voce ضيتر legas ترس — lin. 13 Diabolum eos recusasse quum Adamum venerarentur in Corano Sur 2, 32 legimus — lin. 22 De Amru-l-Kaisi poeta celeberrimo conf cel. de Slane Diwan d'Amro Olkais et Ebn-Doreidi Makssura ethol v 33 et Meidan T. III P. 2 p. 248. Abu-Feras poeta e gente Hamdanidarum natus anno 320, occisus est anno 357 conf. librum meum Selecta ex historia Halebi edidit p. 134 138. Auctor noster hosce poetas comunxit, quod soli, qui dicantur poetae initium et finem fuisse in gente Coodah i. e. cum Amru-l'Kaisi et Abu-Ferasio conf. libr meum Darstellung d. Arab. Verskunst p 398. — lin 22. Auctor voce وصل من imitatus قتله ما جمّل من حمل ludit — lin. 23. Vox الانشاء serioro tempore stylum elegantem et compositionem eloquentis sermonis designat. Verba ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء in Corano Sur. 5, 59 leguntur. — lin. 24 Quum in opere hae voces منقول et معقول conf p 18 23 86 183 saepe coniunctae inveniantur, pro voce القول hoc quoque loco المعقول legendum videtur. — lin. 27. Verbum لمنك hoc loco sine dubio eandem significationem habet quam ابتك — lin 30. Versus ex pluribus codicibus eo eligens, quos mihi praeferendos viderentur, disposui, sed in diligentius perpensa versus mihi ordo ita videtur, et qui voce singuli versus incipiunt, eidem cluduntur. Talis igitur versuum ordo est, qualis in meo codice invenitur, nisi quod in eo verba inde versum, et a reliquis distinguerentur, scripta non sunt.

وهحب بالفصل ما رتبه ورتب في الفصل ما هذبه
والجب لذا الطب ما شاده ذاتي صلمه بما لصاحبه
واقرب في السعي الشرائد فتلد لذا السعد ما الا به
فما شكب المحدق من نصحه ولا شك حل لما شكبه

Versuum metrum Motakarib est ib p. 221 A c, dum pitoris quoque hematichi pro postremo فعلن est

Pag 252 lin 2 Mohammedes sigillum prophetarum appellatur, quod Arabes post prophetam novum haud adventurum esse putant. Voce المهاجرين ii significantur, qui cum Mohammede ex Mecca fugiente fugam ceperunt, voce الانصار autem ii designantur, qui Medinam fugienti auxilium praestabant.

De ornamentis orationis.

Rhetorice, quae tribus partibus 1) علم المعاني 2) علم البيان 3) علم البديع, quas in hoc opere p. 7 indicavi, constat, in libro المختصر inscripto qui anno 1813 Calcuttae typis expressus fuit, luculente descripta est. Tertiam eius partem علم البديع, tum quod a nostro loquendi modo multum recedat, tum quod operi huic meo ex parte intelligendo inserviat, breviter tractare in animo est, ita ut, quoad fieri possit, res exemplis ex opere nostro electis illustrem.

Haec tertia pars duplex est, A. una ad sensum B. altera ad voces spectat.

I. Ornamenta, quae sensus sunt, sequentia sunt.

1) الطباقة, quae res quoque الطباق et التضاد appellatur. Hoc ornamenti modus in eo consistit, quod duae voces sensu contrariae coniunctae sunt. Voces unius speciei esse possunt aut diversae. Unius speciei sunt aut duo nomina aut duo verba aut duae particulae; diversae autem sunt, si ex. gr. unum nomen alterum verbum etc. est. Unius speciei sunt duo nomina in loco operis nostri p. ١٥ l. 1. 2 ان يكون غيبتكم وحضوركم واجتماعكم sunt p. ١١٧ l. 9 sqq. وافتراقكم وحلاحتكم وسقاتكم في حالتي السراء والضراء والبوس والرخاء p. ٢٢ l. 13 sqq. Duo verba inveniuntur p. ١٢٣ l. 29 فلن تمر ايك الت تحركت في اوانكه وسكنت وشركت في الكاركه وعربت وتباعدت وتقربت وارتفعت وحطت وانتعشت وبعثت وحلت وحمدت وقعدت وقمت. Duae autem particulae in loco Corani, Sur. 2. 286 لا يكلف الله نفسا الا وسعها لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت «Deus animae non imponit nisi quod valet. Pro ea autem est, quod (boni) acquisivit, contra eam quod (mali) acquisivit», praepositiones enim ل et على sensu oppositae sunt.

Inveniuntur quoque plures eiusdem speciei voces in una phrasi ex. gr. p. ٢١ l. 30 يدلية الانكسار سريعة الحسار.

Variae speciei voces in coniunctione sunt p. ٢٢ l. 27 تبرد مكانه من حرها et p. ٢١ l. 24 وتعجل وجودكم ويقل عددكم et p. ٢٣ l. 10 ولا محملا الا تعله ولا مماخرا الا قدمه et p. ٥٥ l. 30 فان تحركوا الى خير سكنتكم ولن سكنوا عن شر حركتكم.

Sensu quoque diversae esse possunt, ita ut una vox concedat, altera deneget ex. gr. in Corani verbis Sur. 30, 5. ولكن اكثر الناس لا يعلمون يعلمون ظاهرا quod more he-

---

1) Ab aliquo priores partes علم البلاغة «scientia eloquentiae» appellantur. Sunt quoque plures, qui tres illas partes nomine علم البيان appellent. Alii priori parti nomen علم المعاني, duabus posterioribus nomen علم البيان et denique omnibus tribus علم البديع nomen dederunt.

minime pars eorum, omnes res apparentes eodem sunt ut nec imbutum altera vestes sua gr. in verba Corani Sur. 5, 4 فلا تخشوهم واخشون «Ne eos timeatis, me timete!»

Est quaedam huius generis species, quae a nonnullis تدبيج appellatur, quod stylo coloribus ornamentum additur, ut in hoc poetae versu metri Tawil (Darst. p. 162 A

تردّى ثياب الموت حمرًا فما أتى لها الليل الا وهي من سندس خضر

«Indutus fuit vestibus mortis rubris (i. e. sanguine imbutis), sed eadem nox nondum advenerat, quum sericeae viridem ornatae ... quum mortuus in paradiso vestibus viridibus induitur.» Quamquam neque singulas voces neque propositiones inter se contrarias exhibet, in loco operis nostri p. fo l. 4 sermoni coloribus ornamentum additum est الى ان تحسن السكون وجاءت الفكرة ودقت الصفراء والبيضاء في الحمراء والخضراء واصبح ملقى على الارض السوداء انقص فوق الغبراء والنفس من تحت الزرقاء Cum non quod طباق appellatum est, duo loquendi modi cohaererent, ex quorum eae duo sensus nominantur, qui, quamquam in vera contrarii non sunt, tamen locorum contrarii cogitari possunt ex. gr. in verbis Corani Sur. 48, 29 والذين معه أشدّاء على الكفار رحماء بينهم «Et qui sunt duri contra incredulos, misericordes inter se sunt»; nam, quamquam vox رحمة in vera non شدة opposita non est, tamen, quum misericordia ex lenitate animi (لين) prodiret, misericordia (رحمة) asperitati (شدة) contraria cogitari potest. In altero autem duo sensus haud contrarii commemorantur ita ut voces adhibeantur, quarum significationes re vera contrariae sunt ex. gr. in versu sequente metri Camil Darst. p. 213 B. a.

لا تعجبي يا سلم من رجل ضحك المشيب برأسه فبكى

«Ne admirate adhibere, o Salma! ob virum in cuius capite canities albi ridebant, ipse autem ploravit», cum canities albi ploratui oppositi non sunt, sed poeta voces oppositas ضحك (risit) et بكى (ploravit) adhibet.

Cum loquendi modo المطابقة appellato modus cohaeret, nomine المقابلة proprie appellatus, quemquam Alcazwinius aliqui separatim eum tractarunt. In eo duobus aut pluribus sensibus consociatis totidem sensus secundum ordinem oppositi proferuntur. Huiusmodi sunt, quae in opere nostro p. ři l. 21 leguntur واعلم ان الاخ الصلبي ربما يحرّك واما الصحبي الصالح فانه ابدا يسرّك et p. ŕŕ l. 12 فهذا الامر يصاحك عليك معه الجاهل ويبكي على حالك الناظر معه العاقل. Plures res sensibus consonantibus, quibus toti sensus oppositi sunt, in versu sequente metri Basiti (Darst. p. 198 A. e.) inveniuntur:

ما احسن الدين والدنيا اذا اجتمعا واقبح الكفر والافلاس بالرجل

«Quam pulchra sunt religio et mundus (opes mundanae), quum coniuncti sunt et quam turpes credulitas et paupertas viro!»

2) المناسبة, qui modus الائتلاف, التلفيق, التوفيق, quoque appellatur. Loquendi modus est, quo res, quae communionem inter se habent aut quarum una ad alteram pertinet, sed quae sensu oppositae non sunt, coniunguntur. In sequente versu metri Chafif (Darst. p. 262 A e seqq. p. 265) poeta camelos describens tres res commiscuit:

كالقسي المعطّفات بل الاسهم مبريّة بل الاوتار

»Ut arcus incurvi, immo ut sagittae dolatae, immo ut nervi«.

In opere nostro locus p. ۱۳۱ l. 2 ad hunc modum pertinere videtur: وحنته النفس الابية وحميه الحفائظ وامدت الحصصيه الى الاستيلاء على تلك الاماكن المهمه والولايات السميّة والمساكن الرغيد

Cum hoc loquendi modo cohaeret modus, qui a quibusdam تشابه الاطراف appellatus est, dum finis enuntiationis initio similis est, ut in verbis Corani Sur. 6, 103 لا تدركه الابصار وهو يدرك الابصار وهو اللطيف الخبير »Eum visus haud attingunt, dum ipse visus attingit, nam perspicax (s. tenuis) quoque est«. Ad hunc loquendi modum pertinere puto, si quis duas sententias conjungit, quarum una ad alteram haud pertinet ulens vocibus duabus, quarum significationes similes sunt ex. gr. in verbis Corani Sur. 55, 4. الشمس والقمر بحسبان والنجم والشجر يسجدان »Sol et luna secundum praescriptum modum (se movent) et plantae arboresque sese submittunt«, nam vox نجم stellam quoque significatio est. Hic autem modus ايهام التناسب appellatur.

3) الارصاد a quibusdam التسهيم appellatur loquendi modus in consistit, quod loquens ante vocem, quae in versu aut in prosa, cui homoioteleutum [1]) est voce ultima, quo homoioteleuti vox indicatur. Hic modus in verbis operis huius p. ۹ l. 15 invenitur: وما يكثر الف خل وصاحب وان عدوا واحدا لكثير »Multi non sunt mille amici sociique, at inimicus unus multus est« et p. ۱۲۱ l. 5 عوايد حليمك عوايد et p. ۱۲۳ l. 12 فتنغصم العداوة وتتقدم

4) المشاكلة Hic loquendi modus in eo consistit, quod rei mentio fit alia voce, quam ipsa propria, quod illa res cum ista voce aut in vera conjunctione invenitur aut conjuncta cogitatur. Prior modus in versu sequente metri Thawil (Durst p. 163 C. et p. 170 2.) invenitur:

قالوا اقترح شيا نجد لك طبخه قلت اطبخوا لي جبّة وقميصا

»Dixerunt: rem postula! ut nos tibi eam bene coquamus. Tum dixi: coquite mihi tunicam vestemque interiorem!«

Sic poetam dixisse vult interpres, quod care tunicam et coquere cibum conjunctae res sunt.

5) المزاوجة Loquendi modus est, quo duo sensus qui conditione et sermone consequente constituunt, secundum ordinem connexi sunt, ut in versu sequente metri Thawil (Durst p. 162 A.)

اذا ما نهى الناهي فلج بي الهوى اصاخت الى الواشي فلجّ بها الهجر

»Quotiescunque interdicens vetat, tum amor mihi inhaeret, ea (autem) delatorem auscultat, tum in alienatio inhaerets«.

Poeta inter dictum vetantis et quod ea delatorem auscultat, quae verba conditionem constituunt et cum utroque pertinaciam conjunxit. Similis loquendi modus in loco operis nostri p. ۱۳۱ l. 7 inveniri mihi videtur: متى انتشر في الاطراف انكم انجاتم الى هذه الاكناف وتعلّق بشمول الصدقات

[1]) In prosa, cui homoioteleutum est, vox, quae homoioteleuto inservit, القرينة appellatur.

السلطانة من ملابس مكارمكم الطراف والاطراف منعب العواطف الملوكية والقواطر الشريفة السلطانية موافق المعدى وكف اكف الصادم والصادى etc.

6) العكس Loquendi modus, qui التبديل quoque appellatur, talis est, ut quae pars in priore praeposita est, ea in posteriore postponatur, quae res vario modo locum habere potest. Exempla e Corano desumta haec sunt: Sur. 6, 95 يخرج الحيّ من الميت ومخرج الميت من الحي „Producit vivum e mortuo et producens mortuum e vivo" et Sur. 60, 10 لا هن حل لهم ولا هم يحلون لهن „Neque eae (feminae credentes) iis (viris incredulis) permissae sunt neque ii (increduli) his (feminis credentibus) permissi sunt". In nostro opere exempla multa occurrunt P. [illegible] l. 16 انتهوا P. [illegible] l. 27 مساعدة في معاونته ومعاونة في مساعدته P. [illegible] l. 20 فابعد الاتاق وادنى الاباعد واسعدنا من عقدين وعقدنا من معاصد وارصدنا من مصايد وارصدنا P. [illegible] l. 10 ماسهو وسهوا باللهو P. [illegible] والعد سفلت او سابقة وتعب P. [illegible] l. 1 حارة لداره وحلوة جاره P. [illegible] l. 20 عليهم من مراصد l. 3 اندمتم حامدها واحمدتم دايمها.

7) الرجوع Loquendi modum designat, in quo in posteriore parte ad sensum prioris redditur, dum tollitur. Hoc in versu metri Semih (Darat. p. 100 A a.) factum est

قف بالديار التي لم يعفها القدم بلى وغيرها الارواح والديم

„Consiste ad domos, quas tempora praeteruntia haud deleverunt; immo vero eas mutaverunt venti et pluviae continuae".

8) التورية In hoc loquendi modo, qui الايهام quoque appellatur, loquens vocem, cui duae significationes, una propior altera remotior, sunt, adhibet ita, ut significationem remotiorem velit. Duplex autem est, unum, qui مجردة appellatur, in quo nil est, quod significationi propiori conveniat ex gr. in verbis Corani Sur. 20, 4 الرحمن على العرش استوى. In commentariis res sic explicatur: Voci استوى verbi استوى significationem tribuendam esse, dum in propiore vocis استقر significatione ell est, quod remotiori conveniat. In altera مرشحة appellata significatio propior cum remotiore quodammodo consentit. Hoc observatur in verbis Corani Sur. 51, 47 والسماء بنيناها بايد „Et coelum manibus exstruximus". Manus autem remotiori roboris significationi conveniunt.

9) الاستخدام Loquendi modus est, in quo vox duabus significationibus praedita adhibita est, ita ut loquens unam significationem velit, tum autem cum pronomine ad illam vocem referendo alteram innuit aut ita, ut duo pronomina sequantur, quorum uni una significatio, alteri altera tribuatur. Prior modus in versu sequente invenitur in carmine metri Wafir Darat. p. 204 A.

اذا نزل السماء بارض قوم رعيناه وان كانوا غضابا

„Quum coelum (pluvia) in terram gentis descendit, eas (pluvias) depascimus et si irati sunt". Voci السماء pluviae, pronomini plantarum significationem poeta dedit. Posterior modus est in versu metri Camil Darat. p. 213 A b.

فسقى الغضا والساكنيه وان هم شبوه بين جوانحي وضلوعي

„Irriget arbores Ghadha et eos, qui earum locum incolunt et si eum (ignem) inter latera costasque meas accenderunt". Suffixum in voce الساكنيه locum, ubi arbores crescunt, desig-

nai, suffixum in voce شمسه ignem. Poeta bonum optat illos loci incolas, eius ex dolorem faciat.

10) اللف والنشر In hoc modo loquens primum rerum aut specialiter aut generaliter mentionem facit, tum id, quod cuilibet earum convenit, memorat, ita ut singula cum singulis haud coniungat sed totum, fere, ut audiens rem faciat. Hoc duplici modo fieri potest, ita ut in posteriore parte eundem ordinem quem in priore loquens sequatur aut ordine mutato loquatur. Prior modus in Corani loco invenitur Sur. 28, 73 ومن رحمته جعل لكم الليل والنهار لتسكنوا فيه ولتبتغوا من فضله „Et ob misericordiam suam vobis noctem diemque constituit, ut in ea quiesceretis et ut eius donum quaereretis". Quiescere noctis tempore hominem volunt. Dei beneficia diei tempore. Ordo in versu metri Chafîf Durat p. 262 A. a. neglectus est;

كيف اسلو وانت حقف وغصن وغزال لحظا وقدا وردفا

„Quomodo tranquillus esse possum, cum tu (o femina¹) arenae tumulus et ramus et dorcas sis, oculis, statura et podice es? Vox ردف cum voce حقف, vox قد cum voce غصن, vox غزال cum voce لحظ significatione coniungenda est.

Ordo mixtus est in hisce verbis: هو شمس واسد وبحر جودا وبهاءا وشجاعة, „Is sol, leo, mare liberalitate, pulchritudine et fortitudine est".

Modus autem, qui in priore parte generalem locutam est duas partes coniungens, tum separatim agens, in Corani loco invenimus Sur. 2, 105 وقالوا لن يدخل الجنة الا من كان هودا او نصارى v. 107 وقالت اليهود ليست النصارى على شى وقالت النصارى ليست اليهود على شى, nam verbi قالوا subiectum tam Iudaei quam Christiani sunt, tum de utroque parte separatim agit.

Ad hunc loquendi modum pertinere puto locos sequentes in opere nostro. P. 6, 20 واما المصلحة من وضع الكتاب فانه [illegible] ومتعة [illegible] فوائد وحكمة [illegible] للعلم [illegible] من سوء السيرة [illegible] ان يستر جهله [illegible] على اهل [illegible] P. 16 [illegible] قلوب [illegible] Pag. 92 l. 26 sq. وبعد [illegible] l. 3 [illegible] Vox غريبة ad vocem جشمه et vox حريقه ad vocem تهيب refarenda est.

11) الجمع Hic loquendi modus eo consistit, quod de pluribus, duobus aut pluribus rebus eadem fatur, ut in versu Abû'l-atâhijah:

علمت ان الشباب والفراغ والجدة مفسدة للمرء اى مفسدة

„Scis inventutem, otium, opulentiam virum corrumpere et quantopere corrumpere"

---

1) Hoc versu metrum, ni fallor, Redjez est conf. Durat p. 280; sed ita in initio versus vox علمت scribenda est. Initio versus una littera vel duae vel tres vel quatuor litterae addi possunt; id quod a rei metricae peritis خزم appellatur conf. ib. p. 95.

12) التفريق Loquendi modus est, quo discrimen inter duas res unius generis demonstratur ex. gr. in versibus sequentibus metri Chafîf conf. Darsi p. 262 A. a.

ما نوال الغمام وقت ربيع كنوال الامير يوم سخاء

فنوال الامير بدرة عين ونوال الغمام قطرة ماء

«Donum nubium tempore veris simile non est dono principis die liberalitatis, nam donum principis magna nummorum quantitas et donum nubium gutta aquae est.»

13) التقسيم Loquendi modus est, in quo plurium rerum mentio fit, tum cum quolibet eo id, quod ei convenit, conjungitur. Sic enim ab eo, quod لف ونشر appellatur, distinguenda est. Hic autem modus invenitur mihi videtur in loco operis nostri p. 1 l. 6 لي لنصف لا لاصف et l. 14 الذي ان رفع ابلغ الثريا وان وضع انزل الى الثرى l. 7 جلد كل رافة وان كشف كل آفة مفرقوا تشققوا وحتى فلوا ذلوا. Idem quoque invenitur in versibus operis nostri p. 11 l. 30 sq.

ولا يقيم على ضيم يراد به الا الاذلان عير الحي والوتد

هذا على الخسف مربوط برمته وذا يشج فلا يرثي له احد

«Patienter non ferunt iniuriam, quae infliguntur, nisi duo viles asinus gentis et paxillus. Iste (asinus) in patibulo deiecto fune trito suo adligatus est et hic frangitur, dum eum nemo deflet quemquam illi in versibus ubi aliis id, quod اللف والنشر appellatur, videri.

14) الجمع مع التفريق Hic modus cum altero connexus occurrit in verso metri Mutakarib. Darsi p. 281 A. c. فوجهك كالنار في ضوئها وقلبي كالنار في حرها «Facies tua est instar ignis in splendore suo et cor meum instar ignis in ardore suo.»

15) الجمع مع التقسيم Hic loquendi modus duplex esse potest, ita ut aut plures res uno judicio conjunguntur tum dividuntur aut plures res dividuntur tum uno judicio conjunguntur. Prior est in versibus sequentibus metri Basîṭ Darsi p. 190 A. c. invenitur.

حتى اقام على ارباض خرشنة تشقى به الروم والصلبان والبيع

للسبي ما نكحوا والقتل ما ولدوا والنهب ما جمعوا والنار ما زرعوا

«Donec substitit contra moenia Charschanae, per eum Graeci, cruces et ecclesiae infelices erant ob captivitatem earum, quas in matrimonium duxerant, ob caedem eorum, quos genuerant, et direptionem rerum, quod collegerant et combustionem eius, quod severant.»

Posterior res in sequentibus versibus metri Basîṭ A. a. Darsi ib. est

قوم اذا حاربوا ضروا عدوهم او حاولوا النفع في اشياعهم نفعوا

سجية تلك منهم غير محدثة ان الخلائق فاعلم شرها البدع

«Gens est, quae quum bellum infert, hosti nocet aut utile esse vult adjutoribus suis, prodest. Indoles haec eorum haud nova est, scias autem indoles pessimas esse recentes compertas.»

16) الجمع مع التفريق والتقسيم Hic loquendi modus in Corani loco Sur. 11, 107 sqq. est. يوم يأت لا تكلم نفس الا باذنه فمنهم شقي وسعيد فاما الذين شقوا ففي النار لهم فيها زفير وشهيق خالدين فيها ما دامت السموات والارض الا ما شاء ربك ان ربك فعال لما يريد واما الذين سعدوا ففي الجنة خالدين فيها ما دامت السموات والارض الا ما شاء ربك عطاء غير مجذوذ «Die, quo venit (dies), non loquitur anima nisi post veniam ab eo datam. Ex iis autem una pars infe-

haec sunt, in igne (sunt), in qua radius unius emittunt, comprimam in eo quando cocta turaque durant, nisi quod dominus tuus vult, Dominus enim tuus peragit id quod vult. Felices in paradiso erunt semper de commorantes, quamdiu coela terraque durant nisi quod dominus tuus vult donum haud abruptum.

Nomen التقسيم duabus quoque aliis rebus datum est, quorum una est, quod rei conditiones memorantur, ita ut unum quodlibet conditioni id, quod ei convenit, accommodatum sit. Hoc in versibus Metri Thawil (Durat p. 162 A) lectum est:

سأطلب حقي بالقنا ومشايخ كأنهم من طول ما التثموا مرد

ثقال اذا لاقوا خفاف اذا دعوا كثير اذا شدوا قليل اذا عدوا

„Jus meum quaeram per lanceam senesque, quasi ii ob longitudinem eius, quod ori obvolvunt pilis careant [1]) graves quum occurrunt, leves quum vocantur, multi quum irruunt, pauci quum numerantur."

Posta autem conditionum descriptione id cum quolibet condi tione conjungit, quod ei convenit, dum conditioni occurrendi gravitatem, vocationi levitatem tribuit.

Altera autem res est, quod partitio rei omnes absolvitur ut in verbis Corani Sur. 42, 48 يهب لمن يشاء اناثا ويهب لمن يشاء الذكور او يزوجهم ذكرانا واناثا ويجعل من يشاء عقيما „Dat ei, cui vult, feminas et dat ei, cui vult, mares et eos, laminas maresque, matrimonio conjungit et ei, quem vult, liberis carentem efficit."

17) التكميل Complementi modus est, quo ab una re qualitate praedita, altera eadem qualitate praedita, ut vis sermonis augeatur, removetur. Hoc autem fit propterea, quod una qualitas in illa re perfecta est. Exemplum est in verbis لي من فلان صديق حميم „Mihi e quodam amicus propinquus." Hanc ob causam propositio من appellatur تجريد, non unquam esse potest. Quadam tam perfectus amicus est, ut sub amicus dum removeri posset et solus amicitiae in eo restat. Idem quoque fit praepositione ب ut in verbis لئن سألت فلانا لتسألن به البحر „Profecto! si e quodam petis, profecto per eum mare petis". Tantopere enim liberalitatem laudari dicunt, ut ab eo mare removeri possit, sed nihil potius in hoc loquendi modo vir cum mari, quod non exhaurit, comparari videtur. Idem quoque adhibita praepositione ب, cui significatio مع (cum) est, fieri dicunt. Sic in versu metri Thawil (Durat. p. 162 B):

وشوهاء تعدو بي الى صارخ الوغى بمستلئم مثل الفنيق المرحل

„Et velox (equa) mecum currit ad eum, qui in proelii campo opem implorat cum (viro) lorica tecto, sicut admissarius generosus, dimissus." Idem fieri docent praepositione في adhibita ut in Corani loco Sur. 41, 28 لهم فيها دار الخلد „In ea (Gehenna) domum aeternitatis" in commentario legimus, suffixum فيها ad Gehennam referendum esse ut Gehennam ipsam دار الخلد esse. Esse autem domum alteram inde detractam, quae incredulis parata sit. Sed locus diversum interpretandi modum quoque admittere videtur.

[1]) Cur poeta hoc dixerit, clarum mihi non est.

Talis quoque loquendi modus est, ut quo praepositio haud adhibetur ex. gr. in versu metri Câmil (Durat p. 212 A. b)

فلئن بقيت لأرحلن بغزوة تحوي الغنائم أو يموت كريم

„Si superstes sum, incursionem hostilem faciam, in quâ praedâ potior aut generosus moriar."

Si generosus ipse est, qui incursionem facit, e se generosum detrahit, sin vero generosus homo est, qui ab eo occiditur, res aliter se habet.

Huic modo etiam quoque adnumerandi sunt ex. gr. in quo loquens metonymiâ utitur ut in versu metri Munsarih (Durat p. 255 A.)

يا خير من يركب المطي ولا يشرب كأسا بكف من بخلا

„O optime virorum, qui camelis veheris et poculum non bibit manu eius, qui avarus est" i. e. bibit manu liberalis sane, quod cum manu avari bibisse negat, idem est, quam quod eam manu liberali bibisse dicat. Liberalis autem ipse est.

Ad eundem loquendi modum quoque pertinet, quod aliquis se ipsum alloquitur, cum se ipsum alloquens alium a se detrahit, qui descriptione ipsâ similis est ex. gr. in versu in opere nostro occurrente p. lv

لا خيل عندك تهديها ولا مال

„Equi tibi apud te non sunt, quos ducas neque opes."

Est igitur ac si e se alteram personam detraxisset, cui utrique opesque desunt.

18) المبالغة Hyperbole duplex est aut admissa (مقبولة) aut reiecta (مردودة). Hyperbole loquendi modus est, in quo describens ad terminum in re describenda procedit, qui aut absurdus aut longe remotus videtur, dum rei describendae summum gradum tribuere vult. Tres autem sunt hyperbolae species a) التبليغ, quae rei descriptio atque ratione mentis usque eo, quod fieri solet, repugnat. Hoc in versu metri Thawil (Durat p. 162 B.) observatur

فعادى عداء بين ثور ونعجة دراكا فلم ينضح بماء فيغسل

„(Equus) una cursu taurum silvestrem vaccamque assecutus est, sed neque aqua conspersus neque lavatus fuit"

Res talis est, ut locum habere possit b) الاغراق Describendi modus est, quo res fieri quidem potest, sed consuetu modo repugnat. Sic in versu metri Wâfir (Durat. p. 203 A.)

ونكرم جارنا ما دام فينا ونتبعه الكرامة حيث مالا

„Vicinum nostrum honore afficimus, quamdiu inter nos est, sed, quo se converterit, et honor eum sequitur, officiosus."

Hi duo describendi modi ab Arabibus admittuntur

c) الغلو Describendi modus est, qui tam menti quam consuetudini repugnat. Hic modus in versu metri Câmil (Durat. p. 212 A. a) invenitur

وأخفت أهل الشرك حتى انه لتخافك النطف التي لم تخلق

„Tanto timore gentem, quae Deo socios tribuit, implevisti, ut ipsae seminis guttae nondum (unquam foetus) orti te metuant."

Talem quoque hyperbolam in nostro quoque opere p. ٣٢ l. 2 sq. inveniri puto.

Sunt autem quaedam hyperboles species, quae ab Arabibus admittuntur, quippe voce addita rei impossibilitas demonstratur aut modus imaginandi in descriptione pulcher habeatur. Prior modus voce يكاد addita in verbis sequentibus observatur: يكاد زيتها يضيء ولو لم تمسسه نار „Paene abfuit, quin oleum (ejus) ornamentum luceret, etsi id ignis haud tetigisset" (legitur يضي et تمسسه cum suffixo masculino).

Posterior modus in versu metri Camil (Darst. p. 212 A. a.) inveniri putatur

عقدت سنابكها عليها عثيرا لو تبتغي عنقا عليه لأمكنا

„Ungulae earum (equorum generosorum) super eorum (capita) pulverem coacervaverunt, super quo si celeriter incedere voluissent, id potuissent"

Interdum uterque modus conjunctus invenitur. Sic in versu metri Thawil (Darst. p. 162 A.)

يُخَيَّلُ لي أنَّ سُمِّرَ الشُّهْبُ في الدُّجَى وشُدَّتْ بأهدابي إليهنَّ أجفاني

„Stellae fulgentes in tenebris clavis firmatae mihi videntur et ad eas palpebrae meae ciliis meis adligatae" Poeta longam noctem describit. Voce يُخَيَّل adhibita sensus pulchrior putatur.

Est quoque loquendi modus, in quo joci causa res impossibilis profertur. Sic in versu metri Mutakarib (Darst. p. 253 A.)

أسْكَرُ بالأمسِ إنْ عزمتُ على الشربِ غدا إنَّ ذا من العجب

„Ebrius heri sum, si mane bibere animus est, haec res mira est".

19) المذهب الكلامي. Loquendi modus est, in quo in argumentis modum metaphysicorum sequuntur, ita ut ex recte constitutis praemissis positum necessario sequatur. Hunc modum in verbis Corani Sur. 21, 22 esse putant لو كان فيهما آلهة الا الله لفسدتا „Si in iis (terra coeloque) Deus fuisset praeter Deum verum, utrumque corruptum fuisset". Idem quoque locum habere putatur in versibus metri Thawil (Darst. p. 162 B.)

حلفت فلم اترك لنفسك ريبةً وليس وراء الله للمرء مطلبُ
لئنْ قد بلغت عني خيانةً لمبلغك الواشي اغشُّ واكذبُ
ولكنّني كنت امرًا لي جانبٌ من الارض فيه مستراد ومذهبُ
ملوكٌ واخوانٌ اذا ما مدحتهم أحكَّم في اموالهم واقرَّبُ
كفعلك في قوم اراك اصطنعتهم فلم ترهم في مدحهم لك اذنبوا

„Juravi et in animo tuo dubium haud reliqui, at viro post Deum nil est, quod petat. Profecto si de me ad te crimen delatum est, nuntius is, qui ad te id detulit, multum decipiens et mendax est. Sed ego vir fui, cui terrae latus erat, in quo locum petendi et locum quo abiret, haberet. Reges sunt fratresque, qui, quotiescumque eos laudo, horum opibus frui

possum et in eorum propinquitatem advenire, sicut tu erga homines agis, quibus beneficium, in quem non te laudantes peccasse, haud putas?"

Poeta dicere vult, si mihi, quod gentem Djafneh laudo, vitio vertendum est, si quoque, qui te laudavi, vituperandus sum. Sed hoc non facis. Scholiastes dicit, hanc argumentationem e ratiocinatione قياس appellari.

20) حسن التعليل Loquendi modus est, quo loquens eo afferre putat causam convenientem pulchro modo prolatam, quae autem revera haud exstat. Hic modus quatuor species complectitur a) dum descripta qualitas haud selecta est, ut eius causam indicare velit aut b) haud probata est, ut eam probandam esse ostendere velit.

Prior α) talis esse potest, cuius causa haud apparet, etsi causa haud deest. Talis in versu metri Camil (Durat p. 212 A b.) cernitur

لم تحك نائلك السحاب وانما حمت به فصبيبها الرحضاء

„Similis non est nubes dono tuo, sed ob id febri correpta est, eius pluvia igitur sudor est."

Causa, cur pluviae guttae decidunt, haud apparet, quamvis causa haud deest.

β) talis esse potest, cuius causa, quae adjaceat, alia sit quam memorata. Sic in versu metri Ramal in quo sexies pes فاعلاتن invenitur (et in Motanabbi opere C. VIII, 120) (conf. Durat. p. 237 A a.)

ما به قتل أعاديه ولكن يتقي إخلاف ما ترجو الذئاب

„Propter spem non est, quod hostes suos occidit, sed timet, ne efficiat, ut spes luporum fallatur."

Vera enim causa, cur hostes occidantur, est, ut eorum noxa removeatur, hic autem animus generosa ad occidendum impulsus putatur, ne spes luporum sperantium frustretur. In opere autem nostro hic loquendi modus invenitur mihi videtur in versu p. 71 19

ولتشمت الاعداء في آرائهم سبب لجمع حواسد الاحباب

b) Quae autem causa haud probata est, ea esse potest aut possibilis aut impossibilis. Prior modus in versu metri Basith (Durat. p. 190 A. a.) invenitur:

يا واشيا حسنت فينا إساءته نجى حذاري إنساني من الغرق

„Oh delatorem! cuius prave agendi modus in nobis pulcher est, nam, quod te caveo, impedit, quominus (oculi mei) pupilla (lacrymis) submergatur", nam delatoris prave agendi modus cuiusdam hominum cogitandi rationem haud placet, sed placere potest."

Posterior loquendi modus in versu metri Basith (Durat. p. 190 A. a.) sequente est.

لو لم تكن نية الجوزاء خدمته لما رأيت عليها عقد منتطق

„Si sidus Orionis propositum ei servitium praestandi non fuisset, profecto in eo circum id monile eius, qui zonam induit, non vidisses"

Stellae Orionem circumdantes نطاق الجوزاء appellantur, sed propositum Orionem res impossibilis habenda est.

Cum loquendi modo, quo loquens pulchram causam se adferre putat, quodammodo cohaeret, quod dubiam causam adfert ut in versu metri Thawil (Darst. p. 169 B.)

كأنّ السحاب الغُرّ غيّبن تحتها حبيبًا فما ترقا لهنّ مدامعُ

„Est ac si nubes albae sub eo (collo) amatum abscondidissent, et hanc ob causam lacrymae earum haud quiescunt"

21) التفريع Loquendi modus est, quo iudicium, postquam probatum erat, altero cum eo cohaerente confirmatur ex. gr. in versu metri Basith (Darst. p. 190 A. a.)

أحلامكم لسقام الجهل شافية كما دماؤكم تشفي من الكلب

„Prudentia vestra stultitiae morbo medelae est, sanguis vester (sc. regum) rabiei caninae medela est"

Arabes putabant, sanguinem regis rabiei caninae medicamentum esse.

22) تأكيد المدح بما يشبه الذم „Laudis affirmatio eo, quod vituperationi simile est"

Duae huiusmodi species sunt, una, qua, dum res vituperatione digna negatur, altera res excipitur, quae laudi est. Hic modus in versu metri Thawil est (Darst. p. 162 B.) est:

ولا عيب فيهم غير أن سيوفهم بهن فلول من قراع الكتائب

„Vitium in iis nec est, nisi quod eorum gladii ob pugnas cum agminibus fissuris impleti sunt"

In posteriore eo, quae excipitur, fortitudinis indicium est.

Altera species in eo consistit, quod cuidam laude digna tribuitur tum altera res excipitur, quae etiam laude digna est ex. gr.

انا افصح العرب بيد انى من قريش

Ego Arabum disertissimus sum, nisi quod e gente Koraisch sum"

Gens autem Koraisch eloquentiae laude digna erat.

Cum hoc modus cohaeret, in quo res excepta adiicitur, cui laudis significatio est, sed cum verbo coniuncta cui vituperationis significatio est ex. gr. وما تنقم منا الا ان آمنا بآيات ربنا „Nil ingrati in nobis invenis, (invenio) nisi quod versus domini nostri credimus" Idem quoque in versu metri Thawil (Darst. p. 169 A.) observatur:

هو البدر الا انه البحر زاخرا سوى انه الضرغام لكنه الوبل

„Is luna est nisi quod mare est, dum exundat, praeterea quod leo est, sed imber est"

23) تأكيد الذم بما يشبه المدح Hic modus priori contrarius est. Exemplum est in nonnullis verbis فلان لا خير فيه الا انه يسيء الى من يحسن اليه „Quidam nil boni est nisi quod erga eum, qui ei benefecit, prave agit" Altera species in verbis sequentibus est فلان فاسق الا انه جاهل „Quidam corruptus est nisi quod idem ignarus est.

24) الاستتباع Loquendi modus est, in quo laudem altera res sequitur, quae eadem laudi est. Sic in versu metri Thawil (Darst. p. 162 B.)

نهبت من الاعمار ما لو حويته لهنئت الدنيا بأنك خالد

„Tot vitas eripuisti, quas si coacervasses, mundo gratulandum fuisset, quod aeternus esses" i. e. tot omnibus eius vita aeterna saluti fuisset.

25) الادماج „Loquendi modus est, quo cum sermone, cui sensus est, alter sensus coniungitur sive hic laudi sive alii rei inservit. Sic in versu metri Wafir (Darut. p. 294 A.)

أقلّب فيه أجفاني كأنّي أعدّ بها على الدهر الذنوبا

„Cilia mea in ea horum decursu verto quasi eorum ope temporis crimina numerem!"

Posta longam noctem describens de temporis iniuriis queritur. Hic loquendi modus generalior est, quam is, qui استتباع appellatur, quippe illa unanimi in laude adhibetur.

26) التوجيه Loquendi modus, in quo sermo ita constitutus est, ut duos sensus diversos contrariosque contineat ex. gr. in versu:

خاط لي عمرو قباء ليت عينيه سواء

„Ahmrus tunicam mihi suit! Utinam eius oculi aequales sint!

Quum ille Ahmruus monoculus esset, verba significare possunt, utinam eius oculi sani sint! aut utinam eius oculi caeci sint!

Huic loquendi modo similis mihi esse videtur modus, in quo auctor noster haud raro voci duas significationes tribui posse valet.

27) الهزل Jocus, quo serium intenditur. Sic in versu metri Thawil (Darut. p. 122 A.)

إذا ما تميميّ أتاك مفاخرا فقل عدّ عن ذا كيف أكلك للضبّ

„Quandocunque Tamimita ad te gloriaturus venit, dic! Ab hoc averte! Quomodo lacertam edere potes?"

28) تجاهل العارف „Quod noscens simulat, se haud noscere. Quae res in Corano invenitur, Alsoccakius id appellavit سوق المعلوم مساق غيره لنكتة ut nomen التجاهل Corano minus conveniens evitaret. Hic loquendi modus diversus esse potest ex. gr. vituperatio gravis in verbis versus metri Thawil (Darut. p. 163. C.)

أيا شجر الخابور ما لك مورقا كأنك لم تجزع على ابن طريف

„O arbor Chaburi! Quid est, quod folia emittas, quasi ab Ibn-Tharifum tristitia affecta non sis"

aut tanquam hyperbole in laude adhibetur ut in versu metri Basith (Darut. p. 122 A. b.)

ألمع برق سرى أم ضوء مصباح أم ابتسامتها بالمنظر الضاحي

„Num splendor fulguris an lux lucernae an risus eius vultu apparente est?

aut in vituperatione ut in versu metri Thawil (Darut. p. 193 C.)

وما أدري وسوف إخال أدري أقوم آل حصن أم نساء

„Nescio, sed puto, me aliquando scire, utrum viri sint familiae Hisni an mulieres.

aut in stupore ob amorem ut in versu metri Basith (Darut. p. 122 A. a.)

بالله يا ظبيات القاع قلن لنا ليلاي منكن أم ليلى من البشر

„Per Deum! campi dorcades nobis dicite, num Laila mea e vestrum numero sit an ex genere humano!"

29) القول بالموجب. Hic loquendi modus duplex est a) quo, si cuidam rei qualitas modo metonymiae tributa est, quae iudicium (sententia) u titur, alii rei istam qualitatem tribuis usque

affirmans, istam sententiam alii rei convenire neque illam ergane. Hic modus in Corano verbis invenitur. Sur. 63, 8 يقولون لئن رجعنا الى المدينة ليخرجن الاعز منها الاذل ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين »Dicunt (hypocritae): Si Medinam redimus, potens vilem ex ea expellet, sed Deo ejusque legato nec non credentibus potentia est.« Vox الاعز qualitatem designat, qua modo metonymiae pars hypocritarum in oppido Medina designatur, vox الاذل eodem modo Mohammedanos designat. Hypocritae statuerunt, suam partem Mohammedanos ex oppido expulsuram esse. Deus alii parti potentiam tribuit.

Alter modus eo consistit, quod voci, cui e quodam significatio tributa est, hoic contraria significatio datur, dum cum ea alia res annectitur. Sic in versu natri Chafâ (Derenb. p. 262 A. a.)

قلت ثقلت اذ اتيت مرارا قال ثقلت كاهلي بالايادي

»Dixi: Gravibus oneribus (commeatus) pressi quum saepius venissem, dixit: beneficiis dorsum meum onerasti.«

30) الاطراد. Loquendi modus est, quo quis nomina laudati aliusve et nomina maiorum secundum ordinem sine molestia adfert. Sic in versu nitri Camil (Derenb. p. 212 A. b)

ان يقتلوك فقد ثللت عروشهم بعتيبة بن الحارث بن شهاب

»Si te occidunt, [illegible], sed te eorum thronum fregisti necato Otaibaho filio Alharetis ben Schebabi.«

II. Ornamenta, quae in vocibus inveniuntur

1) الجناس. Similitudo duarum vocum in pronuntiatione.

Similitudo perfecta est, si litterae eiusdem speciei sunt, eundem numerum habent, eodem vocalium modo gaudent, eadem serie connexae sunt. Talis similitudo, quae مستقل appellatur, in opere nostro p. 1 l. 6 in vocibus للوارج et بالجوارح p. ٢١ l. 3 السمعة et سميعه, p. ٣٣ l. 2 الاسفار abbris et الاسفار itineram p. ٥ l. 26 الجناس abortus et الجنان retultrina sh. بالقصور apalatius et القصور adefectum est. conf. p. ٦٦ l. 15 p. ١٤ l. 15 p. ٢١ l. 9.

Quod si vero specie earum diversae sunt, ut si ... una nomen altera verbum est, hic modus مستوفى appellatur. Exempla inveniuntur in opere nostro p. ٥ l. 17 in vocibus العصا abaculum et عصا arbellastis p. ١١ l. 4 رمق aviditas et رمق, equitemus adeo speriman.

Si una vox simplex est, altera autem duabus partibus constat, loquendi modus جناس التركيب appellatur. Hic quoque modus duplex esse potest. a) Si in scribendi modo haud differunt, modus التشابه appellatur. Exempla sunt in opere nostro p. ١٥ l. 4 وجار »latibulum« et وجار, »et vicinus« p. ٢٢ l. 13 حالك »status tuus« et لحالك »niger« p. ١٥٣ l. 5 وثاته »motum suum« et وثاته »et eum fugit« p. ١٥٧ l. 24 وشانه, »adulterum eius« et وشانه »et firmitas eius«.

Si vero voces scripturà differunt, modus اللاحق appellatur. Res in versibus metri **Ramal** (Durat p. 239 B. c) observatur

كلكم قد اخذ الجام ولا جام لنا
اما الذى ضرّ مدير الجام لو جاملنا

„Omnes vos poculum sumsistis; sed nobis poculum non est. Quid autem nocuisset ei, qui poculum circumsedentibus dat, si erga nos pulchre egisset?

Voces tali modo scriptae sunt لنا جام et جاملنا

Sic modus appellatur, si uni voci littera alterius vocis addita non est, sin autem hoc factum est, res المرفوّ nomen habet ut in vocibus operis nostri p. ۲ l. 30 sq. الملك et قلب له et p. ۲۲ l. 9 ما شا et ماشا

Si voces literas alterius litteris omnino aequales sunt, sed vocales differunt, modus محرّف appellatur. Exempla in opere nostro permulta inveniuntur ut p. ۳ l. 10 in vocibus آثاث et آثاث l. 1 p. ۳ بمجالسه et مجالسه sq. l. 11 p. ۵ القرى et القرى l. 25 الأنس et الانس بالأثار p. ۶ l. 2 الجدّ et الجدّ p. ۱۳۴ l. 9 يغنيه et يغنيه p. ۱۳ l. 3 يقيله et يقيله

Si una vox una litterâ abundat, modus ناقص appellatur. Res in opere nostro observatur p. ۳ l. 29 in vocibus الجهد et الجد p. ۵ l. 3 حشمه et حشمه p. ۵ l. 7 الامكان et المكان p. ۵۵ l. 19 سوق الفسوق et p. ۵۰ l. 14 in verbis وكم لنا في الشر من سوق ومن سوق الى فسوق p. ۱۶ l. 18 التكد et الكد. Si littera abundans in fine unius vocis est ut p. ۸ l. 3 in vocibus التلاف et التلاق et p. ۲۱ l. 13 الكد والكدح hoc quoque مطرّف appellatur. Et si vox in fine pluribus litteris abundat ut in versu Alchansae, cui metrum Camil est (Durat p. 215 C. b)

ان البكاء هو الشفاء من الجوى بين الجوانح

„Plorare remedium ardoris in corde inter costas est"

hic modus مذيّل quoque appellatur. In vocibus autem congeneribus littera diversa esse potest ut e. gr. in loco operis nostri p. ۲۳ l. 4 sq. واحتوشته واحتشدته والتطشته وزرعته وعرفته وفرشته وهرشته. Si hae litterae ejusdem speciei sunt, ut pronunciatu similes sint, haec species مضارع appellatur. Triplex est secundum locum, quem illa littera occupat. Aut initio vocis esse potest ex. gr. in opere nostro p. ۲۲ l. 20 دامسة et طامسة p. ۱۷ l. 23 قرمكه et كرمكه est in media voce p. ۲۱ l. 32 رفضه et فضه p. ۶۴ l. 26 اسباب et انساب conf. p. ۱۴ l. 10 et p. ۵۵ l. 10 حكمه et حلمه aut denique in fine ex. gr. p. ۲۷ l. 21 لا قريب ولا قرين

Eaedem quoque litterae ordine diverso coniunctae esse possunt. Hic modus تجنيس القلب appellatur. Si ordo omnium vocum diversus est ut in vocibus p. ۲۴ l. 9 للفتوح الحتوف hic modus قلب كل nomen habet, sin vero ordinis pars ordine diversa est ut in opere nostro p. ۱۸ l. 6 يتقلب et يتقلب p. ۲۱ l. 14 يعاينه et يعانيه p. ۲۸ l. 29 جناح et جناح hic modus قلب بعض appellatur

Si una vocum initio versus, altera in fine ponitur ut in versu metri Ramal (Durat p. 239 B. b.)

لاح أثار النّدى من كفّه في كل حال

„Lomina liberalitatis e manu non omni statu luxerunt“

hoc مقلوب مجنّح appelletur, siquidem voces tanquam versus alas cogitari possunt. Simili modo in locis operis nostri invenitur p. ١٢٢ l. 26 وهذا النفع انما هو حاصل حتفه et p. ١٩ l. 18 فسالم الاريب وتمل.

Diversus ab hoc est modus, si res initio duarum phrasium locum habet ex. gr. in opere nostro p. ٤١ l. 10 ثمر الناس عليه الثال واضاف اليه صالح الرجال. Si voces duae aliâ voce haud interpositâ consecutae sunt, ut in locis operis nostri p. ٣٢ l. 15 ولا حسر للحباب والرحيب et p. ٣٠ l. 7 ثمر سحبوه وحسره et l. 21 سالم ماصل ولا فرّق بين المفارق والموافق hoc modo جناس مزدوج et جناس مكرر et جناس مردد appellatur.

Cum hoc loquendi modo duae res cohaereant, quarum una est, quod duae voces adhibitae sunt ab eadem radice derivatae, altera, quod ab una radice derivatae videntur, sed revera non sunt. Prior in opere nostro p. ٢ l. 13 in verbus ولا معرفة ولا معرف p. 1 l. 32 المخلصين et المستخلصين, posterior in loco p. ٤١ l. 21 in verbus معين et معين et p. ٣١ l. 15 ذلك accessit ten et ذلك nodit ten invenitur.

2) رد العجز على الصدر. Hic loquendi modus eo cernitur, quod in prosa cum homoeoteleuto enuntiata una duarum vocum tam in littera quam in significatione consentientium aut earum, quae in litteris consentiunt, sed significatione diversae sunt aut earum, quae ab eadem radice derivatae sunt aut derivatae videntur, in initio propositionis, quae homoeoteleuto gaudet, altera autem in fine est, ut quatuor modi cogitari possint. In opere nostro p. 1 l. 28 legitur: وانا حصل شمله مكه in Ibid. ملاحه شرّ للحمد وتلسعد احرّ لسعد وصكه موضع p. ٥١ l. 24 فلم يترك كل المعى امله et p. ٤٢a واعين تعرف العين p. ١٥٢ l. 5 الروح وجد الولد وحصل et in verbis وكاثر اغلف في ضرب رأفة من اعمى او تولف سل الشمر يرجع وجعه سل. nec non in verbis Corani Sur. 71, 9 استغفروا ربكم انه كان غفارا „Veniam rogate dominum vestrum, nam is condonans est.“

In poesi autem, dum una duarum vocum, quae quadruplicis speciei esse possunt, in fine versus, altera autem initio hemistichii prioris aut in medio aut in fine aut in initio posterioris hemistichii est, sedecim modi cogitari possunt.

Auctor libri Almuchtasar, cuius initio mentionem fecimus, exempla sequentia adducit

سريع الى ابن العم يلطم وجهه وليس الى داعي الندى بسريع (1

„Celeriter ad patruelem tendit eius faciem percutiens, sed ad eum, qui ad liberalitatem exercendam vocat, haud properat.“ Metrum Thawil (Daret. p. 163 C.)

تمتّع من شميم عرار نجد فما بعد العشية من عرار (2

„Odorem buphthalmi silvestris provinciae Nedjd cum voluptate percipe, nam post vesperam hanc nil buphthalmi erit.“ Metrum Wafir est (Daret. p. 293 A.) conf. Chrest. mann. gramm. p. ١٣ et Hamâs. p. ٥٢٥

ومن كان بالبيض الكواعب مغرما فما زلت بالبيض القواضب مغرما (3

»Qui albis (puellis) coruscantibus mammis praeditis deditus est, sed ego albis (gladiis) coruscantibus semper deditus fuero.« Metrum Thawil est (Dorst p. 102 B)

وان لم يكن الا معرّج ساعة قليلا فانى نافع لى قليلها (4

»Et si nonnisi parvum temporis spatium commoramur, sed parum eius mihi prodesto.« Metrum Thawil est (Dorst p. 108 B)

دعانى من ملامكما سفاها فداعى الشوق قبلكما دعانى (5

»Alternatim vituperare ob stultitiam; nam amoris praeco ante vos me vocavit.« Metrum Wafir (Dorst. p. 284 A)

واذا البلابل افصحت بلغاتها فانف البلابل باحتساء بلابل (6

»Et si lusciniae claris vocibus canunt, tristitiam depello, dum pocula ebibo.« Metrum Camil est (Dorst p. 610 A. a)

مشغوف بآيات المثانى ومفتون رنات المثانى (7

»Amore versuum Corani perditus et tentatus ob sonos chordarum testudinis.« Metrum Wafir est. (Dorst p. 284 A)

أمّلتهم ثم تأمّلتهم فلاح لى ان ليس فيهم فلاح (8

»Spem in iis posueram, tum eos consideravi. Clarum mihi erat, in iis salutem haud esse.« Metrum Sarih est (Dorst p. 243 A. a)

ضرائب ابدعتها فى السماح فلسنا نرى لك فيها ضريبا (9

»Naturae, quas liberalitatem exercens primum excogitavit, in eis tibi eundem esse haud putamus.« Metrum Motaharib est. (Dorst p. 681 A. a.)

اذا المرء لم يخزن عليه لسانه فليس على شىء سواه بخزّان (10

»Quum viri lingua eius arcana haud celat, nulla res praeter eam celata.« Metrum Thawil est (Dorst. p. 162 A.)

لو اختصرتم من الاحسان زرتكم والعذب يهجر للافراط فى الخصر (11

»Si in beneficium superfluum omisissetis, vos visitavissem, sed ipsa dulcis aqua ob nimium in frigore fugitur.« Metrum Basith est (Dorst. p. 160 A. a.)

فدع الوعيد فما وعيدك ضائرى أطنين أجنحة الذباب يضير (12

»Minas omitte, nam minae tuae mihi haud nocent; num tinnitus alarum muscae nocet?« Metrum Camil est (Dorst p. 610 A. b.)

وقد كانت السيوف القواضب فى الوغى بواتر فهى الآن من بعده بتر (13

»Gladii secantes in proelio campo amputantes fuere, sed nunc ob eius absentiam breves sunt.« Metrum Thawil est. (Dorst. p. 162 A.).

Exempla tria ab auctore omissa sunt. Hisce autem ex opere nostro nonnulla exempla addere placet. P. a l. 13 versus legitur

نجوم سماء كلّما انقضّ كوكب بدا كوكب تأوى اليه كواكب

Pag. ١ l. 12

وما بكثير الف خل وصاحب وإن عدوا واحدا لكثير

Pag. ٢٢ l. 32

ولم أر من في الدنيا سلاما على ترة فابلغه سلامي

Pag. ٣٣ l. 26

قد قيل ذلك إن صدقا وإن كذبا فما احتيالك في شيء وقد قيلا

3) السجع Hoc vocabulo in oratione soluta significatur, in fine propositionum duarum eandem litteram esse, ita ut in oratione soluta vocabulum eandem significationem habeat, quam vox القافية (homoioteleuton) in versibus. Vocabulo السجع autem utuntur tum ad significandam vocem postremam propositionis cui الفقرة nomen est, tum ut significent, duas illas voces in fine duarum propositionum consentire.

Modus triplex esse potest a) مطرف appellatus, in quo vocibus illis duabus idem metrum non est ex. gr. in opere nostro p. ٢١ l. 4 مقحم وتحمد p. ٣٥ l. 12 الاتكال ut الاحتيال et isometra laxa. b) Si omnes singulae voces aut maxima earum pars in duabus propositionibus et metro et homoioteleuto aequales sunt, hic modus ترصيع appellatur. Exempla sunt in opere nostro p. ٣٣ l. 27 in verbis ازكى رقم sqq. et الذكى عطر sqq. p. ٢١ l. 4 واسفر في الشر سرور p. ٣٣ l. 2 in verbis بصائل وتواصل sqq. ut شمائل وشواصل sqq. Maxime autem pars aequalis est in sequentibus p. ٣٤ l. 12 ولا حسر العدو والصحيح ولا حسر للرفيق والرحيق. Confer praeterea p. ٢٢ l. 12 p. ٣٣ l. 15 p. ٤٥ l. 24 p. ٦٨ l. 18. 3) Sin autem neque omnes voces neque maxima pars consentiunt hic modus متوازي appellatur. Sic in loco p. ٥ l. 2 ثم امعن et p. ٣٣ l. 22 لذو حكم مطاع وجنود واتباع وممالك واسعة ذات اطراف شاسعة النظر واجال قداح الفكر

Pulcherrimus loquendi modus putatur, si propositiones singulae longitudine aequales sunt ut in opere nostro p. ٣٣ l. 28 فتهب قيظ شميمة وتكمل شوائل لهيبة p. ٣٤ l. 30 وتمكن من فروع بالغة واصلح حالة واشمل خاطرة ut p. ٣٥ l. 9 التحصيل والتقليب والحكم في الكبير والصغير واستقرت اموره واستقامت اياميه. Sin autem duae propositiones longitudine aequales non sunt, secundam aut tertiam longiorem esse probant ut p. ٤ l. 6 لصالحها النفوس ولم يكترث لوقوعها لا تجد l. 7 ut فلما هجم الليل اقبلت السباع من كل واد كالسيل ut p. ٣٥ l. 2 الشموس القلب دليلا ولا يهتدي سبيلا ولا يعرف مقرا ولا مقيلا

Minus probant, si unam propositionem altera multo brevior sequatur, quandoquidem audiens, qui prioris longitudinem noverit, eandem aut similem exspectare possit. Exempla sunt p. ٨ l. 14 ينبغي ان يقدم المعضلة العريضة والقضايا المشكلة الحكومات فصل على له قدره p. ١ l. 18 sqq. et لا سيما اذا كان ذا عقل النجوم وجد صحيحة ut l. 22 للملك ان لا يتعدى لذلك حدة

Homoioteleutum autem in prosa nostra quiescente i. e. vocali destitute littera postrema effici volunt, cum saepissime accidit ut voces in fine diversas vocales habeant ex. gr. p. ١ l. 22 in voce الكتاب Kesra, in voce صواب Dhamma est. In opere autem nostro interdum Nunatio, ut ita dicam, loco litterae quiescentis admissa est. Exempla sunt p. ٤٢ l. 13

قال الشيخ ابو الحارث من جود عقبه على مبخلي p. ٥ l. 1 وكما لك خارن والله على افعاله مجازي من المعادي كحسود بمسودد وسواد et p. ١٣٨ l. 25 انفصل الشمع راس

Quae autem in Corano homoioteleuta occurrunt, ea nomine الاسجاع vocabulo Corano minus convenienti appellari nolunt, quippe vox columbae sonum gemitum designet, quapropter in Corano hic modus omnino فواصل appellandum esse censent. Praeterea iste loquendi modus non solum orationi solutae proprius est; verum etiam in versibus recentiore tempore compositis invenitur. Exemplum est in versu:

تجلّى به رُشدى وأثرت به يدى وفاض به ثمدى وأورى به زندى

„Clare apparuit eo recte agendi ratio mea et dives fit eo manus mea et eo aqua mea pauca mundat et igniarium meum eo ignem emittit". Metrum Thawil est (Durt, p. 162 A.)

Quae res si ita est, versus quoque, in quorum hemistichiis tale homoioteleuton, sed diversum ab homoioteleuto alterius hemistichii observatur (id quod تشطير appellarunt), huc modo accensendi sunt. Talis est versus sequens:

تدبير معتصم بالله منتقم لله مرتغب في الله مرتقب

„Prudentia Mohtasemi eo constat, quod per Deum punit, Deo cupit (desiderat) et a Deo exspectat (aut praemium aut poenam)". Metrum Basith est. (Durt, p. 190 A, e.)

Similis modus in versibus operis nostri p. ١٤١ l. 20 esse videtur:

يستعطفون الاكابر يستعبدون الاصاغر

يحيون رسم الاوائل يعلّمون الاواخر

4) الموازنة Hic modus eo consistit, quod postremae voces propositionum duarum eodem metro in syllabis gaudent, sed homoioteleuto carent. Exempla in opere nostro sunt p. ١ l. 8, لما وسعني الا انحياز الى العزلة والعطف بذيل الانفراد والوحدة, nam voces الوحدة et العزلة eiusdem mensurae sunt, sed homoioteleuto carent et p. 21 وصار كل يوم يبتني له من اسباب الاطعمة والخيل الاتلفة

Si aut omnes voces aut maior pars in una propositione mensura aequales sunt vocibus alterius propositionis, sive etiam in homoioteleuto aequales sint sive inaequales, hunc modum omnino المماثلة appellant. Exemplum est in opere nostro p. ٤ l. 2 وارث المعارف افضل الفضائل ... فارسهم النمور البواسر l. 23 et etc. الواجهة والمشابهة sq. p. ٢٧ l. 9 والر السياحة كامل السعادة وفارسهم النمور البواسر وفارسهم الاسود الكواسر

p. ١٨٨ versus

ما العمر ما طال بعد الدهور العمر ما طاب به السرور

„in hisce maior pars aequalis est, omnes autem in versu Albohturi aequales sunt

فاحجم لما لم يجد فيك مطمعا واقدم لما لم يجد عنك مهربا

„Abstinuit, quum in te rem desiderabilem haud invenisset et accessit, quum a te fugam haud invenisset". Metrum Thawil est (Durt p. 162 B.). In carminibus Abu-l'Faradji Alrumi poetae haud Arabis maior pars carminum laudativorum hoc modo composita est et Alanwari hunc modum imitatus est.

5) القلب Hic modus eo consistit, quod propositiones sive ab initio sive a fine incipiuntur, eodem modo legi possunt. Eum in versu sequente invenimus:

مودّته تدوم لكل هوْل وهل كل مودته تدوم

„Eius amor in omni terrore durat et num omnis totius amor durat?“ Metrum Wafir est (Darst. p. 204 A.) Eadem res in hemistichio sequente locum habet.

أرانا الاله هلالا انارا

„Deus nobis lunam novam ostendit, quae luxit“.

In Corano quoque hunc modum invenimus ex gr. Sur. 74, 3 in verbis وربّك فكبّر. Sibeilis praeterea eundem esse est litteram Teschdid instructam idem valere quam Teschdide destitutam. Res quoque in non vere et سلس locum habere potest.

Simile autem modus in opere nostro p. ٥٨ l. 18 observatur, in quo loco eandem propositionem, quamquam voces diversae sunt, haud diverso litterarum ordine eodem modo legi possunt:

ارى تحمله ارائق دماية والوائك اخرى ثلاثة والعالك اخرى ثالها

6) التشريع Hic modus, qui المرشح quoque et ذات القافيتين appellatur, eo consistit, quod in versu duo homoioteleuta ita constituta sunt, ut, sive unum sive alterum nomen, metrum versus diversum quidem, sed haud mancum sit. Exemplum edidi in opere meo Darstellung der Arab. Verskunst p. 415 sq. Hunc modum noster quoque in opere suo imitatus videtur in soluta oratione ex gr. p. v l. 1 وبين لهم مكانا يجتمعون اليه وزمانا لا يماحرون فكل سهم مكر فوّقاه الى اخر حيانه يعود علما وكل رمح لكر p. ٥٩ l. 14 et منه ولا ينقصون عليه صوّبنا سنان عامله الى شاكله يقالة يرجع اليه

6) لزوم ما لا يلزم Hic modus, qui الالتزام et التضمين nec non الاعنات quoque appellatur, eo consistit, quod ante literam, quae homoioteleuto constituendo inservit, sive in versu sive in oratione soluta est, litera ad homoioteleutum haud necessaria affertur ex. gr. p. 1 l. 16 in vocibus الجمل et العمل p. ٢ l. 5 الحكم et الاكم p. 1 l. 7 حرسكة et الترسكة p. ٩ l. 22 نفع et الصفع

In omnibus autem orationis ornamentis, quae adhibentur, cavendum est, ne sensui noceant.

Ea absolute iam nonnullarum rerum mentio facienda est, quae in opere nostro occurrunt.

1) الاقتباس Hoc nomine appellatur, quod Corani vel traditionis pars versui vel orationi solutae inseritur, ita ut hoc indicatum non sit. Sic p. ٣ l. 18 verba وابتغ فيما آتىك الله الدار الآخرة e Corano inserta sunt et ib. l. 27 verba الذكرى تنفع المؤمنين p. ٣ l. 2 اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى. Traditionis quoque verba multis locis inveniuntur.

2) التضمين Ea consistit, quod versus aut plus etiam aut minus poem inseritur, ita ut indicatum sit. Interdum, si versus aut plus inseritur, hoc استعانة appellatur, sin hemistichium aut minus hoc ايداع et رفو nomen habet.

3) العقد Hoc eo consistit, quod versus Corani aut traditionis aut proverbii verba aut aliud quid inseruntur, dum verba multum mutata sunt aut auctor Corani verba esse indicavit. Si alia verba, quam e Corano aut traditione desumta sunt, modus semper الحلّ appellatur.

Sic in opere nostro p. ** l. 14 versus legitur:

القول كالنبل للقلوب ليس له ردّ وكيف يرد لحّالب اللبنا

in quo componendo auctor proverbium أصعب من رد اللشخب في الضرع multum mutavit.

4) حَلّ Ea consistit, quod versus in orationem solutam mutatur. Hoiusce modi in opere nostro exemplum non inveni.

5) التلميح Loquendi modus est, in quo historiam aut versum aut proverbium auctor respicit, dum neque unius neque alterius mentionem facit. Haec res mihi p. ** l. 17 in verbis وقلوا لاحبهم ظهر الماحى ad ib. وارك شاب العصا et p. ** l. 32 وابى يرد السمهم الى الفوق et p. 117 l. 9 بما لاق بسار الكواعب locum habere videtur.

Corrigenda et addenda.

Pag. ٥ l. 1 Signum homoioteleuti post vocem كان et الرمان ponatur.

— l. 2 Post voces العارف et الفضايل homoioteleuti signo ponenda sunt, ne prepositio كامل استحلاة omnia brevis fiat, id quod vitium putatur. Est igitur in ingelle quatuor verborum homoioteleuton.

— l. 6 Pro المقر legas المطر.

— l. 11 Homoioteleuti signum post vocem السرير deleas.

— ٢١ l. 16 Versus in Vita Timuri quoque T. I p. 466 ed. Mang. inveniuntur.

— vl. 7 Pro الوظيف legas الوظايف.

— l. 16 Legas من احسان والشفق.

— ٨١ l. 64 Post vocem مراهمه homoioteleuti signum ponatur.

— l. 69 Post vocem الامر homoioteleuti signum ponatur.

— ١١ l. 14 Post vocem انوشروان homoioteleuti signum ponatur.

— l. 18 Post vocem يتعدى homoioteleuti signum ponatur.

— l. 27 Sermonis, quem Salomo cum formica habuisse dicitur, in tabula mentio facta est, cuius pars in Grammatica Iobi Ludolfi Aethiop. p. 4 sq. edita est. Salomonem ab ea consilium accepisse, diserte verbis dictum haud inveni. Fortasse rem animo habuit, quam a Kazwinio in Kosmographia T. I p. 447 narratam legimus.

— ٣١ l. 55 Versus idem in Vita Timuri quoque T. II p. 250 occurrit.

— ٣١ l. 18 Homoioteleuti signum post vocem والكلى deleas et post vocem نابغى ponas.

Pag. ٤٥ l. 15 Legas النظر.

— ٢١ l. 6 Pro درة legas درّة.

— l. 26 Legas النظر et الفكر.

— ٧١ l. 16 Potius حرّق enunciandum est.

— l. 16 Legas شلمك.

— ٤٨ l. 1 Hidjani modi mentio facta quoque est in Gulistani p. ٣٢ ed. Gladw. بی دالی كه اصحاب حجازی فرمانک رانمای علمل غاری.

— l. 6 Voces صوت الثانى والثالث in Vita Timuri quoque T. II p. 628 occurrunt.

— l. 12 Idem versus in Vita Timuri quoque T. II p. 676 ed. Mang. leguntur.

— l. 18 Versus in Vita Timuri quoque T. II p. 400 ed. Mang. leguntur.

— l. 66 Legas مخمر.

— l. 29 Post vocem بتحديه homoioteleuti signum deleas.

— ٩١ l. 5 Pro دلو l. دلو.

— l. 36 — عمر l. عمر.

— ٩٠ l. 6 Post vocem ة homoioteleuti signum deleas.

— l. 16 Lege vocis حضره enuncies حضرة.

— ٩١ l. 13 Pro شوقى legas شوقى aut شوقندى.

— l. 20 Legas النفسى.

— l. 58 Verbis بالشغف للسامع verba admiratione digna et pulcherrima esse, dicere vult.

— ٥٢ l. 6 Pluralis معارف a singulari معركة derivandus cum significatione nuntiorum certorum temporis proprius videtur esse. p. ٤٥ l. 16.

Pag ٢٢١, 2 Legas الى الامور المستفيضة
— l. 14 اتيت النصيحة من بابها i. Veniat ad secretum montum per portam i e modo recto rem aggressus es, quemadmodum per portam introeundum est conf. p. ٢٢ l. 3
— l. 16 Post vocem صائل homoioteleuti signum ponas
— ٢٢ l. 12 Pro وانتج legas وانتج
— ٢٧ l. 1 De loquendi modo وشتاء والقطع الاحد, qui proverbialis loquendi modus est, usuum in regionibus frigidissimis ortus, confer p. ٢٨ l. 13.
— l. 15 Post voces واحزل et جبل homoioteleuti signa ponas.
— ٢٨ l. 11 Pro الحبس legas الحبس
— ٢٩ l. 12 Pro شخصا legas شخصا
— l. 22 — الماثر — الماثر
— ٢١ l. 22 Post voces المسافر et ما قدر homoioteleuti signa ponas.
— l. 29 Pro تحرثون legas تحرثون
— ٣٠ l. 20 — اليها legas اليها
— ٣١ l. 1 — اصلح — اصلح
— ٣٢ l. 2 — محبة — محبة
— l. 12 — تقبل — تقبل
— l. 22 — عليه — عليه
— ٣٥ l. 5 — تنقص — تنقص
— ٣٦ l. 12 — يا للكار l. باكثار
— l. 20 Emendes المسئلة et المسئلة
— l. 24 Post vocem حسنية homoioteleuti signum ponas
— l. 25 Post vocem قبل homoioteleuti signum ponas.
— ٣٨ l. 2 Post vocem تحية homoioteleuti signum ponas.
— l. 22 Legas رتبهما
— ٣٩ l. 12 Pro تتوقف log تتوقف
— l. 11 — الازولج — الازولج
— ٤٠ l. 4 Versus in Vita Timuri quoque T I p. 644 occurrit.
— ٤١ l. 5 Pro بالاعراس legas بالاعراس
— l. 28 — عليكم — عليكم

Pag ٤٥ l. 31 Versus in Vita Timuri quoque T I p. 496 ed Mang occurrunt.
— ٤٦ l. 21 Pro تنعل log تنعل
— ٤٨ l. 9 — مهاجر — مهاجر
— ٤٩ l. 20 Legas الفكر et المكر
— ٥٠ l. 5 — طوايف
— l. 24 — النمر et النحر
— l. 27 Pro العالهم log احوالهم
— ٥١ l. 32 — لتكتفي log لتكفي
— ٥٢ l. 1 — واحر
— l. 19 — يقطرق log يتطرف
— l. 32 — والمالة — للآلة
— ٥٣ l. 30 Post vocem ايما homoioteleuti signum ponas.
— ٥٤ l. 3 Loco vocis وعين legas عين
— l. 9 Post voces النشر et الفكر homoioteleuti signa ponas.
— l. 10 In codice 712 loco vocis الرغبة legitur والرهبة, quod praeferendum est.
— l. 12 Post vocem بشارة homoioteleuti signum ponas
— l. 20 Pro voce الطبيب legas الطبيب
— ٥٥ l. 22 Post voces طرائش et بلا شي homoioteleuti signa ponas.
— ٥٦ l. 9 Videtur الغفلة legendum, quippe cuius vocis significatio generalior est
— l. 22 Post vocem دينار homoioteleuti signum deleas
— l. 27 Post vocem امرك homoioteleuti signum deleatur
— ٥٧ l. 1 Codicis 731 lectionem modum من فنك الملال praeferendam puto.
— l. 26 Versus duo in Vita Timuri quoque T I p. 182 leguntur, sed haud recte versi sunt.
— ٥٨ l. 3 Pro دفاتر legas دفاتر
— ٥٩ l. 2 Legas وتفضلون
— l. 22 Homoioteleuti signum post vocem طبعا عليه deleatur
— ٦٠ l. 4, 5 Homoioteleuti signa post voces الترحسوم et وجسوم delenda videntur
— ٦١ l. 7 Pro وان log وان

Pag ٧١ l. 22 Pro يصنب leg يتصب
— l. 24 Post vocem اشراك homoeoteleuti signum ponas.
— l. 31 Homoeoteleuti signum post vocem حاميه الهاميه deleas et post vocem حامية والشمس ponas, nam voces حامية والشمس adeo sibi arcte cum prioribus esse coniungendae sunt
— ٧٧ l. 8 Pro مدثر leg متدثر
— ٨٨ l. 29 — التلطبي leg التلطبي
— ٨٩ l. 24 — ولا يفرط — ولا يفرط
— ٨٧ l. 12 Homoeoteleuti signum post vocem اليوا deleas
— l. 24 Videtur حشد legendum
— ٨٩ l. 12 Pro بالشرحه leg باشرحه من
— l. 25 — اقناك cum uno codice اقناك legendum puto.
— ٩٠ l. 1 Versus duo in Vita Timuri quoque T. I p. 56 inveniuntur. Loco vocis لاحتفتك ibi احرسك legitur.
— ٩١ l. 24 Homoeoteleuti signum post vocem بتارك deleas.
— l. 25 Pro voce الها melius legendum videtur لها
— ٩٠ l. 7 Post vocem حسيم et l. 8 post علم homoeoteleuti signum ponas
— l. 6 Legas لها شروط
— ١١١ l. 3 Post vocem فتال homoeoteleuti signum ponas
— ١٢١ l. 14 Pro طالع legas طالع
— ١٢١ l. 17 — ولا legas لا
— ١٢١ l. 12 — الخلا — الخلا
— ١٢٥ l. 26 Verba والانسان مدنى بالطبع ex Aristotelis Polit. L. 1 c. 1 originem duxerunt, ubi haec leguntur: ἐκ τούτων οὖν φανερὸν ὅτι τῶν φύσει ἡ πόλις ἐστί, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον et postea: διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῷον, πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῴου μᾶλλον, δῆλον
— ١٢١ l. 13 Pro ويتواطئون leg ويتواطئون
— l. 16 — لن يقال leg لن قيل
— l. 20 Post vocem حصر homoeoteleuti signum ponas
— ١٣١ l. 20 Pro احصرت leg الحصرت
— ١٣١ l. 13 — يشعر — تشعر
— ١٣١ l. 60 — السدائد — الصدائد

Pag ١٥٧ l. 17 Pro تخايل السعاية leg تخييل السياسة
— ١٥٨ l. 2 Pro لمرال leg لمراك
— ١٦٠ l. 3 Versus, qui p. ١١٣ iterum occurrit, in Vita Timuri quoque T. II, p. 376 legitur.
— ١٦٢ l. 12 De voce الشمس الزيادة confer p. 217 l. 18
— ١٦٣ l. 2 Post vocem الشباب homoeoteleuti signum ponatur
— ١٦٥ l. 2 Pro الاقتباس leg الاقتباس
— l. 21 — بملكه legendum videtur تهلك et in codice B.
— ١٦٦ l. 6 Loco vocis والد mallem legere ولد
— ١٦٨ l. 5 Pro محلو legas محلوة
— l. 12 Post vocem خبرا به homoeoteleuti signum deleatur.
— ١٦٩ l. 4 Pro ادراك aut دراك aut دارك legas
— ١٧٠ l. 27 — العدق legas الفاق
— ١٧١ l. 17 — والد — واداب
— ١٧٢ l. 2 — احمرداي — الحمرداي
— l. 6 — عداها — صفقة
— l. 25 — كعتبع — مقتحم
— ١٧٢ l. 20 — ادنا — ادركنا
— ١٧٤ l. 3 — الاحلاس — الاحلاس
— l. 15 — اعطال — صعاب
— ١٧٥ l. 22 — حاحب — حاجب
— ١٧٦ l. 27 legas الحاجة واللجاجة
— ١٨٣ l. 22 Pro حصل leg حصل
— l. 28 Versus in Vita Timuri quoque T. I p. 496 ed. Mang. occurrunt, posterior autem sic: محمد الجيش موصول بعطع وحبيل العمر معقود عوت
— ١٨٢ l. 13 Post vocem الاتباع homoeoteleuti signum ponas
— ١٨٥ l. 24 Pro الرباده leg الزيادة
— l. 27 Post vocem يمصر homoeoteleuti signum ponas
— l. 32 Post vocem العاشق homoeoteleuti signum deleas et post vocem الهمة ponas.
— ١٨٦ l. 8 Pro بنفس legas نفس
— ١٨٨ l. 1 Post vocem الفيل homoeoteleuti signum deleas
— l. 2 Post vocem قتلا homoeoteleuti signum ponas.

Pag ١٧٠ l. 8 Pro فهكر legas فكر
— l. 9 Legas العربية واتبع الاسد
— l. 23 Pro اماد leg اد مة
— l. 22 Post vocem صاحب homoioteleuti signum deleas
— ١٧١ l. 7 Pro كاستحابه leg كاستجابه
— l. 31 Post vocem الاطر homoioteleuti signum ponas
— l. 22 Pro اسهما legas اليهما
— l. 20 — ابا — ابا
— l. 18 — تصاحت — تصيحت
— l. 12 — علمر — علمر
— l. 21 — مصدقات — مصداة
— l. 1 — مشروة — مفطورة
— l. 15 Post vocem تجسر homoioteleuti signum deleas
— l. 3 Post vocem يخيد homoioteleuti signum deleas et post vocem ويمتثل ponas
— l. 2 Pro ولد leg ولد. Post vocem الشاخصي homoioteleuti signum ponas
— l. 3 Post vocem الصحا homoioteleuti signum deleas.
— l. 26 Pro لشى leg لشى
— l. 30 — صعب — صعب
— l. 20 — يصفر — يصفر
— l. 11 — شاهدة — شاهده
— l. 12 — دماه — دماء
— — — ويشتو — يشتو
— ١٨٢ l. 2 Post vocem الذابر homoioteleuti signum ponatur
— l. 3 Post vocem اشتهير homoioteleuti signum ponas
— l. 4 Pro عاية leg غاية
— l. 25 Post vocem فاعرب homoioteleuti signum ponas.
— l. 28 Post vocem ابرتك homoioteleuti signum deleas
— l. 31 Pro مثلة leg مثلة
— l. 2 Pro المقامر cum codice A lege الرأس
— l. 15 Pro المقامات leg بعض مقامات
— l. 14 Legas مع الجماعة السلية
— l. 14 Legas وجارا حسن الجوار
— ١٨٣ l. 11 Pro بجتعى leg يجتمعن
— l. 15 Pro الحسارة leg الخسارة
— l. 31 Post vocem مرء homoioteleuti signum deleas
— l. 5 Post vocem الظالم homoioteleuti signum ponas
— l. 22 Post vocem مرحدة homoioteleuti signum deleas. Et in Corano ad eum momenti designandum adhibita est ex gr Sur 2, 24
— l. 2 Pro وصعها leg وضعنها
— l. 16 — حملتها — حملتها
— l. 25 Homoioteleuti signum post vocem ... deleas.
— l. 30 Legas مهلكم
— l. 2 Pro لله leg الله
— l. 31 قصيبة leg قضية
— l. 16 Post vocem زاد homoioteleuti signum ponas
— l. 17 Pro الجف leg الكف
— l. 18 — الشرع — الشرع
— l. 32 Post vocem عمد homoioteleuti signum ponas.
— l. 17 Pro عن leg. عن
— l. 5 Legas من معقول ومنقول
— l. 15 Post vocem العامر homoioteleuti signum ponas.
— l. 30 Pro الكلارحة leg الكلاحة
— l. 8 Post vocem ابنص et والوجوه homoioteleuti signum ponas.
— l. 23 Pro يصلكم leg يتعلكم
— l. 25 — الاول — الاولى
— l. 29 Legas تلا في
— l. 25 Pro بالساعدة leg بالمساعدة
— l. 32 Homoioteleuti signum post vocem المعالى deleatur
— l. 2 Pro ادرجه l. تدريجه
— l. 25 Post vocem وحذاره homoioteleuti signum ponatur
— l. 27 Legas الملأ بالعرون
— l. 12 Post vocem الوافر homoioteleuti signum ponas.
— l. 13 Pro ذاك l. ذلك
— l. 16 Post voces الخلق et حق homoioteleuti signa ponas.
— l. 2 Post vocem مدافع homoioteleuti signum ponas.
— l. 16 Pro ذلك l. تلك

Pag ٣٣١ l. 24 — الذكيا l. الذكيا
— ٣٣٣ l. 2 — ووضع l. يوضع
— l. 12 Legas ما لهما
— ٣٣٤ l. 6 Pro احدا l. احد
— l. 6 Post vocem بالوعد homoioteleuti signum deleas
— ٣٣٥ l. 11 Post vocem الصواب homoioteleuti signum ponas
— l. 12 Post vocem المسلمين homoioteleuti signum deleas
— ٣٣٦ l. 12 Pro وخمسين l. خمسين
— ٣٣٧ l. 21 Homoioteleuti signum post vocem جواميس deleas.
— ٣٣٨ l. 6 Pro ليستعدله l. ليستعد له
— l. 26 — لتركهم — بتركهم
— ٣٣٩ l. 19 — الجواب — الجواد
— ٣٤٠ l. 16 Pro الجوال l. الجوال

— l. 28 — سيكون l. وسيكون
— ٣٤١ l. 1 — الا انهم l. الا انهم
— l. 3 Post vocem حزم homoioteleuton signum ponatur
— ٣٤٣ Post vocem الرحيمي homoioteleuti signum ponatur
— ٣٤٤ l. 17 Pro والقمان l. والقمات
— l. 27 — يقطع — يقطع
— ٣٤٥ l. 20 — يجري — يجري
— ٣٤٦ l. 13 — فالوا — فقال لهم
— l. 32 — معها — معها
— ٣٤٧ l. 26 — الشعارهن l. شعارهن
— ٣٥٠ l. 11 — يمافرهم — يمافرهم
— l. 14 — شهور — شهر
— l. 22 Post vocem التميم homoioteleuti signum ponatur

Finitis iis, quae in hoc opere corrigenda erant, occasionem locum in Hamâsa corrigendi et explicandi arripio. In versu يوم بؤس ثم يوم بؤس p. ٧٠ vocem يوم بؤس explicaturus locum a libro Citab-Alaghani edocuisti. Iste in loco aut quod haud accurate acceptus esset aut quod vocem الغريين, quae p. ١٠ Hamâsa occurrit, eandem putarem, in errorem inductus sum. Legens locum in Kazwini Kosmographia T. II p. ٢٥٠ غريان يماني etc. errorem cognovi. In Hamâsa igitur T. II P. 2 p. 545 l. 8 schol. locus sic corrigendus est. Rex perectas autem quum esset posuitolsset, cum imperasset, ut duo aedificia instar deorum castellorum ibi exstruerentur. Ibi quotannis duobus diebus uno infausto altero felice regem sedisse. Qui die infausto ad eum veniret, capite amputato sanguine eius غريان appellati donatum trucidatum esse, dum eius sanguine illa duo sacella illinerentur. Primus autem etc. Sacellis ante portam Cufae prope ad locum, ubi postea Alîi chalifae sepulcrum erat, exstructis, Kazwinio referente, nomen غريان (pulchra) datum est. Legas igitur يغري بدمه الغريان

Index locorum, personarum, rerum in libro Fakihat-Alcholafa.

Numeri paginas textus Arabici indicant numeri quibus littera p. praeposita est, adnotationum paginas.

Index Arabicus.